

تەفسیری رەوان

بۆ تیگە‌یشتنی قورئان

بەرگی [۹]

نووسینای

سە‌لا مە‌حموودی گە‌لا‌لە‌یی

جزمی [۱۷]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسیری رەوان

بۇ تیگەیشتنی قورئان

بەرگی نۆیەم

نووسینی

مەلا مەحموودی گەلاڤەیی

جزمی (۱۷)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تەفسیری رهوان بۆ تیگه‌یشتنی قورئان.

نووسینی: مه‌لا مه‌حموودی گه‌لله‌یی.

چاپی یه‌که‌م.

چاپخانه‌ی ئۆفسیتی تیشک.

تیزار: (۵۰۰) دانه.

ژماره‌ی سپاردن : (۳۶۹) ی سالی (۲۰۰۱).

مافی چاپکردن پارێزراوه و تهنها هی نووسهره.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی (الانبیاء)

ئهم سوره ته ناو نراوه (الانبیاء) چونکه سه رگورشته و چیرۆکی
 پیغه مبه رانی تیدا یه، باسی جهاد و تیکۆشانی پیغه مبه ران ده کا له گه
 نه ته وه بته رسته کانیا ن، سه رته تا به درێژی چیرۆکی باوکی پیغه مبه ران؛
 سه زه رته تی ابراهیم (علیه السلام) راده نوێنی و نه جار ده ست ده کا به سه رگورشته ی
 سه زه رته تی نیه سحاق و یه عقوب و لوط و نوح و داوود و سلیمان و نه ییوب و
 نیه سماعیل و نیه ریس و ذیلکیفل و یونس و زه که ریا و عیسا تاده گاته سه ردار ی
 پیغه مبه ران موحه ممد (دروودی خودا) له هه موانیان بی.

چیرۆک و به سه رهاتی ئهم زاتانه راده نوێنی و به شیوه یه کی کورت بیری
 تیکۆشان و هه ول و ته قه للیان غامیش ده کا.

نه زیهت و کوێره وهریسان ده خاته روا!

سوره ته که مه دککیه، واته: له مه که که نازل بووه، باسه سه ره کیه کانیشی
 ئهو باسانه که سه ووره ته مه کیه کان له خۆیان گرتوون! باسی یه کتا په رستی و
 پیغه مبه رایه تی و زیندوو بوونه وه ده کا، به شیوه یه کی گشتی سه ووره ته که نه و
 مه وزوعانه چاره سه ر ده کا له چوار چپوه ی رانواندی یاسا که ونیه کان و په یوه ست
 کردنی بیرو باوه ر پێیان نه وه، که و ابو عه قیده به شیکه له پیکهاته ی بوونه وه رو
 به گوێره ی یاسا کانی کار ده کا.

عه قیده دروست ده بی له سه ر ئهو حق و راستیه ی ناسمان و زهوی له سه ر
 پیکهاته وه، ئهو جیدییهت و گرنگیه ی ناسمان و زهوی له سه ر دروست کراوه،
 بیرو باوه ری راسته قینه شی لیه سه ره لداوه. به کورتی عه قیده گالته و گه پ
 نیه، وه کوو چۆن بونه وه به گالته نه هاته ته دی.

بۆیه قورئانی پیرۆز سهرنجی ئاده میزادان راده کیشی، دل و هۆش و بیرو
فکریان دههینی و دهبا، دهیاغخته پەرواز له نیتوان ئاسمان و زهوی دا، له نیتوان
کیتوو شیوو دۆل و شهوو روژو خوړو مانگ دا، سهرنجیان راده کیشی بۆ
یه کیه تی یاساکان، نمو یاسایانه ی بوونه وهر هه لده سوپرتن و کاریگهرن تی یدا،
له روانگهی یه کیتی یاساکانه وه ده گاته تاكو ته نهایی خودای زاناو داناو
به دیهینەر، خودای بێ هاوتا له مولك و خاوه نیه تی دا بێ وینه له دروست کردن و
به دیهینان دا. خودای تاكو ته نهها له زات و له صیفاتدا، بێ شه ریک و بێ نه
ظیرو بێ وه زیر. ﴿لو كان فيهما الهة الا الله لفسدتا﴾.

نه مجار سهرنجی ئاده میزاد راده کیشی بۆ یه کیه تی نمو یاسایانه ی
کاریگهرن له ژیا نی سهر زهوی، بۆیه کیه تی سهرچاوه ی ژیان ﴿وجعلنا من الماء
كل شيء حي﴾ بۆیه کیتی سهره نجام و ئاکامی هه موو گیانه له به ریک که مردنه
﴿كل نفس ذائقة الموت﴾، بۆیه کیه تی سهره نجامی کۆتایی: که گه پانه وه یه
بۆلای خودا ﴿ثم الينا ترجعون﴾ بیرو باوه رپی راست ههر یه کیتکه و نابێ به دوو،
هه موو پێغه مبه ران به در ژایی می ژوو بانگه وازیان بۆ یه ک ئاین کردوه، ﴿وما
ارسلناك من قبلك من رسول الا نوحي اليه انه لا اله الا انا فاعبدون﴾
سوره ته که ش جهخت له سهر ته وه ده کاته وه: که دابو نه ریتی خودا له بوونه وه ردا
گۆرانی به سهر دا نایه، ده ی یاسای خودا و اهاتوه: که دواو ژ بۆ حه ق و راستی
بێ، سهر که و تن بۆ حه ق بێ و باطل دۆپاوی، چونکه حه ق یاسایه کی بوونه وه ره
سهر که و تنی دابو نه ریتی کی خودایی یه ﴿بل نقذف بالحق على الباطل
فيدمغه فاذا هو زاهق﴾ دواو ژ بۆ موسو لمانانه ﴿ولقد كتبنا في الزبور من
بعد الذكر ان الارض يرثها عبادي الصالحون﴾.

په یوه ندی و مونا سه به ی سوره تی (الانبیاء) به سوره تی پێشوو له دوو

باره وه یه:

۱- له کۆتایی سوره تی پیشوودا فەرمووی ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِرَأْمٍ وَاجِلٍ مِّمَّيْ﴾ ههروهها فەرمووی: ﴿قُلْ: كُلٌّ مَّتْرَبْصِ فَّتْرَبْصَوِ﴾ له سه ره تایی نهم سوره تهش دا فەرمووی: ﴿اقْتَرِبْ لِلنَّاسِ حَسَابُهُمْ﴾.

۲- له سوره تی پیشوودا، ناده میزادانی ترساند له وهی به کالۆ و مالۆ سامانی جیهان هه لئه له تێن. نه وه بوو له کۆتایی سوره تی (طه) دا فەرمووی ﴿وَلَا تَعْدُنْ عَيْنُكَ اِلَى مَا مَتَعْنَا بِهِ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ لیرهش دا: که ده فەرمووی: ﴿اقْتَرِبْ لِلنَّاسِ حَسَابُهُمْ...﴾ دیاره نزیکی رابوونی قیامهت داخوازی نه وه یه: که ناده میزاد هی نده کۆل به دونیا وه هه لئه گرن، چونکه ژبانی جیهان بێ به قایه و ساته وه ختی که وه به سه ره ده چی! ده رباره ی فه ضل و گه وه یی نهم سوره ته زۆر فەرمووده ی سه حیح و چه سپاو ریوایهت کراون.

نیمای بوخاری له عه بدوللای کۆری مه سه عوده وه ریوایه تی کردوه: ده فەرمووی: سوره تی (یسراء، الکهف، مریم، طه، الانبیاء) له سوره ته پیشینه کانی قورئان و زوو خوێندراونه وه له بهر کراون.

ده لێن: که نهم سوره ته نازل بوو، به عامیری کۆری ره بیعه یان گوت: بۆچی ده رباره ی هه ندی شوینی نهم سوره ته پر سیارت له پیغه مبه ر ﷺ نه کرد؟ له ولما عامیر گوتی: نه مه رۆ سوره تیک نازل بوو، به ته وای دونیای پیش چاو خستین.

هه لئه ته سه ره تایی سوره ته که ترسناک و ترسینه ره، پر سام و هه بیه ته، ناده میزادان ده ترسینی له نزیک بوونه وه ی رابوونی قیامهت، له کاتیک دا خه لکی بێ ناگان و چ باکیان له هاتنی نیه، هه ست به خه ته رو ته نگ و چه لئه مه کانی ناکه ن، گۆی بۆ قورئان ناگرن، بایه خ به بانگه وازی پیغه مبه ر ﷺ ناده ن، له له ززه ت و خۆشی دونیادا رۆچوون. نه بچار هۆی سه ره پیچی کردنی

موشریکه کان دیاری ده کاو نهوه روون ده کاتهوه: که موشریکه کان په لپی نیمان نه هینانیان نهوه یه، ده لپن: موحه ممد ئاده میزاده، موعجیزه ی ماددی بهرچاومان بۆ ناهیتی، وه کوو موساو عیسا بۆ گه له کانیان هینانیان! جاقورنان رده دی دانهوه بهوه: که پیغه مبه ران هه موویان ئاده میزاد بوون، خۆراکیان و خواردنهوه خواردنهوه یان بووه، به ناو بازارو کۆچه و کۆلانه کانی ولات دا هاتوو چۆیان کردوه .

ته عجار مونا قه شه له گه ل موشریکه کان ده کاو به لگه له سهر تا کو ته نهایی خۆی ده هینیتتهوه. نهوه رون ده کاتهوه: که نابیی له بوونه وه ردا زیاد له یه که خودا هه بی، چونکه ته گهر زیاد له یه که خودا هه بی زهوی و ناسمان تیکده چن. هه روا نهوه ش روون ده کاتهوه: که له سه ره تا دا ناسمانه کان و زهوی یه که پارچه بوون و دوا یی ته قیونه وه لیک جودا بوونه وه، کتیه کانی به ناخی زهوی دا دا کو تا ون بۆ نهوه ی جو له جو له نه کا، شهو روژو مانگو خۆرو ته ستیره کانی به دیه پیتا ون. سه ره نجامی دونیا، و تیرا نبوونه، مردنی گیان له بهرانه، ته نانه ت فریشته و پیغه مبه رانیش ده بی بمرن، ته نه ا زاتی خودا ده مینیتتهوه. دوا یی زیندو بوونه وه هه یه، هه موو که س را پیتچی ده شتی مه حشه ر ده کرین و حیساب و لیکۆلینه وه یان له گه ل ده کری و هه یج که س به ته ندازه ی گه ر دیله یه کیش سته می لی نا کری، هه ر که سه و به پیتی کرده وه ی خۆی پادا شتی ده دریتتهوه.

عه زابی تر سناک بۆ کافرو بی دینه کانه، موشریکه کان به خۆیان و په رسته را وه کانیانه وه ده بنه سوته مه نی دۆزه خ، له روژی قیامه ت دا دیمه نی بوونه وه ده گۆرپی، زهوی به شیوه یه کی تر دیته بهرچا و ناسمانه کان ل سوول ده کرین، خودا په رستان ده که ونه نا و نازو نیعمه تی به هه شته وه ((خودایه! بۆ خاتری زات و صیفات بۆ خاتری ناوه جوانه کانت ریسوای شه روژه مان نه که ی)).

بِئ نَکَایِ خه لَک له حِساب و لیکۆلینه وهی رۆزی قیامهت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ ﴿١﴾
 مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا أَسْتَمِعُوهُ وَهُمْ
 يَلْعَبُونَ ﴿٢﴾ لَا هِيَ قُلُوبُهُمْ وَأَسْرَأَ الْبَجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
 هَلْ هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَ وَأَنْتُمْ
 تَبْصُرُونَ ﴿٣﴾ قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
 وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾ بَلْ قَالُوا أَضْغَتْ أَحْلَامٌ بَلْ
 أَفْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْنِئْنَا بِنَايَةِ كَمَا أُرْسِلَ الْأَوَّلُونَ
 ﴿٥﴾ مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرِيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ

﴿٦﴾

﴿أقرب للناس حسابهم وهم في غفلة معرضون﴾. رۆژگاری حِساب و لیکۆلینه وهی ناده میزادان نزیك بۆته وه، وانزیکه قیامهت رابی و خه لکی به گویره ی کرده وه کانیان سزا بدرین و پاداش وه ریگر نه وه، به لام ناده میزاد بئی ناگاو بئی خه بهرن، خه ریکی خۆنا ماده کردن نین بۆ نمو رۆژه، هیچ یادی قیامهت ناکه نه وه و په له ناکمن له نیمانه یتان.

نیشانه ی بى ناگایه که یان نهویه: ﴿ما یأتیهم من ذکر من رهم محدث
الا استمعوه وهم یلعون، لا هیة قلوبهم﴾ نایه ته خواری بۆ سهریان هیج
به شیک له قورنان نیلا که ده بیست گالتیه پی ده کهن! هه تا پهیتا پهیتا
سروشیان پی رابگه یه ندری و نایاتی قورنایان بۆ بی، هه تا ناگادار کردنه وه
په ندو نامۆزگاریان ناراسته بکری بۆ نهویه په ند نامیز بن و به خویندا
بچنه وه، نه وان شیلگیر تر ده بن و زیاتر پشت له بانگه وازی راست هه لده کهن،
پتر گالتیه یان پی دی و قه شمیری و لا قرتییان پی ده کهن!
نه وانه: که نیگای خودایان بۆ ده خویندریته وه و گوئیان لی ده بی، دلی
نا ده نی و تابۆیان بکری خوینی لی گیل ده کهن.

نایه ته که هه لنانی ناده میزادانی تیدایه: بۆ نهویه رویکه نه نیمان و خودا
پهرستی، چونکه که سیك بزانی قیامت نزیکه رابی، خیرا له تاوانه کانی
په شیمان ده بیته وه، تۆ به ده کا، گرنگی به دونیا نادا، هه موو شتیک
که هاتنه که ی ته نکید بی به نزیک داده نری، مردن دی و گومانی تیدا نیه،
مردنی هه موو ناده میزادی کش رابوونی قیامته بۆ. هه که سیك بری نه وه
قیامته تی لی هه لساوه، زیاد له وهش قیامته به به راوردی کردنی له گه ل را بردودا
نزیکه ..

ریوا به تکراره یه کیک له هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ خهریکی دیوار رابه ست
بوو، به کیک تر به لایدا تپهری له و رۆژدا که نه م سوره ته نازل ببوو، کابرای:
که خهریکی دروست کردنی دیواره که بوو بهوی تری گوت: نه مپۆ چی له قورنان
نازل بوو؟ کابرا وتی ﴿اقترب للناس حسابهم...﴾ نیت کابرا دهستی له دیوار
کردن هه لگرت و وتی: سویند به خودا نه م دیواره ناکه م، چۆن من خانوو بکه م و
قیامته بی و بکه م وه سهر حساب و لی کۆلینه وه؟!

نایه ته که سهر زه نشت و زه می موشریکه کانی تیدایه، له هه مان کاتدا
جله و گیریی له خه لکی تریش ده کا: که به و جوژه نه بن، چونکه سوود بینین

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو ھەكەن (ھادىث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكتى دەلېن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىو؟ ئەيىش ھەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ ھەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەيىش ھەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ھەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆي ساھىرە موغجىزە كەشى سىھرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكتىيان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىھرو جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

ده کمن؟ له کاتیک دا لیتان عدیانه که نهوهی نهو به موعجیزه ی ناو ده با،
سیحریکی په تییه.

به کورتی نهوان ده یانویست تانه له پیغه مبه رایه تیه که ی بدهن:-

۱- ده یانگوت: پیغه مبه ر نابی ناده میزاد بی.

۲- نهوهی له سهر دهستی نهو دهرده که وی و ده لئی موعجیزه یه سیحرو

جادوه!!

بۆیه ش به چپه و سرتنه نهم وتو وێژیه یان له ناو خۆیاندا نه نجام ده دا،
ده یانه ویست رینگا چاره یه کی باش و سهر که وتوو بدۆزنه وه، بۆ بهرگری و
روخاندنی په یامی پیغه مبه ر ﷺ نه یانده ویست دوژمنه کانیان ناگاداری پلان و
نه خشه ی بهر هه لستیه که یان بن.

به خه یالی خۆیان: له که که دارکردنی په یامی پیغه مبه ر ﷺ به و جوړه رینگا
چاره یه کی سهر که وتوه و ده توان به وه نوری دره خسانی ئیسلام بکوژینه وه.

داب و نه ریتی قورپه شیه کان وابوو بۆ نه و جوړه شتانه ووتو وێژی نه ییان
نه نجام ده دا، له په ندو حیکمه تی نه واندا هاتوه ده لئی: ((استعینوا علی قضاء
حوائجکم بالکتمان)) نه جار په روه ردگار فرمانی به پیغه مبه ر ﷺ کرد:
که ولا میان بداته وه: نه ویش وه لامی دانوه ﴿قال: ربی یعلم القول فی السماء
والارض وهو السميع العليم﴾ فرمووی: نهوه ی ده یلین و ده تانه وی بیلین:
به سرتنه و چپه مه یه ژن، بیگومان نه لا خودای منیش و ئیوه شه، ناگاداری
هه موو نه ینی و ناشکرایه که، له زه وی و ناسمانه کان دا هیچی لی گوم نابی،
هه رچی بگوتری و بکری، هه رچی رویدا له بونه وه ردا لای خودا ناشکرایه،
هه ر خودا قورئانی نازل کردوه، نه و قورئانه هه والی نه وه ل و ناخری
له خۆگرتوه، هه رچی پیویست بی بۆ دنیا و قیامت ناماژی پی کردوه. نه و
خودایه شنه وایه به و ته و چپه و سرتنه سرتان، زانا و ناگاداره به حال و وه زع و

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل نابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لەكاتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتە دەلەين: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تەر؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارەن و خوارەنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە موغجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتە دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

وتیان: موحه ممد شاعیره و نهوی ده یلی: شیعره، نه م راپایی و سهر لی
تیکچونه یان به لگه یه له سهر نهوهی: بیرو باوره که یان پووچ و بی بناغه یه.
هه ق و راستی ده شیوتین!!

جاندهوان یان نازانن هه قیقه تی موحه ممد ﷺ چیه و چۆنه، یان ده زانن و
خۆگیتل ده که نو به دهستی نه نقه ست خۆیان نه زان ده که نو ته سلیم نابن
هه رچۆنیک بی نهوان تاوانبارن،

ههروه ها نه م بیرو بۆچون و راپایی یه له لایهن هه موانه وه بووی، یان
له لایهن ده ستو تا قمی که وه بووی نیشانه ی نه وه یه: که نه وانه ده سته پاچه و
داماو بوون له بهرامبهر قورئان و نه یانده زانی چی بکه ن!

جا که نه م نیحیما لاتانه یان خسته رو نه م بیرو بۆچونه یان دوو ساره
کرد نه وه، نه مجار ویستیان خۆیان له ده ست قورئان رزگار بکه ن و وتیان: ﴿فَلْيَأْتِنَا
بآیة کما ارسل الاولون﴾ نه گهر موحه ممد راست ده کا له وه دا: که پیغه مبه ره و
له خوا وه ره وانه کرا وه، قورئان که لامی خودایه و به نیگا بۆی نیژدرا وه، ده با
به لگه یه که مان بۆ بیئنی داوا که ی بچه سپیئنی، باموعجیزه یه کی ترمان نیشان بدا
جگه له قورئان، باموعجیزه یه کی وه کوو موعجیزه ی موسا، یان موعجیزه ی
صالح یان موعجیزه ی عیسا مان بۆ بیئنی! نه گهر موعجیزه یه کی وه کوو دار
ده سته که ی موسا یان وه کوو حوشره که ی صالح یان وه کوو زیندو کرد نه وه ی
مردو له لایهن عیسا وه مان بۆ بیئنی ته وه بر وای پی ده که ین و تیمانی پی
ده یئنین!

نه مجار پهروه ر دگار به درۆیان ده خاته وه و ده فرموی نه گهر موعجیزه ی
ئاواشیان نیشان بدری هه ر تیمان ناهیتن، چونکه نهوان له کوفرو گومرایی دا
رۆچوون.

﴿ما امنتم قبلهم من قرية اهلکنها، افهم یؤمنون؟﴾ نهو گهل و نه ته وه
پیشینه ی له ناومان بردون هیتنه ی نهو موشریکه قوریه ییشیانه گومرا و یاخی

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (محدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادىث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لىكەتتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتىن لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتتى دەلەين: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تىر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارىدەن و خوارىدەنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايەو ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرەو موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتتىن دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكەتتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

پيغه مبهري ﷺ ئاده ميزاده، وادهى خودا

پاشگهز بوونه وهى تيدا نيه، قورئان نه صيحه ته

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ

الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾ وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا

لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ ﴿٨﴾ ثُمَّ صَدَقْتَهُمُ

الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلَكْنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠﴾

نهم كۆمه له ئايه ته وه لامي قوره يشيه كانه ده داته وه: كه ده يانگوت:
﴿هل هذا الا بشر مثلكم؟﴾ نمو راستيه روون ده كه نه وه: كه هه موو
پيغه مبهرائى پيش هه زه تى موحه مهده ﷺ ئاده ميزاد بوون. ناگوتى
پيغه مبهري بۆ ئاده ميزاد ئاده ميزاد نه بى، كه وابى ره خه كه يان: كه ده ئين:
پيغه مبهري نابى ئاده ميزاد بى له جوى خوى نيه.

ده فهرموى: ﴿وما ارسلناك قبلك الا رجالا نوحى اليهم﴾ نهى
موحه مهده! ئيمه پيش تو هيج پيغه مبهري كمان نه نارد وه بۆ سه ر گهل و
نه ته وه يه كه له سه ر جه م گهل و نه ته وه كانى پيشوو، ئيللا: كه نارد ومانه پياوئى كمان
نارد وه وه كوو خويان بووه، له شي وه و ئاكارى ئاده ميزاد يانهى دا، هيج كاتى
ئيمه فريشته مان نه كردۆ ته پيغه مبهري ئاده ميزاد، به لكو پياوئى كمان
هه لئارد وه، نيكامان بۆ كرد وه، فهرمان و جله و گيرييه كانى خۆمانان به وهى

جویرانیلهوه پێ گه یاندوه، ئه ویش به گهل و نه تهوه که ی خۆی را گه یاندوه. نه وه نه و موشریکانه چییانه؟ بۆ واخۆیان گێل ده کهن؟

وینهی نه م نایه ته نایه تیکی تره: که ده فهرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجُلًا نُوحِيَ إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى﴾ (یوسف/۱۰۹) ده ی بۆچی نه و موشریکه قور هیشیانه بیر نا که نه وه؟ بۆچی له وه حال ی نابن: که تو پیغه مبه ریکی ناده میزادی وه کوو باقی پیغه مبه رانی پیش خۆت؟ بۆتینا گهن: که تو دابو نه ریتت له پیغه مبه رانی تر جو داوا ز نه؟ وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فهرموی: ﴿قُلْ: مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ﴾.

نه بچار په ره ردگار فهرمان به قور هیشیه کان ده کاو ده فهرموی: ﴿فَأَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ ئیوه ی موشریک و بته مرست نه گهر بۆ خۆتان نه و راستیه نازانن و گومانتان هیه له وه دا: که پیغه مبه ر هه رده بی ناده میزاد بی، ده پرسیار له خاوه ن نامه کان بکه ن، پرسیار له زانانیان ی جوله که و نه صرائیه کان بکه ن، له وانه پرسیار بکه ن: که نا گاداری ته ورات و ئینجیلن، با ته وه تان بۆ روون بکه نه وه!!

موشریکه کانی قور هیش پرس و رایان به ته هلی کیتاب ده کردو له باره ی پیغه مبه ره وه با وه ریان به قسه یان هه بوو، له دژایه تی پیغه مبه ردا یه کانگیر بوون له گه لیاندا.

له لایه کی تره وه جوله که و مه سیحی، دوو کۆمه ل و تا قمی گه وه بوون، هه موویان با وه ریان وابوو که پیغه مبه ر ده بی ناده میزاد بی: که واته به م فهرمو ده یه بته مرسته کان ده میان به ستر او هیج قسه و بیانویه کیان بۆ نه مایه وه.

قه تاده ریوایه ت ده کا ده لی: دانیش توانی مه که که به پیغه مبه ریان گوت: نه گهر راست ده که میت تو پیغه مبه ری و ده ته وی ئیمه ئیمانت پێ به ئینن، ده کیوی سه فامان بۆ بکه به زێر. جویرانیل هاته لای پیغه مبه ر ﷺ فهرموی:

نه گهر ده ته موی نه وهی گه له که ت کردویانه به بیانوو داوات لی ده که ن بو ت جی به جی ده بی، به لام نه گهر نهو شته ی نهوان داوای ده که ن هاته دی و ئیمانیا ن نه هیئا، ئیتر مؤلّه ت نادرین و یه کسه ر ریشه کیش ده کرین، نه گهر چه زیشت لی یه له گه ل قه ومه مه که ت به صه برو نارام به. پیغه مبه ر ﷺ فه رموی: به لکو و له گه ل قه ومه که م به هیئدی و له سه ره خو ده بم. ئیتر نایه تی ﴿ما امنّت قبلهم... الاية﴾ نازل بوو.

بۆیه پتویسته پیغه مبه ر ناده میزاد بی، هه تا ناده میزادان بتوانن نیگیا ن لی وه ر بگرن و بتوانن کاروباری نایینی و پتویستیاتی دونیا و دینیا ن لیتوه فیتر بین و به ناسانی نه وهی له خودا وه نازل ده بی به وان بگا... ئهم نایه ته ده قیکی ناشکرا و نوما یانه له وه دا: که پیغه مبه ر ده بی پیا و بی و نابی میینه بی.

﴿وما جعلناهم جسداً لایاکلون الطعام، وما کانوا خالدين﴾ داب و نه پیتی ئیبه وانه هاتوه: که پیغه مبه ران جهسته بن خواردن و خواردنه وهیا ن نه بی، به لکو پیغه مبه ران هه مو یان جهسته یان هه بو وه خواردن و خواردنه وهیا ن پتویست بووه. ههروه ها داب و نه ریتمان وانه هاتوه نهو پیغه مبه رانه نه مریتین و بۆ هه تا هه تایه له دونیا دا بیانه ئیلینه وه، نهوانه هه مو رهوشتیکی ناده میزادیا ن تیدا بووه، خواردن و خواردنه وهیا ن هه بووه، به خه بهری و نووستن و ماندن بوون و حه سانه وهیا ن هه بووه، نه خویشی و سه ر ئیشه و مردن و ژیا نیا ن هه بووه.

وینه ی ئهم نایه ته نایه تیکی تره: که ده فه رموی: ﴿وقالوا: ما لهذا الرسول یأکل الطعام ویمشی فی الاسواق﴾ (الفرقان/٧) یان ده فه رموی: ﴿وما ارسلناک قبلك من المرسلین الا انهم لیاکلون الطعام، ویمشون فی الاسواق﴾ (الفرقان/٢٠).

﴿ثم صدقناهم الوعد فانجيناهم ومن نشاء﴾ نیتر ئیمه له تیره ی
ئاده میزاد پیغه مبه رمان هه لێژاردن و رهوانه مان کردن بۆ سه ر ئاده میزاد، واده و
به لێنمان پێدان و به لێنه کانی خۆمان هینانه دی!

پارێزگاری مان لی کردن، به سه ر دوژمنانیاندا سه رمان خستن، هه روا
هه ر که سی ویستبیتیمان رزگاری بکه یین و سه ری بجه مین ویستی خۆمان
هیناوه ته دی ﴿واهلكنا المسرفين﴾ سه ته مکارو مله ورو یاخی بو انمان به مریاد
کرده و، هه موو نه وانه مان له ناو بردن: که زیاده ره ویا ن له کوفرو بێدینی دا کرد.
ئه به جار دوا ی چه سپاندنی ئاده مییزادیه تی هه موو پیغه مبه رمان و
ره تده انه وه ی کافره کان: که پێیان وابوو: ده بی پیغه مبه ر له ره گمزی فریشه ته بی!
فه ضل و رێژداری قورنان راده گه یه نی و گرنگی و سوودی بۆ ئاده میزادان شی
ده کاته وه و ده فهرمو ی: ﴿لقد انزلنا اليکم کتاباً فیه ذکرکم﴾ نه ی
موشریکانی مه ککه! بێگومان ئیمه نه و قورنانه گه و ره و گرنکه مان بۆ
نارد و نه خواری: که به رنامه ی ژیا نی ئاده میزادی له خۆ گرتوه و، نه و قورنانه
گه و ره و گرنکه شکۆمه ندی ئیوه ی له خۆ گرتوه و، نامۆژگاری و هیدایه تی ئیوه ی
تێدایه، شیاوی نه وه یه: ئیوه خۆتانی بی هه لێنه وه بیکه نه ره مزی پیا وه تی و
خۆناسینی خۆتان!

قورنان موعجیزه یه و موعجیزه یه کی ناوازه یه، موعجیزه یه بۆ هه موو
چین و توژیکی داها توی ئاده میزاد، خاریقه یه کی ماددی نه ته مرۆ پویدا و
سه یه نی و نه مینی، یا ن جیلی سه رده م بییینی و بۆ چینی دوا یی نه بی، ته نه ا
نه وانه ی مرۆشی سه رده م و ها وچه رخی موعجیزه که ن پێی (متأثر) بن و به س!
به لکو موعجیزه یه که بۆ هه موو کات و شوینی ک، بۆ هه موو چین و توژی ک، بۆ
هه موو گه ل و نه ته وه یه ک، بۆ هه موو ئاده میزاد تادونیا دونیا یه. ئیوه فیتری
ره وشت و پیا وه تی ده کا. ته گه ر شوینی بکه ون سه ره ره زیی دونیا و قیا مه تان
پێ ده به خشی، شکۆمه ندی جیهان و کامه رانی قیا مه تان بۆ ده سه ته به ر ده بی،

وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿وانه لذكر لك ولقومك﴾ (الزخرف/۴۴) ناوو ناویانگی خۆت و گه له که تی تیدا یه.

﴿افلا تعقلون؟﴾ نه ری ئیوه ی موشریک و بت پهرست ! بۆچی بیر له خۆتان ناکه نه وه، بۆیه خۆتان دا ناچنه وه؟ بۆچی ریزی نه م نیعمه ته گه وه و گرنه ناگرن، بۆ به پیر بانگه وازی یه که وه نایه ن؟؟ بۆ به ئاگا نایه نه وه و نه م په یامه پیرۆزه نا قۆزنه وه؟

بیگومان قورئان نیعمه تی کی گه وه و له نرخ نه هاتوه بۆ هه موو ئاده میزاد به گشتی و بۆ عهر به کان به تاییه تی. چونکه عهر به کان پێش هاتنی ئیسلام ژێر ده سته و به شی خورا و بوون، والی کيسرا له یه مه نه وه حوکمی به سه ردا ده کردن، له ناو خۆیان دا شه ره خێل و شه ره گه ره کیان بوو، نه خوێنده وارو شوانکاره بوون، بت پهرست و گومرا بوون، قورئان پیاوه تی و ناوو شوره تی بۆ پهیدا کردن، کاتیک بوون به هه لگری ئالای ئیسلام و به ره و خۆره لات و خۆر ئاوا راجین پیاوه تی یان ده ست کهوت، پێش نه وه ی قورئان نازل بۆ کس به هیچی نه ده زانین، هیچیان نه بوو پێشکه شی مرۆفایه تی بکه ن، کس نه یه ناسین، به لām که بوون به هه لگری قورئان سه روهریان به ده ست هیئا، جیهان ناسینی، چه ند رۆژگارێک ئاده میزاد به ریزه وه باسی ده کردن، هه تا نه وان پابه ندی قورئان بوون، مرۆفایه تی به چاوی شکۆمه ندیی وه لی ئی ده وړانین، به و قورئانه پێشه وایه تی ئاده میزادیان کرد، خۆشبه ختی دونه و قیامه تیان بۆ خۆیان و خه لکی ده سته به ر کرد؛ به لām کاتی پشتیان له قورئان کرد؛ هه موو جیهان پشتی له وان کرد، ناویان له ناو ئاوان دا نه ما، شکۆمه ندیی و پیاوه تی یان له ده ست دا، ورده ورده کهوتنه په راویزه وه وای به ختیان رۆیی، جوله که و فله به سه ریاندا زāl بوون و په رته وازه بوون و بوونه گرو گرو ده ولته تۆکه ی بۆ ده سه لات و بۆ ریزو لاواز، ته نانه ت کار گه یشته نه وه ده ولته تۆکه ی ئیسرا ئیل به سه ریاندا زāl بووه، بیست و دوو ده ولته تی عهر به نزیکه ی (۲۰۰) و نه وه نده

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايتىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (محدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادىث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ نەوانەى كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەت يان لى نىك بۆتەمۇ،
بەچپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكترى دەلېن: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرەو موغجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

هه ره شه کردن به عه زالی ریشه کیشکهر

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا
 آخَرِينَ ﴿١١﴾ فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾
 لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسْكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ
 تَشْكُرُونَ ﴿١٣﴾ قَالُوا يَبُولْنَا إِنْأَا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ
 دَعْوَانَهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَمِيدِينَ ﴿١٥﴾ وَمَا خَلَقْنَا
 السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَعِينٍ ﴿١٦﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا
 لَا تَخَذُنَّهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ
 عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمْ الْوَيْلُ مِمَّا نَصِفُونَ
 ﴿١٨﴾ وَلَهُمْ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ
 عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ
 لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾

نهم نایه تانه هه پشه من له کافره کان و ترسان و ترسانیه له ناکامی کوفرو
 بیدینی، دواي نهو ی پهره دگار نهو ی روون کرده وه: کهسته مکارو یاخی
 بوانی ریشه کیش کردن، تۆله ی به درۆ خسته نهو ی پیغه مبه ران و کافر بوونیان
 به خودا به شیوه ی عه داله تکاری لی ستاندوون، پیغه مبه رانی به سه ردا زال
 کردوون و یستی خۆی هیتاوه ته دی

بیگومان پهروه دگار رهحم و بهزه یی خۆی به سه ر نومته ی پیغه مبه ری
 ناخیر زه مان دا پشت رهحم و، شهفه قه تی خۆی له گه ل یه کهم تاقم و پیپی نهم
 نومته به کار هیتا: کهمۆله تی دان و په لپ و بیانوه کانی بو نه هیتا نه دی،
 چونکه نه گه ر بیانوه کانیان به اتایه ته دی، نهو نهوان ئیمانیا ن نه ده هیتا، نیتر
 نه و کاته خودا به پیی داب و نه ریتی خۆی له بو نه وه ردا به ریادی ده کردن، وه کوو
 چۆن له وه پیش نهو هه موو گه ل و نه ته وانه ی پاش نواندن ی نهو موعجیزه و
 وه دی هاتنی نهو په لپ و بیانوانه ی داوایان کردو ئیمانیا ن نه هیتا، ریشه کیشی
 کردن. وه کوو ده ریاره ی نهو عه زاب و به لایه ی ناردنی بو سه ر نهو گه ل و نه ته وه
 چاره ره شانه ده فهرموی: ﴿وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً، وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا
 قَوْمًا آخَرِينَ﴾. واته: زۆرمان له ناو بردن له دانیش توانی شارو گوند. زۆرمان
 شارو ولات ویران کردن و دانیش توانه کانیمان ریشه کیش کرد، نهو دانیش توانه
 سه مکارو مله ورو بی با وه بوون، پروایان به تاك و ته نهایی خودا نه بوو،
 پیغه مبه رانیان به درۆ خسته وه. داوای موعجیزه و خاریقه ی جیا جیا یان کرد، جا
 که له سه ر دهستی پیغه مبه ره کان په لپ و بیانوه کانیان هاته دی، نهوان زیاتر
 یاخی بوون و پشتیان هه لکرد، تیمه ش تیکمان شکاندن و بنه برمان کردن،
 له شوینی نهوان له سه ر خاك و نیشتمانی نهوان گه ل و نه ته وه ی ترمان هیتا نه
 دی و له زیلو جیگای نهوان دا نیشه جیمان کردن. وه کوو له نایه تیکی تردا
 ده فهرموی: ﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ﴾ (الاسراء/ ۱۷) یان

ده فمرموى: ﴿فكأين من قرية اهلكناها، وهى ظالمة، فهى خاوية على عروشها﴾ (الحج/٤٥).

تیمامی قورطویی ده‌فرموی: مده‌ست به (قریه) لی‌ره‌دا: ولاتی
مه‌دائینی یه‌منه. راقه‌که‌رانی قورئان ده‌فرموی: مده‌ست دانیشتوانی (حه
ضوره) له‌حیجاز: که‌که‌وتۆته نزیك سنووری شام. نهم گهل و نه‌ته‌وه
پتغه‌مبه‌ریکیان بۆسر ره‌وانه کرا ناوی شو‌عه‌یبی کو‌ری ذی مه‌ه‌ده‌م بوو:
گو‌ری نهم زاته له‌چای (ضنن) له‌ولاتی یه‌منه‌و نه‌و شو‌عه‌یبه‌ نیه
که‌پتغه‌مبه‌ری (أصحاب مدین) بووه. چونکه‌ چی‌و‌کی (حه‌ ضور) پیش
حه‌زه‌تی موسا عليه السلام بووه، به‌سه‌دان سالی‌ش پاش حه‌زه‌تی سلیمان بووه،
که‌وابی نا‌گو‌نجی نه‌و پتغه‌مبه‌ره‌ی ناوی شو‌عه‌یب بووه، پتغه‌مبه‌ری
دانیشتوانی (حه‌ ضور) بوو، نه‌و شو‌عه‌یبه‌ بی: که‌خه‌زوری حه‌زه‌تی موسا
عليه السلام بووه پتغه‌مبه‌ری (أصحاب مدین) بووه!!

دانیشتوانی (حه ضرر) پیغه مبره که ی خو یان شهید کرد. ^(۱)

نه بچار په روږدگار وټنمو دیمه نې شو غه زه ب لیگی راوانه مان نیشان ددها
له کاتی هاتنی عذاب که بو سدریان و ده فرمووی: ﴿فلما احسوا بأسنا اذا
هم منها یو کضون﴾ که هه ستیا کرد عذاب دیته سدریان و رزگار یونیان نیه و
هه پره می پیغه مبره که یان دیته جی، نیر به هه له داوان هه می لموه می هه لی و
گونو شار به جی بیلی، سدره های عذاب لییان نریک بووه و نه وان قوچان دیان،
به غاردان له شار ده رچوون، به لام تازه چ سوود؟! جالمو کاته سامنا که ده:
که نه وان له ترسان کونه مشکیان لی بوونه قیصری و خدی که زنده قیان
بچی و جگه له را کردن هیچ ریگا چاره یان نه ماوه. له لایمن فریشته موه یان
له لایمن نیمانداره کانه موه به لاقرتی و کالته پی کردن موه تییان راخوړنند راو پییان

(۱) تفسیری قورطوبی ج/۶ ط دار الفکر ل ۳۳۱۸ لوی دا چپۆکه که دورودریزه ، وهلی وه کوو لپسراوتزی هه مان لایه رها نووسراوه چپۆکتیکی نیسرائیلی یه.

گوترا: ﴿لاترکضوا﴾ رامه کمن، بۆکوی دهرده چن؟ ﴿وارجعوا الی ما اترفتم فیہ و مساکنکم﴾ بگهر پتموه بۆ ناو نمو نازو نیعمه تهی تییدا ده تلاندوه و به لیشاو به سهرتان دا رۆابوو، بگهر پتموه بۆ ناو خانوو باله خانه ی گۆشو د لگهرتان، نمو چۆنه دلتان به رایى ده دا نمو ژیان و گوزهرانه خۆشه ی خۆتان جی دیلن!!؟

بگهر پتموه بۆ ناو نازو نیعمه ت و خانوو به رته تان ﴿لعلکم تسألون﴾ به لکوو پرسو راتان پی بکری، راویژتان پی بکری، یان به لکوو داوای به خشش و یارمه تیتان لی بکری، ئاتاجان پیته بهر دهرگاو مالتان داوای شتتان لی بکمن. یان پرسیارتان لی بکری نمو هه موو نازو نیعمه ته ی پیته تان درابوو له چی دا سهرفتان کرد، یان لیتان پرسیار بکری ناخۆ نمو عه زابه چیه و بۆچی هاتوه و کی ناردویه تی. به ههر جۆریک مانای بکمین مه به ست گالته پیکردن و لاقرتی بووه پیته تان بۆ زیده سزادان بووه، واته: نمو کاته ته نگانه یه دا سهریاریی ترسو لهرزو زهنده ق چوونیان لاقرتی شیان پی کراوه تازیاتر سزا بخۆن و پتر نارپه حه ت بن.

جا که زانیان غاردان و را کردن قوتاریان ناکا، په نایه ک نه ماوه خۆیانی تییدا هه شار به دن، مهودا نه ماوه کاریان ته ماوه، به عه زابی خودا ده وره یان دراوه، نه عجار دان به تاوانکاری خۆیاندا ناو هاواریان لی هه ئسا ﴿قالوا﴾ وتیان: ﴿یاویلنا، انا کنا ظالمین﴾ نای هاوار بۆ خۆمان، به راستی ئیمه سته مکار بووین، تاوانبارین، کافرو بی پروا بووین، سپله و پیته زان بووین، کهواته نمو سزایه حه قی خۆمانه شیای نهوه یین و سوچی خۆمانه:

نهوانه په شیمان بوونه وه به لام په شیمانی تازه سودی نیسه، چونکه په شیمان بوونه که یان په شیمان بوونه ی ناتومیدی و ترسانه، گهرانه که یان له ویست و نیختیاره وه نه هاتوه، ههر شتیکیش وانه بی خودا نایه یی، نیتر

نهوان همر نهو قسمو تۆبه و په شیمان بوونه وهی خۆیانیان ده گوته وهو قاره بر
بوون!

وهكو ده فرموی: ﴿فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعَاہُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا
خامدین﴾ واته نهوان همر درێهیان بهو قسمو په شیمان بوونه وهی خۆیان داو
دهیانگرتو دهیانگوته وه هتا سهر له بهر دروینه مان کردن وه کوو چۆن
گژوگیاو دروینه ده کری، بته برمان کردنو ههست و خوست و جم و جولمان لی
برین. دهنگو سه دامان کپ کردن، وه کوو ئاگریك کوزاندماننه وه.
سلار بوونه وه!

نای لهو دروینهی ئاده میزادی تیدا دروینه ده کری، پیش تاویك
جم و جولیان بوو، هه ناسه یان ده هاتو ده چوو، له نكاویك كشومات و بی
ههست و خوست بوون و لال و پال كهوتن.

به راستی عیقا به کەیان عه دالهت بوو، تۆله یه کی پراپیری سته مکاری و
به درۆ خستنه وهی پیغه مبه ره کانیان بوو، سزای نه وه بوو مو عجیزه ی
پیغه مبه ریان به گالته و عه به ت له قه له م دا!

جانه گهر موشریکه کانی مه ککه و هی تریش به گالته و عه به شه و پیشوازی
له قورئان ده کهن و بی ناگان له حه قیقه تی حال و واقعی ئیش، نه گهر بی ناگان
له پرۆزی قیامهت و حه ق و حیسابی: که لییان نزیک بۆته وه، بی ناگان لهو عه زابه ی
چاوه پروانی گالته کهرو به درۆ خه ره وه کان ده کا. نه وه به هه له چون و زۆر
خه له فاون، پیویسته باش بزائن و دلنیا بن داب و نه ریتی خودا نه گۆره و حه ق و
راست و جدییه، په یوه سته به حه ق وهو له وه وه سه رچاوه ده گری، کار به هه ند
گرتن و جدییهت و حه ققانی داب و نه ریتی خودایه و هه مرو کارنکی پره
له حیکمهت و هیچ شتیکی بی حیکمهت نیه.

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ﴾ ئاسمان و زهوی و نه وهی
تیان دایه بیهوده دروستمان نه کردوه، به حه ق هینا ومانته کایه، به عه دالهت و

راستی خستوماننه گهرو، به دانایی و لیژانی خۆمان بهرجهسته مان کردون،
 ئاسمان و زهویمان بهدی هیناون بۆ ئهوهی ئاده میزاد تییان دا بیر بکاتهوه،
 بیانکاته بهلگه لهسرتاک و تهناهی خودا، لهسر دانایی و زانایی و به توانایی
 خودا بۆ بهرژوهندی ئاده میزاد له دونیا و قیامت دا بۆ ئهوهی خراپه کاران
 سزای خۆیان وهرگرن و چاکه کاران پاداشتی کرده و کانیاں بدریتهوه.

وه کوو له ئایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا
 بَيْنَهُمَا بَاطِلًا، ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾ (ص/۲۷).

ههر بهو به ههند گرتن و گرنگی پێدانهی ئاسمان و زهوی پێ بهدی هیناون،
 نامه ئاسمانی بۆ ناردونه خواری، تهرکی خستۆته سهر ئاده میزاد و فهرزو
 واجبی بۆ دیاری کردوون. کهوابوو جدییته و به ههند گرتن کاری خودایه،
 یاسایه کی بندهرتی بوونه وهره له سروشتی بوونه وهردا بهرچاو گیراوه. کوردی
 گوتهنی خودا راسته و راستی لی خوش دی.

﴿لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهَوًا﴾ نه گهر. له فهرزی مه حال دا- ئیمه بمانویستایه
 بهشتی گالته و رابواردن شت فرههم پێنین و بۆ خۆمانی دهسته بهر بکهین،
 وه کوو چۆن ئاده میزاد ههول دهدا بۆ بۆ پهیدا کردنی خێزان و مندال و هۆکاری
 رابواردن و گالتهو گهپ، ئهوه ﴿لَا تَخْذَنَاهُ مِنْ لَدُنَا أَنْ كُنَّا قَاعِلِينَ﴾ ئهوه
 پێگومان ئهوه شتانه مان فرههم دههینا لهوهی که لای خۆمانه لهشتیک: که
 شایانی ئیمه بوایه، نه که پهیوهندی به ئاسمان و زهوی و جۆری دروست کراوانه وه
 بی، چونکه ئهمانه هه موویان تازه دروستکاران و کاتیک بسوه نه بوون،
 ههرشتی بو زاتی خودا بی ده بی، وه کوو خۆی تهزلی بی و ته به دی بی. یان
 نه گهر ئیمه لهفه رضی مه حال دا- بمانویستایه خێزان و مندالمان هه بوونایه،
 ئهوه له جۆری و فریشته فرههمان دههینان، وه کوو له ئایه تیکی تردا
 ده فرموی: ﴿لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَاصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ،

سبحانه هو الواحد القهار ﴿٤﴾ (الزمر/٤) نایه ته که ده بیته رهندانه وهی نهوانه ی ده لئین: عیسا کوری خودایه یان عوزیر کوری خودایه.

به ههر حال نه مه فه رضیکی جده لئو مونا قه شهیه، چونکه وشه ی (لو) وه کوو نه حویه کان ده لئین (حرف امتناع لامتناع) واته: (لو) پیتی که نه وه ده چه سپیتی که فیعلی ولامه که یاساغه ببی، چونکه فیعلی شهرته که بوونی یاساغه. پهروه ردگار به هیچ کلۆجی نه یوستوه گالتو گپ له کاریدا روبدا، خیزان و مندالی بوخوی ئیراده نه کردوه. که وایی له بنه رهدا خیزان و مندالی نیه، به هیچ شیوه یه که گالتو گپ و بی هوده یی له لای خودا نه بووه نایی!

به لکوو یاسای چه سپاوو بهر قه رار لای خودا، داب و نه ریتی چه سپاوو نه گۆر له لای خودا نهویه: له هو له عه ب نه بی. به لکوو هه موو شتیکی جدیه وه حق و عه داله ت و حیکمه ته.

نه جار له م باسه ده گۆریتته وه بو باسیکی تر: که داب و نه ریتی خودا شی ده کاته وه. نه ویش سه رخستنی حقه به سه ر به تال دا، ده فهرموی: ﴿بَلْ نَقْذِفْ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ﴾ تۆ واز له وه بیته، ئیمه شتی بی هوده و گالتو فراهه م ناهینین، نه وه کاری ئیمه نیه، داب و نه ریتی ئیمه وانه هاتوه. به لکو ئیمه حق روون ده که ی نه وه، حق بالاده ست ده که یین و زالی ده که یین به سه ر به تال داو ﴿فَیْدَمِغْهُ﴾ ده یو چی نیتته وه و به ربادی ده کا، حق ده هیلینه وه و به تال له ناو ده به یین، چون؟ به م ره نگه حق و راستی ده هاوێژین و ده یالین به به تال داو می شکی ده پژی و له ناو ده چی ﴿فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ﴾ ده ست به چی به تال ده فه وتی و ئاسه واری نامیتی و دوا برا و ده بی.

به راستی نه م رسته یه به لاغه تیکی به هیزو سه رنج راکیشی تیدایه؛ وای نیشان ده دا: که حق و راستی وه کوو شتیکی قورس وایی، وه کوو به ردیکی خو ش له ده ست و له بار وایی، به ده ستی قودرته تی خودا وه بی و له دوره وه بیمالی: به سه ر به تال داو می شکی به پژی و له ناوی به ری، به تالیشی له شیوه ی

قەبارەيەكى بى ھىزى قېزۇك دا نىشان داوھ ھەر لەگەل زەبرەكەى بى دامالدا
مىشكى دەپ ئىندىرىۋ دەفەوتى.

لە ئايەتەكەدا (قەذف و دەمغى) نىستىعارە كىردوھ بۇ فەوتانى بەتال
لەناو چوونى و بەشئوھەكى حىسسى و كارىگەر رايىنوانسە، لەدىمەنەكەدا بى
ھىزى بەتال ئايان دەبى بەجۆرىك: كەبەتال ھەر وجوودى نامىنى.

جا كەداب و نەپىتى ئىمە تاوابى و بەجۆرە بى؟! ئەدى چۆن حەق بىلار
ناكەينەوھە خەلكى لەدۆزەخ ناتىرىتىن! نەگەر وانەكەين دەبى گالتە خواز بىن،
بىپەدە پەسەند بەكەين:

بەلى باوى خودا ناگۆپى و نەگۆرە ھەروا بوو، ھەموو كاتى حەق بەسەر
بەتال دا زال دەكا، سەركەوتن ھەر بۇ حەق و راستىيە، چۆنكە حەق شىتىكى
بەنەرەتىيەو چەسپاھەو لەشتى بوونەوھەدا كارىگەر، بەتال نامۆز لاوازە، ھىچ
رۆلىكى نىە لەبوونەوھەدا، خودا تېزى كىردوھ تاراندىيەتى. شىتىك خودا تېزى
كىردى و تاراندىيەتى دەبى چ نىرخىكى ھەبى و چى بى؟!

بىگومان بەخەمىالى ئادەمىزاددا دى: كەواقىعى ژيان پىچەوانەى نەم
حەقىقەت و راستىيە، تەننەت زۆر جار خاوەن باوەرپانىش نەم بىرۆكەيان لەلا
گەلە دەبى و ئەو خەتەرەيەيان دەچىتە ناو دەروونەو، چۆنكە لەرووداوەكانى
ژياندا پىچەوانەى ئەو نەپىتە دەبىن: كەخوداى زاناو دانا كىردىيەتى بەباوى
خۆى. ئەمەش لەو كات و رۆزگاراندەدا: كەبەتال خۆى فەش كىردۆتەوھە بەرپالەت
بالادەستەو حەق نەدەنگى ھەمىو نەپەنگ. بەو جۆرە ماوھەكى دوورو درىژ
لەپىش چاوى ئادەمىزاد تىپەر دەكا. بەلام بابزانرى ئەوھى بەپىچەوانسە
دەبىنرى، شىتىكى كاتىيەو درىژ خايەن نىە، پەروەردگار بۇ لەبۆتەدان و
تاقىكرەنەوھى موسولمانان درىژى دەكاتەوھە. پاشان داب و نەپىتى خودا و
سووننەتە نەزەلى يەكە بەرقەرار دەبى، حەقە بەنەرەتى و سىروشتىيەكە جىگىر

دهبى و بالاد ههست دهبى. نمو حه قهئى ناسمان و زهوى له سهر بنيات نراوه، بىرو باوهرو بانگه وازى به كانى له سهر دامه زراون.

ئهوانهئى بر وايان به خودا ههيه گومانيان له وه دا نيه: كه وادهئى خودا دئته دى. بر وايان به وه ههيه: كه حهق بنه رتهئى به وه حهق سه ركه و توه وه به تال پوو چا وهيه.

جانه گهر خودا له رۆژگار ئيك دا به سه ركه و تنى به تال به سهر حهق دا خاوهن باوه رانى به تاقى كرده وه ده زانن: كه نه وه به تاقى كرده وهيه، ده زانن كه نه وه زللهئى ميه ره بانى به. چونكه كه م و كورى و كه مته ر خه ميان تيدا بو وه خودا توشى نمو تهنگانهئى كردن بو نه وهئى خوئيان ناماده بكه ن بو پيشوازى كردن له حهق و راستى سه ركه و توه، هه له كانى خوئيان پر بكه نه وه، هه تا زوتر بو لاى خودا بگه رت نه وه وه پهل به كن له چاره سه ركه ردى كه مته ر خه مئى و پر كرده وهئى كه م و كور به كانيان. ما وهئى بالاده ستى به تال كورت تر دهبى و زوتر حهق و راستى سه رده كه ونه وه وه خودا له سهر ده ستى حهق راده نوئى و سه ره نجام هه ر بو حهق و راستى قۆرغ كرا وه بر ياره له خودا وه درا وه پاشگه ز بو ونه وهئى تيدا نيه، پئويسته ئيمه تئيينى نمو راستى به كه ين و هه ميشه به رچاوى بگرين، نه وئيش نه وهيه: حهق به كئكه و نابى به دوو، ريكاي راست ريكايه كه و جگه له وه حهقه يان له وه ريكاي راسته نهوانى تر به تال و پووچ.

حهق به كئكه و به تال زۆرو هه مه جوړ، ريكازى راست ريكايه كه و ريكاي گومرا ييه كان زۆرو زه به نده. بو فونه ئايينى حهق و راست هه ر له به كه م پئغه مبه ره وه تادوا پئغه مبه ر ته نها به ك ئايين بو وه، هه موو پئغه مبه ران به ك له دوا به ك راستى ئايينى پئش خوئيان دوو پات كردۆته وه، هه موو پئغه مبه ران له به ك سه رچا وه وه نيگاو سه روشيان بو هاتوه، هه موويان به ك تاپه رستى و راستى پئغه مبه رايه تى و هاتنى رۆژى دواييان دوو باره كردۆته وه و جه ختيان له سهر كردۆته وه. ئيتير جگه له وه ئايينه راسته حهقه به ولا وه هه موو بىرو

باوه پرو تیورو فەلسەفەکانی تر بەتالێ و بێ بنەمان، چەندەها بیرو باوه‌ری جیا جیای بەتال هاتن و روشتن، چەند تیورو فەلسەفە هاتنە کایەوه و بەسەر چوون، وەلی بەدرێژیایی میژووی ئادەمیزاد تەنها نایینی خودا بەرێک و پێکی ماوه تەوه و لەناو نەچووه رێک و پێکی خۆی لە دەست نەداوه..

بەدرێژیایی میژوو لەهەمە کات و روژگارێک دا کەم و کوپییەکی روی کردبێتە نایین و لەوانە بووبی لەبیر بجێتەوه خودا لەسەر دەستی بەندەیه‌کی هەلبژاردە ی خۆی تازە ی کردۆتەوه. پێغه مەهرێک موصلیحێک پیاو چاکێکی راست کردۆتەوه کاری نایینی خۆی وەگەر خستۆتەوه، تاگە بیشتە دواتری هەموو پێغه مەهران؛ حەزەرەتی موحەممەد ﷺ لەسەر دەستی ئەو خودا نایینی خۆی تازە کردەوه و بەجوانترین شیوه بەتێرو تەسەلی تازە کرایەوه و بوو بەو نایینە گشتییە عەلەمییه: کەقورئان بەرنامەو پرۆگرامیەتی. نێر تەبجەرە نایینی خودا لەتروپکی جوانی و بەرز ی رێک و پێکی دا تازە کرایەوه. بەرنامە ی خودا لەقورئان دا بۆ ئەو نایینە رەنگی دایەوه، خودا بۆخۆی پارێزگار و چاودێریەتی، بەندە گزراوی و دەست لی نەدراوی لەگۆرپانی صیراعی حەق و بەتال دا دەست بەکارەو بەرنامە ی حەقخوازان و خودا پەرستانە، هەتا موسوڵمانان پابەندی فەرمان و جەلەوگیرییەکانی بن و بەراستی بیکەنە بەرنامە ی خۆیان ئەوه سەرکەوتوو دەبن،

میژوو شاھیدەو شتییک هاتە دی دەشتی جارێکی تر دووبارە ببیتەوه، ئەو تە تەبجەرە کەنایینی خودا لەسەر دەستی حەزەرەتی موحەممەد ﷺ تازە بوو، وە، لەهەموو روپیکەوه زال بوو، لەهەموو شتییک دا جەلەو ی ژبانی بەدەستەوه گرت و حەق بالادەست بوو، ژبان ئاسودەو بەیدەست بوو، خەلکی تێرو ئەمین بوون. چونکە هەر یاسا و نێزامییک توانی ئەم دوو فاکتەرە دەستە بەر بکا بۆ دانێشتوان؛ ژبان خۆش دەبی و لەزەرەتی لی دەبینری. هەلبەتە

ئایینی خوداو یاسای خودا کاری هه ره گرنگی دهسته بهر کردنی ژبانی بهخته وه ریه له هه دروو جیهان دا.

به لām کاتیگ موسولمانان سستی و لاوازیان تیکهوت پشتیان له قورئان هه لکردو لی ی دورو کهوتنه وه، هه یه پشیمان نه ما، بایی به ختیان رویشته، دوژمنی ده ره کی و ناوخۆ لییان وه ده ست هاتن و جلهوی رامیاری و پیشه نگیان لی سیندراو خراڤه پهراوێزی ژبان وه.

به لām وه نه بی به وهش قورئان ده سه پاچه بووی، به لکوو له بهاره کانی دی دا ده ست به کاره و بالادهسته. نه وه تا وێپای نه م هه موو کوشتن و پرینه، سه ربیاری نه وه هه موو دوژمنایه تیه ی دژی قورئان و په پره و کارانی نه بچام ده درێ، قورئان کاریگه ربی له دلی په پره و کارانی دا له ده ست نه داوه، بالادهسته به سه ره هه موو نایین و تیۆرو به ره باوه رێکی تر دا، هیچ کامی له فه لسه فمو رێبازو به رنامه کانی تر له کۆن و نوێ دا ناتوان به رهنگاری بوه ستن پر به روی بینه وه. نه یان توانیوه ناتوان له بهواری ژیری و زاینه وه، له بهواری دارشتن و به لاغت و فه صاحه ته وه له که که یه کی تیدا بدۆزنه وه، مانایه کی به زانستیانه رهت بکه نه وه. هه تا زانست و زانیاری پیش بکه وێ، راستی قورئان زیاتر رون ده بیته وه و په ره ده ستی، به درێژایی میژوو ئایینی خودا به رێکی ماوه ته وه و زیندوه، به لām نه وه هه موو به ره باوه رانه ی تر، نه وه هه موو تیۆرو به ره بۆچوونانه ی تر بۆ ماوه یه که خه لکی شوێنیان کهوتوه و دوایی وازیان لی هیندراوه تا که ته ریه کیان نه بی دروشیشیان نه ماوه ته وه، نه وه تا که ته ریه ی ماویشه ته وه هینده ی گۆرانکاری تیدا کراوه به هیه چ کلۆجی وه کوو هی یه که بچار ناچی. کهوابوو راست و به جییه: که بلێن: حق بالادهسته به تال پوچ و ژیر کهوتوه حق زیندوه به تال مردوه.

له لایه کی تره وه داب و نه ریتی خودا وانه هاتوه: که به زۆرو توانای خۆی حق سه ربخوا و ناحق ژیر بخوا، به لکوو فه رمانی به موسولمانان کردوه که هه ول و تیکۆشانی خۆیان بجه نه گه ره له پیناوی سه رخستنی راستی و حق دا

تیبکۆشن، نیتڕ ئەو کاتە خودا یارمەتی خۆی دەنێڕێ بۆ حەقخازان و حەق و راستی دەچەسپێنێ و بەتال دەپرویتێ، لەهەر کات و شوێنیکیش دا بەروالەت بەتال بالادەست بێ و حەق کەنار گیر کرابێ، ئەو سـوـوـچ لەموسولمانەکانەو هیە، کە مەترخەمییان کردووە کەم و کوری لەهەول و تیکۆشانیاندا رووی داو، وەکوو پێویست لی نەپراون و بەدئسوژی نەجەنگاون، نەرکی سەرشانی خۆیان نەنجام نەداو، خۆنەگەر هەول و تیکۆشانیکیشی بووبی لاواز بوو و کەم و کوری تیدا بوو، کەواتە موسولمانی راست و پڕوا پتم و هەرگیز دودلی روی تی ناکاو دلتیایە: کەوادو بەلێنی خودا دیتە جی و پاشگەز بوونەویان تیدا نیو هەر دەبی حەق سەرکەوی و بەتال تەفرو تونا بی!

نەجار پاش راگەیانندی ئەم بەلێنە گرنگە: کەمۆژدەیه بۆ خودا پەرستان و هەر شەیه لەبی باوەران، هەر شەیه کی تر ئاراستە یە ئەوانە دەکا: کەدەمدریژو چەقاوەسوون، چەنەبازو بی شەرم و بی ئاپون، بی ویزدان و گیل و گەوجن، شتی ناپهوا پال خودا دەدەن، دەفەرموی: ﴿وَلَكُمْ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ﴾ ئەی بی پڕوایان! ئەی ئەوانە ی هاوێ بۆ خودا بەرپهوا دەزانن، کوپو کچ و خیزان بۆ خودا دادەنێن. شتی واپال خودا دەدەن: کەشایانی ئەو نیە، سزای بەتین و شیوی دۆزەخ هەیه بۆ ئێو لەسەر ئەو بیرو باوەرو هەلۆیست و کردەوانەتان.

بەج عاقل و هۆشیک ئێو هاوێ بۆ خودا بەرپهوا دەزانن؟؟ ﴿وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ هەر بۆ خودایە هەرچی لەئاسمان و زەوی دا هەیه، چۆن ئێو سەرپێچی طاعەت بۆ کردن و بەندایەتی کردنی دەکەن لەکاتی ئە دا هەرچی لەبوونەو هەردا هەیه هەموویان مۆلک و بەندە ی زاتی پەرورەدگار و دروستکرای ئەون، ﴿وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِبُونَ﴾ هەموو ئەو فریشتانە: کەلای خودا خاوەن پلەو پایە ی بەرز ن لەناست بەندایەتی کردن بۆ خودا لووتبەرز ی ناتوێنن و لەخودا پەرستی و تەقدیس و تەسبیح ماندو نابن، سستی ناکەن و ﴿يَسْبَحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْترُونَ﴾

شهو رۆژ هه می شه خودا به گه موره ده گرن و باسی پاک و بیگه ردی و به رزو
پیرۆزی ده که ن، به رده و امن له سه ر خودا په رستی به نیازو کرده وه سه رگه رمی
طاعه ت کردن و ساته وه ختیک خودایان له یاد ناچی و فه رامۆشی ناکهن.
بیگومان نهوانه ی له ناسمانه کان و زهوی دا ههن. جگه له خودا که س
ژماره یان نازانی. چۆنییه تیان بو ئیمه مه علوم نیه، ئیمه باوه پرمان
به هه بوونی فریشته و جندۆکه هه یه، چونکه له قورئاندا ناماژه یان پی کراوه،
نه جا وی ده چی چهنده ها گیانه به ری تری خاوه ن عه قل و ژیری سی هه بن له سه ر
زهوی یان له هه ساره کانی تر دا ژیان به سه ر به رن و خه ریکی خودا په رستی بن،
شیوه و سروشتیان وادروست کرابن که: که له گه ل بارودۆخی نه و ژینگانه دا
بگوئین. ئیمه هینچیان لی نازانین!!

سه رزه نستکردنی موشریکه کان و چه سپاندنی تاک و ته نهایی خودا

أَمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا مِّنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنشِرُونَ

﴿۲۱﴾ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَرْشِ

عَمَّا يَصِفُونَ ﴿۲۲﴾ لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ ﴿۲۳﴾ أَمْ

اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلَٰهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرٌ مِّن مَّعَىٰ

وَذِكْرٌ مِّن قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿۲۴﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ

إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿۲۵﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ

بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾ لَا يَسْقُونَهُ إِلَّا أَلْقَوْا بِأَيْدِيهِمْ وَهُمْ
 بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
 وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنَ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾
 وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌُ مِّنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ
 جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾

لهه ره تایی سوره ته که وه تاثیر ته که کان لهه وه ره ی باسی
 پیغه مبه رایه تی دا ده سورانه وه، نهو شتانه یان شی کرده وه: که په یوه ندییان
 به پیغه مبه رایه تی وه هه یه، نه جار لیته ده دیته چه سپاندن و شی کردنه وه ی
 یه که تاپه رستی و ره تکر دنه وه ی هه بوونی ها وه بۆ خودا! نه وه تا دوا به دوا ی
 راگه یاندنی نهو راستیی هه ی: که فریشتو نهوانه ی پلهو پایه یان لای خودا به رزو
 ریزدارن، هه می شه سه رگه رمی ته سبیحات و خودا په رستین و ساتیک لهو
 ته سبیحاته دانابرین، دوا به دوا ی نه وه سه رزه نشت کردنی موشریکه کان دی،
 ده عواو بیرو بۆ چونیان رهت ده کاته وه، یه که تاپه رستی ده چه سپینتی و نه وه
 راده گه یه نی: که بونه وه بۆ خۆی گهواهی نه وه ده دا: که خودا تا که و نه نهایه و بی
 شهریک و بی باک نا ناتاجه. پیوستی به کهس نیه و هه موو کهس پیوستیان
 به نه وه هه یه. ده فرموی: ﴿ام اتخذوا آلهة من الارض هم ینشرون﴾ واته:
 به لکوو نهوانه چه ند خودا یه کیان له ماده کان ی پیکهاته ی زهوی بریار دا وه
 ده یان په رستن و پیمان وایه: نهو خودا دروژنانه مردوی ناو گوزریان بۆ زیندو
 ده که نه وه؟؟ واته نهوانه هیچیان له دهس نایه و مردویان بۆ زیندو نا کرینه وه

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا دانا و نو
كر دويانن به هاوه لى خودا و به نديايتيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا
(بل) هه بۆ (اضراب) هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي
بيئى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه به تبه كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى
ئه وه يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان ئه وه
ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودا يه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سهر هه مو و
شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئه وه ي هه مو و كه س پاداش و سزاي
كرده وه كانيان وه ربگر نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و
گيلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره سته ي زه وى شتيك
داده تاشن و به نديايتى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى
ده سه لميئى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هه يچ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ
دينيتته وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر
له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداى تر
هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريسا يان تيك ده گيران و
تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو
خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه لسه ورا ندى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دينسن و
كارىك نه نجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

وه هایه خودا کان دهستموه سانن و عاجزن، خۆنه گهر ههریه کهیان سهبره خۆ
بتوانی ته صهروف بکا، نهوکاته پیتویست به فره خودایی ناکا، نه مه مانای
وایه دوو خودای خاوهن دهسه لات و توانا دروستکراوێکیان هیناوه ته دی نه مهش
محاله، لهم رووه وه: که دروستکراوه که بهویستی ههردوکیان هاتۆته دی و ویستی
یه کیان نیه به ته نهها.

به پراستی نه مه به لگه یه کی راست و روون و به هیزه له سهر تاک و ته نهایی
خودا، واقعی زیان شایه ته. نه وه تا ئیمه به چاوی خۆمان ده بینن: هه ر ولاتی
هه ر شاری له ژیر دهستی دوو فهرمان په وای کاری گهردا بی و ههریه کهیان بتوانی
سهبره خۆ کار بکا، هه میشه وێران و نا ئارامه، جه مسه ری تیک چو وه و کارو
باری وه ستاوه.

به کورتی نه گهر له بوونه وه ردا چهند خودایه ک هه بن ههریه کهیان زات و
صیفاتێ خۆی هه بی، جوداوازیی سه ره کی هه بی له ناویان دا، له زات و صیفات
دا، نهوکاته ده بی هه ر یه کهیان ویست و ئیراده ی خۆی هه بی، نه گینا ده بی
یه ک خودا بن، هه ر کاتێکیش خودا کان له زات و صیفات دا جوداوازییان تیدا
بوو، به هیه چ جۆری ناگونجی له هه موو ئیش و کاریک دا یه ک بگرن و کۆک بن و
کیشه یان تی ته کهوی، هه ر کاتێکیش کیشه یان تیکموت به گۆدا یه کدا ده چن و
ده بی لیک به دن، که شه وه ش رووی دا نهوکاته ئاسمانه کان و زهوی سیسته میان
تیک ده چی و ته فرو تونا ده بن.

ده ی نه وه تا ئیمه به چاوی خۆمان ده بینن نه م بوونه وه ره گه وه ره فراوانه
به نه وه په ری ریک و پیتکی به رپه وه ده چی، که واته ده بی نه م بوونه وه ره ته نیا یه ک
خودای هه بی و بهس!

که وابهو بوونه وه ر تیکرا به خوارو ژوریی یه وه هه مووی به لگه یه له سه ر
هه بوونی خودایه کی تاک و ته نیا و زانا و دانا و بالا ده ست.

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾ پاك و مونه ززه هه پهروه دگار لهو شتانه ی پالی ده درین، نهو خاوه نی عه رشه، خودای بوونه و ره خیزان و کورو کچو هاوه لی نه، پیوستی پێیان نه، تاكو ته نهاو بی شه ریکه.
 نمونه ی نه م ئایه ته ئایه تیکی تره: كه ده فهرموی: ﴿مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ، وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ آلٍ إِذَا أَذًا لَذَهَبَ كُلُّ آلِهِ بِمَا خَلَقَ، وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ﴾. (المؤمنون/۹۱).

﴿لَا يَسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ، وَهُمْ يُسْأَلُونَ﴾ به هیچ شیوه یه كه خودا پرسپاری له سهر كرده و هه كانی لی ناكری، چی بكا ره خنه ی لی ناگیر، چونكه خودایه کی شكۆمهندو زاناو داناو عادل و خاوه ن لوظف و رحمت و نیعمه ته، ده ی كه سی نهوه بری له صیفه ته كانی بن چۆن ره خنه ی لی ده گیر؟ كی ره خنه ی لی بگری؟ به لكوو به نده كانی پرسپاریان لی ده كری، نهوان ده رباره ی هه موو كردارو گوفتارو هه لویستیکیان ده خرینه بهر پرسپارو لیكۆلینه و هیان لی ده كری وه كوو له ئایه تیکی ترده فهرموی: ﴿فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾. (الحجر/۹۲-۹۳)

نه جار بۆ زیده سه رزه نشت و دووباره كرده و هه ده برپینی نا په زایی و به گه و ره زانینی كوفرو بی دینییه كانیان ده فهرموی: ﴿أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلُوبًا بِرْهَانَكُمْ﴾ نایا دوا ی نهو هه موو به لگه و نیشانه هیانه و هه له سهر تاكو ته نهایی خودا ره وایه و دروسته نهو نه فامانه چهند په رستراویکی تر جگه له خودا بۆ خویان برپار بدن بیان په رستن؟ وه صفی خودا به و به بكن: كه هاوه لی ههیه؟ ده ی نه گهر ئیوه كافرو یاخی بوو نه فام نه بن چۆن برپاری نهوه ده دن: كه خودا هاوه لی ههیه، ده به لگه و چه سپینه ری داواكاتان بجه نه رو! كوا به لگه یه کی نه قلی له نیگا و سروشته و هه پشتگیریتان لی بكا؟ كوا به لگه یه کی عه قلی له سهر داواكه تان؟

يىگومان ئىتو نامىدەكى ئاسمانىتان دەست ناكەمى ئىمەى تىدابى: كە
 كەخودا ھاۋەلى ھەمە، بچن سەيرى كىتەبە ئاسمانىيەكانى ۋەكوو تەۋرات و
 ئىنجىل و زەبوور بىكەن، ئاخۇ ھىچتان لەۋبارە ۋە دەست دەكەمى؟ يىگومان
 لەو نامە ئاسمانىيەدە تاكو تەنھايى خوداۋ بى ھاۋەلى چەسپاۋە ھىچ
 دەقىكى بىرۋا پىكراۋتان دەست ناكەمى پىرىارى ھەبوۋنى ھاۋەلى بۇ خودا تىدا
 بى. ھەروەكوو چۆن عەقل ۋىرەش ھەبوۋنى فرەخودايى رەت دەكەتەۋە،
 بەھىچ جۆرى عەقل ۋىرىرى رىگا ناداۋ پىرىارى دوو خودايى و فرە خودايى
 بەرەۋا نازانى ۋەكوو لەپىشەۋە نامازەى پى كراۋ فەرموى: ﴿لَو كَانَ
 فِيهِمَا ■ ■ ■ آيَةٌ نَّذِرَةٌ لِّتُؤْمِنُوا بِهِمَا وَلَقَدْ مَكَرُوا لِلَّهِ يَكْفُرُونَ
 بِهِ كُلُّ جُنَّةٍ أَتَتْهُ لَقُرَّةٌ وَبَخَسَ مِنْهُ ثَمَنًا بَعْضُ الْيَهُودِ كُنَّ
 قَبَائِلَ يُكَذِّبُونَ﴾ ئەم نىگايەى دەريارەى تاكو تەنھايى خوداۋ
 نەگوڭجائى ھەبوۋنى ھاۋەل بۆى، بۇ مەن ھاتوۋە، بۇ ھەموو پىغەمبەرانى پىش
 مەنىش نازل بىوۋە، ھەموو نامە ئاسمانىيەكان، ھەموو نىگاۋ سىروشى
 پىغەمبەران تاكو تەنھايى پەروەردگارىان دىۋارە كىرەتەۋە، كەۋابوۋ قورئان
 يادخستەۋە نامۇزگارىيە بۇ ئومەتەكەم، ئەم راستىيە لەكىتەبە ئاسمانىيەكانى
 تىرىش دا ھەمە، ۋەرن تەماشايان بىكەن سەرخىيان بەنەى، ئايا لەھىچ لەو
 نامانەدا شەرىك بۇ خودا بەرەۋا بىنراۋە؟ يىگومان لەھەموو كىتەبە
 ئاسمانىيەكان دا ئايىنى خودا لەسەر بنەماى تاكو تەنھايى خودا داپىرەۋە
 چەسپاۋە ھەموو نامە ئاسمانىيەكان، ھەموو پەيام و سىروشى پىغەمبەران ئەو
 حەقىقەتەيان چەسپاندەۋە، كەۋابوۋ ئەو بىرۋا بۆچۈنەى كافىرەكان بانگەشەى بۇ
 دەكەن، ھىچ بنەمايەكى نىو لەنەفامى و كەۋەنەى خۇيانەۋە سەرى ھەلداۋە.
 ۋەكوو دەفەرموى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ بەلكوۋ زۆرىدى ئەو
 موشرىكانە نازانن ھەق و راستى چىمە چۆنە، ھەق و ناھەق لىك جىياناكەنەۋە،
 بەلگەۋ نىشانە سوۋدىيان پى ناگەمەنن ﴿فَهُمْ مَعْرُضُونَ﴾ ئەوان لەبەر نەزانى و
 كەۋەنەيان روۋ لەھەق وەردەگىرن و تاكو تەنھايى خودا رەت دەكەنەۋە!

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا دانا و نو
كر دويانن به هاوه لى خودا و به نديايتيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي
بيئى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه به تبه كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى
ئه وه يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان ئه وه
ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودا يه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سهر هه مو و
شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئه وه ي هه مو و كه س پاداش و سزاي
كرده وه كانيان وه ربگر نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و
گيلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره سته ي زه وى شتيك
داده تاشن و به نديايتى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى
ده سه لميئى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هه يچ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ
دينيته وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر
له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداى تر
هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريسا يان تيك ده گيران و
تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو
خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دينس و
كارىك نه نجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

ناشوبهیتته شتی مادی و تازه پهیدا بوو، ره گهزایه تی له نیتوان به دیهیتنه رو دروست کراواندا نیه..

﴿بل عباد مکرهون﴾ واته: فریشته کچی خودا نین، به لکو نهوان بهنده ی ریزداری خودان « خودا بوخۆی بهدی هیتان، لای خودا ریزو نرخیان ههیه. نهوان بهنده و خه لگنده ی خودان، مندالی خودا نین. بهسه ر باقی دروست کراواندا پاساویان ههیه و جگه له پیغه مبه ران له هه موو دروست کراوانی تر ریزدار ترن، صیفه ت و رهوشتیان بهم جوړه یه:

۱- ﴿لایسبقونه بالقول، وهم بآمره یعملون﴾ به هیج قسه و گه ت و گۆیه ک پیش خودا ناکه ون، هه تا خودا فرمانیان پی نه کا هیج نالین: هه رچی فرمانیشیان پی بکا سه رپیچی فرمانه کانی ناکه ن، به لکو له گه ل فرمانی پیکردن یه کسه ر فرمانه که جی به جی ده کهن، په روه ر دگار زانایه و زانیاریه که ی کۆنترۆلی هه موو شتیکی کردوه. هیچی لی گوم نابی. ده فهرموی:

۲- ﴿یعلم ما بین ایدهم وما خلفهم﴾ خودا زانا و ناگاداره ده زانی له وه پیش چییت کردوه، له داها توه دا چی ده کهن، واته وه کوو چۆن گوشتاریان به پی فرمانی خودایه، کرداریشیان به گۆیه ی فرمانی نه وه: هیج کاریک نه غجام ناده ن هه تا فرمانیان پی نه کری. هه رچی ده یکه ن و نایکه ن له زانیاری خودا دا دیاره و کۆنترۆل کراوه، به رده وام نه وانه موراقبه ی خودا ده کهن له هه موو حال و وه زعیکیان دا، خۆیان ده گرنه وه له هه موو سه رپیچی یه کی فرمانی نه و..

۳- ﴿یشفعون ألامن أرتضی﴾ جه ساره تی نه وه ناکه ن شه فاعه ت بو هیج کهس بکه ن مه گه ر بو که سیک خودا لیتی رازی بی و به شیای دانا بی بو نه وه ی شه فاعه تی بو بکری.

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و كر دویانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تیان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی بیئى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئینكارى دوا وه شى بكه ی! بیگومان بته رسته كان ده یان زانى: كه بته كانیان مردوو زیندو ناكه نه وه و هه رگیز ئیدیعا ی نه و یان نه كرده و، به لām به خودا زانینى ئهو بتانه و بریار دانه كه یان نه وه ده گه یه نى، چونكه كه سێك خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بى و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه كیکیش له تاییه تمه نڊیه كانى خودایه تى مردوو زیندو كرده وه یه بۆ شه و ی هه موو كه س پاداش و سزای كرده وه كانیان وه رېگرنه وه.

ئایه ته كه گالته و لاقرتێ پێكردنه، بى نرخى و كه م بایه خى و نه فامى و گێلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆیان له مادده و كه ره ستى زه وى شتیک داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

نه بچار په روه ردا گار تاكو تهنه یایى خۆى راده گه یه نى و خودایه تى خۆى ده سه لمیئى و جگه له خۆى خودایه تى بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پێز دینیتته وه ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بوونایه، كارو بارى بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خۆیاندا كیشه یان تى بكه وى بوونه وهر و یران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته یان به هه موویان شتیک به دى دینسن و كاریك نه بجام ده دهن و پتویستیان به یارمه تى یه كترى هه یه، ئهو كاته مانای

سه رزه نشکر دنیکی تر بو موشریکه کان

له سه ر نه وهی که له نایه تی بوونه وهر وورد نابنه وه

أَوَلَمْ يَرِ الَّذِينَ كَفَرُوا

أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا

مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ

رَوَاسِيَ أُن تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ

يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ

آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ

وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾

دوای نه وهی په روه ردگار سه رزه نشتی موشریکه کانی کرد: چ نه وانیه
له تهك خودادا شتی تریش ده پهرستن و نه وانیه ش: که ده لێن: خودا مندالی
بوخزی بریار داوه له فریشته، نه بجا لێردها سه رزه نشتی کردن له سه ر نه وه
له نایه تی بوونه وهر ورد نابنه وه، تاتاک و ته نهایی خودایان بو ناشکرا ببی،
چونکه هه موو شتیکی بوونه وهر نیشانهی تاک و ته نهایی خودایه، به لگه یه
له سه ر کار دروستی و کارامایی و دانایی و زانایی زاتی کردگار.

په روه ردگار له م نایه تانه دا شهش به لگه ده هیئتیه وه له سه ر هه بوونی
خودایه کی تاک و ته نهها و خاوهن ده سه لات و به توانا له دروستکردنی هه موو

ته فسیری ره وان

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعە) يەو بە مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ە. هەمزه كه ناماژە به وه ده كا: كهواز لههه پيشه وهه بىنى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئىنكارى دوا وهه شى بكەى! بىگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وهه هەرگيز ئىديعاى نه ويان نه كرده، به لام به خودا زانىنى ئهو بتانهو بريار دانه كه يان نه وه ده گيه نى، چونكه كه سىك خودا يه شايانى پەرستنه: كه تواناى به سەر هه موو شتىك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تىدا بى، يه كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وهيه بۆ نه وهه هه موو كهس پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه برگر نه وه.

ئايه ته كه گالتهو لاقرتى پىكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گىلى نه وانه دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له ماددهو كه رهستهى زهوى شتىك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

نه بچار پهروهردگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گيه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لمى نى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هىچ شتىك بريار نادا. به لگه ي به پىز دى نى ته وهه ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گەر له ئاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره مه زن و پىرۆز خوداى تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وەر تىك ده چوو، ياساى رىسا يان تىك ده گىران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گەر له بوونه وهر دا چەند خودا يه ك هه بن، نه گەر خودا كان له ناو خۆياندا كى شه يان تى بكه وى بوونه وەر وىران ده بى، خۆنه گەر ته با بوون له هه ل سوراندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته يان به هه موويان شتىك به دى دى سن و كارىك نه بچام ده دهن و پىويستيان به يارمه تى يه كترى هديه، ئهو كاته ماناى

لەكەوانىيەك: كەھەسارەكە تىيدا دەخوليتتەو، يان ريگاي رۇيشتەو گورجى رۇيشتەنە كەيەتى.

ئەم پىشەنگە زانىيارىيە: كەقورئان رايگەياندەو، ئەم راگەياندەنە عىلمىيە: كەقورئان پىش ھەزارو چوارسەدو بىست سال رايگەياندەو، بەلگەيەكى ئاشكراو نومايانە: كەقورئان كەلامى خودايەو بەنىگا ئاردويەتى بۆسەر دلى ھەزەرەتى موحەممەد ﷺ ئەو پىغەمبەرەي: كەنەخوتىندەوار بىو، ھالە نەخوتىندەوارىك شتى ئاواي لى دەرىكەوى ئەگەر مەوزوۋەكە نىگاي خودايى نەبى.

بەلام وپراي ئەو: كەئەم تىۆرە زانستىيە تا ئەمپۆ باوى ھەيەو لەگەل ماناي روالەتى ئايەتەكەدا دەگونجى ۋەلى نابتى ئەو لەبىر بىكەين: كەئەم تىۆرە تىۆرىكى فەلەكەيەو تائەمپۆ باوى ھەيە، دوورنىە سبەينى ھەلبەشەيتتەو ۋە تىۆرىكى تر جىگاي بىگىتتەو ۋە بىگونجى بۆ شىكردنەو دياردەكانى بوونەو. ئىمەي موسولمان: كەخاۋەنى بىو باۋەرى ئىسلامىن ۋە ھەلگىرى ئەو عەقىدە پىرۆزەين، نابتى ھەول بەدەين بۆ ئەو دەقەكانى قورئان خاضىع بىكەين بۆ تىۆرىكى ۋەھا: كەنەبۆتە ھەقىقەتى عىلمى ۋە راستى نەچەسپاۋە.

بەكورتى دەبى ئىمە جوداۋازى بىخەين لەنىۋان (النظريات العلمية) كەدەست نادەن بۆ گۆران ۋە ھەلەشاندەنەو، ۋەكوو زانىيارى گۆرانى ئاۋ بەھەلەم لەپەلەي گەرمى دا، يان بوون بەسەھۆلى لەپەلەي سىرى سەدى دا، يان پىكھاتنى ھەورو بەفرو تەرزەو باران ۋە چۆنىەتى پەيدا بوونيان!

ئەم جۆرە شتانە ھەقىقەتى عىلمىن ۋە دەتوانىن ئايەتەنى قورئان يان پى تەفسىر بىكەين ۋە پىكيان بىگىن، بەلام بەھىچ جۆرى نابتى ئايەتەكانى قورئان لەگەل ئەو تىۆرانەي پىيان دەگوتىرى تىۆرى زانستى يەك بىخەين ۋە بىيانكەينەتەفسىر بەلگە بۆ ئايەتەكان، چونكە ئەگەر وامان كىردو سبەينى تىۆرەكە ھەلەشايەو، دەبى ماناي ئايەتەكەش بەھەلە دابىتىن. ئەمەش

دهی که وای چۆن و بهیچ عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا دانا و
کرد و یان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده که ن؟

زومه خشهری ده فهرموی: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا
(بل) هه بۆ (اضراب) هه مزه که ناماژه به وه ده کا: که واز له هی پیشه وه ی
بینی و چی دی له سهری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان
بته رسته کان ده یان زانی: که به تبه کانیان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیز ئیدیعی
ئه و یان نه کردوه، به لām به خودا زانیی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه
ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سهر هه موو
شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه مه ندیه کانی
خودایه تی مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئه وه ی هه موو که س پاداش و سزای
کرده وه کانیان وه ربه رگرنه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخ و که م بایه خی و نه فامی و
گیلی ئه وانه دهر ده خا: که به دهستی خۆیان له مادده و که ره سته ی زهوی شتیک
داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده که ن!

ئه بچار په روه ردگار تاک و تهنه یایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی
ده سه لمی نی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ
دینی ته وه و ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له ئاسمانه کان و زهوی دا جگه له خودای گه روه مه زن و پیروژ خودای تر
هه بو نایه، کارو باری بوونه وه ر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و
تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گه ر له بوونه وه ردا چهند خودایه ک هه بن، ئه گه ر خودا کان له ناو
خۆیاندا کی شه یان تی بکه و ی بوونه وه ر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه لسه و راندنی بوونه وه ردا، ئه و کاته یان به هه موویان شتیک به دی دینن و
کارێک نه بجام ده دن و پیوستیان به یارمه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو ھەكەن (ھادىث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكتى دەلېن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىو؟ ئەيىش ھەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ ھەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەيىش ھەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ھەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە موغجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكتىيان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه واندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

په‌ستانی ناوه‌وی زه‌وی دا ده‌سته‌به‌ر ده‌بی، بۆ مو‌عاله‌جه‌و ته‌وازونی چالۆ
نشوی شۆینیکی دیکه‌یه..

به‌هه‌ر حال ئەم ده‌قه قورتانییه ئەوه ده‌چه‌سپێتی: که‌هه‌بوونی کێوه‌کان
په‌یوه‌ندیان به‌ته‌وازونی زه‌وی یه‌وه هه‌یه‌و هۆکاری راوه‌ستان و نارامی زه‌ویسن.
باهم باسه بۆ توێژینه‌وه‌و لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی چی بێلین نه‌رکی قورنان نیه.
وه‌کوو ووقمان: قورنان کتیبی هیدایه‌ت و نیرشاده، کتیبی تیۆری زانستی نه‌!
٤- فه‌راهم هینانی ریگاوبان به‌ناو کێوه‌کاندا:

ده‌فه‌رموی: ﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سَبْلًا لَّعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ له‌نتوان
کێوه‌کاندا ریپازو که‌له‌به‌رمان دروست کردون بۆ ئەوه‌ی ئاده‌میزاد
له‌شۆینیکه‌وه بۆ شۆینیکی تر به‌ناسانی ره‌و بکه‌ن، له‌ولایتیکه‌وه بۆ ولایتیکی
تر شت و مه‌ك بگۆژنه‌وه، بتوانن به‌ئاوات و مه‌به‌سته‌کانیان بگه‌ن و بۆتوی
خۆیان به‌ده‌ست بێنن، ئاوا کار ناسانیمان بۆ کردون و ده‌به‌ندو ریپازمان له‌نتو
کێوه‌کاندا فه‌راهم هیناوه بۆ ئەوه‌ی ئەوان هیدایه‌ت نامێژن و خودا بناسن و
یه‌کتا په‌رستی بکه‌ن، شک و گومانیان له‌تاک و ته‌نهاپی خودادا نه‌میتنی!

﴿فِجَاجًا﴾ کۆی (فج) هه‌و بریتیه له‌ریگای پان و پۆر.

له‌نایه‌ته‌که‌ تردا ده‌فه‌رموی: ﴿سَبْلًا﴾ کۆی (سبیل) هه‌و بریتیه له
ریپازیك رێه‌وی ئاده‌میزاد بی.

له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سَبْلًا فِجَاجًا﴾ (نوح/٢٠)
له‌نایه‌تی سوره‌تی (نوح) دا (سبلاً فِجَاجاً) له‌نایه‌تی نێرده‌دا ﴿فِجَاجاً سَبْلًا﴾
جوداوازیسه‌که‌یان له‌باره‌ی ماناوه‌یه.

که (فجاج) پێش ده‌خا ده‌بیته (صیفته) واته خودا: که‌ریپازی دروست
کردون به‌وشیوه فه‌راهمی هیناون.

به‌لام که (فجاج) ده‌خاته دوا (سبلاً) هه‌و ئەو کاته (فجاج) ده‌بیته حال.
یاسایه‌کی نه‌حویشه صیفته پێش مه‌وصوف ده‌که‌وی، به‌لام حال پێش ذیلحال ناکه‌وی.

دهی که وای چۆن و بهیچ عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا داناون و کردویان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده که ن؟

زومه خشهری ده فهرموی: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا (بل) هه بۆ (اضراب) هه مزه که ناماژه به وه ده کا: که واز له هی پیشه وه ی بیئنی و چی دی له سهری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان بته رسته کان ده یان زانی: که بته کان یان مردوو زیندو ناکه نه وه هه رگیر ئیدیعی ئه و یان نه کرده، به لām به خودا زانیی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانی خودایه تی مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئه وه ی هه موو کهس پاداش و سزای کرده وه کان یان وه ر بگر نه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخ ی و کهم بایه خی و نه فامی و گیلی ئه وانه دهر ده خا: که به دهستی خۆیان له مادده و که ره سته ی زهوی شتیک داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده که ن!

ئه بچار پهروه ر دگار تاک و تهنه یایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی ده سه لمیئنی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ دینیتته وه ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گهر له ئاسمانه کان و زهوی دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بو نایه، کارو باری بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گهر له بوونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، نه گهر خودا کان له ناو خۆیاندا کیشه یان تی بکه و ی بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گهر ته با بوون له هه لسه و راندنی بوونه وهر دا، ئه و کاته یان به هه موویان شتیک به دی دینسن و کاریک نه بجام ده دن و پیوستیان به یارمه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

قه باره ی گه وره و زه به لاحن، په یوه نډیه کی پته ویان به ژيانی ناده میزاده وه ههیه، به لکوو به ژيانم وه به گشتی ههیه، تیفکرین له به شوین یه کدی داهاتنی شه وو رۆژو هاتو چۆی خۆرو مانگو هه موو دیارده کانی تری بوونه وهر بهو شیوه ریک و پیکه بهم وردی و پته وی و توکم یی یه: که به بی راوه ستان و تیکچوون، بهم شیوه و نیظامه: که چاو تروکاتیک راوه ستان یان نیه، به راستی جیگای نه وه یه دله کان هیدایهت بده و شاره زایان بکمن بو خودا پرستی و تاكو ته نهایی زاتی پروه ردگار. نهم هه موو قه باره زه به للاحانه، نهو شاره نه ستیره و کاکه شانه له بوشایی فضا دا، له جیهانی نه تیری دا: که هه موو بوشایی پر کردوه، دین و ده چن به بی و چان له هاتو چۆدان، وه کوو چۆن ماسی به ناو دا دیت و ده چی! به لی نیتا زانیاری تازه هه لسو پانی خۆرو مانگو زه وی سه لماندوه و بووه ته حقیقه تیکی عیلمی.

مردنی هه موو گیانه به ریک و هاتنی قیامت به ناگه هانی

وَمَا جَعَلْنَا لِلشَّرِّ مِنْ قَبْلِكَ
الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَ فَهُمْ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ
الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾
وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ يَتَّخِذُونَكَ إِلاَّ هُزُوًا
أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ وَهُمْ يَذْكُرُ الرَّحْمَنَ

هُمْ كَفَرُونَ ﴿٣٦﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَجٍ سَأُورِيكُمْ
 آيَاتِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ
 إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ
 لَا يَكْفُرُونَ عَنْ وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا
 هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
 يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٠﴾ وَلَقَدْ أَسْتَهْزِئُ
 بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ
 يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٤١﴾

ده‌ریاره‌ی سه‌به‌ب نزولو نایه‌تی ﴿وما جعلنا لبشر...﴾ هاتوره ده‌لین:
 کاتی کافره‌کان وتیان: بیگومان موحه‌مه‌ده ده‌مری و له‌کۆلمان ده‌بیته‌وه،
 ده‌یانگوت: ﴿فتبرص به ريب المنون﴾ (الطور/ ۳۰). نهم نایه‌ته نازل بووه.
 نیبنولونذیر له‌نینبو جوهره‌یجوه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ هه‌والی
 مردنی خۆی پی راگه‌یه‌ندرا، وتی: خودایه! نه‌ی کئی رابه‌ری نومه‌ته‌که‌م بی؟
 نیتر نایه‌تی ﴿وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد﴾ نازل بوو.

ده‌ریاره‌ی نایه‌تی ﴿واذا رآك الذين كفروا...﴾ نیبنو نه‌بی حاته‌م له
 (السدى) یه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبهر ﷺ به‌لای نه‌بوجه‌هل و نه‌بو
 سوفیاندا تیپه‌ری سه‌رگه‌رمی قسه‌ بوون. کاتی نه‌بوجه‌هل پیغه‌مبهری بینى
 پیکه‌نی و به‌نه‌بو سوفیانی گوت: نه‌مه پیغه‌مبهره‌که‌ی به‌نو عه‌بدو له‌نافه،

نهبو سوفیان بهم قسهیه قهلس بوو وتی: جابه لاتموه سهیره لهناو خیلای عهبدو
مهناف دا پیغه ممبر هه لیکهوی؟؟؟

پیغه ممبر ﷺ گوئی لی بوو، گه رایموه بۆلای نه بوجهل و لیتی تورپه بوو
هه ره شهی لی کردو فهرمووی: نهوه چیتته وات لی هاتوو ده لیتی ره وشتی
مامی خۆت (ألولید) کوپی موغهیرهت گرتوو؟ به نه بوو سوفیانیشی فهرموو
تۆیش: که نهو قسانهت کرد ده ماری تایهفه گهری پالی پتوه ناوی نیتر نایه تی
﴿وَإِذَا رَأَوْا الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَخَذُوا لَكَ آلَافًا نَازِلًا﴾ نازل بوو.

په یوه ندیی تهم کۆمه لته نایه ته به هی پیتشموه لهم رووه یه: لهوه پیتش
شهش به لگهی هینانهوه له سر هه بوون و تاكو ته نهایی خودا، نه جار لی ره دا
موناسیبه: که به فهرمووی: سه ره نجامی دونیا ویران بوونه، تهم جیهانه بۆ
تاقیکردنه وه تیدا تاقیکردنه وه دروست کراوه، پردیکه بۆ قیامهت، ژیا نی
دونیا کیلگهی قیامهت مو سه ره نجامی هه موو مه خلوقات بۆلای خودایه،
په روهر دگار حیساب و لیکۆلینه و هیان له گه ل ده کا، هه موو کهس پاداشی سزاو
کرده وه کانی وهرده گرتیموه. نه جار نهوه راده گه یه نی: که عه زایی قیامهت دی و
گومانی تیدا نیه، با کهس به دونیا هه لته خه لته تی، کهس به ده ست رویشتویی و
سامانداریی نه نازی، کهس جهساره تی نهوه نه کا گالته به پیغه مبهری خودا
بکا، چونکه له سر گالته کردو قه شمر کردنیان به پیغه مبهری خودا و په یامی
خودا تۆل هیان لی ده ستیتری و سزا ده درین.

بهم جۆره سیاقه که قانون و یاسای بوونه مو له دروست کردو و پیتکهاته ی دا
په یوه ست ده کا به یاسای ژیا نی ناده میزاده وه له سروشت و نا کام و سه ره نجامی دا
ده فهرمووی: ﴿وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِكَ الْخَلْدَ﴾ تیمه ناده میزادیکی پیتش تۆ
بریارمان نه داوه بۆ هه تا هه تایه له ژیا ندا بی، هه ته تۆو نهی موحه مه د
ههروه ها هه موو نهوانه ی له پیتش تۆوه رویشتون و نهوانه ی دوا تۆ دین هه ر
هه موویان گیای مردن و مردن یه یی گرتوون و پیتان ده گری و کهس له چنگ

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه ربگر نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى ديسن و كاريك نه نجام ده دهن و پيوستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

پێغه مبه‌ر ﷺ فەرمویه‌تی: ((ان للموت لسکرات)) یی‌گومان مردن نازاری زۆره ((اللهم اعنی علی سکرات الموت)) خودایه! یارمه‌تیم بده له‌سه‌ر نازاری مردن.

ده‌ی باکەس به‌مردنی کەس دل‌خۆش نه‌بی، کەس به‌مردنی کەس بیرۆشی نه‌یه. چونکه هه‌موو کەس پیاڵه‌ی مردن ده‌چیژێ:

مردن سه‌ره‌نجامی هه‌موو زیندویه‌که، مردن کۆتایی هه‌موو گیانله‌به‌ری‌که له‌سه‌ر زه‌وی. هه‌موو کەس بۆلای خودا ده‌گه‌ڕێنمه‌وه، جا ته‌وه‌ی له‌ماوه‌ی گه‌شتی که‌خایه‌نی ته‌مه‌نی کورتی ناده‌میزادا دێته کایه‌وه له‌خێرو شه‌ر ته‌وه بۆ تاقیکردنه‌وه‌یه ﴿وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً﴾ تێمه به‌به‌لاو نيعمه‌ت، به‌نه‌خۆشی و له‌شساغی، به‌هه‌ژار کردن و سامان پێدان‌تان به‌تاقیتان ده‌که‌ینه‌وه، تا ده‌ری بخه‌ین چه‌ند خۆگرو پشوو درێژن، تاج ته‌ندازه‌یه‌ک به‌سه‌برو نارامن، سوپاسگوزارو شوکرانه بژێرن!

تاقیکردنه‌وه به‌به‌لاو موصیبه‌ت مه‌علووم و مه‌فه‌ومه، بۆ ته‌وه ته‌ندازه‌ی خۆگری به‌تاقیکراوه‌که ده‌ریکه‌وی، بۆخۆی بزانی تاج راده‌یه‌ک به‌سه‌برو نارام ده‌بی له‌سه‌ر زیان و نه‌خۆشی و هه‌ژاری و چه‌ند بتمانە‌ی به‌خودا هه‌یه!! به‌لام تاقیکردنه‌وه به‌خێرو خۆشی، به‌نازو نيعمه‌ت ته‌وه پێویستی به‌به‌ری‌ک له‌سه‌ر وه‌ستان هه‌یه.

بی‌گومان تاقیکردنه‌وه به‌خێرو خۆشی و نازو نيعمه‌ت کاریگه‌ر تره، که‌م کەس هه‌یه خۆی تێدا رابگرێ. زۆر کەس هه‌ن له‌به‌رامبه‌ر به‌لاو موصیبه‌ت دا خۆگرو به‌سه‌برو نارامن، به‌لام که‌مینه‌یه‌کی که‌م هه‌یه، له‌تاقیکردنه‌وه به‌نازو نيعمه‌ت دا سه‌رکه‌وتوو بێ، زۆر کەس هه‌یه، له‌سه‌ر نه‌خۆشی و نازار به‌سه‌برو پشوو درێژه، به‌لام که‌م کەس هه‌یه له‌تاقیکردنه‌وه‌ی له‌شساغی و به‌توانایی دا سه‌رکه‌وتوو بێ، زۆر زه‌حمه‌ته به‌توانی لغاوی نه‌فسی بگری و نه‌هێلی سنوور به‌زینی بکا.

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و كر دویانن به هاوه لى خوداو به نڊایه تیان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی بیئى و چى دی له سهرى نه پۆی و ئینكاری دوا وه شی بكه ی! بیگومان بته رسته كان ده یان زانى: كه بته كانیان مردوو زیندو ناكه نه وه و هه رگیز ئیدی عای ئه و یان نه كرده، به لām به خودا زانینی ئهو بتانه و بریار دانه كه یان ئه وه ده گه یه نى، چونكه كه سێك خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه كێكیش له تاییه تمه نڊیه كانى خودایه تى مردوو زیندو كرده وه یه بۆ ئه وه ی هه موو كه س پاداش و سزای كرده وه كانیان وه ربگر نه وه.

ئایه ته كه گالته و لاقرتێ پێكردنه، بى نرخی و كه م بایه خى و نه فامى و گێلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆیان له مادده و كه ره ستى زه وى شتیک داده تاشن و به نڊایه تى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه یایی خۆی راده گه یه نى و خودایه تى خۆی ده سه لمیئى و جگه له خۆی خودایه تى بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پێز دینیتته وه ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بوونایه، كارو بارى بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای رێسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو خۆیاندا كێشه یان تى بكه وى بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته یان به هه موویان شتیک به دى دینسن و كاریك نه نجام ده دن و پێویستیان به یارمه تى یه كترى هه یه، ئهو كاته مانای

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (محدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادىث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ نەوانەى كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەت يان لى نىك بۆتەمۇ،
بەچپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكترى دەلېن: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەي لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرم و موعجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە و موعجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

﴿وهم بذکر الرحمن هم کافرون﴾ وەحال ئەو کافرانە پروایان بەو خودایە نەبوو: کە ئەوانی دروست کردو، بژیوی بۆ فەراهم هێناون، نازو نێعمەتی بەسەردا رشتوون، واتە: چۆن ئەوان پێیان سەیرە: کە تۆ رەخنە لەخوداکانیان دەگری بە مەرجی خوداکانیان شیای پەرستش نین، خۆ بۆخۆیان پروایان بەخودای بالادەست و بەدیھێنەری بوونەور نیە؟! ھەلۆیست و بیرو باوەری ئەوان جینگای سەرسوڕمانە، نەك هی تۆ! وێنە ی ئەم نایەتە نایەتیکی ترە: کە دەفەرموی:

﴿واذا راوک ان یتخذونک الا هزوا، اهذا الذی بعث الله رسولا، ان کاد یضلنا عن الھتنا لولا ان صبرنا علیھا، وسوف یعلمون حین یرون العذاب من اضل السبیل﴾ (الفرقان/٤١-٤٢).

بە کورتی ئەوان رەخنە لەپێغەمبەر ﷺ دەگرن لەسەر ئەوە باسی بته کانیان دەکا: لە کاتیك دا ئەو بتانە سوودو زیانیان نیە، بە کەلکی هیچ نایەن و هیچیان لە دەست نایە، لە گەڵ ئەوەشدا ئەوان پروایان بەخودای بەخشنەو میھرەبان نیە، باوەریان بەخاوەنی بوونەور نیە. ئەوان جینگای ئەوەن گالتهیان پێ بکری، ئەوان شیای ئەوەن رەخنەیان لی بگیری چونکە کاری نابەجی دەکەن و ھەلۆیستی ناشرین دەنوێنن!! بەسەریاری ئەوەش تابلێتی نەفام و نەحمەقن وەکوو کەری دێژ وان بەتۆپینی خۆیان و زەرەری خواوەنیان دڵخۆشن.

﴿خلق الانسان من عجل﴾ سروشتی ئادەمیزاد لەسەر پەلە کردن داریژراو، ھەر دەلێتی پەلە کردن بەشیكە لەپێکھاتە ی ئادەمیزاد، وەکوو لە نایەتیکی تردا دەفەرموی: ﴿وكان الانسان عجولا﴾ (الاسراء/١١) ئەوەتا موشریکەکان بە پەلە بوون بۆ هاتنی عەزابی خودا، دەیانگوت: کوا ئەو عەزابی: کە تۆ ھەر ھەشەمان پێ لی دەکە ی بۆ نایە؟ کە ی دی؟ بابی.

﴿سأریکم آیاتی﴾ لهو به ولوه نایه تی خومتان نیشانه ی ده ده م، نیشانه واتان نیشان ده ده م دان به خودایه تی من دا بنین، بپروا به په یامی پیغه مبه ره که م بکه م ﴿فلا تستعجلون﴾ په له م لی مه که م، هه موو شتی که کاتی دیاری کراوی خوی هه یه پیش و پاش ناکا، عه زابی به په له یه خه تان ده گری و قوتارتان نابی، له گه ل کاتی خوی هات دواکه وتن و نه هاتنی نیه.

ئو موشریکانه په له له هاتنی عه زاب ده که م و پرسیار ده که م ﴿ویقولون متى هذا الوعد؟﴾ به پیغه مبه رو نیمانداران ده لین: ئو هه ره شه یه لیمان ده که م به هاتنی عه زاب له دونیاو قیامت دا که ی دی! ﴿ان کتم صادقین﴾ نه گهر راست ده که م ده ی زوو بیه یتن، ده بابی و بی منته بن.

په روهر دگار له جیاتی ولامدانوه یان دیمه نیکی رۆزی دوا ییان ده خاته پیش چاوو ده فهرموی: ﴿لو یعلم الذین کفروا حین لایکفون عن وجوههم النار ولا عن ظهورهم ولا هم ینصرون﴾ نه گهر نه وان دلنیا بوونایه له وه ی: که ده زابیان بو دی و سزای سامنا که ده یان گرتتسه وه په لیمان نه ده کرد، نه گهر چۆنیه تی ئو عه زابه سامنا که ی ده وریان ده داو له هه موو لایه که مه ته نگیان پی هه لده چنی و ناتوان له خویانی دوور بجه نه وه له به ری رابکه م، که سیان ده ست ناکه موی یارمه تیان بداو رزگاریان بکا، ولامی (لو) هه زف کراوه: واته: نه گهر عه قلیان به مه بشکایو نه م شتانه یان بزانیایه، له سر کوفرو بی دینی به ره ده وام نه ده بوون، په لیمان له هاتنی عه زاب نه ده کرد!

بۆیه به تاییه تی باسی ده م و چاوو پشتی کرد، چونکه نازاری عه زاب له م دوو شوینه دا کاریگهر تره.

نمونه ی نه م نایه ته چه ند نایه تی کی تره: که ده فهرموی: ﴿لهم من فوقهم ظلل من النار، ومن تحتهم ظلل﴾ (الزمر/۱۶) یان ده فهرموی: ﴿لهم من جهنم مه اد، ومن فوقهم غواش﴾ (الاعراف/۴۱) یان ده فهرموی: ﴿سرایلهم

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يانزانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساين تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

عه زابی ناگه هان هات و عه قل و هۆشی بردن، ویست و ئیراده ی پهك خستن، بیر کردنه وه و هه ولدان بۆ رزگار بوونی له بیر بردنه وه، مۆله تیشی نه دان به خۆیاندا بچنه وه و تۆیه بکه نه و عوزر بهینه وه.

ئه وه عه زابی قیامه تم و عه زابی دونیاش تووشی گالته که ره کانێ پیشوو بووه، جانه گهر برپاری خودا واهاتوه: که ئومه تی پیغه مبه ری ئیسلام ریشه کیش نه کاو به عه زابی کۆکۆژ له ناویان نه با، ئه وه سزای کوشتن و به دیل گرتن و ناردنی به لاو موصیبه تی جۆراو جۆر بۆ سهریان به دوور نازاندی! ده ی بانه وانه واز له گالته کردن بیتن، بترسن له تا کام و تۆله ی گالته کردن، چونکه ناکامی گالته که رهان به پیغه مبه رهان ئاشکرایه و نوما یانه، داب و نه ریتی خودای له سه ره و خاپور بوون و له ناو چونی گالته که رهان به خۆیان و ولاتیانه وه له رابوو ردودا باشترین به لگه یه له سه ره ئه و راستیه.

پاریزگاریی خودا بۆ ئاده میزاد و عه داله تکاریی له حیساب دا

قُلْ مَنْ يَكْلُوْكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ
الرَّحْمٰنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٤٢﴾ اَمْ
هُمْ اِلٰهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُوْنِنَا لَا يَسْتَطِيعُوْنَ نَصْرَ
اَنْفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنَّا يُصْحَبُوْنَ ﴿٤٣﴾ بَلْ مَتَعْنَا هٰؤُلَاءِ
وَعَابَاۤءُهُمْ حَتّٰى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُۙ اَفَلَا يَرَوْنَ اَنَّا نَأْتِي
الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَاۙ اَفَهُمُ الْغٰلِبُوْنَ ﴿٤٤﴾

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناي به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لمينى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دينيتته وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دينسن و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو ھەكەن (ھادىث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازىبۇنى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكتى دەلتىن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موحەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىو؟ ئەيىش ھەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ ھەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەيىش ھەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ھەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موعجىزە بخاتە
روو بۆخۆي ساھىرە موعجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكتىيان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موحەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

دوای نهم لیکنۆلینمه وه مونا قه شه کردنه له گه ل بته رسته کان که پڕو
 پووچی بیرو باوه رپه که یانی خسته رو، ناشکرا بو: که هیچ به لگه به کی عه قلی و
 نه قلیان به ده ستمه وه نیه، سیاقی قورئانه که واز له مونا قه شه وه ده مه ده می دینی
 له گه لیان و باسی نیمان نه هیئانه که یان رون ده کاته وه ده فهرموی: ﴿هل متعنا
 هؤلاء و آباءهم حتی طال علیهم العمر﴾ نه خهیر پیتان وانه بی ئه وانه خودای
 وایان هه بی به شه وه به رۆژ بیانپارێزی، به وه له خۆیان بایی بووین و له خودا
 یاخی بووین. به لکوو ئه وه ی ئه وانی والیکردوه یاخی ببن و له خۆیان بایی بن و
 هه لیان و بۆ گومار بوون ئه وه یه: تیمه ئه وه کۆمه له و باوک و باپیرانیانمان خستونه
 له زه رته و خۆشی به وه، نازو نیعمه تیان به سه ردا رژا وه ماوه یه کی دوورو درێژ
 به م حاله ژیانیان به سه ر برده، به و ته مه ن درێژی به واده زانن مردن و ژیانیان
 به ده ست خۆیان وه خۆیان ره خستنه ری ئه و بارو دۆخه ن و ئه و خۆشی و
 کامه رانی به ی وان تی یدا به هۆی ئه و بیرو باوه رپه وه یه: که په یه وه ی ده که ن که وایی
 نابی ئه وان وازی لی بینن !!

بیگومان نازو نیعمه تی جوړا و جوړو درێژ خایه ن، ته مه نی درێژو
 له شه ساغی، به تابه تی که به میرات له باوک و باپیرانه وه بۆیان ماوه ته وه
 سه روه تی تیک داو، دل و ده روونی بی ناگا کردن له یادی خودا، عه قل و
 هۆشی له سه ر نه ج دان و به ر کردنه وه له تاپاتی خودا لادا و، نو قمی خه ی
 غه قله ت بوون: جا وایه داریان ده کاته وه ده فهرموی: ﴿افلا یرون آلا نائی
 الأرض ن نقصها من أطرافها﴾ تایا نابینن: که تیمه دین خا و زیدی بی
 بر وایان له هه ر چوار لوه که م ده که ی نه وه رۆژ به رۆژ موسو لمانان په ل ده هار و
 به ره به ره خه لکی موسو لمان ده بن و ولاتی کوفر ده که ویتته ژیر ده سه لاتی خودا
 په رسته نه وه. ئه وه تا: پاش کۆچ کردنی پیغه مبه ر ﷺ بۆ مه دینه و دامه زران دنی
 ده ولته تی ئیسلامی، خا و ولاتی کوفر به ره به ره ته سک ده بیتمه خاکی ئیسلام
 فراوان ده بی، موسو لمانه کان زال ده که ی و ولاتی ئه وانیان ده خه ی نه ژیر ده ست.

﴿أَفَهَمُ الْغَالِبُونَ؟﴾ نایا هیشتا نهوان خویان به بالاد هست و سهرکه وتوو ده زانن، نایا نیتمه بالا دهستین یان نهوان؟ نه دی چۆن خویان به سهرکه وتوو ده زانن؟ پرسیاره که بو چه سپاندن و سهرکۆنه کردنه. واته: باوانه زانن دان به واقیع دا بنین و چی دی سهرکینشی نه کهن:

هه ندی له زانایانی سهردهم پییان وایه: نایه ته که به لگه یه له سهر نهوه: که نه ملاو نهولای گۆی زهوی له باکوورو باشورییه وه بهرده وام لیی کهم ده بیتمه وه ده چیتمه وه یه ک.

نه عجار دواي نهوی پهروه ردگار له قورئان دا به لگه ی جۆراو جۆری هینانه وه، له سهر تاك و ته نهایی و بالاد هستی خوی و جهختی کرده وه، به شوین نه وه دا فهرموی: ﴿قُلْ: اِنَّمَا اُنْذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ﴾ نه ی پیغه مبهرا! بهو موشریکانه بلی: نه وه کوو ده تانترسیتم: ئیللا: که ده تانترسیتم به قورئان ده تان ترسیتم که نامه ی خودایه و من ته نهها راگه یاندم له سهره، من له خودا وه ده تانترسیتم له سزاو عذاب ی قیامت، وامه زانن: من ده توانم عذابتان بو بینم، به لگوو خودا بو تان ده هینتی و فهرمانی به من کردوه: که بهو عذاب به هه ره شه تان لی بکه و لهو سزایه بتان ترسیتم، کاری من ته نهها پیراگه یانندن، نه ک سه پاندن و مل پی که چ کردن، جانه گهر به پیر بانگه وازییه که مه وه نه یه نه وه خۆتان بهر پرسیارن و تۆبالی خۆتان به تهستۆی خۆتان.

﴿وَلَا يَسْمَعُ الصَّامُ الدَّعَاءَ اِذَا مَا يَنْذِرُونَ﴾ نه م نیگا و سروشه سوودی نه به که سانیك چاوی دلیان کویر بووی و دلیان مۆرکراوه گوێچکه یان هاخندراوه، نه وانه وه کوو که پرو لایك وه هان: که هه یچ نه بیسی و تی نه گا، چونکه مه بهست به ترساندن و هه ره شه که خودی بیستنه که نه، به لگوو کارپیکردن و پهیره کردنیه تی و پابه ند بوونه به ناوه رۆکی بیستراوه کهو نه عجمادانی نه رک ی پتویست و ناسینی حق، خۆپاراستن له شتی یاساغ، جاکه نه م مه به ستانه نه هاتنه دی ئیتر خودی بیستنه که چ سوودیکی تیدا نه.

دهی کهوابی چۆن و بهچ عهقلێك ئهو نهفامانه ئهو شتانهیان بۆ خودا داناو و کردویان بههاوهلی خوداو بهندایهتیان بۆ دهکهن؟

زومهخشهری دهفهرموی: وشهی (أم) لێرهدا (منقطعه) یهو بهمانا (بل)هو بۆ (اضراب) ه. ههمزهکه ناماژه بهوه دهکا: کهواز لههی پیشهوهی بیئیی و چی دی لهسهری نهپۆی و ئینکاری دواوهشی بکهی! بیگومان بتههرستهکان دهیانزانی: کهبتهکانیان مردوو زیندو ناکهنهوهو ههرگیر ئیدیعی ئهوهیان نهکردوه، بهلام بهخودا زانینی ئهو بتانهو بریار دانهکیان ئهوه دهگهیهنی، چونکه کهسیك خودایهو شایانی پهڕسته: کهتوانای بهسهر ههموو شتیك دا ههبی و صیفهتی خودایهتی تیدا بی، یهکیکیش لهتاییهتمهندییهکانی خودایهتی مردوو زیندو کردنهوهیه بۆ ئهوهی ههموو کهس پاداش و سزای کردهوهکانیان وهبرگرنهوه.

نایهتهکه گالتهو لاقرتی پێکردنه، بی نرخیی و کهم بایهخی و نهفامی و گێلی ئهوانه دهر دهخا: کهبهدهستی خۆیان لهماددهو کههرستهی زهوی شتیك دادهتاشن و بهندایهتی بۆ دهکهن!

ئهجار پهروهردگار تاکو تهنهایی خۆی رادهگهیهنی و خودایهتی خۆی دهسهلمیئیی و جگه لهخۆی خودایهتی بۆ هیچ شتیك بریار نادا. بهلگهی بهپێژ دینیتتهوهو دهفهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئهگهر لهئاسمانهکان و زهوی دا جگه لهخودای گهورهو مهزن و پیروژ خودای تر ههبوونایه، کارو باری بوونههر تیک دهچوو، یاسای رێسایان تیک دهگیران و تارو مار دهبوون!

چونکه ئهگهر لهبوونهوردا چهند خودایهك ههبن، ئهگهر خوداکان لهناو خۆیاندا کێشهیان تی بکهوی بوونههر و یران دهبی، خۆنهگهر تهبا بوون لهههلسورانندی بوونهوردا، ئهو کاته یان بهههموویان شتیك بهدی دینسن و کاریك نهغام دهدهن و پێویستیان بهیارمهتی یهکتری ههیه، ئهو کاته مانای

له حساب و لیکۆئینه وه سزادان و پاداش و هر گرتنه وه دا. دیمه نی نه و کاره ی
له دانانی تهر ازوی کیشانه کردن دا نشان داوه.

هه ندی له زانیانی سه له ف پێیان وایه: مه به ست به (موازن) تهر ازوی
حه قیتی یه و کرده وه کانی تریشی پی ده کیشری حه سه نی به صری ده فرموی:
نه و نامیره تهر ازویه که دوو بال و زمانیکی هه یه، هه ره سیك لای چاکه ی
قورس تر بی له لای خراپه ی نه و رزگار بووه، که سیکیش لای خراپه ی به سه ر
لای چاکه ی پاسای هه بی، به هیلاکچووه و مالتیرانه.. نه و تهر ازووه خواری
ژووری تیدا نه و گزی و دزی تیدا نا کری، وه کوو تهر ازوه کانی دونیا نه یه فێلی
تیدا بکری.

﴿وان كان مثقال ذرة من حبة خردل أتينا بها﴾ نه گهر نه و کرده وه ی
ناهه میزاد نه نجامی داوه به نه ندازه ی ده کهه خه رده له یه که بی ناماده ی ده که یه و
ده یه نه ناو حساب و به تهر ازوی عه داله تکاری خۆمان کیشانه ی ده که یه.
به عه داله ت و وێژدانه وه پاداش و سزای له سه ر ده ده یه نه وه.

﴿و کفا بنا حاسین﴾ کیه یه ته: که تیه ژمیریاری کرده وه ی به نه ده کان
بین، کهس له خودا زاناترو ناگادارتر نه یه به کرده وه ی به نه ده کانی، کهس له خودا
دادپه ره تر نه یه به تۆله لی ستاندنه وه پاداشدانه وه یان، نه مهش هه روشه یه کی
تونده تیه له کافرو یاخی بوو گالته که ره سه ری تچه کارانی ده کا.

ده ی باهه موو ناهه میزادیک پخوانی چی بو ژۆزی قیامه ت به تیشوو
ناردوه، به دل گوئی بو ترسینه ر بگری و بی تاگاو پشت هه لکه ره ان و گالته که ره ان
په له بکه ن بو تویه کردن و نیمانه یان، پێش نه وه ی عه زابی هه ره شه پی لیکراو
بیته دی، جا له دونیا دابی یان له قیامه ت دا بی، خۆته گهر نه وان له عه زابی
دونیا رزگاریان بی، نه وه عه زابی قیامه ت له پێشیا نه و تهر ازوی عه داله تکاری
ناماده کراوه، که ردارو گوفتاری ناهه میزاده کان کیشانه ده کری و به گویره ی
کرده وه کانیان سزایان لی ده سه ندی و پاداشیان ده ده ریتنه وه.

دهی کهوابی چۆن و بهچ عهقلێك ئهو نهفامانه ئهو شتانهیان بۆ خودا داناو و کردویان بههاوهلی خوداو بهندایهتیان بۆ دهکهن؟

زومهخشهری دهفهرموی: وشهی (أم) لێرهدا (منقطعه) یهو بهمانا (بل)هو بۆ (اضراب) ه. ههمزهکه ناماژه بهوه دهکا: کهواز لههی پیشهوهی بیئیی و چی دی لهسهری نهپۆی و ئینکاری دواوهشی بکهی! بیگومان بتههرستهکان دهیانزانی: کهبتهکانیان مردوو زیندو ناکهنهوهو ههرگیر ئیدیعی ئهوهیان نهکردوه، بهلام بهخودا زانینی ئهو بتانهو بریار دانهکیان ئهوه دهگهیهنی، چونکه کهسیك خودایهو شایانی پهڕسته: کهتوانای بهسهر ههموو شتیك دا ههبی و صیفهتی خودایهتی تیدا بی، یهکیکیش لهتاییهتمهندییهکانی خودایهتی مردوو زیندو کردنهوهیه بۆ ئهوهی ههموو کهس پاداش و سزای کردهوهکانیان وهبرگرنهوه.

نایهتهکه گالتهو لاقرتی پێکردنه، بی نرخیی و کهم بایهخی و نهفامی و گێلی ئهوانه دهر دهخا: کهبهدهستی خۆیان لهماددهو کههرستهی زهوی شتیك دادهتاشن و بهندایهتی بۆ دهکهن!

ئهجار پهروهردگار تاکو تهنهایی خۆی رادهگهیهنی و خودایهتی خۆی دهسهلمیئیی و جگه لهخۆی خودایهتی بۆ هیچ شتیك بریار نادا. بهلگهی بهپێژ دینیتتهوهو دهفهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئهگهر لهئاسمانهکان و زهوی دا جگه لهخودای گهورهو مهزن و پیروژ خودای تر ههبوونایه، کارو باری بوونههر تیک دهچوو، یاسای رێسایان تیک دهگیران و تارو مار دهبوون!

چونکه ئهگهر لهبوونهوردا چهند خودایهك ههبن، ئهگهر خوداکان لهناو خۆیاندا کێشهیان تی بکهوی بوونههر و یران دهبی، خۆنهگهر تهبا بوون لهههلسورانندی بوونهوردا، ئهو کاته یان بهههموویان شتیك بهدی دینسن و کاریك نهغام دهدهن و پێویستیان بهیارمهتی یهکتری ههیه، ئهو کاته مانای

بئ له بهرامبهر ته زيه تدانی گه له که ی و بۆ به هیتز کردنی دل و دهروونی له سهر نه بجامدانی په یامه که ی و پشوو دریتزی له سهری. به که م چیرۆکیش له و چیرۆکانه چیرۆکی هه زه تی موسا و هاروونه (دروودی خویان له سهر بی) زۆر جار قورئانی پیروژ بهرامبهری و پێک گرتن ده خاته نیتوان په یامی هه زه تی موسا عليه السلام و په یامی هه زه تی موحه محمد ﷺ موقاره نه ده کا له نیتوان تهورات و قورئان دا، بۆ ئه وه ی ئه و راستیه دووپات بکاته وه: که په یه وه ندیی پیغه مبه رایه تی و سروش و نیگا له نیتوان پیغه مبه ران دا بنه په تییه و لیکچو نیکی ناشکرا له نیتوان تهوراتی ده ست لی نه دراوو نه گۆر دراوو قورئان دا هه یه له بواری شه ریعت و عه قیده و عیباده ت دا، ده فهرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ﴾ واته: سویتند به زاتی (الله) ئیمه نامه یه کی ناسمانی تیرو ته سه ل و گشتیمان داوه به موسا و هارون (عليهما السلام)، ئه و نامه ناسمانیه بریتیه له تهورات: که نامه یه که هه ق و به تالی لیک جیا کردۆته وه، هه لال و هه رامی ناشکرا کردوه، هه وه ها تهورات چرایه که روناکی ده به خشی له تاریکی نه زانی و سهر لی شیواویدا بۆ ئه وه ی ناده میزاد بگه یه نیته ریبازی هیدایه ت و رزگار بوون. هه وه ها تهورات نامه ی په ندو نامۆژگارییه، ته قواکاران پیتی په ند نامیتز ده بن و خودای خویان ده ناسن و به ندایه تی دلسۆزانه ی بۆ ده که ن. ئه بچار ره وشتی ته قوا کاران نمایش ده کاو به که یه که رایانده نویتنی.

١- ترسان له خودا به نهیتنی و په نامه کی:

﴿الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ﴾ واته: ته قواکاران تهوانه به نهیتنی له خودای خویان ده ترسن، به گۆرته ی فرمان و نه هیه کانی خودا هه لئس و کهوت ده که ن، له حاله تی نهیتنی و له خه لوه تخانه ی ته نهایی دا، له و کاته دا: که که س چاوی لیان نیه و دیارده ی ریبازی له گۆری نیه تهوان به دلسۆزی خودا په رستی خویان ده که ن و ترسی خودایان له دلدایه.

بیگومان چەند جارێک لە قورئان دا جەخت لە سەر بە نەیتنی لە خوا ترسان
کراوەتەو، ئەومانایە دووبارە سێ بارە بۆتەو.

و هەکوو لە شوێنیکی تردا دەفرموی: ﴿مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ، وَجَاءَ
بِقَلْبٍ مُنِيبٍ﴾ (ق/۳۳) یان دەفرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَاجْرٌ كَبِيرٌ﴾ (المک/۱۲).

۲- دوو هەشتی تەقواکاران، ترسانیانە لە روژی قیامت:
و هەکوو دەفرموی: ﴿وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مَشْفُقُونَ﴾ ئەوان لە قیامت و
تەنگ و چەلەمەکانی دەترسن، لە حیساب و راگرتن و پرسیارو لیکۆلینەو هی ئەو
روژه دەترسن، دڵە لەرزەیانەو هەمیشە لەیادیانە..

جانە گەر تەو پات نامەیه کی واپەسن و بەسوود بووبی بیگومان قورئانیش
لە هەمان سەرچاوە هاتوو و هەمان تاییە ئەندى تیدایە، ﴿وَهَذَا ذِكْرُ مُبَارَكٍ
أَنْزَلْنَاهُ﴾ ئەم قورئانە بۆ سەر تۆ نازل کراوە، پەند و نامۆزگاری لەخۆ گرتوو،
یاد خەرەو یە بۆتان، نامەیه کی بەرزو پیروژه، پر خێرو فەرو بەرە کەتە، رێبازی
راست و رەوانتان نیشان دەدا، ﴿أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ نایا ئێوه چۆن ئینکاری
ئەم کتیبە بەسوودە دەکەن، بەج عەقڵێک دژایەتی دەکەن و نایەنە ژێر
رکێفیەو، چۆن پشت لەم نامە ناشکراو رەوانە هەڵدەکەن؟ ئەم قورئانە
پیروژهی: کە مو عەجیزەو سەرئاسایە لەرووی رەوانبێژی و دارپشتنیەو، لەبارەى
لەخۆگرتنی بەلگەى عەقلى و رونکردنەو یاسا و شەریعەتەو، لە هەموو
رویه کەو کتیبیکی ناوازو بێ وێنە، دەى کەوابی ئێوه چۆن ئینکاری ئەو
دەکەن: کە ئەم قورئانە لەخوداوە هاتوو؟ خۆ ئێوه لە هەموو کەس باشتەر
شارەزای رەوانبێژی و زمانپەرەوانی و ئوسلوبی تۆکمە و دارپشتنی بەهێزو پێژن !!

چیرۆکی حه‌زه‌تی نیبراهیم ﷺ

١- درایه‌تیکردنی به‌بته‌رستی و بانگه‌وازیکردنی بۆ یه‌کتابه‌رستی

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ ﴾ ٥١ إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ ﴿ ٥٢ ﴾ قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عِبَادِينَ ﴿ ٥٣ ﴾ قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿ ٥٤ ﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّاعِينَ ﴿ ٥٥ ﴾ قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَى ذَلِكَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿ ٥٦ ﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُولُوا مُدِيرِينَ ﴿ ٥٧ ﴾ فَجَعَلَهُمْ جُذُذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿ ٥٨ ﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُمْ لَمِنَ الظَّالِمِينَ

نهمه چیرۆکی دووه‌می نهم سوره‌ته پیروزه‌یه، په‌روه‌دگار بۆ پیغه‌مبه‌ری ﷺ ده‌گیریتسه‌وه: به‌مه‌به‌ستی ته‌سه‌لا هاتنی پیغه‌مبه‌ر ﷺ و هه‌موو بانگه‌وازیکاریکی نایینی، بۆته‌وه‌ی حه‌زه‌تی نیبراهیم ﷺ بکه‌نه مامۆستاو نمونه‌ی خۆراگری و پشوو درێژی له‌پێناو نایینی خوداداو بانگه‌وازیکردن بۆ

تایینی حق و دژایه تی موشریک و بێ پروایان. ده فەرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رِشْدَهُ مِنْ قَبْلُ﴾ واتە: سویند بە (الله) بێگومان ئێمه زۆر پیش موساو هارون ئیبراهیممان شارەزا کرد بۆ رێبازی حق و خێرو خۆشی، تەوفیقمان دا بۆ پابه‌ند بوون بە یەکتاپەرستی و دژایه تی کردنی بته‌پرستی، رێبازی راستمان بۆ رون کردەوه، لەناو نەتەوه‌که‌یدا له‌بته‌پرستی رزگارمان کرد، ﴿وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ﴾ ئێمه زانا بوین بە چۆنیه‌تی ئەو ده‌مانزانی: که‌شیایوی پیغه‌مبه‌ریتییە، ده‌مانزانی خاوه‌نی بیرو باوه‌ری ته‌واوو لی‌پراوه بۆ خودا پەرستی، ده‌مانزانی خاوه‌نی ره‌وشتی به‌رزو پیاویکی به‌رزو دامه‌زراوه.

(الفراء) ده‌فەرموی: مانای (من قبل) واتە: پیش بوونی به‌پیغه‌مبه‌ر. نەك پیش موساو هارون. که‌واتە: ده‌بێ ئایه‌ته‌که‌ ناوا مانا بکه‌ین: بێگومان ئێمه له‌پیش پیغه‌مبه‌ریتیدا ئیبراهیممان هیدایه‌ت دا بۆ تێفکڕین و به‌لگه‌ هێنانه‌وه، وه‌کوو ئەوه: که‌شەوی به‌سه‌ردا هات ته‌ستێره‌ مانگ و دوا‌ی خۆری بینی و له‌تێفکڕین له‌وانه‌وه‌ که‌ییشه‌ خودا ناسین و یه‌کتاپەرستی. زۆری زۆری راقه‌که‌رانی قورئان ته‌فسیری یه‌که‌میان به‌لاوه‌ په‌سندە.

﴿أَذْ قَالَ لَأَبِيهِ وَقَوْمِهِ هَٰذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ﴾ وشە (اذ) یان موته‌عه‌لیقه‌به‌ (آیاتنا) یان به‌ (رشده) یان به‌وشه‌یه‌کی مه‌زنده‌کراو واتە: ژیریان پێ به‌خشی کاتیک نا‌ره‌زامه‌ندی خۆی ده‌رپری به‌رامبه‌ر به‌ندایه‌تی کردن بۆ بت و سه‌نەم، وتی: ئەم په‌یکه‌ره‌ بێ گیانانه‌ چین ئێوه‌ خۆتان به‌سه‌ردا کوشه‌له‌ کردوون؟ لی‌یان کۆبوونه‌وه‌ و په‌رستشیان بۆ ده‌که‌ن؟

هه‌لبه‌ته‌ هه‌زه‌ره‌تی ئیبراهیم ویستی به‌م په‌رسیاره‌ به‌هۆش خۆیان بپنێشه‌وه‌، به‌هه‌ست و شعوره‌وه‌ تێیان بفکرن، له‌هه‌مان کات دا به‌بێ رێزی زانین و په‌رسیاره‌که‌ی واکرد: که‌خۆی نه‌زان کردوه‌ له‌ناسین و حه‌قیقه‌تیان، ئاماژه‌ به‌وه‌ش ده‌کا: که‌ته‌مان نه‌گه‌ر تۆزیک لی‌یان ورد بپه‌نه‌وه‌ ده‌زانن: که‌ته‌م به‌ردو داوه‌ بێ گیانانه‌ هی‌چیان له‌ده‌ست نایه‌و به‌که‌لکی هی‌چ نایه‌ن، به‌لام ئەوان سوور بوون

له سهه لاسایی کردنه وه شوینکه وتنی کوێرانه بۆ پیشینانیان ﴿قالوا: وجدنا
آباءنا لها عابدين﴾ نازهرو گه له کدی تیکرا وتیان: بێگومان ئیمه هیچ به لگه وه
ده لیلیکمان لهه باره وه نیه جگه له وهی باوک و باپیری خۆمانمان دیوه ئهم
شتانهیان په رسته وه به ندایه تیان بۆ کردون، ئیمه ه لاسایی ئه وان ده کهینه وه.
به راستی ئه وه ولا میکی نه فامانه یه نیشانه ی میشک وشکی و گیلێیه،
خۆیان پێوه ندی زنجیری لاسایی کردنه وه ده کهن، سه رهستی تیمان و باوه رپیان
وه لا ناوه، وازیان له تیفکرین و ورد بوونه وهی ره ها هیناوه، نه هاتوون شته کان
نرخه خۆیان به نهی و واز له لاسایی کردنه وهی کوێرانه به یتن، چونکه بره
به خه ودا رزگار بوونه له و شتانه ی به خه یال به پیروزیان داده نین و بۆ به لگه وه
نیشانه قوده سیه تیان داوه نی.

حه زه تهی ئیبراهیم بۆ په روا ناشیرینی به و باوه رو کرده وه یانی راگه یاندو
سه رزه نشتی کردن ﴿قال: لقد کنتم انتم و آباؤکم فی ضلال مبین﴾ وتی:
ئیه وه باوک و باپیرانتان له گومرایی ناشکرادا بوون و له ریبازی هه ق لاتان داوه
سته متان له خۆتان کردوه، مه نه ه ج و ریبازتان نا هه ق وه ناراست و نا ره وایه،
به ندایه تیکردنی باوک و باپیرانتان بۆ ئه و بتانه ئه وه ناگه یه نی که نه ویتانه
شیای په رسته بن و قوده سیه تیان پۆ به ری.

ئهمه به لگه یه له سه ره ئه وه که پای پروبوچ و به و باوه ری هه له وه نادره ست
به کۆنی و تیه پ بوونی رۆژگار به سه ری دا به راست ناگه ری، شت: که هه له بوو
هه مووکاتی هه له یه، میژوو ناتوانی شتی غه له ت به هۆی کۆنی و تیه پ بوونی
رۆژگاری دوورو درێژ بچاته قالبی راستی یه وه..

چاکه هه زه تهی ئیبراهیم به م شیه و راشکاوی و ناشکرایی به به ره و رویان
بووه وه، ناوا بریاری خۆی به رامبه ر به ته کانیا و به ندایه تی بۆ کردنیان ده رب ری،
به ته ره سته کان سه ریان سووپ ماو په سیاری خۆیان نا راسته ی هه زه تهی ئیبراهیم
کردو ﴿قالوا: اجتئنا بالحق ام انت من الالعین؟﴾ وتیان: ئهم قسانه چین

دهیانکه ی ئیبراهیم؟؟ نایا به گالته واده لئ ی: یان به راسته، ئیمه له وه پیش
 قسه ی له م جوړه مان نه بیستون، یه که مجاره شتی ناوامان بهرگو ی بکهو ی!
 نه مه پرسیاری که سیکه بیرو باوه پری دامه زراوی نه بی، دلنیا نه بی
 له مه نه هج و ریپازی خو ی. له کارخستنی فیکرو گیان به هو ی کاریگری
 لاسایی له سهریان نازانن چ بیرو باوه پرتک راسته و شیوه. عیبادت ده بی له سهر
 یه قین و دلنایی خو ی دامه زرتنی نه که له سهر وه هم و خه یال پلاو. بۆیه پاراو
 گومراو سهر لی شیوان. له وه لامی نه و پرسیاره یدا هه زره تی ئیبراهیم
 به دلنایی و دل پر له نیمان وه پتی گوتن: ﴿قال بل ربکم رب السموات
 والأرض الذی فطرهن﴾ به لکوو خودای من و ئیوهش خودای ناسمانه کان و
 زهوییه، خودای ئیوه نه و خوداییه به دیهین هری ناسمانه کان و زهوییه، خودای
 هه موو بوونه وه ره، به دیهین هری هه موو شتیکه، له نه بووه بوونه وه ری
 به دهیناوه. هه نه و خوداییه که سی تر شیای خوداییه تی نه ﴿وانا علی
 ذلکم من الشاهدین﴾ واته: من شایه تی ده ده م: که جگه له خودا هیچ خودای
 تر نین... شتیکی ناشکرایه شایه تی له سهر شتی که ده ری که شایه ته که
 ناگاداری بی، ده ی خو هه زره تی ئیبراهیم عليه السلام دروستکردنی ناسمانه کان و
 زهوی و خو ی و گه له که ی به چاو نه دیوه، وه لی شته که نه وهنده ناشکراو غایان و
 راست و دروسته، نه وهنده به لگه ی به هیزو ناشکرای له سهر هه ن، وای لی
 هاتوه، خاوه ن باوه پان به دلنایییه وه ده توان شایه تی له سهر بده ن، هه زره تی
 ئیبراهیمیش دلنایی له وبار وه گه یشتبه راده یه که وه کو نه وه به چاوی خو ی
 دروستکردنه که ی بینیبی وابوو. بۆیه به دلنایی خو ی برده ریزی شایه تیده رانی
 نه و واقیعه.

بیگومان بوونه وه به گشتی تیکرا دان ده نی به تاک و ته نهایی خودای
 به دیهین هرو هه لسو پنه ردا، هه رچی له کیانی ئاده میزاددا هه یه هوتاف

هه‌لده‌داو ئی‌عتراف به‌تاک و ته‌نهایی به‌دیته‌نمر ده‌کاو یه‌کیه‌تی یاساو ری‌سای بوونه‌وه‌ر راده‌گه‌یه‌نی.

به‌کورتی هه‌زهره‌تی ئی‌براهیم عليه السلام نه‌وه‌ی راگه‌یانده: که‌نه‌و جیدی‌یه له‌راگه‌یانده‌نی حق و راستی‌داو به‌گوفتار تاک و ته‌نهایی خودای به‌گوئی گه‌له‌که‌ی دا داو بی‌ په‌روا بانگی یه‌کتا په‌رستی هه‌لداو به‌ته‌کانی به‌بی‌ بایه‌خ دانان و به‌بی‌ گیان و سوود و هه‌ستی نر‌خاندن.

نه‌بجار ویستی به‌کرده‌وه‌ش بی‌ نر‌خی به‌ته‌کانیان به‌رجه‌سته بکا، بریاری دا ئا‌بروی به‌ته‌کانیان به‌ری‌و له‌هه‌ل و فرسه‌تیکی گونجاودا وورد و خاشیان بکا، بۆیه له‌سه‌ر نه‌نجامدانی نه‌و کاره سویندی خوارد و بریارو نیازی خۆی به‌و سوینده جه‌خت کرده‌وه، هه‌ندیک له‌نه‌تموه‌که‌ی نه‌م سویند خواردنه‌ی ئی‌براهیمیان گوئی لی‌ بوو، به‌لام به‌هه‌ندیان نه‌گرت و پێیان وانه‌بوو ئی‌براهیم عليه السلام به‌تاقه‌ سواره جه‌ساره‌تی نه‌وه بکا. هه‌لبه‌ته‌ نه‌ده‌کرا هه‌زهره‌تی ئی‌براهیم عليه السلام له‌پێش‌چاوی نه‌تموه‌که‌ی نه‌تکی به‌ته‌کان بکا، بۆیه چاوه‌روانی هه‌لی گونجای کرد: که‌به‌ریتی بوو له‌هاتنی جه‌ژنی نه‌ورۆژ؛ بۆ‌نه‌نجامدانی نه‌و کاره‌گرنگه‌ جه‌ژنی نه‌ورۆژی هه‌لبێژارد، چونکه‌ له‌و رۆژه‌دا نه‌و نه‌تموه‌ باویان وابوو: هه‌مویان به‌خاو و خێزان‌ه‌و به‌کۆمەڵ له‌شار دوور ده‌کومته‌مه‌وه ده‌چوونه‌ سه‌یران و رابواردن و دوور له‌به‌ته‌کانیان ماوه‌یه‌ک کاتیان به‌سه‌ر ده‌بەرد، دوا‌یی ده‌گه‌ران‌ه‌وه‌ بۆ‌لای به‌ته‌کانیان و سوژده‌یان بۆ ده‌بردن! بۆیه هه‌زهره‌تی ئی‌براهیم عليه السلام پێش‌هاتنی نه‌و رۆژه‌ بریاری کۆتایی داو فەرمووی: ﴿وَتَاللّٰهِ لَاکِیْدُن اَصْنَامَکُمْ بَعْدَ اَنْ تَوَلّٰوْا مَدِیْنَ﴾ سویندم به‌خودا ده‌بی‌ نه‌مه‌ری هێزو توانای خۆم به‌کار بی‌نم بۆ تی‌کش‌کاندنی به‌ته‌کان.

سویندو بریارم وابی‌ ده‌بی‌ دوا‌ی نه‌وه‌ی ئێ‌وه به‌ته‌کانتان به‌جی‌ هی‌شتن و پشتان تی‌ کردن و رۆیشتن بۆ نه‌نجامدانی جه‌ژنی سالانه‌تان، ده‌بی‌ شتی خراب به‌سه‌ر به‌ته‌کانتان به‌ی‌نم و په‌نیان پی‌ بده‌م!

ده ئین: هه نیتکیان گوتیان له م سوینده ی ئیبراهیم بوو، دوا یی خه بهریان لی دا، وه کوو له شوتیتکی تردا قورنات نامازی پی ده کاو ده فرموی: ﴿قَالُوا: سَمِعْنَا فَتًی يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ اِبْرَاهِيمُ﴾ (الأنبياء / ٦٠).

به هه مه حال نهو رۆز هاتو هه لی زیرین بۆ هه زه ته ی ئیبراهیم عليه السلام نزیک بۆوه، خه لکه که هه موو به تیکرا به پی تی دابو نه پیتی خۆیان به رهو شوینی سهیرانگا کهوتنه ری و شاریان به جی هیشت، هه زه ته ی ئیبراهیم عليه السلام به بیانیوی نه خۆشی یه وه خۆی پاش داو له گه ئیان نه چه وه رهو له ناو شاردایه وه بۆ نه بامدانی کاری سویند له سه ر خوراوی. ویستی پیلانی داری ژوراوی به عه مه لی بیئتیه جی، به لکوو گه له که ی واز له به تبه رستی به یتن، کاتیک به چاوی خۆیان ببینن به کانیا ن تارو مار کرا ونو نه یان توانی وه بهرگری له خۆیان بکه ن، چونکه به لکه ی عه مه لی کاری گه رته له دل و ده روون داو سه رنج را کیش تره بۆ تیفکرین و وورد بوونه وه.

نیه هه ره له گه ل شار چۆل بوو هه زه ته ی ئیبراهیم عليه السلام تاوی دایه ته ورێک و کهوته تیکشکاندنن به ته کانو ﴿فَجَعَلَهُمْ جَذَاذًا الْاَكْبَرُ اَلْهَم﴾ جگه له به ته گه ره که یان نهوانی تری هه موو پاره پاره کردنو کردنی به پارچه پارچه ی بی سه رو بهر به ته قه باره گه ره که یانی هیشته وه ته وره که ی خسته سه رشانی نهو ﴿لَعَلَّهُمْ اِلَيْهِ يَرْجِعُونَ﴾ به لکوو نهو گو مپایانه بگه رپنمه بۆلای نهو به ته گه ره و لی پی سه رن نهو روودا وه چۆن روی داو بۆچی بهرگری له به ته بچو که کان نه کرد! نه عجار له م رووه وه به خۆیاندا بچنمه وه هه ست به نه فامی و بی عه قلی خۆیان بکه نو بزائن: په رستنی نه م به تانه چه ند کاریکی پو چه وه نه گه ر شتیکیان پی بکرایه ده بوو بهرگری له خۆیان بکه ن!

یان راناوی (ایه) ده گه رپنمه وه بۆ ئیبراهیم عليه السلام. واته به لکوو که هاتنه وه بگه رپنمه بۆلای ئیبراهیم و تارو مار کردنی به ته کانیا ن پال نهو به دنو نه ویش بۆ لا قرتی و گالته پی کردن بی پی به سه ر به ته زه خۆرته که دا، به لکوو

بهم هۆیه وه به خۆیاندا بچنمه وه بۆیان ده ریکه مۆ که نه و بتانه به کاری هیچ نایه و بهرگری له خۆشیان ناکه و سهره نجام تیمان بهیئن.
یان راناوه که ده گهریتمه وه بۆ خودا. واته: به لکوو بۆ یه کتاپه رستی خودا بگهریتمه وه، کاتی لێیان مه علوم بوو خودا درۆزنه کانیان هیچیان بۆناکری، به خۆیاندا بچنمه وه تیمان بهیئن.

٢- ده مه ده مۆ و موحاده له له نیوان چه زره تی ئیبراهیم ﷺ و

گه له که ی دا دواى روداوى شکاندنى بته کانیان

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُمْ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾
قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا فَأَتُوا بِهِ
عَلَىٰ آعَيْنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا ءَأَنْتَ فَعَلْتَ
هَذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ
هَذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَىٰ
أَنْفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نَكَسُوا عَلَىٰ
رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ ﴿٦٥﴾

دواى تهواو بوونی ناههنگ، گه له که گهرانه مه بۆلای خودا کانیان،
بۆته وهی سوژده یان بۆ بهرن و قوربانى و چه ژنه پیروژه یان پیشکesh بکه ن!
که هاته نه وه چ ببیئن؟ به تخانه شیواوه، جگه له به ته زخۆرته که یان نهوانی دی
هه موویان تارو مار کراو ن! به لām نه هاتن پرسیار له به ته گه وره که بکه ن و

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناى به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى خودايه تى مردوو زيندو كردنه وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودايى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساى تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه ل سوراندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

پیغه مبه ریتی دا نهم کاره ساته ی قوماندوه؟ واپتده چی نهم رووداوه پیش نهوه بووه بکری به پیغه مبه ر.

نیبنو عه بیاس ده فرموی: ﴿مَابْعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا شَابًا وَلَا أُوتِيَ الْعِلْمَ إِلَّا وَهُوَ شَابٌ﴾ نه جار نهم نایه ته ی خوینده وه ﴿قَالُوا: سَمِعْنَا فَسَقَ﴾. که و ابو به پتی قسه که ی نیبنو عه بیاس بی، ده بی نه و کاته حه زره تی ئیبراهیم علیه السلام پیغه مبه ر بووی. وه لی راقه که رانی قورن ان پیان وایه پیش پیغه مبه ریتی بووه:

نه جار نه مرودو پیاو ماقولانی نه ته وه که بریاریان دا ئیبراهیم راکیشی لیپر سینه وه لی کولینه وه ی بکن ﴿قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ﴾ وتیان: به به رچاوی خه لکه وه، به ناماده یی جه ماوه ریکی زوره وه ئیبراهیم راکیشی لی کولینه وه ی پرسیار بکن و بیه تن با جه ماوه ناگای لی بی و ببه شایه ت له سهری، به بی شایه ت له سهر گرتن هیچ سزاو توله یه کی لی مه که نه وه، خه لکه که ناماده بکن بانا گادار بن: که دان به تاوانی خویدا ده نی و ناگاداریش بن چ سزایه کی به سمر دا ده ری و بیته په ندو عیبه ت بو که سانی دیکه.

نه مه ش خوی له خوی دا مه به ستی سهره کی حه زره تی ئیبراهیم علیه السلام بوو، ده یه ویست له ناو قیستی قال و کزیو نه وه یه کی تاوا جه ماوه ری دا نه فامی و نه زانی نه وه نه وه یه بخاته رو! بی ده سه لاتی و هیچ و پووچی بته کانیان رابنوینی!! حه زره تی ئیبراهیمیان هیتایه شوینی دیاریکراو ﴿قَالُوا: أَأَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا بِالْهَمْتِ يَا إِبْرَاهِيمُ﴾ وتیان: نه ری تو نهم کاره ساته ت به سهر خودا کانی ئیمه هیتاوه نه ی ئیبراهیم! نهم بت شکانده کاری تویه؟! سهیره بته کانیان وردو خاش کراون و پاره پاره بوون که چی هیتا نه وان هه ر به خودا ناویان ده بن؟!

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هه بۆ (اضراب) هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يانزانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه ويان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناى به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره مه زن و پيروژ خوداي تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساين تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

انتم الظالمون ﴿ به خۆياندا چونهوه وههستیان بههلهی خۆیان کرد، که متهرخه می و ته قصیری خۆیان را گه یاند، نهوه بوو: هه ندیکیان بهه ندیکیانیان گوت: ئیوه سته مکارن لهم رووه: که خودا کانتان به بی چاودێرو حهرهس به جی هیشتهوه، یان لهم رووهوه: سته مکارن: که به ندا یه تی بو پهی کهر و دارو به ردیک ده کهن: که قسمو ناخاوتنیان نیه، نهو شته بی بایا خانه تان کردوه به خودا. هه لبه ته نه مه ناوردانه وه وه لویسته یه کی باش بوو: که ههستیان کرد به گومرایی خۆیان و زانیان: که پهرستنی نه م دارو بهردانه سته مه، بۆیه که م جار له ژبانی خۆیاندا له وه زعو حالی ئیستا و رابردوویان وورد بوونه وهو سه رزه نشتی خۆیان کرد. به لام نه مه رووناکیه ک بوو هینه ی دهوام نه کرد به شوینیدا تاریکایی کوفر و لاسایی کرد نه وه بسالی کیشایه وه به سهریان داو دلیان تاریک بووه وه.

وه کو ده فهرموی: ﴿ثم نکسوا علی رؤوسهم﴾ پاشان چاویان له زهوی بریه وهو سهریان داخست وه کو نه وه بیانهوی بیر بکه نه وه. یان ماناکه ی به م جۆره یه: پاشان گه رانه وه بو ده مه ده می و موحاده لهو به ره نگار بوونه وه ی حه زره تی ئیبراهیم و لهه لویسته تی ته مه نکور تی پێشویان پاشگه ز بوونه وه و رویان له ئیبراهیم عليه السلام کردو پێیان گوت: ﴿لقد علمت ما هؤلاء ينطقون﴾ بێگومان تۆ ده زانی ته مانه زمانیان نیه و قسه نا کهن. ته تۆش ده زانی و ئیتمه ش ده زانی نه م خودایانه ی ئیتمه قسه یان نیه! نه دی چۆن تۆ داوا له ئیتمه ده که ی برسیاریان ناراسته بکه ین؟؟

به کور تی نه وان له په شوکاوی خۆیان به لگیان له سه ر ئیبراهیم عليه السلام به شتیک ده هینایه وه که ده به وه به لگه بو ئیبراهیم نه ک بو نه وان!!

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بى گومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودا يه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه ربگر نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداى تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريسا يان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى ديسن و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

دژایه تیشیان بکه ن زیانتان پی ناگه یه ن و جیگای مه ترسی نین. ﴿أَفِ لَكُمْ
وَلَمْ تَعْبُدُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ مالتویرانی و بهیلا کچون بۆ خۆتان و خودا کانتان:
که له جیاتنی خودا به ندایه تییان بۆ ده کهن. داوه شیئ و سهر شوپی بۆ خۆتان و
پهرسترا و انتان. ﴿أَفَلَا تَعْقِلُونَ؟﴾ نه مه بۆ بیر له خۆتان نا که نه مه؟ بۆچی
به خۆتاندا نا چنه مه؟ له کوفرو بیئینی خۆتان ورد نا بنه مه؟ تابۆتان ده ریکه موی
چه ند خه ساره تمه ندو گو مپا و سه رلیشیئا و ن؟!

جاکه هه زره تی ئیبراهیم عليه السلام به سه ریان دا زال بو و باطل بۆری خوارد،
هیچ که یان به ده سه ته مه نه ما جگه له مه ی په نا بۆ نه زیه تدان و له نا و بردنی
هه زره تی ئیبراهیم به رن. ﴿قَالُوا: حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾
هه ندیکیان به هه ندیکیان گوت: و اباو ه نمو بیژره نه مه رودی کوری که نه عانی
کوری سه نه عاریب کوری نه مه روذ کوری کۆرش کوری حام کوری نوح بووه.
هه ندیک پتیان وایه: نمو بیژره کا برایه کی کورد بووه. وتیان: ئیبراهیم
بسووتینن، تۆله ی ئه م کاره ی به نا گر لی بکه نه مه، یارمه تی خودا کانی خۆتان
به دن نه گهر ئیوه راست ده کهن یارمه تی خودا کانتان ده دن و ناتانه موی
وا ز له عیباد ده تکر دنیان به یتنن. دارو لیژه واریکی زۆریان گرد کرده و ه نا گریان
تی به ردا و به مه نه عنیق ئیبراهیمیان هه لدا یه نا و نا گره که. به خه یالی خۆیان
ئیت ئیبراهیم عليه السلام له ما ویه کی کورت دا کولوکۆی داده مری!

﴿قُلْنَا: يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾ په ره و ردگار فه رموی:
ئیمه وتمان: نه ی نا گر سارد ببه ره و به شتیه یه ک زیانبه خش نه بی، نه مه نه ده
گهرم مه به بسووتینی، وه ند سارد مه به ره و سه رما په یدا بکه ی.
ئیبینو عه بباس ده فه رموی: نه گهر په ره و ردگار ئا وای پی نه فه رمویا یه
له سه رمان ره ق ده بۆوه.

(ابو العالیه) ده لئی: نه گهر خودا نه یفه رمویا یه: ﴿بَرْدًا وَسَلَامًا﴾
ساردیه که ی له گهرمی یه که ی کوشنده تر ده بوو. سارد بوونه مه که ی به و شتیه یه

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يانزانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودا يه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداى تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريسا يان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كارتيك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

ناگره که ی چ لی کرده ساردو سه لامهت بووه له سهر ئیبراهیم، یان چسی له ئیبراهیم کردوه ناگر نه یسوتاندوه.... ههروا گه لیک پرسیار ی له م جوړه، نهوه قورنان لی ی بیده نگ بووه، پیویسته ئیمهش لی ی بیده نگ بین، چونکه عه قلی ئاده میزاد سنوورداره و ناتوانی نمو جوړه شتانه دهرک بکا. جگه له قورنانش سهرچاوه ی ترمان به دهسته وه نیه.

بوخاری له ئیبنوعه عباسه وه ریوایهت ده کا: ده فرموی: حه زره تی ئیبراهیم کاتیک هه لیاندایه ناو ناگره که وتی: ﴿حسبی الله ونعم الوکیل﴾ حه زره تی موحه مدیش ﷺ کاتیک پتیا ن گوت: ﴿ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم فزادهم ايمانا، وقالوا حسبنا الله ونعم الوکیل﴾ (ال عمران/ ۱۷۳) نه بو یه علا له نه بوو هورهیره وه ریوایهت ده کا: ده لی: پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: کاتیک ئیبراهیم خرایه ناو ناگره که وتی خودایه! تو له ناسمان خودایه کی تاک و ته نه ای، نه منیش له سهر زه وی تاقه که سم به ندایه تی تو ده که م.

نویه کوری که عب له پیغه مبه ره وه ریوایهت ده کا ده فرموی: ئیبراهیم ﷺ کاتیک هه لیاندایه ناو ناگر وتی: ﴿لا اله الا انت سبحانك رب العالمين، لك الحمد ولك الملك لا شريك لك﴾ ده فرموی: هیچ، وتی: نه مجار به مه عه نیق له شویتیک ی به رزه وه هه لیاندایه ناو ناگره که، جویرانیل پتیشوازی لی کردو وتی: نه ی ئیبراهیم! چ کارت به من هیه؟ ئیبراهیم فرموی: داوا له خودا بکه حه زره تی ئیبراهیم فرموی: ﴿حسبی من سؤالی علمه بحالی﴾ نه مجار پهروه دگار فرموی: ﴿یا ناز کوئی بردا و سلاما علی ابراهیم﴾.

﴿وارادوا به کیدا فجعلنا هم الاخرین﴾ گه له که ی ئیبراهیم پیلانیان بو ئیبراهیم دارشتو ویستیان سزای بده و له ناوی به رن له تو له ی نه وه دا: که به ته کانی وردو هار کردوون به ناگر بیسوتینن، به لام ئیمه ره نج به خه سارمان کردن و کاره که یانمان بیتهوده کردو ئیبراهیممان له ناگره که رزگار کرد.

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا دانا و نو
كر دویانن به هاوه لى خودا و به نڊايه تیان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پیشه وه ی
بیئى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئینكارى دوا وه شى بكه ی! بیگومان
بتپه رسته كان ده یان زانى: كه به تبه كانیان مردوو زیندو ناكه نه وه و هه رگیز ئیدیعا ی
ئه وه یان نه كرده و، به لām به خودا زانینى ئه و بتانه و بریار دانه كه یان ئه وه
ده گه یه نى، چونكه كه سیك خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سه ر هه مو و
شتیك دا هه بى و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه كیكیش له تاییه تمه ندییه كانى
خودایه تى مردوو زیندو كرده وه یه بۆ ئه وه ی هه مو و كه س پاداش و سزای
كرده وه كانیان وه ربگر نه وه.

ئایه ته كه گالته و لاقرتى پێكردنه، بى نرخى و كه م بایه خى و نه فامى و
گیلى ئه وانه ده ر ده خا: كه به ده ستى خۆیان له مادده و كه ره ستى زه وى شتیك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه عجار په روه ردگار تاكو ته نه یایى خۆى راده گه یه نى و خودایه تى خۆى
ده سه لمیئى و جگه له خۆى خودایه تى بۆ هیه چ شتیك بریار نادا. به لگه ی به پێز
دینیتته وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر
له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیرو ز خودای تر
هه بو نایه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، یاسای ریسایان تيك ده گیران و
تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو
خۆیاندا كیشه یان تى بكه وى بوونه وهر و یران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته یان به هه موویان شتیك به دى دینسن و
كارىك نه عجام ده دهن و پتویستیان به یارمه تى یه كترى هه یه، ئه و كاته مانای

دوای نهوهی هه زه تهی ئیبراهیم علیه السلام له ناگر رزگاری بوو، پهروه ردگار باسی چهند نیعمه تیک ده کا: که به ئیبراهیم و (لوط) ی برازای به خشیون. هه زه تهی لوط علیه السلام خراوه ته پال هه زه تهی ئیبراهیم علیه السلام و بهیه که وه ناویان هینراوه، چونکه مام و برازای به کتر بوون، هه ردوکیان پیغه مبهمر بوون، بری له نیعمه تانه ی پتیان به خشرا بوون ده رچونیان له ولاتی عیراق بو ولاتی شام بووه، هه ردوکیان رابهرو پتشموا بوون، نیگیان بو هاتوه بو نهوهی کاری چاکه نه بجام بدهن و نوو بکه نو زه کات بدهن، هه ندیکیش لهو نیعمه تانه: که تابهت بووه به هه زه تهی ئیبراهیم وه علیه السلام نهوه بوو خودا نیسحاقی پیداهه نینجا نیسحاق به عقیوبی بووه، هه زه تهی ئیبراهیم بهم کوپو کوپه زایانه ی زور دلخوش بووه.

ده فهرمو: ﴿وَنَجِّنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ﴾ واته: لهو نیعمهت و به خشاندهی خودا دابوونی به ئیبراهیم علیه السلام نهوه بوو له گهل (لوط) ی برازای له عیراق رزگاری کردن و کوچی پیکردن بو خاکی پیروز بو ولاتی شام، بو نهو ولاته ی خودا خیر و بهر که تی تیدا زور کرده، بهوهی زوری پیغه مبهمر تیدا ناردوون، شه ریعهت و یاسای نهو پیغه مبهمرانه به ناو جیهاندا بلا و بوته وه. خا که که ی به پیت و بهر که ته، کشتو کال و دارو دره ختی تیدایه، سه رچاوه و چۆمی زوری تیدان، بهروبووم و میوه ی زورو هه مه جوړه، خیر و بهر که تی دین و دنیای تیدا کوو ته وه!!

هه زه تهی ئیبراهیم له شاری (کوئی) که له هه ریتمی (فدان نارام) له ولاتی عیراق بووه، له گهل (لوط) ی برازای و سارا خاتونی خیرانیدا له چنگی شیرک و بت په رستی سه ری خویان هه لگرت و رویان کرده ولاتی شام بو نهوهی بتوان به ته وای به کتا په رستی بکه ن سه رته چوونه شاری (هه رران) پاشان رویشتن بو ولاتی میصر، نه جار گه رانه وه بو شام و له (فلسطین) نیشته جی بوون،

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا دانا و
كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعه) يەو به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وهى
بينى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى
ئهو يان نه كرده، به لām به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان ئهو
ده گه يه نى، چونكه كه سىك خودا يه و شايانى په رسته: كه تواناى به سەر هه موو
شتىك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تىدا بى، يه كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئهو وهى هه موو كه س پاداش و سزاي
كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لا قرتى پى كرده، بى نرخبى و كه م بايه خى و نه فامى و
گىلى ئه وانه دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستەى زهوى شتىك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئەجار په روه ردا گار تاك و تەنها يى خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى
ده سه لمى نى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هى چ شتىك بريار نادا. به لگەى به پىز
دېنيته وه و ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گەر
له ئاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره مه زن و پىرۆز خوداى تر
هه بو نايه، كارو بارى بوونه وەر تىك ده چوو، ياساى رىسا يان تىك ده گىران و
تارو مار ده بوون!

چونكه نه گەر له بوونه و ره دا چەند خودا يه ك هه بن، نه گەر خودا كان له ناو
خۆياندا كيشه يان تى بكه وى بوونه وەر وىران ده بى، خۆنه گەر ته با بوون
له هه لسه و راندنى بوونه و ره دا، ئهو كاته يان به هه موويان شتىك به دى دى سن و
كارىك نه نجام ده دهن و پىويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئهو كاته ماناى

یه‌عقوبی بو، بۆ ئیبراهیم علیه‌السلام بوونه چاو رۆشن که‌روهه. گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک له‌وه‌چه‌و نه‌وه‌ی نه‌و که‌وته‌وه، زۆر باشت بوون له‌و نه‌ته‌وه‌ی به‌جی‌ی هیشتن. هه‌ر له‌وه‌چه‌و نه‌وه‌ی چه‌ند پی‌غه‌مبه‌رو پی‌شه‌وای ئاین په‌یدا بوون و به‌فه‌رمانی خودا هه‌لس و که‌وتیان کرد. خودا نیگای بۆ‌کردن: که‌کاری چاکه‌ نکهن به‌تایبه‌تی ناگاداری نوێ‌ه‌کانیان بن و زه‌کاتی مال و سامانی خۆیان بدن. نه‌وانیش زۆر به‌دڵسۆزی و لی‌پرا‌نه‌وه‌ فەرمانی خودایان به‌جی‌ی هیناو فەرمانبه‌رداری‌بوون، به‌راستی خودا باش ته‌عو‌ی‌سی هه‌زه‌تی ئیبراهیمی دایه‌وه‌ و قه‌ره‌بو‌ی نیشتمان و نه‌ته‌وه‌ و خزم و که‌سو کاری بۆ پر‌کرده‌وه.

چیرۆکی هه‌زه‌تی (لوط) علیه‌السلام

وَلُوطًا ءَايَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْفَحْشَىٰ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوِءٍ فَسِيقِينَ ﴿٧٤﴾ وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

دوای نه‌وه‌ی په‌روه‌ر‌د‌گ‌ار باسی نه‌و نیعه‌تانه‌ی کرد: که‌به‌خشیونی به‌هه‌زه‌تی ئیبراهیم علیه‌السلام، نه‌جار باسی نه‌و نیعه‌تانه‌ ده‌کا: که‌به‌خشیونی به‌هه‌زه‌تی لوط علیه‌السلام، چونکه‌ په‌یه‌ه‌ندی خزمایه‌تی و هاوشانی له‌پی‌غه‌مبه‌رایه‌تیا‌ن له‌نا‌وان دا هه‌به‌وه.

لوط: کوپی هارانی کوپی نازه‌ره. هه‌رزو ئیمانی به‌هه‌زه‌تی ئیبراهیم علیه‌السلام هیناو شوی‌تی که‌وت و له‌ته‌کیا کۆچی کرد بۆ ناخی پی‌رۆز... وه‌کوو

له شوینیکی تردا قورنان ناماژهی بۆ ده کات و ده فرموی: ﴿فَأَمِّنْ لَهُ لُوطُ،
وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي﴾ (العنکبوت/٢٦).

بیگومان لهوه پیش چیرۆکی هه زه تی لوط باس کراوه، لیڤه دا به سه ر
پێ به که وه ناماژهی بۆ ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَوْطًا أَتِيْنَاهُ حَكَمًا وَعِلْمًا﴾
په وه ردگار ده فرموی: به خشیمان به لوط پیغه مبه رایه تی و لیژانی
له هه لکردنی کیشه ی ناو کۆمه ل و دانایی له به ریۆه بردنی نه رک ی را به ری و
پیشه وایه تی دا. زانیاری و هه موو شتی که په یوه ندی هه بی به یرو با وه پو
خودا په رستییه وه پی درابوو. بۆ ته وه ی بتوانی نه رک ی پیغه مبه رایه تی
هه لگری، که کرا به پیغه مبه ر ره وانه کرا بۆ دانیشتوانی (سدوم) و ده ورو به ری:
که هه وت گوند بوون بانگه وازی کردن و پشتیان لی هه لکرد، نه م گه ل و نه ته وه
گه ل و نه ته وه یه کی بی ره وشت بوون، وازیان له ئافره ت هینابوو نیربازیان ده کرد
به بی شه رمانه و به ناشکرا نیر سواری نیر ده بوو، په وه ردگار غه زه بی لیگرتن و
شارو دانیشتوانی له ناو بردن، وه کوو ده فرموی: ﴿وَلَنَجْئَنَّاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي
كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائْثَ﴾ واته (لوط) مان رزگار کرد له وه عه زابه ی رشتمان
به سه ر دانیشتوانی ته و شاره ی کاری ناشیرینیان ده کرد و نیربازیان تیدا باو
بوو، هۆی نه م ره وشته ناشیرینه یان ته وه بوو ﴿إِنَّمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾
بیگومان ته وان گه ل و نه ته وه یه کی له ری ده رچوو بوون، له طاعه ت کردن بۆ خودا
لایان دا بوو، سه رگه رمی گومرایی و سنوورشکینی بوون. قه ومه که ریشه کیش
کران و لوط و شوینکه و توانی رزگاریان بوو، ﴿وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا﴾ وێرای
رزگار بوونی له ده ست ته و کۆمه له ره وشت ناشیرینه، خستیشمانه ناو ره هه تی
خۆمان و دلتیاو دل ئارام بوو ﴿إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ بیگومان لوط له به نده
صالحه کانی ئیمه بوو، له وکه سانه بوو، که کرده وه ی باشیان ده کرد و فره مان
خودایان به جی ده هینا و خۆیان له نه هیه کانی ده پاراست ..

سەرگۆرشتهی چیرۆکی هه زه تی نوح عليه السلام

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ
وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٧٧﴾ وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ
نَفَسَتْ فِيهِ غَمَمُ الْقَوْمِ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ

پاش گیرانهوی سەرگۆرشتهی باوکی پیغه مبه ران؛ هه زه تی نیبراهیم
عليه السلام چیرۆکی هه زه تی نوح راده نویتتی؛ که به باوکی دووه می ناده میزاد
ده ژمیتردی، چونکه هه موو ناده میزاد دواي توفان له زویتی و نه تهوهی نهون.
به لام بۆ سەرگۆرشتهی نه میس هه به خیرایی به سهریدا ده رواو به کورتی باسی
ده کاو ده فهرموی:

﴿وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ، فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ
الْعَظِيمِ﴾ واته: نهی موحه مهه! سەرگۆرشتهی نوح بۆ که له کهت بگێڕهوه؛
کاتی که که له کهی به درۆیان خسته وهو نیمانیان پێ نه هیتا، له رۆژگاریکی پیش
رۆژگاری نیبراهیم و تۆش بوو، بانگی لی کردین و په نای بۆ هینان لیمان
پارایه وه، بێ ده سه لاتێ خۆی راگیانده، وه کوو له شویتێکی ترده ده فهرموی:
﴿فَدَعَا رَبَّهُ أَنِي مَغْلُوبٌ فَانتَصِر﴾ (القمر/ ۱۰) یان ده فهرموی: ﴿وَقَالَ نُوحُ
رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دِيَارًا﴾ (نوح/ ۲۶) نیتر نیه میس
دوعا که یان وه رگرت و به هانایه وه چوین و فریای کهوتین، نووح و
ته فیسیری ده وان

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا دانا و
كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعە) يەو بە مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ە. هەمزه كه ناماژە به وه ده كا: كهواز لەهى پيشه وهى
بينى و چى دى لەسەرى نەپۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان
بتپەرسته كان ده يانزانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هەرگيز ئىديعاى
ئهو يان نه كرده، بەلام به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان ئهو
ده گەيه نى، چونكه كه سىك خودا يەو شايانى پەرستنه: كه تواناى بەسەر هەموو
شتىك دا هەبى و صيفه تى خودا يە تى تىدا بى، يە كى كيش لە تاييه تمەنديه كانى
خودا يە تى مردوو زيندو كرده وه يە بۆ ئهو وهى هەموو كەس پاداش و سزاي
كرده وه كانيان و هەرگرنه وه.

ئايه ته كه گالتەو لاقرتى پىكردنه، بى نرخى و كەم بايه خى و نه فامى و
گىلى ئهوانه دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان لە مادده و كەرستهى زهوى شتىك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئەجار پەروردگار تاكو تەنهاى خۆى راده گەيه نى و خودا يە تى خۆى
ده سه لمى نى و جگه له خۆى خودا يە تى بۆ هىچ شتىك بريار نادا. بەلگەى بە پىز
دېنيته وه ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئەگەر
لە ئاسمانە كان و زهوى دا جگه له خوداى گەوره و مەزن و پىرۆز خوداى تر
هەبو نايە، كارو بارى بوونه وەر تىك ده چوو، ياساى رىسا يان تىك ده گىران و
تارو مار دەبوون!

چونكه ئەگەر لەبوونه وەر دا چەند خودا يەك هەبن، ئەگەر خودا كان لەناو
خۆياندا كىشه يان تى بكەوى بوونه وەر و ىران دەبى، خۆ ئەگەر تەبا بوون
لەهەلسوړاندنى بوونه وەر دا، ئهو كاته يان به هەمويان شتىك بەدى دىسن و
كارىك ئەنجام دەدەن و پىويستيان بە يارمه تى يە كترى هەيه، ئهو كاته ماناى

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَنْ يَغْوُصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا
دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَفِظِينَ ﴿٨٢﴾

نهم چیرۆکهش وه کوو چیرۆکه کانی تر پهروهردگار تییایدا نیعمه ته
گه وهه کانی خۆی باس ده کا: که به خشیبوونی به هه زه ته داودو سوله یان، هه
دوکیان هاو به شن تی یدا، وه کوو نیعمه تی زانیاری و تیگه یشتن، نه مهش نه وه
ده گه یه نی که نیعمه تی عیلم گه وهه ترین نیعمه ته. بۆیه پیش نیعمه ته کانی تری
خستوه. نه جار دواي نه وه نهو نیعمه تانه باس ده کا که تاییه ته به هه
یه کیکیانه وه. ده یاره ی هه زه ته داود باسی نه وه ده کا: که کیوه کان و
بالنده کان له گه لی دا ته سیحاتیان ده کرد، هه وه ها فیتری دروست کردنی زری
بوو بوو.

ده یاره ی هه زه ته سوله یانیش ﷺ ده فهرموئ: که با بۆی موسه خه
بوو هه روا شه یاتینی بۆی گه ردن که چ بوون به فهرمانی نهو ده چوونه بنکی
ده ریاکانه وه لوتلوو مه رجانیان ده ده هیتنا، هه وه ها کاری تریشیان بۆ نه نجام
ده دا، قه صرو باله خانمو پردو شارو شارو چکه ی پی دروست ده کردن، هه روا
گه لی میحراب و په یکه رو شتی ناوازه یان بۆ دروست ده کرد... ده فهرموئ:
﴿و داود و سلیمان﴾ واته: نه ی موحه مه د! سه رگورشته ی داودو سوله یان بۆ
گه له که ت بگیڕه وه، باسی نهو حوکه و بریاره بکه: که ده یاره ی خاوه ن
کشتو کالێک و شوانێک ده ریان کرد چیرۆکه که وه کوو زۆریه ی رافه که رانی قورشان
ده فهرموون به م شیوه یه بووه.

شوانێک له کشتو کالی دا شه وێک ناژه له کانی شه وێن ده واو، به یانی
کا برای کشتیار ده چی شکات ده کاو بۆ مه حکه مه ده چنه لای داود بریار ده دا
ناژه له کانی بدرین به کا برای که شتیار له جیاتی زیانی کشتو کاله که ی. نه جار
کا برای شوان ده چی بۆ لای هه زه ته سوله یان ﷺ و روداوه که ی بۆ باس
ته فسیری ده وان (۹۱)

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسايان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

ناژه له کانی مه زنده کردوه، وای بۆ ده رکه وتوه یه کسانه له گه له به رو بوومی کشت و کاله که و نهو حوکه می داوه. هه رد و کیشیان به ئیجتیهاد ته م به ریاره یان ده رکدوه نه ک به نیگا و سروش، چونکه نه گه به نیگا بوایه سوله یان نهیده توانی هه لیه وشینیتتهوه.

حوکه می رودای لهو جوژه له شه ریعه تی نیسلام دا به م جوژه یه: به لای نیمامی شافعه وه نه گه به شهو ناژه له زیانی له بیستان و کشت و کال دا پتویسته کابرای خاوه ن ناژه له قه ره بووی زیانه که بکاته وه، چونکه وابه وه خاوه ن ناژه له شه وانه ناژه له کانی چاودیری ده کاو ناھیلی به ملو به ولادا به رۆن، به لام نه گه به رۆژ بوو خاوه ن ناژه له نابیتته به پررسی، چونکه پتویسته به رۆژ خاوه ن زه رعات و باخ و بیستان پارێزگاری کشتوکالی خۆی بکا، پتغه مبه ر ﷺ کاتیک وشتره که می (البراء) چویه ناو باخ و بیستانی کابرایه که وه و زیانی به باخه که گه یاندبوو به م شیوه حوکه می کردو فهرمو ی: ﴿علی اهل الأموال حفظها بالنهار، وعلی اهل الماشیة حفظها باللیل﴾^(٤) خاوه ن کشت و کال ده بی به رۆژ چاودیری مالی خۆی بکا، خاوه ن ناژه لیش ده بی به شهو ناگای له ناژه له کانی خۆی بی.

به لای ته بو حه نیفه وه، خاوه ن ناژه له قه ره بوو کردنه وه ی له سه ر نه مه گه ر شوانی له گه له دا بی. چونکه پتغه مبه ر ﷺ ((جرح العجماء جبار))^(٥) واته: نه وه ی حه یوانات زیانی پی ده گه یه نی به فیه ده رواو قه ره بوو کردنه وه ی تیدا نیه.

نه جار دیتته سه رباسکردنی نهو نیعمه ته تاییه تیانمی به حه زه تی داود ﷺ به خشرابوون، ده فهرمو ی: ﴿وسخرنا مع داود الجبال یسبحن والطیر﴾

(٤) نه م فهرموده یه نیمام نه حه مدو نه بو داودو نیینوماجه له حیراص کوری موحه یصوه ریوایه تیان کردوه.
(٥) ده قی فهرموده که به م جوژه یه: ((العجماء جرحها الجبار)) ته حه مدو خاوه نانی شه ش کتیه حه دیشه کان (اصحاب الکتب الستة) له ته بو هه ره یه وه ریایه تیان کردوه.

کیوه کان و بالنده کامان و گمردن که چ کردن بۆنه وهی له تهک داود عليه السلام دا تهسبیحاتی خودا بکهن، همرکاتی هه زه تهی داود عليه السلام به دهنگ زه بووری بخویندایه بالنده کان له حه وادا راده وهستان و لهنگه ریان ده گرت، کیوه کانیش بۆیان رهت ده کرده وه تهسبیحاتیان له گه له ده کرد، نه مه زیاتر هه زه تهی داودی عليه السلام هه له ده نا بۆ بهرده وام بوون له سه ر ذیکرو خودا په رستی و له هه ست و شعوریدا کاریگه ری ده نواند، پیغه مبهر عليه السلام دهنگ و ناوازی نه بو موسای نه شعهری بۆ قورئان خویندن شو به اندوه به دهنگی داود عليه السلام. له بهر موده یه کدا که نه حه دو نه ساتی و ئیبنو ماجه له نه بو هو په رپه و نه ساتی له عانی شه وه ریوایه تیان کرده، پیغه مبهر عليه السلام له باره ی دهنگ خوشی نه بو موسا وه فهرمویه تی: ((لقد اوتی مزاراً من مزامیر آل داود)).

له نایه ته که دا کیوه کان پیش بالنده خراون، چونکه رام بوون و تهسبیحاتی کیوه کان سه رسو په یته تره و زیاتر ده سه لات و قودره تی خودا ده رده خه ن و، مو عجیزه که گموره تره، چونکه کیوه کان جه مادو بی گیانن، بالنده کان گیاندارن.

وه زوبان هاتنی کیوه کان و بالنده کان به م جو ره بسو وه خودا توانای قسه کردنی تیدا ره خساندن و وه زوبانی هیئابوین، وه کوو چۆن خودا هیژی قسه کردنی له ودا ره دا دروست کرد: که له گه له هه زه تهی موسادا عليه السلام ناخاوتنی نه عجم دا. بۆیه ده فهرموئ: ﴿وَكُنَّا لَعَلِينَ﴾ ئیته ده توانین و توانیومانه نه و جو ره شتانه بکهین، وه زوبانه یێنانی بی زوبان و بی گیان لای ئیته ناسانه هه رچه نده ئیوه به لاتانه وه گران بی. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿وَأَنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يَسْبِغْ بِحَمْدِهِ، وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ﴾ (الاسراء/ ۴۴)

﴿وَعَلَّمْنَاهُ صِنْعَةَ لُبِّسٍ لَكُمْ لِيُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ﴾ واته: داود مان فیری زری دروست کردن کرد بوو، بۆنه وهی بیکه نه پۆشاکێ خۆتان، هه زه تهی داود عليه السلام پیشه ی زری دروست کردن دا هیتا، له پیش

ئەو دەدا: کە زرتیان دروست دە کرد بە شێوەیەکی سەرەتایی دروستیان دە کردن،
 حەزەرەتی داود عليه السلام شێوەی حەلقە حەلقە تییدا هێنانەدی.

و هەکوو لە نایە تیکی تردا دە فرمووی: ﴿وَالفَا لَهُ الْحَدِيدُ اِنْ اَعْمَلَ سَابِغَاتٍ
 وَقَدَرَ فِي السَّرْدِ﴾ (سبأ/ ۱۱) واتە: ئاسمان بۆ نەرم کرد، پێمان گوت: زڕی
 دروست بکە بە شێوەیەک: کە ئەلگە کانی فراوان نەبن.

فێری دروستکردنی زڕی و تاسکلاومان کرد: کە ئێوە سوودی لی
 وەر دە گرن، واتە: ئەو پیشە سازییە وەر دە پەرهی سەندو پیشکەوتنی
 بە خۆوە بینی، لە دوا ی ئەو خەلک فێری بوون تا گەییشتە سەر دەمی ئێوە، ئێوە
 نیستا بە کاری دە هێنن بۆ ئەو لەرم و سزای دوژمن بێ تانپاریزی، کە واتە: ئەو
 بە هەر و دە سترەنگینی یە بێ داودمان بە خشی، بوو بە بە هەر و ئێوەش سوودی
 لی دە بینن، نێعمەتی خۆدایە بە سەر ئێوە شەو ﴿فَهَلْ اَنْتُمْ شَاكِرُونَ؟﴾ نایا
 ئێوە ئە ی ئادە میزادانی سەر دەمی پێغەمبەر و چەرخە کانی دوا ییش! سوپاسی
 خۆدا دە کەن لە سەر ئەو نێعمەتی داویدە تی بە ئێوە: کە بۆ بەر ژ وە نندی ئێوە
 داوودی فێری زڕی دروستکردن کرد؟!

هەلبەتە ئەم نیستفهامە بۆ موبالغەو تەقریعه، واتە سوپاسی خۆدا
 بکەن لە سەر ئەم پیشە سازییە فێری داودی کردو ئێوەش سوودی لی
 وەر دە گرن! نایە تە کە بە لگە یە لە سەر ئەو: کە حەزەرەتی داود عليه السلام یە کەم کەس
 بوو، زڕی و کلاو خۆ دە ی دروستکردو، دوا یی خەلک لەو وە فێر بوون و برەویان
 پێ دا. پێش ئەو ی خۆدا داود عليه السلام فێری ئەو پیشە یە بکە ئادە میزاد
 نە یان دە زانی شتی وافر هەم پێن، نە یان دە زانی زڕی وادروست بکەن
 لە بەر کردنی شی ئاسان بێ و لە زەبری دوژمنیش بێ تانپاریزی، بە لکوو
 جەنگا وەرە کان لە ترسان ئاسنیان تە نک دە کردو و هەکوو پارچە پلێت بە خۆیان دە
 شە تە کیان دە دا، دیارە ئە مەش نە دە گوچا لە گەل هەلەمەت بردن و را کردن و گەلی
 جەم و جۆلی تر کە لە جەنگا پێویست دە بی!

دهی کهوابی چۆن و بهچ عهقلێك ئهو نهفامانه ئهو شتانهیان بۆ خودا داناو و کردویان بههاوهلی خودا و بهندایهتیان بۆ دهکهن؟

زومهخشهری دهفهرموی: وشهی (أم) لێرهدا (منقطعه) یهو بهمانا (بل)هو بۆ (اضراب) ه. ههمزه که ناماژه بهوه دهکا: کهواز لههی پیشهوهی بیئیی و چی دی لهسهری نهپۆی و ئینکاری دواوهشی بکهی! بیگومان بتههرستهکان دهیانزانی: کهبتهکانیان مردوو زیندو ناکهنهوه و ههرگیر ئیدیعی ئهوهیان نهکردوه، بهلام بهخودا زانینی ئهو بتانهو بریار دانهکیان ئهوه دهگهیهنی، چونکه کهسیك خودایه شایانی پهڕسته: کهتوانای بهسهر ههموو شتیك دا ههبی و صیفهتی خودایهتی تیدا بی، یهکیکیش لهتاییهتمهندییهکانی خودایهتی مردوو زیندو کردنهوهیه بۆ ئهوهی ههموو کهس پاداش و سزای کردهوهکانیان وهریگر نهوه.

نایهتهکه گالتهو لاقرتی پێکردنه، بی نرخیی و کهم بایهخی و نهفامی و گێلی ئهوانه دهر دهخا: کهبهدهستی خۆیان لهماددهو کههرستهی زهوی شتیك دادهتاشن و بهندایهتی بۆ دهکهن!

ئهجار پهروهردگار تاک و تهنهایی خۆی رادهگهیهنی و خودایهتی خۆی دهسهلمیئیی و جگه لهخۆی خودایهتی بۆ هیچ شتیك بریار نادا. بهلگهی بهپێژ دینیتتهوهو دهفهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئهگهر لهئاسمانهکان و زهوی دا جگه لهخودای گهورهو مهزن و پیروژ خودای تر ههبوونایه، کارو باری بوونهوهر تیک دهچوو، یاسای رێسایان تیک دهگیران و تارو مار دهبوون!

چونکه ئهگهر لهبوونهوهردا چهند خودایهك ههبن، ئهگهر خوداکان لهناو خۆیاندا کێشهیان تی بکهوئ بوونهوهر و ئیران دهبی، خۆنهگهر تهبا بوون لهههلسوړاندنی بوونهوهردا، ئهو کاته یان بهههموویان شتیك بهدی دینسن و کارێك نهنجام دهدهن و پێویستیان بهیارمهتی یهکتری ههیه، ئهو کاته مانای

ﷺ. به فرمانی ئه وه به ره وه خاکی پیرۆز - که وادیاره ولاتی شام بووه به یانی
 رویشته وه ئیواره گهراوه ته وه .. قسه و باسی زۆر له سه ره فه رشه که ی سوله یان
 نوسراوه، کتیبه کانی ته فسیر له خۆیان گرتوه، پوخته که ی ته وه یه: ده لێن
 هه زه ته ی سوله یان ﷺ له ته خته وه دار جیگا و شوینیکی گه وه وه فراوانی
 دروست کرده. هه رکاتی بیویستایه گه شت و گوزاری بۆ ولاتیک بکا، به خۆی
 له شکرو دارو ده سه ته یه وه ده چوونه سه ره ئه وه ته خته گه وه یه وه به سه ری هه وه
 داده نیشتن، نه عجار فرمانی به (با) ده کرد که هه لیان بگری بۆ نه وه شوینه ی
 مه به ستیانه، یه که سه ره باهه لی ده گرتن و ده ی بردن و ده ی گه یانده شوینی
 مه به ست! ئه وه بایه ته وه نه ده به یزو ته ورم بوو له تاقی به یانی دا ریگای مانگه
 رییه کی به رویشتنی کاروانی حوشت ده بری و تاقی ئیواره ده گهراپه وه بۆ ئه وه
 شوینه ی: که تاقی به یانی لی ئی به ری که وتبوون، و پرای ئه م خیرایی رویشتنه ش
 ته خته که تاسه وه له نگه ری پی نه ده کردن، به لکوو زۆر به پرتک و
 پیکی ده گه یشتنه جیگای مه به ست. ته نانه ت ریوایه ت کراوه: که هه رکاتی
 با ته خته که ی به رز ده کرده وه بالنده کانیش سه فیان ده به ست به سه ریانه وه و
 سی به ریان لی ده کردن بۆ ته وه ی له گه رمی خۆر بیانپاریژن. له شوینیکی تردا
 قورئان ئامازه بۆ فرمان به رداری با ده کا بۆ نه عجامدانی داخوازیه کانی
 هه زه ته ی سوله یان ﷺ ده فهرموی: ﴿فسخرنا له الريح تجری بامرہ رعاء
 حیث اصاب﴾ (سبا/۳۶)

ده ریاره ی خیرا رویشتنه که شی ده فهرموی: ﴿غدوها شهر ورواحها
 شهر﴾ (سبا/۱۲).

هه لبه ته قورئانی پیرۆز هیچی له باره ی چۆنیه تی ته خته که ی سوله یانه وه
 بۆ باس نه کردوین، هه ره وه له فهرموده سه حیحه کانی پیغه مه ریش دا له م
 باره وه هه واتیکی راسته قینه مان به ده سه ته وه نیه، بۆیه پیویسته له راسته
 مانای ئایه ته که لانه ده ین و ته فسیرو شی کردنه وه ی بۆ سه رچاوه ی برپا پیکراو

نه که مین. به لکوو هه رته وهنده بلیتین په روه ردگار بای موسه خهر کرد: که به پیی فرمان و ویستی هه زه تی سوله یمان ﷺ ده هات و ده چو، به رۆژێک رینگای مانگه پێیه که به کاروانی حوشتی ده پری و ده شگه پرایه وه بۆ شوینی خۆی. نه مجار نه مه چۆن بووه و چۆن نه بوه؟ نه وه عانیید به زانیاری خودایه و پتویست ناکا ئیمه بی هه بوونی سه رچاوه ی راست و پروا پێکرا و ده می لی بکو تین، هه رشتی قورئان و فه رموده ی پێغه مبه ر ﷺ به ره وای بزانی و هه وائمان به ده نی له باره یه وه، ئیمه پروا مان پێیه تی، نه مجار چۆنه و چۆن ده گوئیی نه وه وابی؟ له راستی دا نه وه کاری موسولمان نیه و نابی ئیمه نه م چۆره پرسیارانه ئاراسته بکه مین، چونکه ده سه لات و توانای خودا ره ها و مو طله قه، هه لسه وپران و یاسا و ریسادانان بۆ که ون به ده ست خودا خۆیه تی، مه رج نیه ئیمه ی ئاده میزاد ناگاداری یاسای بوونه وهر بین. به لکوو نه وه ی ئیمه له باره ی یاسای بوونه وهر وه ده یزانی زۆر که مه، هیچ دوریش نیه چه ند یاسایه که هه بن ئاده میزاد پێیان نه زانی، نه و یاسایانه له گه ردا بن و له بری کات دا خودا بیه و ی ئاشاری نه و یاسایانه ده ربکه و ی و زوربه ی کاتیش نه یینی بن. ﴿و کنا بکل شیء عالمین﴾ ئیمه به هه موو شتی که زانا و ناگادارین، حه قیقه ت و چۆنیه تی هه موو کاری که ده زانی و ناگامان لییه تی.

نیعه تییکی تر: که خودا به سوله یمانی ﷺ به خشیبوو ژیر یاری وونی شه یاتینی بوو بۆی: ده فه رموی: ﴿ومن الشیاطین من یفوصون له﴾ واته: کۆمه لێکمان شه یاتینی بۆ سوله یمان ﷺ موسه خهر کرد بوو به فه رمانی نه و ده چونه بنکی ده ریاکان و ناو زکی زه و ی و گه نج و جه و اه دات و لوتلو نوو مه رجانیا ن بۆ ده رده هیئا. ﴿و یعملون عملاً دون ذلک﴾ هه روه ها کاری تریشیان بۆ نه نجام ده دان: وه کوو بنیاتنانی شارو کۆشک و ته لارو باله خانه و میحراب و په یکه رو، قاپ و قاچاخ و ناو مال و هه وزی ناو و قازانی دامه زرا و له سه ر سی کچه که هتد.

وه کوو له نایه تی کی تر دا ناماژ بهوه ده کاو ده فەرموی: ﴿وَالشَّيَاطِينُ كُلُّ بَنَاءٍ وَغَوَاصٍ، وَآخِرِينَ مَقْرَنِينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ (ص/٣٧) یان ده فەرموی: ﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبٍ وَتَمَائِيلٍ وَجَفَانٍ﴾ (سبأ/١٣) پیشه سازی تریشیان بو داده هینا ده لێن: هه مام و ناشی ناوو شوشه و صابونیش له بهر ههم و کرده و هی نه وانه. ﴿وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ﴾ تێمه چاودێرو یاریده ریان بووین، نه مان ده هیشت نه و شعیاتیان نه سه ریچی بکه نه و فەرمانی سوله یان ﷺ جی به جی نه که نه. هه روا نه مانده هیشت زیان به سوله یان ﷺ بگه یه نه. ده سه لات و توانایه کی ره هه مان دابوو به سوله یان ﷺ به سه ریان دا، نه گهر بیویستایه به ندی ده کردن و ده ست و پیتی به زنجیرو که له پچه ده به ست: وه کوو له سوره تی (ص) دا ده فەرموی: ﴿وَأَخِرِينَ مَقْرَنِينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ به لکوو توانوییه تی جوړه ها سزاو نه رک و ناړه هه تی تریان به سه ردا بدا.

جن یان به کوردی جندۆکه عاله میکی نادیارن له تێمه، له چهند شوێنیکی قورنانی پرۆژدا ناماژ بهوه ده کا: که عاله میک هیه پیتیان دهوتری (جن) و له تێمه نادیارن جاری واهیه به شعیاتین ناویان دیتی. هه لبه ته شعیاتینی و جن هه ردوکیان ناو بو یه که تیره، به لام شعیاتینی تایبه ته به وانه وه: که کافرن (جن) ناوه بو نه وان به کافرو موسولمانیان وه. جاکه لیره دا به شعیاتینی ناویان دیتی ناماژ بهوه ده که نه و ژیر بارخراوانه کافر بوون که له سوره تی (سبأ) دا ده فەرموی: ﴿وَمِنَ الْجِنِّ﴾ هه ر مه به ستی نه و تاقمه کافرانیه نه.

تێبینی:

نایه ته که به لگه یه کی به هیژه: که پیشه سازی کارکی پرۆژه و هه ستایی و ده ستره نگینی به هه ر نه و کار کردن شه ره فو لای خودا په سه ند، په ره ردگار هه وائی پێداوین: که داود ﷺ زری و کلاو خودی دروست کردوه. پێغه مبه ریش ﷺ فەرمویه تی: داود ﷺ له به رو بوومی ده ستی خوی بژیوی فراهه م هیناوه، کار کردن گه وه ترین کاسبیه، هه زره تی تاده م ﷺ جووتیار بووه، هه زره تی نوح ﷺ که شتی دروست کردوه و دارتاش بووه، طالووت

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا دانا و
كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يهو به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي
بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعا ي
ئهو يان نه كرده و، به لام به خودا زانىنى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان ئهو
ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودا يهو شايانى په رسته: كه توانا ي به سهر هه مو و
شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كي كيش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئهو ي هه مو و كه س پاداش و سزاي
كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لا قرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و
گيلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره سته ي زه وى شتيك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاك و تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى
ده سه لمي نى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ
دي ني ته وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودا ي گه و ره و مه زن و پيرو ز خودا ي تر
هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياسا ي ريسا يان تيك ده گيران و
تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له نا و
خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه ل سوراندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته يان به هه مو يان شتيك به دى دينس و
كارىك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئهو كاته مانا ي

له وه پیش پهروه دگار چیرۆکی پینج پیغه مبهری بۆ گێڕاینه وه (نیراهیم و لوط و داود و سوله یان) ناماژه ی کرد به بری له ناخۆش و تمنگو چه له مه ی: که توشیان بووه له پیناو بانگموازیه که یان دا، بهو به لاو ناخۆشیانه خودا به تاقی کردونه وه له بوته ی داون. لیره شدا به سه رهاتی حه زره تی نه یومان ﷺ بۆ ده گێڕیته وه: که پهروه دگار به چهند به لاو موصیبه تیک له خودی خۆی و مال و مندالی دا به تاقیکردنه وه له بوته ی دا. حه زره تی نه یوب ﷺ یه کیکه له پیغه مبه ره کانی نه ته وه ی نیراهیم، ناوی نه یوبه کورپی نه نوصه. ده چیته وه سه ر نیراهیم کورپی یه عقوب ﷺ دایکی له نه ته وه ی حه زره تی لوطه. له ولاتی (عوص) له کتیه کانی سعیر یان ولاتی سه دوم بووه. هه ندیک پینان وایه زۆر پیش حه زره تی موسی ﷺ بووه. هه ندیک تر ده لێن: سه د سالیك پیش حه زره تی نیراهیم ﷺ بووه.

خودا ده سه لات و مال و مندالی زۆری پی به خشین، ماوه یه که له ناو نه و نازو نیراهیم ته دا زیانی به سه ر برد، پاشان خودا نه مانه ی هه موو لی سه نده وه دو چاری نه خۆشیشی کردو ماوه یه کی زۆر بهم نه خۆشیه وه تلایه وه، هه ندیک ده لێن: هه ژده سال درێژه ی کیشا، هه ندیک ده لێن: سیانزه سال بووه، هه ندیک تر ده لێن: حه وت سال و نیو نه خۆش بووه، به لام نه خۆشیه که ی وانه بووه خه لک بیژی لی بکاته وه، چونکه ئیغه مبه ره یان له و جو ره نه خۆشیه قیز لیکرا وانه پارێزران! که وابوو نه و قسه و باسانه ی: که ده لێن: گوایه تووشی نه خۆشی گولی بووه و کرم لی یدا وه بی نه صل و نه ساسه و هیچ پالپشتیکی بریا پیکراوی نه.

سه رباری نه خۆشیه درێخایه نه که ی، خودا منداله کانیشی لی ستانده وه، خانویان به سه ردا روخا و هه موویان مردن، مال و سامانی شی هه موو تیدا چوو، هه ژار کهوت! به مجۆره خودا به تاقی کرده وه له بوته ی دا، له تاقیکردنه وه که ده رچوو، نه خۆشی جهسته و مردنی مندال و فهوتانی مال و سامان نه یان توانی

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و
کردویانن به هاوه لى خوداو به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی
بیئى و چى دی له سهرى نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان
بتپه رسته کان ده یان زانی: كه به تبه کانیان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیز ئیدی عای
ئهو یان نه کرده و، به لām به خودا زانینى ئهو بتانه و بریار دانه که یان ئهو
ده گه یه نى، چونکه كه سیک خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سهر هه موو
شتیک دا هه بی و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانى
خودایه تى مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئهو ی هه موو کهس پاداش و سزای
کرده وه کانیان وه ربه رگه نه وه.

ئایه ته که گالتو لاقرتئ پیکردنه، بى نرخی و کهم بایه خى و نه فامى و
گیلى ئه وانه دهر ده خا: که به ده ستى خویان له مادده و که ره ستى زه وى شتیک
داده تاشن و به ندایه تى بۆ ده کهن!

ئه بچار په روه رداگار تاكو تهنه یی خۆی راده گه یه نى و خودایه تى خۆی
ده سه لمیئى و جگه له خۆی خودایه تى بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ
دینیتته وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له تاسمانه کان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر
هه بوونایه، کارو بارى بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و
تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، ئه گه ر خودا کان له ناو
خویاندا کیشه یان تى بکه وى بوونه وهر ویران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو کاته یان به هه موویان شتیک به دى دینسن و
کارىك نه بجام ده دهن و پیوستیان به یارمه تى یه کترى هه یه، ئهو کاته مانای

الأنبياء ثم الصالحون ثم الأمثل فالأمثل يبتلى الرجل على حسب دينه، فإن كان في دينه صلأا اشتد بلاؤُه)).

حه زه رته تیوب ﷺ له پارانه وه كهیدا هه نه وهنده ده لی: خودایه! من تووشی زیان و نه خووشی بووم. وه صفی پهره ردگاریش به صیفه تیک ده کسا: كه تایبته هی خویده تی و ده فرموی توله هه موو خاوه ره حیک به ره حم تری. تیر داوای گۆرانی حالی خوئی ناكاو خوگره له بهرام بهر نهو به لاو ناخووشیانه تی تییان كه وتوه، له بهر نه ده ب و حیشه ته له بهردهم پهره ردگاریدا پیشنیاری لابر دنی نه خووشیه کانی ناكا. به راستی هه زه رته تیوب ﷺ نمونه ی بهنده ی خوگر و پشوو درێژو به هیمه ت بووه، نهو هه موو به لایه ی لی کۆبوو بوونه وه، دلی ته نگ نه بوو نا په زایی دهر نه بری، ناشو کری نه کرد! بۆیه بۆته سه رمه شق و خاوه نه بری میثال و به درێژایی میژوو نمونه ی خوڤا گرانه! له بواری خاوه نه بهر و پشوو درێژی دا به نمونه ی ده گهن و ناوازه ده ست نیشان ده کری، سو بهانه لا شه رم ده كا له وه ی داوا له خودا بكا به لاکه ی له سه ر لا به ری، نیشه كه حه والیه ی پهره ردگار ده کسا و دنیایه له وه ی: كه پهره ردگار ناگاداری حال و وه عیه ته، تیر به پیوستی نازانی داوای لابر دنی ناخووشیه کانی لی بكا.

﴿فاستجبنا له فكشفنا ما به من ضر﴾ به هانایم و هاتین و دوعا و پارانه وه كه یمان و هر گرت و دهر د و به لاکانیمان له سه ر لابر د و جهسته و له شو لاری له نه خووشی چاك بۆه.

﴿وآتينا اهله ومثلهم معهم﴾ نهو مال و مندالیه نه ما بوون پیمان به خشییه وه، بهم رهنگه زیندوو کرانه وه بوئی. یان قهره بووی مال و منداله کانیمان بۆ کرده وه، به ته ندازه ی منداله مردوه کانی مندالی ترمان پی دایه وه، نه وهنده ی تریشان بۆ زیاد کردن، له خێزانه که ی دوو هینده ی جاران مندالی بوون، یان به ته ندازه ی پیشوو مندالمان پی دانوه، ته وانیش مندالیان بوون به مندالی خوئی و نه وه کانیه وه دوو هینده ی جارانیان لی هات.

دهی که وای چۆن و بهیچ عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا داناون و کردویان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشهری ده فهرموی: وشهی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه که ناماژه به وه ده کا: کهواز له هی پیشه وه ی بیئنی و چی دی له سهری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان بته رسته کان ده یان زانی: که بته کان یان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیز ئیدیعی ئه و یان نه کرده و، به لām به خودا زانیی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانی خودایه تی مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئه وه ی هه موو کهس پاداش و سزای کرده وه کان یان وه ربه رگه نه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخیی و کهم بایه خی و نه فامی و گیلی ئه وانه دهر ده خا: که به دهستی خۆیان له مادده و که ره سته ی زهوی شتیک داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده کهن!

ئه بچار په روه ردگار تاک و ته نهایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی ده سه لمیئنی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ دینیتته وه ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له ئاسمانه کان و زهوی دا جگه له خودای گه روه مه زن و پیروژ خودای تر هه بو نایه، کارو باری بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، نه گه ر خودا کان له ناو خۆیاندا کیشه یان تی بکه وێ بوونه وهر وێران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنی بوونه وهر دا، ئه و کاته یان به هه موویان شتیک به دی دینسن و کاریک نه بجام ده دن و پیوستیان به یارمه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

ئیدریس و ذولکیفل بۆ گه له کهت بگێڕهوه، ههه یه کۆ لهه زاتانه له پێری خاوهن صهبرو ئارامه کان بوون.

یه که میان: که ئیسماعیل، صهبرو خۆراگریه کهی گهیشته رادهیه که بۆ دوو دلی نامه ده بوو بۆ سهبرین، خودا به تاقی کرده وه له تاقی کردنه وه که ده چوو، بۆته نمونهی کۆری گۆی رایه لۆ ملکه چ بۆ قهزاو قهدهری خوداو فهرمانی باوکی.

به لām ئیدریس و ذولکیفل کات و شوین و به سههراتیان نادیاره، ئیمه چ له ههوال و سههگورشتهیان نازانین، ههه چهنده به نیسههت ههزه تهی ئیدریس عليه السلام قسهیه که هیه: ده لۆ: ههزه تهی ئیدریس عليه السلام، نهو ئۆزوریسهیه که پاش مردنی میسریه کان په رستویانهو گه لۆ حیکایهت و ئوسطورهی جیا یان پتوه ناوه.

به مامۆستای یه که می ئاده میزادی ده ژمیڤردی، نهو کشت و کال و پیشه سازی داهیناوه و هه لۆ گرتوه. به لām نه مانه هه موو قسه و به لگهیه کی به هیزمان به دهسته وه نیه ده رباره یان.

مامۆستا سهید ده فهرموی: بانیته بزانی: که ئیدریس عليه السلام له خوا وهن صهبرانهیه: که شیایو نه وهیه ناوی له کتیبی پهروه رداگادا تۆمار بکری.

ده ربارهی ههزه تهی ذولکیفل هیه زانیاره کمان نیه، ناتوانین به دلتیایی یه وه سهردهم و شوینی دیاری بکهین، زۆر له زانیان پێیان وایه: پێغه مبه رتک بووه له پێغه مبه رانی نه ته وهی ئیسرئیل. هه ندیک پێیان وایه پیاو چاکێکی به نو ئیسرئیسلی بووه. له پیش مردنی یه کێک له پێغه مبه رانی به نو ئیسرئیل به رهۆده بووه: که پاش مردنی سۆ کار نه بجام بدا، شهو نوێژ بکا، به رۆژ به رۆژو بۆ، دادوهی بکاو، توپه نه بۆ، ذولکیفل پابه ندی قسهی خۆی بوو، به رتک و پێکی نهو نه رکانه ی نه بجام دان، بۆیه ناوی ذولکیفلی بۆخۆی ته رخان کرده. به لām نه مهش ههه قسهو باسه به لگهیه کی به هیز

پالپشتی ناكا. وهلی نهوهی قورنان فرمویه تی بهسه و زیاد لهوه پیویست نیه،
 نهگهر پیویست بویه قورنان لیتی بیدهنگ نهده بوو. قورنانی پیروژ لهباره ی نه
 سی پیغه مبه ره ریزدار وه فرمووی: نهوانه له پیتری خاوهن صه بهره کان بوون.
 وپرای نهو ره وشته بهرزهیان ﴿وَادْخُلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا اِنَّهُمْ مِنَ الصّٰلِحِیْنَ﴾
 خستماننه ژیر ره حمه تی خۆمانه وه، لهو کهسانه بوون: که ره حمه تی ئیمه یان
 بهسهردا رژا، پلهو پایه ی پیغه مبه ریتیان پی برا، له پیتری بهه شتیانن،
 بهره زامه ندی و پاداشتی ئیمه بهه ره مهند بوون، له کۆمه لی تهواو راستالانن،
 چونکه پیغه مبه ره معصومو بی گوناهن. له لایه ن ئیمه وه بریاری پیاوچاکی و
 راستالیان بو دراوه.

سه رگورشته ی چیرۆکی هه زره تی (یونس) ﷺ

وَذَا النُّونِ اِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ اَنْ لَّنْ نَّقْدِرَ عَلَيْهِ
 فَنَادٰی فِي الظُّلُمٰتِ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحٰنَكَ اِنِّیْ
 كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ
 مِنَ الْغَمِّ وَكَذٰلِكَ نُخَيِّرُ الْمُؤْمِنِیْنَ ﴿٨٨﴾

نه مهش چیرۆکی هه زره تی (یونس) ه، رودای سه رسوورپه ئه مرێ تیدا
 نهایش ده کهری، یه کیکه له خاوهن پیغه مبه رانی پلهو پایه، خودا فه ضل و
 نیعمه تی خۆی بهسهردا رشت، وه کوو چۆن ره حمه تی خۆی بهسه ر
 پیغه مبه ره کانی پيشوودا رژاندو له تهنگ و چه له مه رزگاری کردن.

بەسەرھات و سەرگۈرشتەى تەم زاتە لەسۈرەتى (الصافات) دا بەدورو درىژى باس كراوہ.

لېرەدا زۆر بەخېرايى بەسەر چىرۆكە كەدا تىدەپەرې، تەمەش بەھۆى لەبەرچاۋگرتنى مەبەستى سۈرەتەكەو بۆ تەناسوقى سىياقەكەيە. مەبەستەكەش زەق كەرنەھەى لايەنى چاۋدىرى خودا بۆ پىتغەمبەرانو فرىاكەوتنىيەتى بۆيان، دەفەرمۇى: ﴿وَذَا النُّونِ إِذْ ذُهِبَ مُغَاصِباً﴾ نەى پىتغەمبەرى خۇشەويستە چىرۆكى پىتغەمبەرىكى تر بۆ قەومەكەت بگىرەو؛ چىرۆكى (يونس) كورى مەتا، كاتىك خودا كەردى بەپىتغەمبەرو ناردى بۆ سەردانىشتۈاننى نەينەوا لەۋلاتى موصل، ناۋى پاشاكەيان (حزقيا) بوو. ھەزەرەتى يونس بانگەۋازى كەردن بۆ خودا پەرسىتى و يەكتاپەرسىتى، كەس ئىمانى پى نەھىئاو سوور بوون لەسەر كوفرو بى باۋەرى خۇيان، نەۋىش رقى ھەلساۋ بەتۈرەيى جىتى ھىشتن، ھەرەشەى ھاتنى عەزابى لى كەردن، وتى: خودا پاش سى رۆژى تر عەزابى سامناكتان بەسەردا دەدا.

چاكە ھەزەرەتى يونس جىتى ھىشتن، گەلەكەى ترسىيان لى نىشت و بەخۇياندا چۈنەوۋە بۆيان مەعلۇوم بوو: كەپىتغەمبەر درۆ ناكەن، ھەموو دانىشتۈانەكە لەشار چۈنە دەرى، مندال و پىرو ئافرەت و ئازەلىشىيان لەگەل خۇيان بىردنەدەر، دايك و رۆلەى ساۋايان لىك جىا كەرنەو، ھەموويان تىكرا دەستى نزاىان بۆلاى خودا بەرز كەردەو كەردىانە شىن و زارى و ھاۋارو قوغان، وشتر بۆ بىچۈەكەى دەيپۆراندو مانگا بۆ گۆلكەلەكەى دەيپۆراندو بىزنو مەر بۆ كارىلەو بەرخۆلەكانيان دەيانباراند، تىتر خودا عەزابى بۆ نەناردن و ھەرەشەكەى ھەزەرەتى يونس عليه السلام نەھاتەدى، ھەموويان ئىمانىيان ھىئاۋ ۋازيان لەكوفرو بىدىنى ھىئا، ۋەكوو لەشۈئىتىكى تردا قورئان تامازە بەمە دەكار دەفەرمۇى: ﴿فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسايان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

انت سبحانك اى كنت من الظالمين ﴿﴾ دئيام: كه هيج خودا نين جگه له تۆ
تهى پەروەردگار! باورم هەيەو بەزويان نيقرار دەكەم: كه تۆ خودايەكە
پاك و پيگەردى، لەهەموو عەيب و نەنگى يەك دوورى و دەسلەلات و توانات
رەهايەو هەميشە بىيە: هيج شتيكت لى عاسى نابى و هەرچى بتەوى نەنجامى
بەدى ديتەدى و رەتبونەوى نيه. نەتۆ كارى بى جى ناكەى و هەموو نيشيكت
حيكەتەو من ستمەم لەخۆم كرد، كه بەبى فەرمانى خودا كۆچم كردو گەلو
وولاتم جى هيشت ﴿فاستجبنا له﴾ نيمەيش نزاو پارانەو كەيمان لى وەرگرت،
تۆبەو گەرانەوى قبول بوو ﴿ونجينا من الغم﴾ و كذلك ننجى المؤمنين ﴿لهو
ناخوشى و تەنگەبەريە دەرمان هيتا، لەغەم و تاريكى ناو سكى ماسى
رزگارمان كرد، فەرمانان بەنەهنگ كرد لەقەراخ دەريا دەرى هاويشتەو!
چۆن (يونس) مان لەو تاريكى و تەنگانەيه رزگار كرد، هەر بەو جۆره
موسولمانانى راستال لەغەم و تەنگانە رزگار دەكەين نەگەر بەدئسۆزى
بگەرێنەو بۆلاى ئيمەو دوعاو پارانەو ئاراستەى بارەگای ئيمە بكن!
مامۆستا سەبيد دەفەرموى: يىگومان نەم بەشەى سەرگورشتەى حەزرەتى
يونس عليه السلام جىگای سەرنج دانو لى وورد بوونەويە، پتويستە كەميك
لەسەرى بوەستين.

١- حەزرەتى يونس عليه السلام نەيتوانى لەسەر ئەرکى راگەيانندن و
پيغەمبەرێتيەكەى پشوو درێژ بى و صەبر و ئارامى هەبى. هەر كە قەومەكەى
بانگەوازيەكەيان رەت كردهو رقى هەلساو توورە بوو، ئۆمەتەكەى بەجى
هيشت و وازى لەئەرکى پيغەمبەرێتى و بانگەوازيى هيتاو سەرى خۆى
هەلگرت، دلتەنگ و سینه پر غەم و پەژارە ولاتى جى هيشت، لەبەر ئەو
خودا خستیه تەنگانەيه كەو سزاو تەنگ پى هەلچينى بى باوهرەكان بۆى
لەچاوى را شايى و سەيران بوو، خۆتەگەر زوو پەشيمان نەبوايەو بۆلاى خودا
نەگەرايەو دانی بەستەمكارى خۆى دا نەنايه، هەرگيز خودا دەرووى لى

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و كر دویانن به هاوه لى خوداو به نڊایه تیان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی بیئى و چى دی له سهرى نه پۆی و ئینكاری دوا وه شی بكه ی! بیگومان بته رسته كان ده یان زانى: كه بته كانیان مردوو زیندو ناكه نه وه و هه رگیز ئیدیعا ی ئه و یان نه كرده، به لām به خودا زانینى ئهو بتانه و بریار دانه كه یان ئه وه ده گه یه نى، چونكه كه سیك خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سهر هه موو شتیك دا هه بی و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه كیكیش له تاییه تمه ندییه كانى خودایه تى مردوو زیندو كرده وه یه بۆ ئه وه ی هه موو كه س پاداش و سزای كرده وه كانیان وه ربگر نه وه.

ئایه ته كه گالتو لاقرتى پێكردنه، بى نرخى و كه م بایه خى و نه فامى و گىلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆیان له مادده و كه ره ستى زه وى شتیك داده تاشن و به نڊایه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه یایى خۆی راده گه یه نى و خودایه تى خۆی ده سه لمیئى و جگه له خۆی خودایه تى بۆ هیه چ شتیك بریار نادا. به لگه ی به پێز دینیتته وه ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیرو ز خودای تر هه بو نایه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، یاسای ریسایان تيك ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو خۆیاندا كیشه یان تى بكه وى بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته یان به هه موویان شتیك به دى دینسن و كاریك نه بجام ده دن و پتویستیان به یارمه تى یه كترى هه یه، ئهو كاته مانای

بکریتهوه. ههموو ریبارزکی لهبار رهچاو بکری، ههموو مدرکهزه ههستیارهکان دهستیان لی بدری و بشکیتندرتن بهلکوو دهروازیهک بدرۆزیتتهوه بۆ نهوهی پهيامی خودا بچیتته ناو دلّهکانهوه، بانگهوازییهکه مهبهستی خۆی بپیتکی.

بینگومان زۆر ناسانه بۆ خاوهن دهعهوه: کهفسقهلبی لهبهر نهوهی کهخهلهکهکه بهپیر بانگهوازییهکهیهوه نایهن، بهناسانی دهتوانی لهخهلهکهکه دابری و لهمالی خۆی دانیشی، نهمه کاریکی ناسانهو ههموو کهس دهتوانی نهوهلۆیسته بنوینی، پاش ماوهیهکه ورده ورده رقهکهی دهنیشیتتهوهو نهعصابی خاوه دهنهوه، بهلام کوا نهوه بانگهوازییه؟ کهی نهوه بانگهوازیکاره؟ دهتوانی بهدوووره پهریزی چ نهغلام بداو کی بجاته سهر ریگای راست؟!

بینگومان بانگخوازی و رینمویی کردن مهبهستی سهرهکییهو نهوه بنهمایه، نهکه بانگکهکهکه خۆی. کهوابی بادلتنگ بی و مهراق بخواو پیش بخواتهوهو نازار بچیتۆی بهلام نابی واز لهپهيامهکهی بیتی و پالی لی بداتمهوه، باش وایهوه پتویسته بهردهوام بی لهسهر پهردان بهپهيامهکهی و گوێ نهاده بهههلهلۆیستی بی باوهپان. بانگهوازیکهکه نامیریکه لهدهستی قودرهتی خودادایه، خودا چاودێرو پارێزگاریهتی، دهی بالهههموو بارودۆختیک دا نهکری خۆی نهغلام بدا، ههر مهجالیکي دۆزیهوه ههل لهکیس نهاده.

بینگومان لهچیرۆکی ههزهرهتی یونس دا عليه السلام پهتلو عیبرهت ههیه بۆ بانگهوازیکهکه، پتویسته لیتی وورد ببنهوه.

لهگهرا نهوه بهخۆدا چونهوهی ههزهرهتی یونس دا، لهتیعتراف و دانسانی دا بهوهی ستهمکارهوه ستهمی لهخۆی کردوه پهتلو عیبرهت ههیه بۆ خاوهن پهيامهکان، پتویسته تیتی بفکرن لهرهحمهت و بهزهیی هاتنهوهی خودا بۆ

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بى گومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سىك خودا يه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سهر هه موو شتىك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه ربگر نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پى كردنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گىلى نه وانه ده ر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره سته ي زه وى شتىك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاك و تهنه يايى خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لمى نى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هى چ شتىك بريار نادا. به لگه ي به پى ز دى نى ته وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پى رۆز خوداى تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تىك ده چو، ياساى رى سايان تىك ده گى ران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خۆياندا كى شه يان تى بكه وى بوونه وهر وى ران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه ل سورا ندى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتىك به دى دى نى و كارىك نه بچام ده دهن و پى وى ستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

بئی بۆی، پالپشت و هاریکاری بئی بۆ به جیهێنانی ئهرکی دین و دنیای. دواى
مردنیشی جی نشینی بئی!

دوعاو پارانهوه کهى دلسۆزانو له ناخوه بوو، پروای وابوو خودا ده توانی
هه موو کاریک نه نجام بدا، نه گهر مهیلی لی بئی، ههرچهنده خۆی و خیزانی
گه یشتونه ته مهنی ناتومید بوون له منداڵ بوون، ده توانی مندالیان پسی
بهه خشی.

ئیبنو عبباس ده فهرموی: ئهو کاته حه زه تهی زه که ریا ته مهنی سه د
سال بوو خیزانه کهشی نه وه دو نو سال بوو.

ئه جار پهروه ردگار چیرۆکی مه ریه م و به وه له دبوونی عیسا عليه السلام له مه ریه م
باس ده کا.. چونکه دیارده ی له دایک بوونی حه زه تهی عیسا و عليه السلام حه زه تهی
یه حیا عليه السلام وه کوو یه ک سه رسوور هیتنه رن و مو عجیزه ن.

ده فهرموی: ﴿وزکریا اذ نادى ربه رب لا تدرنى فرداً و انت خير
الوارثین﴾ ئه ی پیغه مبه رى خۆشه و یست! باسی ئه و کاته به که: که زه که ریا
عليه السلام له پهروه ردگاری خۆی پارایه وه: که کوپێکی بداتی بۆ نه وه ی دوا خۆی بپیته
پیغه مبه ر، به گۆشه گیرى له گه له که ی نژای له خودا کردو وتی: خودایه! چیدی
به ته نیا مه مه یله وه، باچیدی به وه جاخکوێری و بئی میراتگر نه بم، مندا لێکم پئی
بهه خشه دواى خۆم له شویتم دانیشی بۆ بانگه موازیکردن و په یام گه یانندن و
پیغه مبه ریتى، که له پوری زانین و پیغه مبه رایه تیم لی وه رگرى، بێگومان دواى
له ناوچونی دروستکراوانت خۆت ده میتنى و به س! که وابوو نه گهر مندا لێکیشم
پئی نه به خشی بپیته جی نشینم ئه وه گوێ نه ده می، چونکه تۆ خۆت
میراتگری، نه تۆ باشت رین جی نشینی و خۆت پارێزگاریی ئایینی خۆت ده که ی،
وه لی پیم خۆشه رۆله یه کم پئی بهه خشی گوێ رایه لم بئی ئه و کاره خیزانه ی:
که به منت سپاردوه دواى خۆم به ئه وى بسپێرم و په ر به ره که ته ی بانگه موازی و
پیغه مبه ریتى له به نه ماله که م دا به رده وام بئی.

﴿فاستجبنا له ووهبنا له یحیی وأصلحنا له زوجته﴾ پارانمه که یان وه رگرت و وه لامي هاواره که یان دایمه وه، ئاواته که مان بۆ هیتنایه دی، کورپیکمان پی به خشی ناوی نا یه حیا عليه السلام، نه خوشی نه زۆکی و منداڵ نه بووغان له سهر خۆی و خیزانه که ی لابرده، دواي نه زۆکی و وه جاخکویری و پیری و کهنه فتی مندالی بوو.

چیرۆکی له دایک بوونی یه حیا عليه السلام لهو دایک و باوکه پیرو نه زۆکه به دورو درێژی له سوره تی (ال عمران) و سوره تی (مریم) دا باسکراوه، لیڤه دا به کورتی باسی ده کات وای ده هیتنی که له گه له سیاقه که دا بگوئجی، ره حهت و به زهیی خودا بگهیه ننی، ﴿انهم کانوا یسارعون فی الخیرات﴾ بیگومان نه وانه ی له پیغه مبه ران به زه که ریا و خیزانه که شیوه، لهو به نده دلسۆزو راستا لانه بوون: گورجو گۆل بوون بۆ نه نجامدانی طاعه تی ئیمه به خیزایی نه نجامیان ده داو ته مبه لیان تیدا نه ده کرد. پهروه رداگارش خیرا وه لامي داواکه ی دانمه وه دوعاکه ی گیرا کردن.

﴿ویدعوننا رغباً ورهباً﴾ نزا و پارانمه ی خۆیان ئاراسته ده کردین، هیوایان به ره حهت و فه ضلی خودای خۆیان هه بوو.

واته: هانایان بۆ خودا برد به ته مای پاداش و له ترسی عه زاب.

﴿وکانوا لنا خاشعین﴾ نه وان و ترای هه بوونی هیوایان به ره حهت ئیمه ترسیان له عه زاب، گه ردنکه چ و دل ترسان بوون، ترسی خودا له دلیاندا جیگیر بوو بوو. ساتمه ختیک له خودا غافل نه بوون.

ته جار دیته سه ر باسکردنی خاتومه ریمه و هه زه ته ی عیسا عليه السلام. له سی شوینی قورئاندا چیرۆکی هه زه ته ی زه که ریا و یه حیا ی کورپ (سه لامی خودایان له سه ر بئ) باس ده کا. له گه له چیرۆکی خاتومه ریمه و عیسا ی کورپ دا خراونه ته پال یه ک: له سوره تی (ال عمران) و سوره تی (مه ریم) و سوره تی (ال انبیاء) دا واته: ئیره.

سەرەتا چىرۆكى زەكەرىيا عليه السلام دىنى و ئەمجار بەشۋىتىدا چىرۆكى (مەرىم) دەھىنى، چۈنكە ھەردو چىرۆكە پەيۋەندىيان بەيەكەۋە ھەيدە، چۈنكە پەيدا بوونى مىندال لەپىرەمىردىكى كۈنەسالى كەنەفت و پىرونەزۆك كەلەگەنجىدا مىندالى نەبوۋى، ھەروا چىرۆكى مىندال بوونى مەرىم كەبەبى مىرد بى ئەۋەى پىاو چوبىتەلەى مىندالى بوۋە، نەم دوو چىرۆكە ۋەكوو يەك سەرسوۋرپەينەرن، بەلام چىرۆكى دوۋەم واتە: مىندال بوونى مەرىم سەرسوۋرپەينەرتەرە!

دەفەرمى: ﴿والتي احصنت فرجها﴾ نەى پىتغەمبەر ﷺ چىرۆكى مەرىم بۆ گەلەكەت بگىپرەۋە، ئەو مەرىمەى خۆى لەھەموو پىاۋىك پاراست، نەبەھەلەلى و نەبەھەرامى نەيەشت پىاو لىتى نزيك بىتتەۋە، ۋەكوو قورئان لەسەر زمانى خۆى دەفەرمى: ﴿ولم يمسسنى بشر ولم اك بغيا﴾ (مەرىم/۲۰) لەشۋىتىكى تردا لەپەسنى خاتو مەرىمەدا دەفەرمى: ﴿التي احصنت فرجها فنفضنا فيه من روحنا﴾ (التحریم/۱۲).

﴿فنفضنا فيها من روحنا﴾ لەگىانى خۆمان گىانمان بەبەر عىسادا كرد لەناو سكى دايكى دا. واتە لەو گىانەى: كەتەنیا بەفەرمانى ئىمە پەيدا بوۋە لەناو دروستكراۋەكاناندا زياتر تايىبەتەندى و پەيۋەندى بەئىمەۋە ھەيدە.

راناو لە (فيها) دا لىرە دەگەپتەۋە بۆ مەرىم، بەلام مەبەست گىان بەبەرا كردنى مەرىم نى، بەلكو گىان بەبەرا كردنى ھەزرەتى عىسايە عليه السلام لەسكى مەرىمەدا. لەسورەتى (التحریم) دا فەرمى: ﴿فنفضنا فيه﴾ راناو كە دەگەپتەۋە بۆ شەرمگاي، واتە: قومان بەناو لەشيا كرد. قىرائەتتىكىش ھەيدە لەسورەتى (التحریم) یش دا ھەر بە (فيها) خويىندراۋەتەۋە ئوكاتە راناو كە دەگەپتەۋە بۆ مەرىم يان بۆ سەكەكەى واتە: عىسا!

كەدەفەرمى: ﴿من روحنا﴾ لەسورەتى (التحریم) و لىرەش دا بەمانا ئەۋەيدە: عىسامان دروست كرد لەگىانىك: كەتايىبەتە بەخۆمانەۋە، بەفەرمانى

دهی که وایی چۆن و بهیج عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا دانا و
کرد و یان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشهری ده فهرموی: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا
(بل) هه بۆ (اضراب) هه. هه مزه که ناماژه به وه ده کا: که واز له هی پیشه وه ی
بینی و چی دی له سه ری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان
بتپه رسته کان ده یان زانی: که به تکه کان یان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیر ئیدیعی
ئه و یان نه کرده و، به لām به خودا زانیی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه
ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سه ر هه مو و
شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانی
خودایه تی مردوو زیندو کرد نه وه یه بۆ ئه وه ی هه مو و کهس پاداش و سزای
کرده وه کان یان وه ر بگر نه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخ و کهم بایه خی و نه فامی و
گیلی ئه وانه ده ر ده خا: که به دهستی خۆیان له مادده و که ره سته ی زه و ی شتیک
داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده کهن!

ئه بچار په روه ردگار تاک و تهنه یایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی
ده سه لمی نی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ
دینیتته وه ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له تاسمانه کان و زه و ی دا جگه له خودای گه و ره و مه زن و پیرو ز خودای تر
هه بو نایه، کارو باری بو ونه وهر تیک ده چو و، یاسای ریسایان تیک ده گیران و
تارو مار ده بو و!

چونکه ئه گه ر له بو ونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، نه گه ر خودا کان له نا و
خۆیاندا کی شه یان تی بکه و ی بو ونه وهر و یران ده بی، خۆ نه گه ر ته با بو و
له هه لسه و راندنی بو ونه وهر دا، ئه و کاته یان به هه مو یان شتیک به دی دینس و
کار تیک نه بجام ده دن و پیو یستیان به یار مه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

یه کیه تی داب و نه ریته ئاسمانیه کان و نه گۆرانی

داب و نه ریته خودا له بوونه وهردا

إِنَّ هَذِهِ =

أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٩٢﴾

وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلُّ إِلَهِنَا رَجْعُوتٌ ﴿٩٣﴾

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ

لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَنُيُوتٌ ﴿٩٤﴾ وَجَزَاءُ عَلَى قَرِينَةٍ

أَهْلَكْنَاهَا إِنَّهُمْ لَا يَرْجِعُوتٌ ﴿٩٥﴾ حَقٌّ إِذَا فُتِحَتْ

يَا جُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُوتٌ ﴿٩٦﴾

وَأَقْرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَرُ الَّذِينَ

كَفَرُوا يَتَنَوَّلُنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا

ظَالِمِينَ ﴿٩٧﴾

دوای رانواندنی چیرۆکی نمو پیغه مبهرا نه (درودی خویان له سهر بی) و
نمونه ی به تاقیر کردنه وه له بوته دانیان و نمونه ی رهحمه تی خودا بۆیان،
مه بهستی سهره کی له رانواندن و به سهر کردنه وه رهاده گیمه نی و ده فهرموی:
ته فیسیری رهوان (۱۱۷)

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بى گومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناى به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساىيان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خۆياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه واندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كارتيك نه نجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

﴿وَتَقَطُّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ﴾ دواپی گهل و نه ته وه کان کاروباری نایینی
خویان به شبهش کرد و بوون به تاقم و گروی جیا جیا.

گهل و نه ته وه کان پاش ماوه یه ک و ویرای یه کیه تی نایین و تاک و ته نیایی
خودای هه موانیان و یه کیه تی یاسای بوون هه وه و یه کیه تی په یامی
پیغه مبه رانیان له بنه ما سهره کییه کانی نایین دا، زور له شوینکه و توانی
پیغه مبه ره کان له راسته ریبازی پیغه مبه ره کیان لایان داو، دابو و نه ریتی
جیا جیا یان داهینان، هه تاقمه و له باریک هه بو نایین چوون، نایینی
راسته قینه ی خویان وه لاناو پارچه پارچه یان کرد و هه کۆمه له و سوچیکی
نایینی گرت و بوخوی هه ندیکی و هه رنا، نایینی خوداو بیروبوچونی خویان
تیکه لاو کرد به ناوی نایینه وه بلاویان کرده وه، نه مجار هه تاقمه بانگه وازی بو
ریبازه که ی خوی کرد و ناژاو و به ربه ره کان یان له نیتوان دا به ریا بوو، هه
تاقمه و دژی نه ویتر تیکو شاو بانگه وازی بو ریبازه که ی خوی کرد و ناژاو و
به ربه ره کانی له نیتوان دا به ریا بوو، هه تاقمه و دژی نه وی تر تیکو شاو
بانگه شه ی بو بیروباوه پی ناپاستی خوی کرد. ته نانه ت شوین که و توی
پیغه مبه ریک له ناو خویاندا پر پر بوون و بوون به چهند تاقم و گروو کۆمه ل و
دوژمنایه تی و ناژاو هیان تیکه و ت و سهره فجام شیو تیریان لیک ده ست دایه و
جهنگ و کوشتاریان له ناودا به ریا بوو ... وه کوو رانه مپی بی شوانیان لی هات.

نه وه تا له پیغه مبه ره وه ریوایت کراوه فیرمویه تی: ((تفرقت بنو
اسرائیل علی احدى وسبعین فرقة فهلكت سبعون وخلصت فرقة، وان
امتی ستفترق علی اثنتین وسبعین فرقة فهلكت احدى وسبعون فرقة
وتخلص فرقة واحدة، قالوا یارسول الله من تلك الفرقة الناجية؟ قال:
الجماعة، الجماعة، الجماعة)).

نه ته وه ی ئیسرائیل دابهش بوون به سهر هه فتاویه ک تاقم و گروو داو هه فتا
حیزب و گرویان گومر بوون و به هیلاک چوون، تاقمیکیان له رزگار بوون. نومه تی

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و
کردویانن به هاوه لى خوداو به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی
بیئى و چى دی له سهرى نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان
بتپه رسته کان ده یان زانى: كه به تبه کانیان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیز ئیدی عای
ئهو یان نه کرده و، به لām به خودا زانینی ئهو بتانه و بریار دانه که یان ئهو
ده گه یه نى، چونکه که سیک خودایه و شایانى په رسته: که توانای به سهر هه موو
شتیک دا هه بی و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانى
خودایه تى مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئهو ی هه موو کهس پاداش و سزای
کرده وه کانیان وه برگر نه وه.

ئایه ته که گالته و لاقرتى پیکردنه، بى نرخى و کهم بایه خى و نه فامى و
گیلى ئه وانه دهر ده خا: که به ده ستى خۆیان له مادده و که ره ستى زه وى شتیک
داده تاشن و به ندایه تى بۆ ده کهن!

ئه مجار په روه ردگار تاک و تهنه یی خۆی راده گه یه نى و خودایه تى خۆی
ده سه لمیئى و جگه له خۆی خودایه تى بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ
دینیتته وه ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له تاسمانه کان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر
هه بو نایه، کارو بارى بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و
تارو مار ده بوون!

چونکه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، نه گه ر خودا کان له ناو
خۆیاندا کیشه یان تى بکه وى بوونه وهر ویران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو کاته یان به هه موویان شتیک به دى دینسو
کارێك نه نجام ده دهن و پیوستیان به یارمه تى یه کترى هه یه، ئهو کاته مانای

﴿ومن اراد الاخرة وسعى لها سعيها، وهو مؤمن فاولئك كان سعيهم مشكورا﴾ (الاسراء/۱۹).

نایه ته که به لگهیه له سه ره نهوه: که نه ساس و بنه مای کرده وهی په سنندو خودا ویست، نه وهیه: ناده میزاد به دل بر وای هه بی و کرده وهی چاک بی و به زو بانیش ئیقرار به ئیمانی ناو دلی بکا. به دل بر وای به تا که و ته نیایی خودا و پیغه مبهرو زیندو بوونه وهی رۆژی قیامت هه بی و به زو بیا دان به وه دا بنی، له روانگه ی نهو ئیمان وه کرده وهی چاک بکا. به کرده وهی باشی راستی بر واکه ی بچه سپیتی.. عه مه لی صالح بریتیه له ته نجامدانی نه که په ئیویسته کانی سه ره شانی ناده میزاد و خۆپاراستن له وهی ناین نه هی لی کرده وه.

﴿وحرام علی قرية اهلکناها اثم لا يرجعون﴾ یاساغه له سه ره دانیشه توانی هه ره شارو گوندو نه ته وهیه که: بریاری له ناو بردن و ریشه کیش کردنیانمان دابی و له ناومان بردن، نابی و ناگوخی رۆژی قیامت زیندو نه کرینه وه نه یه نه وه ژیر ده ستمان بۆ تۆ له لی ستاندنه وهی ته واو. واته: ده بی هه موو ناده میزاد زیندو بکرینه وه بیاغیه نه ژیر حیساب و لی کۆلینه وه نه به جار تۆ له لی ستاندنی پر او پری تاوان و سه ره پیچی کردنی ژیا نی دنیایان. نه مه نه که ره (لا) له (لا یرجعون) دا زیاد نه بی. به لām نه که ره (لا) زیاد بی و ته نکید بگه یه نی نه و کاته مانای نایه ته که به م جو ره ده بی.

یاساغه بۆ دانیشه توانی هه ره شارو گوندیک ئیمه بریاری پریشه کیش کردنیانمان دابی و له ناومان بردن یاساغه ناگوخی پیش هاتنی رۆژی قیامت نه اونه زیندو بکرینه وه بگه ریندرینه وه بۆ ژیا نی دنیا، یان بۆ ته وه سه کردن. واته: هه ره گه لو نه ته وهیه که له ناو بهرین ئیتر تارۆژی قیامت زیندو بیا ناکه یه نه وه جارێکی دی به ته ما ژیا نی دنیا نه بن و هه لو و فرسه تی تۆ به کردنیشان نامیتی. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿فلا یستطیعون توصیة ولا الی اهلهم یرجعون﴾ (یس/۵۰).

هەر گەل و نەتەوێهێك لەناو بەرین زیندو ناکرێنەوێه ﴿حقى اذا فتحت
یا جوج و ما جوج، و هم من کل حذب ینسلون﴾ هەتا رۆژى قیامەت و
دەرکەوتنى نیشانەکانى، کە نیشانە یەک لە نیشانەکانى هاتنى قیامەت
کردنەوێه بەر بەستى یەنجوج و مەنجوجە: کە لە هەموو تەبۆلکەو بەرزایى
یە کەوێه دادەپەرێه خوارو بە گورجى هێرش دێنن، مەبەستى نایەتە کە
رەد دانەوێه ئەو موشریکانە یە کە پروایان بە زیندو بوونەوێه هاتنى رۆژى
قیامەت نەبوو!

لەوێه پێش لە سورەتى (الکھف) دا لەباسى یا جوج و ما جوج دا و تمان:
دەگوێجى ئەم بەرھەڵدانە بوونەى یا جوج و ما جوج و روخانى بەر بەستە کە یان بریتى
بێ لە هاتنى تەتارو مەغۆل و هێرش کردنیان بۆ سەر خۆرھەڵات و خۆرئاوای
جیھانى ئیسلامى و روخاندنى ویلا یەتە ئیسلامیەکان و لەناو بردنى
فەرمانرەواکان، چونکە قورئانى پێرۆز لەسەر دەمى پێغەمبەرەوێه ﷺ
فەرموێه تى: ﴿اقتربت الساعة و انشق القمر﴾ (القمر / ۱) دەى
جا کە لەسەر دەمى پێغەمبەر دا ﷺ قیامەت نزیک بوو، دیارە لەسەر دەمى
هاتنى تەتەر و مەغۆلەکان نزیکتر بۆتەوێه. چونکە شەشەدو ئەوێه نەدە سال
دواى پێغەمبەر ﷺ بوو. وەلى پێویستە هەموو کاتى ئێمە ئەوێه لەبەرچاو
بگیرین کە مەزەندە کردنى زەمان لای خودا جودایە لە مەزەندە کردنى لای
ئادەمیزاد، وى دەچى زەمانى کى زۆر دورو درێژى لای ئێمەى ئادەمیزاد، لای
خودا چرکە یە بێ ﴿وان يوماً عند ربك كآلف سنة لما تعدون﴾.

﴿واقتربت الوعد الحق، فاذا هی شاخصة ابصار الذین کفروا﴾ رۆژى
قیامەت نزیک بۆوێه. واتە: کەتەو بەلاو کارەساتانە رویان دا ئەوێه نیشانەى
نزیک بوونەوێه رۆژى قیامەتە، هەرکاتى کیش قیامەت رابو، ئادەمیزادە
کافرەکان چاویان بەملۆق دەوێستى و پێلوی چاویان وێك نایەتەوێه، لە ترسان و
لە عەیبەتان چاویان بۆ ناوچێندرێن. دەکەوێه هاوارو فیغان و دەئین: ﴿یا واینا!

قد کنا فی غفلة من هذا بل کنا ظالمین ﴿ نهی هاوار بو خۆمان، مالتویران و
تیدا چوو خۆمان، بیگومان نیتمه له دونیادا نهم رۆژه مان له بیر نه بوو،
نهمانزانی: که نهم رۆژه حه قهو زیندو بوونوه هه یهو ده خرتینه ژیر حیساب و
لیکۆلینه وه! به لکوو نیتمه له واقع دا سته مکار بووین و سته مان له خودی
خۆمان کردو به دهستی خۆمان خۆمان خسته ناو نهم عه زابه سامناکه.

ده رباره ی ﴿وهم من کل حذب ینسلون﴾ قیرانه تیک هه یه شاده
ده فرموی: ﴿وهم من جدث ینسلون﴾ نایه تیکی تر هه یه پالپشتی نهم
قیرانه ته ده کا ده فرموی: ﴿فاذا هم من الاجداث الی ربهم ینسلون﴾
(یس/ ۵۱) مه هه وی نهم قیرانه ته ی له نیبنو مه سعودو ئه علمبی له مواهیدو
نه بوو سه هباوه. ریاویدتیان کردوه. ^(۷)

حال و وه زعی کافرو موسو ئمانه کان له قیامهت داو
گۆرانی ئاسمان لهو رۆژه دا

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَرَدُونَ ﴿٩٨﴾ لَوْ كَانَتْ
هَؤُلَاءِ إِلَهًا مَا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٩٩﴾
لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ
سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿١٠١﴾

لَا يَسْمَعُونَ حَاسِسَهَا وَهُمْ فِي مَا أَشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ
 خَالِدُونَ ﴿١٠٢﴾ لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّيْنَهُمْ
 أَلَمَلِيْكَةٌ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ
 ﴿١٠٣﴾ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا
 بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ
 ﴿١٠٤﴾ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ
 يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا
 لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿١٠٦﴾

دواى بیدیانکردن و حال و چۆنیه تی دۆزه خى و بههشتى و راگیانندن شهوه:
 كه قیامت نزیك بۆتوه، پهروه ردگار حال و وه زعى موشريك و خودا
 درۆزنه كانیان بهیان ده كا، بهوه كه ده بنه: سوتهمه نی دۆزه خ و ده فەرموی:
 ﴿انکم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم انتم لها واردون﴾ بیگومان
 نیوه نهی موشریکه کان! خۆتان و خودا درۆزنه کانتان نهوانه ی جگه له خودا
 دهیانپه رستن، ده بنه سوتهمه نی دۆزه خ! نیوه هه مووتان ده چنه ناو نهو ناگره
 بى نامانهوه، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فەرموی: ﴿فاتقوا النار التي وقودها
 الناس والحجارة﴾ (البقرة/۲۴).

كه ده فەرموی: ﴿وما تعبدون﴾ وشه ی ﴿ما﴾ بته كان و شهیتان و دارو
 دهسته كه ی ده گریتوه، چونكه گو مپراكان لهم رووه: كه به گوئی شهیتان و دارو

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەى كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەت يان لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكترى دەلېن: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرم و موعجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە و موعجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحر و جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

به ندایه تی بیان بُو نمو شه یاتین یانه کرده که فرمانیان پیّ کردن عوزهیر، یان عیسا، یان فریشته پهرستن. نیتِ خودای مەزن نایه تی ﴿ان الذین سبقتم منا الحسنی﴾ تا کو تایی نایه ته که ی نازل کرد، دیاره مەبهستی به وانه جهز ره تی عوزهیرو عیساو فریشته کانن.

هۆی ئەوهی: کهخودا ئەو خودا درۆزنانهی ئەوان دەخاته ناو دۆزهخەوه،
بۆ زێده تەزیەتدان و سزادانی کافەرکانە زومەخشەری دەفەرموی: بۆیه
پەرستراوەکانیان لەگەڵ دا دەخرینه دۆزهخەوه تا زیاتر پەرستشکارەکان خەفت
بخۆن و نارهەت بن، بۆئەوهی ئەو شتانەی لەژیانی دونیايان دا دەیانپەرستن و
پێیان وابوو شەفاعەتیان بۆ دەکەن زیاتر ببە دوژمنیان رقیان لی ببەهه.
هەمیشە ئەو خودا درۆزنانهی کەبوونە هۆی بەدبەختیان لەپێش چاویان بن.
راسته: کەدەلین: بینین و تەماشاکردنی دوژمن جۆریکە لەعەزاب و
دلتهنگ بوون.

نه مجار په روږدگار به لگه يه کي تر ده هيتته موه: که شو به خودا زانراونه
خودا نين ده فرموي: ﴿لو کان هؤلاء الهة ماوردوها﴾ ته گهر شو بت و هاو
ويتانه يان به راستي خودا بونايه و سوږودو زيانيان هه بوايه وه کسو
سهر پيرشتکاره کان يان به ته ما بوون - نه ده خرانه ناو ناگري دوزه خموه، نه گهر
ده سه لاتیان هه بوايه زيانيان له خودي خو يان دوور ده خسته موه، ناوا سوکايه تيان
پي نه ده کړا! که واته: نه وانه خودا نين، شياوي خودا يه تي نين ﴿وکل فیها
خالدون﴾ هه موو بت و بت پيرسته کان له دوزه خ دا بو هه تا هه تايه ده مي ننه موه و
رزگار بوونيان نايي،

﴿لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ﴾ بزرگواران هدیه لهداؤا تاگردا لهدبر
سهختی عذاب - نرکهو نالهدو دادو فوغانو تهنگنهفهسی و لرخهو لرفه،
وهکوو لهشوتنیکی تردا دهفرموی: ﴿لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيْقٌ﴾ نهوان لهداؤ
دوزهخ دا شتیك نابیسن دلیان خوش بکا، سودیان پی بگهیهنی، بهلکوو

دهنگی نهوانه ده بیسن که لێ پسرایی سزادانیان واته: دهنگی ترسناکی زه بانیه کانی دۆزهخ ده بیسن.

نهجار درای به دیانکردنی حال و وهزعی دۆزهخیه کان، دیتته سه ریاسکردنی به ختمه وه ره موسولمانه کان و ده فهرموی: ﴿ان الذين سبقتم مني الحسنی اولئك عنها مبعدون﴾ بێگومان نهوانه ی له تێمه وه پێش وهخت چاکه یان بۆ بریار دراوه، نهوانه ی له زانیاری خودادا له وه پێش تهوفیق و هیدایه تی یان بۆ فراههم هینراوه، له ژیا نی دنیایان دا ملکه چی فهرمانی خودا بوون و هه میشه ترسی خودایان له دلدا بوه، به دل سوژی به ندایه تی خۆیان بۆ خودا نه نجام داوه، نهوانه ناچه ناو دۆزهخه وه له ناگره ترسناکه کوشنده یه دوورن، تیش و تازاری دۆزهخ ناچێژن! نهوانه به ختمه وه ره به مرز گه یشتوو موژده پێدراون، حال و چۆنیه تی به ختمه وه ره که یان به م جوړه یه:-

۱- ﴿لا یسمعون حسیسها﴾ نهوانه گوئیان له گرمه گرمی ناگری دۆزهخ نیه لرفه لرفی ناگرو قرچه قرچی سووتانی شت نابیستن، پریشک و تینی ناگریان ناگاتی.

۲- ﴿وهم فیما اشتته انفسهم خالدون﴾ نهوانه ده خرتنه ناو به هه شته وه بۆ هه تا هه تایه له نیعمه ت و له زه ته کانی به هه شت دا ده میننه وه، ساته وه ختی که نهو نیعمه تانمیان لی قه دهغه ناگری!

۳- ﴿لا یحزهم الفزع الا کبر﴾ ترسو بیمی رودای ههره گه وه ی قیامه ت نهوان ناترسی نی و دایان ناچله کیتی، ﴿الفزع الا کبر﴾ فوکرده به شاخی صوردا بۆ جاری دووه م بۆ زیندو بوونه وه. وه کسو له نایه تی کی تردا ده فهرموی: ﴿ویوم ینفخ فی الصور ففرع من فی السموات ومن فی الارض الا من شاء الله﴾ (النمل/۸۷).

هه ندی پێیان وایه نه م ترسانه گه وه ره داچله کانه له کاتی فوکردنی جاری به که مه به شاخی صوردا.

هه ندی ده لئین: ئەمە کاتی داخستنی دۆزه خە لەسەر دۆزه خیه کان. یان کاتی سەرپرینی مردنە لەپیش چاوی خەلکە کە. یان کاتی بەرێ کردنی دۆزه خیه کانه بۆ دۆزه خ.

۴- ﴿وَتَلْقَاهُمْ الْمَلَايِكَةُ، هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ فریشتەکان بەرویه کی خوشەهه پیتشوازیان لی ده کەن و موژدەیان پی ده دەن، لەروژی زیندوو بونهوه و رابون لەگۆر پییان ده لئین: ئەمڕۆ ئەو روژهیه: کە لەژیانی دنیادا واده تان پی دراوه، ئەمڕۆ بۆ ئیوه روژی کامەران و بەختەوه ری و ریز لئین و پاداشدانەوه یه، روژی بەمراز گەیشتن و خوشی یه! لەهه موو شتیکی ناخۆش رزگاریان ده بی و هەرچی حەزیان لییه تی پیی ده گەن و بەلکوو پیی گەیشتون. ئەجار ئەو باسه کۆتایی پی ده هیئتی و دیه نیکی سامناکتر راده نوینی، رودای پیتچانه وهی ئاسمان ده خاته پروو ده فەرموی: ﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ﴾ واتە: ئەو بەختەوه رو بەمراز گەیشتوانه ترسو سام دایان ناگری و داناچله کیتن لەو روژه دا: کە ئیمە ئاسمان ده پیچینه وه وه کوو پیچانه وه هه لگێرانه وهی پەره ی کتیب. لەپرێکا به قودره تی خودا ئاسمان وه کوو کاغەزی تۆمار لوول کراوه و پیچراوه ته وه، ئەو بوونه وه ری کە ناده میزاد خوی پیوه گرتوه، لەنارادا نه ما، کار هه موو سه ریان گرت و ئیش جی به جی بوو، بوونه وه ریکی دی هیترایه کایه وه. به راستی دیه نیکی پر سام و ترسو سه رسو پرمانه، وه کوو له شوینیکی تردا ده فەرموی: ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ، وَالْأَرْضُ جَمِيعاً قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ، سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (الزمر/۶۷) به کورتی ئەو خودا پی داوانه ترسو سام دایان ناچله کیتن له وکاته دا: کە دیارده کانی ئاسمان مهحف ده کرینه وه ته ستیره و مانگ و خۆرو دیه نه کانی تری له ناو ده برین و زهوی ئاسمان و مانگ و خۆرو ته ستیره تر به دی ده هیندرین. ﴿کَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ

نعه ده ﴿ نهوی لهیه که مجاردا نه بوهو دروستمان کرد، دهیکهینه وه به نه بوو نایه پلینه وه.

په چانه وهی ئاسمان و گۆرینی بوونه وه شتی که ههر دی و نه هاتنی نه، له رۆژی قیامت دا جاریکی تر ئیمه ئیوه دروست ده کهینه وه بۆ چه شرو حساب، ئاده میزاد گیانیان به بهردا ده گریته وه، سه ره له نوی دروست ده گریته وه و زهوی و ئاسمان و خۆرو مانگو نه سته ره کان به شیوه یه کی تر ده گۆرین.

﴿وعداً علینا انا کنا فاعلین﴾ نهو دروست کردنه وه گۆرانکارییه بریاریکه داومانو ههر ده بی بیه دی و ئیمه زۆر به ناسانی ده توانین نه بجامی بدهین.

وینه ی نه ئایه ته ئایه تیکی تره: که ده فهرموی: ﴿ولقد جنتمونا فرادی کما خلقناکم اول مرة﴾ (الانعام/۹۴) یان ئایه تی ﴿وعرضوا علی ربک صفاً لقد جنتمونا کما خلقناکم اول مرة﴾ (الکھف/۴۸).

ئعجا له م مه شه ده سه رنج راکیشه وه: که وینه ی کۆتایی هاتنی نه بوونه وه ده که ئیشی و حال و وه زعی بوونه وه رو زینلو کراوه کان راده نوینی، سییاقه که ده گریته وه بۆ سه ر به یان کردنی داب و نه پیتی خودا له بوونه وه ردا، ده رباره ی به میراتگرتنی زهوی بۆ بهنده صالحه کانی له ژیا نی دنیادا! له نیوان دیمه نی پێشو نه دیمه نه دا په یوه ندییه کی خهست و خۆل هیه.

ده فهرموی: ﴿ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الأرض یرثها عباد الصالحون﴾ بێگومان ئیمه بریارمان داوه له زه بو ردا دوا ی ته ورات یان دوا ی قورئان. نوسیو مانه: که زهوی به میرات ده درێ به بهنده صالحه کانیان و تیدا جیگیر دهن.

دهی کهوابی چۆن و بهچ عهقلێك ئهو نهفامانه ئهو شتانهیان بۆ خودا داناو و کردویان بههاوهلی خوداو بهندایهتیان بۆ دهکهن؟

زومهخشهری دهفهرموی: وشهی (أم) لێرهدا (منقطعه) یهو بهمانا (بل)هو بۆ (اضراب) ه. ههمزهکه ناماژه بهوه دهکا: کهواز لههی پیشهوهی بیئیی و چی دی لهسهری نهپۆی و ئینکاری دواوهشی بکهی! بیگومان بتههرستهکان دهیانزانی: کهبتهکانیان مردوو زیندو ناکهنهوه و ههرگیر ئیدیعی ئهوهیان نهکردوه، بهلام بهخودا زانینی ئهو بتانهو بریار دانهکیان ئهوه دهگهیسنی، چونکه کهسیك خودایهو شایانی پهڕستنه: کهتوانای بهسهر ههموو شتیك دا ههبی و صیفهتی خودایهتی تیدا بی، یهکیکیش لهتاییهتمهندییهکانی خودایهتی مردوو زیندو کردنهوهیه بۆ ئهوهی ههموو کهس پاداش و سزای کردهوهکانیان وهریگر نهوه.

نایهتهکه گالتهو لاقرتی پیکردنه، بی نرخیی و کهم بایهخی و نهفامی و گیلی ئهوانه دهر دهخا: کهبهدهستی خۆیان لهماددهو کههرستهی زهوی شتیك دادهتاشن و بهندایهتی بۆ دهکهن!

ئهجار پهروهردگار تاک و تهنهایی خۆی رادهگهیسنی و خودایهتی خۆی دهسهلمیئیی و جگه لهخۆی خودایهتی بۆ هیچ شتیك بریار نادا. بهلگهی بهپێژ دینیتتهوهو دهفهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نهگهر لهئاسمانهکان و زهوی دا جگه لهخودای گهروه مهزن و پیروژ خودای تر ههبو نایه، کارو باری بوونههر تیک دهچوو، یاسای رێسایان تیک دهگیران و تارو مار دهبوون!

چونکه ئهگهر لهبوونهوردا چهند خودایهك ههبن، ئهگهر خوداکان لهناو خۆیاندا کیشهیان تی بکهوی بوونههر و یران دهبی، خۆنهگهر تهبا بوون لهههلسورانندی بوونهوردا، ئهو کاته یان بهههموویان شتیك بهدی دینسن و کاریك نهغام دهدهن و پتووستیان بهیارمهتی یهکتری ههیه، ئهو کاته مانای

بيگومان پهروهردگار ياسايه كى چوپړى بو ئاده ميزاد داناوه، په پيره وو
پروگراميكي كار كړدى بو داناوه بو نه وهى به گوزيرهى نه وه مهنه جه هه لس و
كهوت بكا له گهل زهوى دا، مهنه جيكي بو داناوه دوولايه نه يه يان بلتين:
له سر دوپايه: نيمانو كرده وهى چاك، له دوا بهرنامه ي پهروهردگاردا بو
ئاده ميزاد: كه قورئانى پيروزه، نه وه مهنه جه شيكراوه ته وه، ياساو نيطامى
ته واوى بو داناوه، له مهنه جه نيسلامى دا هر تنه ناوه دانكردنه وهى
زهوى و نيستيغلال كړدى بهرو بوومه كاني مهبست نيه، بهلكوو وپراى نه وه
گرنكى ده دا بهويژداني مروتو پالخته كړدى دل و دهر وونى و گشه كړدى و بههيز
كړدى نيمانى. بو نه وهى ئاده ميزاد بگاته پله ي بهرزو شكومندى مه زنده بو
كراوى بو نه وهى نه بيتته ناژهلتيكى دوو قاج له ناو ژياري ماددى دا، مروتايه تى
خوى نرم نه كاته وه بو پله ي پستى له كاتيكلدا نه وه خهريكه بگاته تروپكى
پيشكهوتن و بهرز بوونه وه له بواري دهسته بهر كړدى سامان و دارايى ناشكراو نه يتى.

له همدولدان و بهرې چوون بو دهسته بهر كړدى نه وه هاوكيشه يى و پيكه وه
گرې دانى نيمان و كرده وه جارى واده يى نه م تاي ترازو يان نه تاي ترى
خوارو ژووريان تيدا پيدا ده يى.

جارى واده يى سته مكارو مله ورو چوسينمروهه بالا دهست ده بن و زهوى
بو خويان كو نترول ده كهن، واده يى نه قام و تالانچى و هرچى و پهرچى و جاش و
خوپرى بالا دهست ده بن. واده يى فاسيق و ليژان كو نترول زهوى ده كهن و
به باشى بهرو بوم سامانى فراهه م دينن و له باره ماديه كه وه سهر كه وتوو
ده بن! به لام نه مانه هه موو تاقيكردنه وه و تاكام نين، به ميراتگرتنى كو تايى بو
به نده صالحه كانه نه وانى پرواى راست و كرده وهى باش ناو يته يه كتر ده كهن و
هرگيز نيمان و كرده وهى باش ليك دانا بن.

هركاتى نيمانى ناو دل و چاكى كرده وه له گهل و نه ته وه دا كو بوونه وه، نه
گه له ده بيتته ميراتگري زهوى. به لام هركاتى نيمان و كرده وهى باش ليك

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى ديسن و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

حه زره تی موحه مهده ۞ پیغه مبهری ره حه ده بو هه موو جیهان

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

﴿۱۰۷﴾ قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ

فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿۱۰۸﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ ءَاذَنْتُكُمْ

عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرِي أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدٌ مَّا تُوعَدُونَ ﴿۱۰۹﴾

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ

﴿۱۱۰﴾ وَإِنْ أَدْرِي لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَنْعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿۱۱۱﴾ قُلْ

رَبِّ أَحْكَمْ بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿۱۱۲﴾

دوای گپرانهوی چیرۆکی پیغه مبهرائی پێشوو، ههروا دوای راگه یانندنی نهوه: که قورئان گهیه نهڕێکی بهسوودو کیفایهته بو خودا پهڕستان، نهجار پهروهردگار ههوائی نهوه مان پێ دهدا: که: ناردنی هه زره تی مهحه مهده ۞ فدهو رهحهته و پیروزییه بو هه موو ناده میزاد لهبارهی دین و دنیاوه، لهبارهی نایینهوه: رهحهته چونکه لهگومرایی و نهقامی رزگاری کردون.. لهبارهی دنیاوه رهحهته بۆیان چونکه لهزه لیلی و ژێردهستی رزگاری کردون، بههۆی پیروزی نایینی نیسلامهوه موسولمانان بهسهر دوژمنهکانیاندا زال بوون و پیروزییان بهدهست هێنا. ههركاتی موسولمانان ژێر بکهون و دوژمن بهسهریان

دا زال ببی، نهوه خه له له که له خۆیاندا یه و نیشانه ی نهوه یه: وه کوو پتویست پابه ندی نایین و فرمانی خوداو پیغه مبه ر ﷺ نه بوون..

ده فرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ نیمه: تۆمان کردوه به پیغه مبه رو ره وانمان کردوی که ره حمت و فرو به ره که ت بئ بۆ ئاده میزادو جندۆ که، شه ریعت و به رنامه و رینمونیت مایه ی ره حمت و فره بۆ هه موو عالم، هه ره که سی شوین په یامه که ت بکه موی و تیمانت پی بیتی و نهو ره حمتی قبول کرد بی و سوپاسی نهو نیعمه ته پیروژه ی کرد بی، له دونیاو قیامت دا کامه رانه، خۆشنوودو به خته وه ره، هه ره که سی کیش ره دی کرد بیتته وه و نینکاری نه م قورئانه پیروژه بکا خه ساره تمه ندی دونیاو قیامه ته، خه تا له خۆیه وه یه تی که به و ره حمت به خته وه نه بوون. وه کوو له نایه تی کی تردا له م باره وه ده فرموی: ﴿الَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى الْكُفْرِ، وَاحْلُوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبُورِ، جَهَنَّمَ يَصْلُونَهَا وَيُنْسِ الْقُرَارَ﴾ (ابراهیم/ ۲۸-۲۹) ده رباری صیفه تی قورئانیس ده فرموی: ﴿قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشَفَاءٌ، وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى، أُولَئِكَ يُنَادُونَ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ﴾ (فصلت/ ۴۴) نیمامی موسی له م باره وه فرموده یه کی له نه بو هه ره وه ریوایت کردوه: که پیغه مبه ر ﷺ فرموده تی: ((انی لم ابعث لعانا، وانما بعثت رحمة)).

(الحاکم) نه م فرموده ی به م شیوه ریوایت کردوه: ((انما انا رحمة مهداة)).

بئگومان په ره وردگار پیغه مبه ری ئیسلامی ناردوه بۆ نه وه ی ره حمت و به ره که ت بئ بۆ هه موو عالم. بۆ نه وه ی ئاده میزاد هیدایه ت بداو به ره و سهر فرازی و ژیا نی کامه رانی به رپیان بجا. نهو مه نه هج و یاسایه ی هه زره تی موحه مه د ﷺ هیناویه تی مه نه هج که بۆ کامه رانی ئاده میزاد هاتوه و

ديهوي ئاده ميزاد بگهيه نيته ترۆپكي به ختمه وري ژيانو ئهو قوناغهي له زانستي خودادا بۆي مه زنده كراوه.

ئهم مه نه هج و په يامهي بۆ سهرجه مي ئاده ميزاد نارد له سهرده ميك دا: كه چاوهرواني لي ده كرانهم په يامه قبول بكرى! ئاده ميزاد گهيشته به پلهو قوناغيك گونجاو بوو ئهو جوهره په يامه غوونه يي يهي بۆ بنيردرى.

ئهم په يامهي بۆ هات و وهكوو كتيبيكي كراوه بۆ ههموو عهقل و هوشه كان له ههموو چين و توژيكي و له ههموو چهرخ و رۆزگارتيك دا، ههموو بنه مايه كي ژياني له خو گرتوه.

مه نه ه جيكي گشتي گونجاو بۆ ههموو بارودۆختي، مه نه ه جيكي نه گۆراوى ئاماده باش بۆ ولامدانهوي ههموو روداو تي. به لي ئهم ناميه بنه ماي هه ميشه يي بۆ ژياني ئاده ميزاد داناوه، ريگهي داوه ئاده ميزاد بۆ خۆي بريارو حوكمه جوزتیه كانی لهو بنه ماگشتيانه وه وهرگرى و به گۆيره رۆزگارو ژياري ميلله تان ئهو مه نه ه جه له ژياني خۆيان دا په يرهو بکهمن و به جوانترين شيوه ته نه فيزيان بکهمن و نه هيلن له گهل بنه ما سهره کيه كان دا روهرو ببنه وه! له ههمان كات دا ريگاي داوه عهقلي ئاده ميزاد به ويستی خۆي پهل بهاوى و بير بکاته وه و کۆمه لگا نه توانى ريگهي لي بگرى، نازادى داوه به ئاده ميزاد: كه له چوار چيوه ئهو بنه ما مه نه ه جيهاني دانراون بۆ ژياني ئهو كاريكاو چاره سهرى گونجاو بۆ كيشه كانى بدۆزيتته وه. ييگومان تاقى كرده وه ئاده ميزاد له رابوردواو تانيستاش ئه وهى چه سپاندوه: كه په يرهو و پرۆگرامى ئيسلام به شيوه يه كي گشتي پيش ههنگاوه كانى ئاده ميزاد كهوتوه و بۆ ساتمه و ختيكيش رابهرايه تي خۆي له دست نه داوه، تاعه قلو زانست و بيهو بۆچونى ئاده ميزاد زياتر گهشه بكاو پيش بکهوى بهرنامه ي ئيسلام به چه ند قوناغيك له پيشه وهيهو وهكوو چرايه كي پرشنگدار ريگاي ژيان رون ده كاته وهو باستر ده دره وشيته وهو روناكى زياتر په خش ده كا. ههتا ژيان پيش بکهوى،

دهی که وای چۆن و بهیچ عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا داناون و کردویان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشهری ده فهرموی: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا (بل) هه بۆ (اضراب) هه مزه که ناماژه به وه ده کا: کهواز له هی پیشه وه ی بیئنی و چی دی له سهری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان بته رسته کان ده یانزانی: که بته کانیان مردوو زیندو ناکه نه وه هه رگیر ئیدیعی ئه و یان نه کرده و، به لām به خودا زانینی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانی خودایه تی مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئه وه ی هه موو کهس پاداش و سزای کرده وه کانیان وه برگر نه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخیی و کهم بایه خی و نه فامی و گیلی ئه وانه دهر ده خا: که به دهستی خۆیان له مادده و که ره سته ی زهوی شتیک داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده کهن!

ئه بچار پهروه ر دگار تاک و ته نهایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی ده سه لمیئنی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیهچ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ دینیتته وه ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گهر له ئاسمانه کان و زهوی دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بو نایه، کارو باری بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گهر له بوونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، ئه گهر خودا کان له ناو خۆیاندا کیشه یان تی بکه و ی بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گهر ته با بوون له هه لسه و راندنی بوونه وهر دا، ئه و کاته یان به هه موویان شتیک به دی دینسن و کاریک نه بجام ده دن و پیوستیان به یارمه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

بێگومان پەيامی حەزەرەتی موحەممەد ﷺ رەحمەتە بۆ گەل و نەتەوە کە ی و
بۆ هەموو ئادەمیزاد بە گشتی! هەرچەندە ئەو مەبەدەتو داخواریانە ی نەو
بانگەوازی بۆ دەکردن و لەخۆی گرتبوون لەسەرەتاوە لەبەر بۆچونی مەروفاوەتی
ئەو سەردەمە نامۆ بۆن لەبەر دووری مەسافە ی نێوان واقیعی ژیا نی
جەستەیی و گیانی ئادەمیزادی ئەو سەردەمە بەلام و ردە و ردە ئادەمیزاد لەم
مەبەدەتە نەزیک، نامۆیی ئەو مەبەدەتە نەزیک لەهەست و شعوریاندا نەماو لی ی
نەزیک بوونەو و پێ ی راهاتن و هەولیان دا پەیرەوی بکەن بەلەژێر ناو نیشانی
تریش دابی.

بۆ نمونە ئایینی نیسلام هات بانگەوازی یەکیەتی ئادەمیزادی کردو
ویستی دیاردە ی جودایی رەگەزایەتی و جوگرافی بئێنیتتەو، ئادەمیزاد
هەموویان لەژێر دروشم و یاسای نیسلام دا کۆ بکاتەو. ئەم بانگەوازی
یە کبۆنە لەبەر بۆچونی ئادەمیزادی ئەو سەردەمە دا زۆر نامۆ بوو، لەواقیعی
حالی کۆمەلگای ئەکاتە دا تار بوو، دەرەبەگ و قەیسەر و کیسراو سەرەک
خێلەکان خۆیان بەرەگەزێکی جیا لەرەگەزی ژێردەستەکانی خۆیان دەزانی و
پێیان وابوو پێکھاتە ی جەستە گیانی ئەوان جوداوازو زۆر بەرز ترە لەه ی
خەلکی تر!!

دە ی ئەوە تا ئادەمیزاد دوا ی چارەسە دەو لەو پێشیش دەیه ی و
ویستویەتی پەیرەوی ئەو سیستەمە بکا بەلام لەژێر ناوونیشانی
(سۆشیالیستی و شیوعی و دیموقراتی و.... هتد) لەرێگا لەقور چەقیو و
توانای بەرەو پێش چوونی نیە، چونکە بەپەیرەوی کردنی نیسلام هەلس و
کەوت ناکەن و بەوپەیا مە رەفتار ناکەن. هەرچەندە بەقسەو دیعایە پێیان وایە
هەند ی مەبەستیان بەدەست هێناوە. بەلام کوا؟؟

بێگومان نیسلام هات بۆ ئەو ی یە کسان ی بخاتە نێوان هەموو
ئادەمیزادەو و لەبەرەمبەر حوکم و یاسادا هەموویان چو ن یە کەن، تەمە لەکاتی ک

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا دانا و
كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعە) يەو بە مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هەمزه كه ناماژە به وه ده كا: كهواز لههه پيشه وهى
بينى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه به تە كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هەرگيز ئيديعاى
ئهو يان نه كرده، به لām به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان ئهو
ده گه يەنى، چونكه كه سىك خودا يەو شايانى په رسته: كه تواناى به سەر هەموو
شتىك دا هەبى و صيفه تى خودا يە تى تىدا بى، يە كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يە تى مردوو زيندو كرده وه يە بۆ ئهو وهى هەموو كهس پاداش و سزاي
كرده وه كانيان و هەرگه نه وه.

ئايه ته كه گالته و لا قرتى پى كرده، بى نرخی و كه م بايه خى و نه فامى و
گىلى ئه وانە دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستەى زهوى شتىك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئەجار پهروهردگار تاكو تەنهاى خۆى راده گه يەنى و خودا يە تى خۆى
ده سه لمىنى و جگه له خۆى خودا يە تى بۆ هىچ شتىك بريار نادا. به لگه ي به پىز
دېنيته وه و ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گەر
له ئاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره مه زن و پىرۆز خوداى تر
هەبو نايە، كارو بارى بوونه وەر تىك ده چوو، ياساى رىسا يان تىك ده گىران و
تارو مار ده بوون!

چونكه نه گەر له بوونه و هردا چەند خودا يەك هەبن، نه گەر خودا كان له ناو
خۆياندا كيشه يان تى بكه وى بوونه وەر وىران ده بى، خۆنه گەر ته با بوون
له هه ل سوراندنى بوونه و هردا، ئهو كاته يان به هه مو يان شتىك به دى دى نن و
كارىك نه نجام ده دهن و پىويستيان به يارمه تى يە كترى هەيه، ئهو كاته ماناى

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو ھەكەن (ھادث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ نەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكترى دەلېن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىو؟ ئەيىش ھەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ ھەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەيىش ھەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ھەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە موغجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

سهرتان و بالا دهستی خودا په رستان به سهرتاندا شتی که هر دی و نه هاتنی نیه، به لام نازانم نایا نزیکه یان دووره..

﴿انه يعلم الجهر من القول، ويعلم ما تكتُمون﴾ بیگومان خودای مه زن هه موو نهی نی و په نامه کیه که ده زانی و هیچی لی گوم نابی. ده زانی به نده کانی چی ناشکرا ده که نو چی له ناو دلی خو یان ده شیرنه وه. ناگای له و تانه و تمه رانه هه یه: که بی پروا کان ناراسته ی نایینی نیسلامی ده که ن، هه روا ناگای له و فرت و فیل و رقو کینه یه هه یه که له دژی نیسلام له ناو دلی خو یان دا هه شاریان دا وه نایدرکی تن، له وه به ولاره به گویره ی کرده وه کانتان پاداش و سزا ده درینه وه.

﴿وان ادری لعله فتنة لكم ومتاع الى حين﴾ نه من نازانم و ناگادار نیم، له وانه یه دوا که وتنی هاتنی عه زاب بۆ سهرتان، به تاقیکردنه وه ی نیه بی، تاده ریکه وی بۆ خه لکی هه لسو که وت کردارتان چونه، ریگه تان پی ده دا تاما ویه که رابویرن و له زه ته ی ژیان و هریگرن و له نازو نیعمه ت دا بتلینه وه، تاکاتی دیاریکراو و بریاره دراو.

بیگومان دیاری نی کردنی کاتی سزا کاریگریه کی زور به تینی هه یه بۆ بیدار کردنه وه ی دله نو وستوه کان، هه دلیک کو تر نه بویتته وه و دانه خرا بی، ترسو بیمی سزای ناگه هان کاری لی ده کاو به ناگادیتته وه. دلی ناده میزاد بی ناگایه و ژیان و رابواردنی پر نازو نیعمه تیش ناده میزاد ده خه لته تین، که واته پیو یسته و ه ناگا به پیریتته وه و دا بچله کی ندری، بۆیه قورشان نه م هه ره شه و ترساندانه ناراسته ده کاو هه رجاره به شیوه و شیوازی که دیدرکی تنی. نه مجار پیغه مبه ر ﷺ روی کرده باره گای په روه ردگارو نه م نزایه ی کرد: که قورشان بۆمان ده گیریتته وه. ﴿قال رب احکم بالحق﴾ پیغه مبه ر ﷺ فرموی: خودایه! به عه داله تکاری خوت؛ نه و حه قی: که هه موو کاریکت له سهر دامه زراندوه له نیوان من و نه م خه لکه سهر ره قانه دا بریار بده و خوت حوکم بده!

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (محدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو ھەكەن (حادىث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكتى دەلتىن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىو؟ ئەيىش ھەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ ھەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەيىش ھەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ھەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆي ساھىرە موغجىزە كەشى سىھرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكتىيان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىھرو جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی (الحج)

ئهم سوره ته ناونراوه سوره تی (الحج) چونکه فهرز بوونی چه جی تیدا راگه یه ندراره به سهر ئاده میزادا، دواى نهوئى چه زره تی ئیبراهیم عليه السلام که مبهى بنیات نا، پهروه دگار فرمانی به چه زره تی ئیبراهیم عليه السلام کردو پى فرموو: ﴿وَإِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأَبِلَاءٌ بَلَاؤُهُمْ زُرُوتِي ئاده میزاد له پشتی باوکیان دا له ناو ره مبهى دایکیان دا ئهم بانگه وازییهى گوئى لى بوو ولامیان دایهوه به ((لبيك اللهم لبيك)).

سونا سه بهى سوره تی حج به سوره تی پیشه وهى له چه ند ره وه كه وه وه :

۱- له كۆتایى سوره تی (الانبیاء) دا پهروه دگار باسى نزیک بوونهوئى قیامه تی کردوه، هه ندئى ته نگانه و ناخوشییه کانی بهیان کردون، فرموئى: ﴿وَاقْتَرِبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ، فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارِ الَّذِينَ كَفَرُوا... (الایة) (الانبیاء/ ۹۷). سهره تای ئهم سوره ته شى به هه مان باس دهس پى کردوه، ده فرموئى: ﴿إِنَّ زُلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ، يَوْمَ تُرْوَفَا تَذْهَل...﴾

۲- له سوره تی پیشوودا چیرۆكه و به سهره تای زیاد له (ده) پیغه مبهرى بهیان کردوه: كه ناوهرۆكى چیرۆكه كان له چوار چیه و یه كته په رستى و واز هینان له بهت په رستى و نیمان هینان به هاتنى رۆژى قیامه ت دا ده سوورپه نهوه. له سوره ته ش دا پهروه دگار چۆنیه تی دروست بوونی ئاده میزادو گۆپانى قۆناغه کانی سهره تای پهیدا بوونی و به دیهینانی تاسمان و زهوى بهوشیه سهرنج راکیشه ده کاته به لگه و نیشانه له سهر قودره ت و به توانایی خۆی و هاتنى رۆژى قیامه ت و تاكه و ته نهایی زاتى پاکی.

پوختهى نهو مانايانهى سوره ته كه له خوڤى گوتوون:

هه چهنده نهم سوره ته مه دهنى يهو باسى فهرز بوونى هه ج و مه ناسي كه كانى ده كا، رهوايى شهرو هوكاره كانى سهر كهوتن شى ده كاته وه، كه چى له ههمان كات دا باسى چهنه شتيك ده كا: كه ده شه بهينه نهو باس و خواسانهى سوره ته مه كييه كان له خوڤان گرتوون، وه كوو باسى بپوا به خوداو يه كتاپهرستى و زيندوبوونه وه به لگه هينانه وه له سهرى، پاداشدانه وه و سزادانه وه له سهر كرده وه.

سوره ته كه به باسى قيامت و تهنگ و چه له مه كانى ده ست پى ده كا به جوړيك هه ست و شعور ده هه ژينى و ترس و بيم ده خاته دل و دهروونه وه.

نه جار ده گوتيزيتموه بۆ به يان كړدنې به لگه و نېشانه كانى زيندوبوونه وه و هاتنى روژى قيامت و به يان كړدنې بپى ديمنى نهو روژه و چوونه ناويه هه شت بۆ چاكان و راپيچكړدنې تاوانباران بۆ ناو دوزه خو راگهيانندنې خه ساره تمه ندى مونا فېقه كان و سهر لى تيچكچوونيان! نه جا پيروزي و ريزدارى مسجيدول هه رام راده نوينى و فدرضبوونى هه ج و سووده ماددى و مه عنوميه كانى راده گه يه نى (حرمات) و به سته كانى، شه عاترو مه ناسيك و شوينه كانى رون ده كاته وه.

نه جار به شوين نه وه دا هوكاره كانى پتويست بوونى جهنگ و جهاد و هوكارى سهر كهوتن به سهر دوژمن داو دلدانموى پيغه مېهر ﷺ له سهر نهو نه زيهت و نارچه تيهى له موشرېكه كانموى تووشى دى باس ده كا.

هه روا باس و سهر گورشتهى دانېشتوانى نهو گوندانه ده كا كه له سهر سته مكارى و سهر رهقى خوڤان خودا له ناوى بردون، نهركى سهره كى سهرشاني پيغه مېهر ﷺ: كه برېتېيه له ترساندن و موژده دان، ترساندنې به درو خه ره وه كانى په يامى قورنان و مزگيڼى دان بهوانهى پروايان پى هيناوه به به هه شت و ريزه و فاضل و ره حمه تى خودا به سهر كوچكاران و پاداشدانه ويان راده نوينى و باسيان ليوه ده كا.

نه مجار دیتته سه ریاسی قورده ت و به توانایی خودا ده باره ی دروست کردنی شهوو روژو ناسمان و زهوی و ژیان پیدان و مراندن و زانیاری تهواوو یه کانگیر بو هه موو بونه و هرو تاك و ته نهایی خودا له بریارو حوكم و یه كالا كردنه وه له نیتوان ناده میزاددا.

هه روا رونكردنه وه ی نه وه: كه خودا درۆزنه كانی نهوان هه چیان له بارا نیه و ناتوانن می شه و له یه ك دروست بكه و می شه ك له خۆیان دوور بجه نه وه.

نه مجار دیتته وه سه ر به یان كردنی نه حكامی شه ریعه ت و یاسای نیسلام و نه كه جه وه ره یه كانی: كه بریتین له نه نجامدانی نوێزو زه كاتدان و جههاد كردن له پیتناو تایینی خودادا. پاشان به شوێن نه وه دا لیبوردیه ی نیسلام و ناسانكاری میانپه وه ی تایین رون ده كاته وه، نه مجار فرمان ده كا به موسو لمانان كه پابه ندی تایینی نیسلام بن و شوێن قورثان بكه ون. نه وه ش رون ده كاته وه: كه پیغه مبه ر ﷺ و نومه ته كه ی شایه تن به سه ر كه له كانی پیشوودا. كه واهی ده دن كه پیغه مبه ره كانیان په یامی خودایان پیرا گه یاندون، ته مه ش ریزو شه ره فیكه دراوه به نومه تی پیغه مبه ری نیسلام.

ده باره یی گه وه یی نه م سوره ته عه زیزی ده فهرمو ی: نه م سوره ته هه مه بابه ته، له شه ویشدا نازل بووه و له روژیش دا، سه فهریشه و حه ضه ریشه، مه كه ییشه و مه ده نیشه، باسی شه ریشی تیدایه و باسی ناشتیش، هه ندی ئایه تی موته شابیه ن و هه ندی كی مو حكه م.

فهرمان به ته قوا کردنی پهروه ردگار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأْتِيهَا النَّاسُ أَتَقُورَ رَبِّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَقٌّ

عَظِيمٌ ﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا

أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ

سُكَرَى وَمَا هُمْ بِسُكَرَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ

﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ

شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾ كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مِنْ تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ

وَيَهْدِيهِ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾

دهرباره ی نایه تی ژماره (۱-۲) ریوایه تکراره: کهنم دوو نایه ته له شهودا
له غه زای (بنی المصطلق) دا نازل بوون، پیغه مبهر ﷺ به سمر خه لکه که دا
خویندنیوه، زور گریا، ته ناندت هیچ کاتیکي تر نه مینراوه نه وهنده بگری،
خه لکه کهش تا روژ بووه یان خمریکی گریان بوون یان دانیشتبوون و بیریان
له خوځیان ده کرده وه..

ههر له سهره تای سوره ته که وه پهروه ردگار فهرمان به بهنده کانی ده کا:
که لئی بترسن، خوځیان له سزاو عه زابی به تیشی پیار یزن و هه وائیان ده داتئ
له داهاتوودا چیان به سهر دئ و تنگو و چه له مهی قیامت چند سامناکن و چون
ته فیسیری ره وان (۱۴۵)

خه لکی هه موویان ده کهونه نهو ترسو بیمه وه. ده فهرموئ: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ﴾ نهی خه لکینه ئیوه هه مووتان، ناده میزاد به تی کراییی! بترسن له عه زایی خودای خۆتان، خۆتان بیاریزن له عه زابو سزای خودا، به طاعت و به ندایه تی بۆ کردنی، به گوێرایه ئی و فهرمان بهرداری بۆ فهرمان و نه هیه کانی، چونکه بیگومان بوومه له رزه و راشله قاندنی زهوی لهو رۆژهدا یان پێش نه وهی خه لک له گۆره کانیان رابین، روداوێکی ترسناکه، تاخه یال بکهی به سام و هه یبه ته، کهس خۆی بۆ ناگری و کهس نیه له ترسان واتی و پر نه مینیی! قورنانی پیرۆز له چهند نایه تیک دا و ئینهی نهو روداو هه سامناکهی کیتشاهه، وه کوو ده فهرموئ: ﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا، وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا﴾ (الزلزله/ ۱-۲) یان ده فهرموئ: ﴿وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّتَا وَاحِدَةً، فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ﴾ (الحاقة/ ۱۴-۱۵) یان ده فهرموئ: ﴿إِذَا رَجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا، وَبَسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا، فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًّا﴾ (الواقعة/ ۴-۶).

به راستی روداوێکی سامناک و ترسناکه به بیستنی پێستی ناده میزاد گرژ ده بی و موچوپ کهی پێدا دین، روداوێکه به بینینی دیمه کانی و دهنگ و گرمه به بیستنی هیچ کهس هه یچی له بیر نامینیی، کهس کهس نانا سیتته وه. روداوێکه پیناسه ناگری، پیناسه ش بگری ناده میزاد بۆی هه زم ناگری، بیرو بۆچونی هه سه له ی نه وهی نیه به توانی له خۆی بگری! ته نیا نه وه نده ده گوتری: بومه له رزه یه بوومه له رزه ش شتی که زۆر گه وه یه و ترسناکه، له بهر گرنگی و گه وه یی ته عریف ناگری!

ته جمار ده ست ده کا به شیکردنه وهی نهو رۆژه سامناکه و ده فهرموئ: ﴿يَوْمَ تَرُوهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ﴾ لهو رۆژهدا: که نهو بوومه له رزه ده بینن، روداو هه کانی دیمه نه کانی هینده به سام و هه یبه تن، هینده سه رسوپ هینه رو کاری گهرن، کار ده گاته نه وه هه موو ناهه تیکێ شیرده رو

خاوهن مندالی ساوا هۆشی به سهر زارۆكه كهی خۆیه وه نامیتنی و لیتی بی ناگا دهبی، خۆشهویست ترین شت لای دایك مندالی شیره خۆریه، ترسو و لهرزه كه هینده زۆره نمو دایكه رۆله خۆشهویسته له منداله ساواكهی بی ناگا دهبی، نهی دهبی بۆ شتی تر چۆن بی؟

﴿وتضع كل ذات حمل حملها﴾ هه موو سك پرێك سكه كهی له بار دهچی و كۆریه لهی ناو مندالانی فری دهدا له ترسا زنده قی دهچی و سکی بۆ راناوهستی! حهسهن دهفرموی: ئافرهتی شیر دهر له مندالی شیره خۆری غافل دهبی، له مندالێك غافل دهبی: كه هیشتا کاتی لیپینه وهی نه هاتوه!

﴿وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب الله شديد﴾ تۆ نه و کاته نهی بینهر! نه گهر توانای بینینت ههبی، نمو ناده میزادانه دهبینی هه موویان دهلی سهرخۆشن، له ترسان كهس ناگای له هیچ نیه، له راستیشدا سهرخۆشی مهی و شهراب نین، به لکوو سامناکی عهزاب و ههیهتی روداو ههکان عهقل و هۆشی بردون، تای لهم دیمه نه سامناکه!! شیر دهر له شیره خۆره بی ناگا بووه، سکهپر سکه کهی له بهرچوو وه هیچ مهناعهیه کی نه ماوه! خه لکی وه کوو سهرخۆش چاویان لیل و پیل، رۆیشتن و هاتوچۆیان شیر و لاره لار، بی هیزو بی تهوازن كهس سهرکمی ناپرۆی، دیمه نیکه پره لهم هه موو تیکه لی و پیکه لی یهك، جیهانی که شه پۆل دهدا و نمو حهشاماتهی تیدا کۆکراوه ته وه. تیکه وه دههوان و دین و دهچن!

ویرای هاتنی نمو رۆژو تهه هه پر شه تونده به روداو ههکانی تهه رۆژه، كهچی ﴿ومن الناس من يجادل في الله بغير علم﴾ پرێك له ناده میزاده ههکان کیشو ده مه ده می ده کهن دهر بارهی تواناو دهسه لاتی له سهر زیندو کردنه وه شتی تریش، تهه موحاده لهو ده مه ده مییهیان له روی زانستی و عهقل و فامه وه نیه، به لکوو بهبی عیلم و زانینی راست و دروسته ﴿ويتبع كل شيطان مريد﴾ لهم کیشو ده مه ده مییهیان دا شوین ههنگاوی شهیتانی یاخی بوو که وتوون،

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعه) يەو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مژه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وهى بينى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه ويان نه كرده، به لام به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گيه نى، چونكه كه سىك خودا يه و شايانى په رسته: كه تواناى به سەر هه موو شتىك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئهو وهى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پى كرده، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گىلى نه وانه دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستى زهوى شتىك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

نه بچار په روه رداگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گيه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لمى نى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هى چ شتىك بريار نادا. به لگه ي به پى ز دى نى ته وه و ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره مه زن و پى رۆز خوداى تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تىك ده چوو، ياساى رى سايان تىك ده گى ران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چەند خودا يه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خۆياندا كى شه يان تى بكه وى بوونه وهر وى ران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه ل سوراندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته يان به هه موويان شتىك به دى دى نن و كارىك نه بچام ده دهن و پى وى ستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئهو كاته ماناى

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەصلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەت يان لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكترى دەلېن: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايەو ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرەو موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
 الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٥﴾
 ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُخَيِّ الْمَوْتَى وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 ﴿٦﴾ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي
 الْقُبُورِ ﴿٧﴾

دوای شهوی په روهر د گار باسی موشریکه کانی کرد: که به نه زانی و بی
 به لگه ټینکاری زیندو بوونه وهو حساب و لیکولینه وه ده کهن، سهرزه نشتی
 کردن له سهر شو جوړه بیرو باوه پانه یان، نه مجار دروستکردنی ناده میزادو
 گژوگیا ده کاته به لگه له سهر راستی زیندو بوونه وه، دروستبوونی ناده میزاد
 سهره تا له گل و نه مجار له دلژبه ناو ټک و ټیپه ربوونی به چهند قوناغیک دا ده کاته
 به لگه و نیشانه له سهر شهوی شو خودایه ی توانیویه تی له سهره تادا ناوا
 دروستی بکا، ده شتوانی جار ټکی تر زیندوی بکاته وه. لیږه دا ده فرموی:
 ﴿فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ له شوی تی تریشدا ده فرموی: ﴿قُلْ يَحْيِيهَا الَّذِي
 أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ (یس/۷۹) یان ده فرموی: ﴿فَسَيَقُولُونَ: مَنْ يَعْديْنَا،
 قُلْ: الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾ (الاسراء/۵۱).

چا که له وه پېش ټینکاری کردن و هه لویست و بیرو بژوونی کافره کانی
 دهر باره ی زیندو بوونه وه باس کرد، ټیتر لیږه دا به لگه له سهر قوردره تی ره های
 خوی دهر باره ی زیندو بوونه وه دینیتته وه، به شتیک که ناده میزاده کان خویان
 روژانه و بمرده و ام ده یینن، ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ
 الْبَعْثِ﴾ ته ی خه لکینه! ته ی ته وانه ی ټینکاری زیندو بوونه وه ده کهن، نه گهر

گوماتان ههیه دهربارهی زینلو بوونهوه هاتنی رۆژی قیامت، نهوه بیر له دروست بوونی خۆتان بکه نهوه، سهیری پهیدا بوونی خۆتان بکه، ﴿فانا خلقناکم من تراب﴾ ینگومان ئیمه ئیوه مان سه رها له گۆل دروست کردوه، جاکه سیك بتوانی سه رها شتیك دروست بکسا، نهوه جارێکی تر دروست کردنهوی نهو شتهی زۆر له لا ئاسانه: زینلو بوونهوی قیامت دهراره کردنهویه بۆ گیان و جهستهیه که له وه پیش بووه، نه مهش له دیدو تیروانی نی ئاده میزاده وه زۆر ئاسانه له دروست کردنی سه رها، هه رچه نه به نیسه بهت قورده تی خوادوه هیچ شتیك گران نیه، لای خودا شتیك نیه ئاسان بی و شتیك گران بی. هه موو کارێک بۆ خودا چون یه که، دروست کردنی سه رها تی و سه رله نوی دروست کردنهوه هه ردوکیان ئااری ئیراده، هه رشتیک ئیرادهی خودا داخازی بوو ویستی بیی یه کسه ر ده بی، چونکه خودا بۆخۆی دهرارهی نه م یاسایه ده فهرموی: ﴿انما امره اذا اراد شیئاً ان یقول له: کن فیکون﴾ (یس/ ۸۲).

وه لی قورئان ئاده میزاده کان والی ده کا به پیوه ری خۆیان پروان و به بیرو بۆچوونی خۆیان بیر بکه نهوه، سه ره نجیان راده کیشی بۆ تیفرکین و وورد بوونهوه له خودی خۆیان و دروست بوونی خۆیان: که هه موو ئان و ساتیک ده بیینن و به سه ریاندا تیپه ر ده بی، هه لبه ته خولقاندنی خۆیان و له دایک بوونیان شتیکی گه رگ و سه ر سوو ره ی نه ره، نه گه ر به چاوی دل تی پروان، به هه ست و شعوره وه لی و وورد بینه وه. به لām نه وان به بی ئاگایی به سه ریان دا تیپه ر ده بی و به لایدا تیپه ر ده که ن!

بیرناکه نهوه: نه م ئاده میزادانه چن و کین؟ له کو ئیوه هاتوون؟ چۆن هاتوون؟ به چ قۆناغیک دا تیپه رپان کردوه؟؟ بۆیه په روه ردگار نه م حه قیقه ته یان به گوی دا ده دا و ده فهرموی: نهی ئاده میزادینه! نه گه ر ئیوه پرواتان به زینلو بوونهوه نیه وه دلین: کێ ده توانی دوا ی مرده و رزین و پۆلکانی جهسته جارێکی تر نهو جهسته رزیوه دروست بکاته وه!! نهوه باش بزانی: ﴿فانا خلقناکم من تراب﴾

نیمه نێوه مان سه ره تا له گڵ دروست کردوه!! ئاده میزاد کورپی نهم خاکه یه و له گلی نهم زهوییه پیدایا بووه. به گلی نهم خاکه پهروه ده بووه و ژیاوه، عونصوره مادییه کانی جهسته ی له م خاکه یه، جگه له و شوعله نهیینه یی: که خودا خستویه تیه ناو جهسته یه و له و گیانه جاویدانیه فوی پیدایا کردوه و نه و مادییه ی کردۆته نهم ئاده میزاده بیرکمه وه خاوه ن ههسته سه رسوپه ی نه ره. به ئی ئاده میزاد له په گهزی خاکه، په یکهرو قه لافه تی له خاکه، بۆتوی له خاکه. به لām گڵ له کوی و ئاده میزاد له کوی!!

بێگومان به هۆی نه و گیانه ی خراوته ناو جهسته یه وه هینده بهرز بۆتوه، نێوانیان ئاسمان و رێسمانه!

به هۆی نه و گیانه وه یه بۆته کاریگهرو کار لیکراو، بۆته خاوه ن عه قل و فام و بیرو هۆش، قاچی له سه ر زهوییه و روو له ئاسمانه، بیر له بوونه وه ره ده کاته وه، له شته نامادییه کان ورد ده بیته وه، په یه وهسته به عاله می بالا وه.

﴿ثم من نطفة﴾ پاشان یه که یه که ی نێوه مان به شیوه ی په یدا بوون له (مه نی) تۆما و دروست کردوه. ئاشکرا شه تۆما و له خۆراک په یدا ده بی و نه ویش له خاک.

﴿ثم من علقه﴾ پاشان نه و دلتۆبه تۆما وه به فه رمانی خودا دوا ی چل روژ ده بیته خوینپاره، خوینیکی خهستی مه ییو له شیوه ی زهروو دایه.

﴿ثم من مضغة مخلقة و غیر مخلقة﴾ پاشان نه و خوینپاره یه ده بیته گوشتپاره، نه عجار شکل و شیوه ی ئاده میزادی لی ده خو لقی نه درێ و ده بیته کۆرپه له یه کی جهسته دارپۆرا و کاملو ته و او، یان به نا کاملی دایکه که ی فرپی ده دا و له باری ده چی، یان هه ره به که م نه نامی له دایک ده بی و که م کورپی هه یه.

به کورتی ده توانی ﴿مخلقة﴾ به کۆرپه له یه ک به گوتری: که بی عه یب و که م کورپی بی، ﴿غیر مخلقة﴾ یش به کۆرپه له یه ک ده گوتری: که که م کورپی له جهسته یدا هه بی.

ئە ئادەمیزادینە! ئیمە ئیوهمان بەو شیوێه خولقاندووە بەو قۆناغاندا
تێپەرپوون و تی دەپەرن ﴿لَبِین لَکُم﴾ بۆئەوێ توانا و دەسلاتی خۆمانتان بۆ
دەرخەین، بۆئەوێ بزانی: ئەو خودایە بۆتانی لەسەرەتووە ئیو بەو شیوێه
دروست بکا، بەناسانی دەتوانی جارێکی تر سەرلەنوێ دروستان بکاتووە!

بێگومان مەودای نیوان عونصوره خاکییه سەرەتاییه کان و ئەو تۆماوێ
پێک هاتوو لەخانی مەنەوییەکان مەودایەکی زۆر دوورو درێژ، فەرقی نیوانیان
ئاسمان و رێسمان! چونکە لەو خاکە بێ گیانە ئەو تۆماوێ پەیدا دەبێ:
کەنەیتییهکی گەورە لەخۆ گرتووە، نەیتی گیان کەتا نیستا ئادەمیزاد
شتیکی ئەوتۆی لی نازانی، دواي ملوێنه ها سالو دواي ئەوێ: کەهەموو
ئان و ساتیک ملیوێنه ها عونصوره خاکییه کان دەبنە خانەتی مەنەوی!
ئادەمیزاد لەبەرەمبەر ئەم گۆرانکارییانەدا دەستەوسانەو هیچی لی حالی
نابی و ناگاتە هیچ!

ئەو تۆماوێ چیه؟ ئەو ناوی پیاو، هەر دڵپێک لەو ئاوێ هەزاران
گیاندارێ مەنەوی تیایە، لەناو ئەو هەزاران کۆمۆسۆمانە گیاندارە تەنیا
یەکیکیان پەییوەست دەبێ بە هێلکۆکەکی ئافەرەتووە و پێکموه تەلقیح دەبن بە
دیواری منداڵدەنەو دەنوسی، ئێر بە قودرەتی خودای بالا دەست و بەتوانا لەو
نوخته پچکۆلە زۆر پچکۆلەکی کە بەدیواری منداڵدەنەو نووساوە، ئەم
ئادەمیزادە سەر سوپهێنەرە دروست دەبێ و ئەو هەموو شیوێه و شەکل و
پەوشتانە تیادا پەیدا دەبن. ئەم هەموو صیفاتە جیا جیاو جۆراو جۆرانە تیادا
هەشاردراون! کێ تەصوور دەکا کێ برۆا دەکا: کە ئەم هەموو صیفاتە
جەستەیی و نەفسیانە لەو خالە پچکۆلە تۆماوێ نووساوەدا: کە بەدیواری
منداڵدەنەو نووساوە خۆیان هەشارداوە!! کێ تەصوور دەکا: کە ئەم
ئادەمیزادە سەر سوپهێنەرە وێرای ئەو هەموو پەوشت و دیاردانە تی یدان و

سه‌رباری ته‌وی: که‌هیچ کاتیک دوو تاده‌میزاد لیک نه‌چن و له‌هه‌موو شتیکدا
 جوداو‌از‌بیان هه‌یه له‌و تۆزه تۆماوه تیکه‌لاوه به‌ گه‌رای ئافره‌ته‌وه په‌یدایی!!!
 به‌لئ ته‌و تۆزه تۆماوه‌ی پیاو به‌گه‌رای ئافره‌ته‌وه ده‌لکی و ده‌بیته
 خوینپاره‌و گۆشتپاره‌و کۆرپه‌له‌و گه‌شه‌ده‌کاو ورده‌و ورده‌و کامل ده‌بی. ﴿وَنَقُصِّرُ
 فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ ته‌و کۆرپه‌لانه‌ی له‌بار ناچن و
 ده‌یان‌هیلینه‌وه له‌ مندا‌لانه‌کان دا تاماوه‌یه‌کی دیاری‌کراو مه‌زنده‌ کراو لای
 خودا، ﴿ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا﴾ پاشان به‌قودره‌تی خۆمان له‌سکی دایکتان ده‌رتان
 دینین و ده‌تاغ‌هینه‌ سهر زه‌وی، ساواو بی هیژو بی عه‌قل و قام و هه‌ستی ته‌واو!
 نه‌جار ورده‌و ورده‌و ته‌و زارۆکه‌ گه‌شه‌ ده‌کاو پی ده‌کاو قام ده‌کاته‌وه و فیتری شت
 ده‌بی!

﴿ثُمَّ لَبِغُوا أَشَدَّ كُفْمًا﴾ پاشان هیژو توانای عه‌قلی و جه‌سته‌بیستان گه‌شه
 ده‌کاو پی ده‌کا تاده‌گه‌نه نه‌ندازه‌ی که‌مال و پی گه‌یشتن له‌هه‌ره‌تی لایه‌تی
 دا.

﴿وَمِنْكُمْ مَنْ يَتُوفَىٰ، وَمِنْكُمْ مَنْ يَرُدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ﴾ هی واتان هه‌یه
 پیش پله‌ی لاوه‌تی یان له‌هه‌ره‌تی کاملی و پی‌گه‌یشتی دا ده‌مری، هی
 واشتان هه‌یه ته‌مه‌نی درێژ ده‌بیته‌وه تاده‌گاته ته‌مه‌نی پیری و پۆلکان، هیژو
 پیژی تیدا نامینی، عه‌قل و هۆشی که‌م ده‌بی، لاواز ده‌بی، وه‌کوو مندالی
 ساوا لی دیته‌وه له‌بی هیژی دا، له‌دل ناسکی و هه‌لچون و توپه‌ بوون دا،
 له‌تی‌گه‌یشتن و فیتر بوون دا له‌نه‌خشه‌و پیلان و بیرو بوچون دا، به‌که‌مترین شت
 رازی ده‌بی، به‌که‌مترین شت توپه‌ ده‌بی و ناشت ده‌بیته‌وه، وه‌کوو مندالی
 ساوا لی دیته‌وه له‌وه‌دا که‌هه‌ستی و هرگرتن و حافیظمی شت گل ناداته‌وه،
 شتی وه‌بو ناکه‌ویته‌وه، وه‌کوو مندالی ساوا لی دیته‌وه له‌وه‌دا تیروانینی بو
 روداوه‌کان به‌ساده‌یی و تاکه‌ تاکه‌یه، پیکیان ناگری و لیکیان ناداو ناکام و
 نه‌تیجه‌یان لی هه‌لناهینجی، روداو به‌سه‌ره‌اته‌کان له‌هه‌ست و هۆشیدا جی‌گی‌ر

نابن، پیش نهوهی بگاته کو تایی تاوو توئی کزدنی روداوێك سهره تاکی له بیر ده چیتتهوه، ناوا بهو جوړه ده گاته ته مهنی پیری و که نه فتی ﴿حقی لا یعلم من بعد علم شیئاً﴾ هتا وای لی دی دواي زانینو وشیاری هیچی له بیر نامینی و هیچ نازانی، نهو زانیاری و زانستهی خوئی پیوه باده داو موجه لهو موناقه شهی پی ده کرد، هه مووی له کیس چوه، هیچی پی نه ماوه دۆست و کهس و کاری خوئی نانا سیتهوه، ته نانهت ریگای مالی خوئی لی تیک ده چی، روده کاته مالی خه لکی تر! ری ناباتهوه بو خانو لانهی خوئی، سهری له رزۆکو موی سپی و پیستی چرچ و عه قلی خه ره فاو!! وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿ومن نعمه ننکسه فی الخلق﴾ (یس/۶۸) یان ده فرموی: ﴿الله الذی خلقکم من ضعف، ثم جعل من بعد ضعف قوة، ثم جعل من بعد قوة ضعفاً وشيبة، یخلق ما یشاء وهو العلیم القدیر﴾ (الروم/۵۴) نه مجار پهروه ردگار به لگه یه کی تر دیتیتتهوه له سهر رابوونی قیامهت و زیندو بوونهوهی ناده میزاد سهر له نوئی. شین بوونهوهی گژوگیا ده کاته به لگه له سهر راستی هاتنی قیامهت، چونکه لی که چوونی به هیتز هیه له نیوان شین بوونهوهو سهر ده رهیتانی گژوگیا له پاش باران بارین به زیندو بوونهوهی ناده میزاد دواي مردن و هاتنی رۆزی قیامهت! ده فرموی: ﴿وترى الأرض هامدة﴾ نه تو ده بیینی نهی بینر! نهی ناده میزاد زهوی ده بیینی وشکو برینگه، گژوگیای تیدا نیه، ﴿فاذا انزلنا علیها الماء اهتزت وربت، وأنبتت من کل زوج هیح﴾ جاکه بارانمان به سهر دا باراندو تیر ناو بوو، زهوی به که فشۆل ده بی و له خۆده کهوئی، ره گوو ریشالی گژوگیاکه ی به باران و ناو گه شه ده کاو راده سی و دهشت و دهر ده پازینیتتهوه، جوړه ها گژوگیا و گول و گولزار نارایشی دیمه نه کانی ده ده ن! جوړه ها بوو و بهرام و تام و چیتیان لی پهیدا ده بی، جاکه سیك بتوانی زهوی وشکو برینگ و مردو ناو زیندو بکاتهوهو نارایشتی بدا، زۆر به ناسانی ده توانی مردو نه کان سهر له نوئی زیندو بکاتهوه، به لگه یه کی به هیتزهو

دهی که وای چۆن و بهیچ عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا داناون و کردویان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشهری ده فهرموی: وشهی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه که ناماژه به وه ده کا: کهواز له هی پیشه وه ی بیئنی و چی دی له سهری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان بته رسته کان ده یان زانی: که بته کان یان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیر ئیدیعی ئه و یان نه کرده و، به لām به خودا زانینی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانی خودایه تی مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئه وه ی هه موو کهس پاداش و سزای کرده وه کان یان وه ربگر نه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخیی و کهم بایه خی و نه فامی و گیلی ئه وانه دهر ده خا: که به دهستی خۆیان له مادده و که ره سته ی زهوی شتیک داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده کهن!

ئه بچار پهروه ر دگار تاک و ته نهایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی ده سه لمیئنی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیچ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ دینیتته وه ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له ئاسمانه کان و زهوی دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بو نایه، کارو باری بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، نه گه ر خودا کان له ناو خۆیاندا کیشه یان تی بکه و ی بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنی بوونه وهر دا، ئه و کاته یان به هه موویان شتیک به دی دینسن و کاریک نه بجام ده دن و پیوستیان به یارمه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەى كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتە دەلەت: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تەر؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارەن و خوارەنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە موغجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتە دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزان: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

۳- چه سپاندنی نیگا و سروشی خودا بۆ پیغه مبهرا و رهوانه کردنیان بۆ سهر کۆمه لانی ناده میزاد به گویره ی پیویست و پشتگیری کردنیان به موعجیزه و رودای سهرناسا و موعجیزه، بۆیه زۆر جار له قورنان دا پی له سهر ئهم بنه مایانه داده گری و جه ختیان له سهر ده کاتهوه.

له لایه کی تره وه چه ند جارێک ئاماژه مان پی کردوه و له کتیبه ئوصلیه کاندایا چه سپاوه: که فەرموده کانی پیغه مبهرا ﷺ رونه ره وه و ته فسیره و رافه کهری نایه ته کانی قورنانن. جا با بزانی پیغه مبهرا ﷺ چۆن قۆناغه کانی دروستبوونی ئاده میزادی رون کردۆته وه؟ له صه حیجی بوخاری و موسلیم دا فەرموده یه که هیه، عه بدولای کوری مه سعود ده فەرمو ی: پیغه مبهرا ﷺ بۆی باس کردین: فەرمو ی: ((ان احدکم یجمع خلقه فی بطن امه اربعین یوما، ثم یكون علقه مثل ذلک، ثم یرسل الله الملك فینفخ فیهِ الروح ویؤمر باریع کلمات بکتب رزقه واجله وعمله شقی او سعید)).^(۸)

واته: ههر یه کی که له ئیوه له سکی دایکی دا چل رۆژ به نوتفه یی ده می نیتیه وه، پاشان چل رۆژ به خو ئینپاره یی ده می نیتیه وه، پاشان چل رۆژ به گۆشتپاره یی ده می نیتیه وه، نه مجار په ره وردگار فریشته ده نیرێ گیانی به بهردا ده کا و فەرمانی پی ده کری به نویسنی چوار شت: رزق و رۆژی، ته مه نی، کار و کرده یی، باشه یان خراپه.

ئینوعه بباس ده فەرمو ی: دای پی په ربوونی چوار مانگ له (ده) رۆژی یه که می پاش چوار مانگه که گیانی به بهردا ده کری، ههر ئهم نه ندازه یه ش ده بیته عیده ی ئافره تی می رد مردوو، واته: چوار مانگ و ده رۆژ.

بیگومان فو پیدا کردنه که هۆکاری که خودا ده په خستنی بۆ گیان به بهردا کردنی کۆرپه له، به دیه ی تان و شیوه کێشانه که ی به قودره تی خودا نه نجام

(۸) بوخاری له سه ره تای کتیبی (القدر) (۶۵۹۴) دا هه ره وها موسلیم له سه ره تای کتیبی (القدر) (۲۶۴۳) ریوایتیان کردوه.

دهدری: وه کوو ده فمرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ﴾ (الاعراف/ ۱۱)
 یان ده فمرموی: ﴿وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوْرَكُمْ﴾ (غافر/ ۶۴) یان ده فمرموی:
 ﴿فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ....﴾ (الحج/ ۵) نمو گیانهی که له ماده
 مه نهویه که دایه پیش تیپه پر بوونی چوار مانگه که گیانیکی رو که یه و گیانی
 حه قیقی نیه. زانایانی نیسلام گومانیان له وه دا نیه: که به به مردا کردنی گیانی
 حه قیقی و جمو جول پدیداکمر له کۆرپه له دواي تیپه پر بوونی چوار مانگه که
 پهیدا ده بی!

قورطوبی ده فمرموی: نه گمر ئافره تیک مهنی پیاوه که ی ده راویشته وه،
 حوکه ی وه زعی حه ملی بو پر یار ناداری و هیچ حیسابیتیکی بو ناکری، به لام
 نه گمر به خوین پاره یی فرپی دایه وه، یان به گوشتپاره یی نه وه حیسابی حه ملی
 بو ده کری و ره حه می پی پاک ده بیته وه عیده ی پی ده روا، نه مه مه زه به ی
 نیمام مالیکه!

شافیعی ده فمرموی: فرپی دانسی گوشتپاره هیچ نیعتیباریتیکی بو نیه،
 کاتیک نیعتیباری بو ده کری نه گمر شکل و شیوه ی کیشرابی. نه گمر همر
 گوشتپاره بوو شکلی نه کیشرابوو نه وه دوو راهیه: رای دهق له سهر هاتوو
 نه وه یه: که عیده ی پی ده روا، به لام نایسته ئافره تی منال بوو، به دایک دانانری،
 چونکه عیده به خوینی رهوان و جاری تیپه ده بی، که وابوو به گوشتپاره باشت
 رویشتنی عیده ی پی ده روا. (۹)

نیمام مالیک ده فمرموی: نه گمر ئافره تیک زه بریتیکی بهر سکی که وت،
 کۆرپه له که ی به خوینپاره یی یان به گوشتپاره یی فرپی دا، نهوا خوینی کۆرپه له
 وه ده گری: که بریتیه له نیوه ی دهیه کی خوین..

شافیعی ده فمرموی: نه گمر کۆرپه له که شکل و شیوه ی نه کیشرابوو هیچ
 خوینیتیکی له سهر نیه.

نیام مالیك ده فهرموی: نه گهر تافره تيك سکی له بار چوو کۆریه له یه کی
فری دا، دهنگی لیوه نه هات نهوه نیوهی دهیه کی خوینی له سه ره. نه گهر
دهنگی لیوه هات: نهوه له گهل شافیعی دا رایان وایه خوینی تهواو وهرده گری.

حال و وه زعی ئاده میزادان؛ کی شه و نیزاع و ده مه ده می

بپروا شیواوه کان و پاداشتی خاوه ن باوه ران

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٨﴾ ثَانِي عَظِيمٍ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهٗ فِي
الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٩﴾ ذَلِكَ
بِمَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٠﴾ وَمِنَ النَّاسِ
مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَهُ
فِتْنَةٌ اِنْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ذَلِكَ هُوَ
الْحُسْرَانُ الْمُمِينُ ﴿١١﴾ يَدْعُوا مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ
وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٢﴾ يَدْعُوا لَمَن
ضَرَّهُ أَقْرَبُ مِن نَّفْعِهِ لَيْسَ الْمَوْلَىٰ وَلَيْسَ الْعَشِيرُ ﴿١٣﴾
إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ

تَجَرِّي مِنْ تَحِيَّهَا الْأَنْتَهَرُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٤﴾

زۆریه‌ی راقه‌کمرانی قورئان له‌سه‌ر نه‌وه‌ن: که‌نایه‌تی ﴿ومن الناس من يجادل...﴾ ده‌رباره‌ی نه‌بوجه‌هل، نازل بووه، خودا هه‌ره‌شه‌ی لی کرد به‌پرسوا کردن له‌دونیا‌دا، هه‌ره‌شه‌که هاته جی و له‌غه‌زای به‌دردا کوژرا. یان ده‌لێن: ده‌رباره‌ی (النضر) ی‌کوری (حارث) نازل بووه: که‌نه‌ویش له‌غه‌زای به‌دردا کوژرا.

ده‌رباره‌ی نایه‌تی ﴿ومن الناس من يعبد الله...﴾ تیمامی بوخاری له‌تیب‌نوعه‌بباسه‌وه ریا‌یه‌ت ده‌کا: ده‌فه‌رموی: پی‌اوی واهه‌بوو کۆچی ده‌کرد بۆ مه‌دینه‌و موسوڵمان ده‌بوو: جاته‌گه‌ر ژیا‌نی خو‌ش بو‌ایه: ژنی کوری ببو‌ایه، نا‌ژه‌له‌کانی باش زاو و زیا‌ن بک‌ردایه ده‌ی‌گوت: به‌خودا تاینی‌کی باشه، نه‌گه‌ر وانه‌بو‌ایه ده‌یان‌گوت: به‌خودا تاینی‌کی شومه‌ تیر خودا نایه‌تی ﴿ومن الناس من يعبد الله على حرف....﴾ ی نازل کرد.

تیب‌نومه‌رده‌وه‌یه‌ی له‌ری‌گای (عطیه) وه له‌تیب‌نو مه‌سه‌عوده‌وه ریا‌یه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رموی: پی‌اوی‌کی جوله‌که موسوڵمان بوو، دوا‌یی کوی‌تر بوو، مال و مندالی فه‌وتان، ره‌ش‌بینی به‌تیس‌لام کرد و تی: له‌م ناینه تازیه‌م خیرم نه‌دی، هه‌ر که‌موسوڵمان بووم کوی‌تر بووم مال‌م فه‌وتا، منداله‌کام مردن. تیر نایه‌تی ﴿ومن الناس من يعبد الله على حرف...﴾ نازل بوو.

ئه‌م کۆمه‌له‌ نایه‌تی تیره‌ با‌سی حال و وه‌زعی سی پێ‌ر له‌ ئاده‌میزاد ده‌کا، ئه‌مه‌ش دوا‌ی به‌یان‌کردنی حال و وه‌زعی کۆمه‌لێک له‌گوم‌پا و نه‌زانه چا و لی‌که‌ره‌کان: که‌له‌وه پێ‌ش به‌نایه‌تی ﴿ومن الناس من يجادل في الله بغير علم، ويتبع كل شيطان مريد﴾ با‌سی کردن.

۱- کۆمه‌لی یه‌که‌م ته‌وانه‌ن بان‌گه‌وا‌زی خه‌ل‌کی ده‌که‌ن بۆ گوم‌پایی و بۆ‌خۆشیان سه‌رانی کوف‌رو سه‌ر‌پێ‌چیکار‌ان. ده‌فه‌رموی ﴿ومن الناس من يجادل

فی الله بغیر علم ولا هدی ولا کتاب منیر ﴿ بری ناده میزاد همن، کیشو دهمه ده می ده کهن ده باره ی تاکو تنهایی خوداو زات و صیقاتی، لهم جیدالو کیشیه دا چ به لگه یه کی عه قلی و نه قلی راست و دروستیان به دهسته وه نیه، به لگو همر به هاوانته و ناره زوبازی یه و بهس!

نه به لگی عه قلی به هیزیان لایه، نه له خودا وه نیگا و سروشیان بو هاتوه بوئنه وه ی نه وانه پشتی پی بههستن.

﴿ثانی عطفه لیضل عن سبیل الله﴾ کیشو جیدال ده کا خویه زل ده زانی و پشت له حق هه ل ده کا، حق و راستی به گویدا ناچی و چه ندیک بانگ بکری بو حق نمو مل نادا. به فیزه وه لا ده کاته وه و خوی له خه لگی بهر زتر ده زانی. مه بهستی خویه زل زانی و فیز کردنه که ی نه وه یه: له تاکام دا بر واداران له نایینی خودا دوور بکه ونه وه واز له خودا په رستی بینن. همر به وهنده رازی نابی خوی گومرپایه، ده یه وی خه لگی تریش گومرپا بکا.

لامی (لیضل) یان (لام) ی تهعلیل و بایسه، یان (لام) عاقیبه ته. زومه خه هری ده فهرموئ: (لام) ی تهعلیله واته ک کیشو جه ده ل بهرپا ده کا بوئنه وه ی خه لگی گومرپا بکا.

نهم زلخورتیه گومرپا و گومرپا که ره، ههروا به سه ری هه ناچی پیویسته ریشه کیش بکری و له ناو بری ﴿له فی الدنیا خزی﴾ له دونیادا ریسوایی و سه رشوپی به شیه تی!! وه کوو له وه پیش ناماژه مان بو کرد، راقه که ران ده لئین: مه بهستی نه بو جه هلو هاوه لانیه تی نه وه بوو: له غه زای به دردا هه موو نه وانه کوژران و ریسوا بوون ﴿ونذیقه یوم القیامة عذاب الحریق﴾ له روژی قیامه تیش دا عه زابی ناگری دۆزه خی پی ده چیژین، توپی ده دهینه ناو دۆزه خه وه به ناگر ده یسوتینین.

﴿ذلك بما قدمت یداک﴾ جائو کاته پیی ده گوتری: نهم به ناگر سووتانو عه زابه به نیشته سزای نه و کرده وانه یه که له دونیادا نه نجامت داوه، به هوی

تاوانی خۆتوه‌یه‌و سزایه‌که پراو پری تاوانه‌کاته. ﴿وان الله ليس بظلام للعبید﴾ نه‌مه‌ش له‌م روه‌ویه: که‌خودا سته‌م له‌به‌نده‌کانی نا‌کاو که‌س به‌بی تاوان سزا نادا.

یان نه‌مه‌ی له‌پری سه‌رزه‌نش‌ت و لۆمه‌ کردن و لا‌ق‌رتی پێ‌کرد‌نه‌وه‌ پێ ده‌گوت‌ری: وه‌کوو نه‌وه: که‌له‌نایه‌تی‌کی تر‌دا ناما‌زه به‌وه ده‌کاو ده‌فه‌رموی ﴿خذوه فاعقلوه الى سواء الجحيم، ثم صبوا فوق راسه من عذاب الحميم، ذق انك انت العزيز الكريم ان هذا ما كنتم به تمترون﴾ (الدخان/٤٧-٥٠).

٢- کۆمه‌لێ دووهم: گو‌م‌پراو شه‌قاوه‌ دل‌ک‌رم‌ی و دو‌پ‌روو به‌ره‌وه‌ند په‌رست و ما‌د‌دین. ده‌فه‌رم‌وی: ﴿ومن الناس من يعبد الله على حرف﴾ بری له‌ئاده‌میزاد خودا په‌رستی ده‌که‌ن له‌که‌نه‌اره‌وه‌ به‌پ‌روا‌لت، خودا په‌رستی‌یه‌که‌یان به‌دل‌نیوه‌ له‌ناخه‌وه‌ به‌د‌ل‌سۆزی عیبا‌ده‌ته‌که‌یان ته‌نجام ناده‌ن، وه‌کوو که‌سی‌ک وان له‌که‌ناری سو‌پاوه‌ ده‌وه‌ستی، هه‌رکات‌ی هه‌ستی به‌خه‌ته‌ر کرد ده‌قو‌چینی و هه‌لدی، نه‌گه‌ر سو‌پا‌که‌ش سه‌رکه‌وتنی به‌ده‌ست هینا، نه‌وه سنگ ده‌رده‌په‌رینی و خۆ ده‌باته‌ پێشه‌وه‌. ئه‌و جۆره‌ که‌سانه‌ پ‌روا شیا‌وو پ‌اران، دل‌دامه‌زراو نین، دل‌یان له‌سه‌ر ئایین دانه‌مه‌زراوه‌، عیبا‌ده‌ته‌که‌یان به‌د‌ل‌سۆزی نا‌که‌ن و کۆمه‌لێکی دوو پ‌روو.

جا ئه‌و جۆره‌ که‌سانه‌، ﴿فان اصابه خيرا اطمان به﴾ نه‌گه‌ر له‌د‌وای نیمان‌هێتانه‌که‌ی و له‌ژێر سایه‌ی ئایین دا قازانج‌ی‌کی ما‌دی ده‌ست که‌وت، مال‌ و سامانی زۆر بوو، مندالی بوون، له‌ش‌سا‌غ و ته‌ند‌روست بوو، نه‌وه دل‌ی به‌ئایین خۆش ده‌بی و ده‌لی: به‌خودا باش بوو موس‌ول‌مان بووم و ئه‌م ئایینه‌ ئایینی‌کی چاکه‌.

﴿وان اصابته فتنة انقلب على وجهه﴾ خۆ نه‌گه‌ر له‌ژێر سایه‌ی ئایین دا توشی نه‌خۆشی بوو، مندالی مرد، مال‌ و سامانی که‌م بۆوه، خێزانی مندالی

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا دانا و
كر دويان به هاوه لى خودا و به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعه) يەو به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وهى
بينى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه به تە كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى
ئهو يان نه كرده، به لām به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان ئهو
ده گه يەنى، چونكه كه سىك خودا يەو شايانى په رسته: كه تواناى به سەر هه موو
شتىك دا هه بى و صيفه تى خودا يە تى تىدا بى، يه كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يە تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئهو وهى هه موو كه س پاداش و سزاي
كرده وه كانيان و هه رگه نه وه.

ئايه ته كه گالتەو لا قرتى پى كرده، بى نرخی و كه م بايه خى و نه فامى و
گىلى ئه وانه دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستەى زهوى شتىك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئەجار په روه ردا گار تاك و تە نهايى خۆى راده گه يەنى و خودا يە تى خۆى
ده سه لمى تى و جگه له خۆى خودا يە تى بۆ هى چ شتىك بريار نادا. به لگەى به پىز
دېني تە وه و ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له تاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره مه زن و پىرۆز خوداى تر
هه بو نايه، كارو بارى بوونه وەر تىك ده چوو، ياساى رى سايان تىك ده گىران و
تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه و ره دا چەند خودا يەك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو
خۆياندا كيشه يان تى بكه وى بوونه و ره وىران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه ل سوراندنى بوونه و ره دا، ئهو كاته يان به هه موويان شتىك به دى دى سن و
كارىك نه نجام ده دهن و پى وى ستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئهو كاته ماناى

له ده ستدانی مندالۆ و تهن دروستی، دانیایی و بتمانمو صهبر و ئارامیش
له ده ست ده دا!

ئمو که سه ی روو له خودا وهرده گپری رو له کوێ ده کا؟ کی ده پهرستی؟
بیگومان ئمو به ده به خته مال و ترانه ﴿يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَالًا يَصْرَهُ
وَلَا يَنْفَعُهُ﴾ جگه له خودا عیبادهت ده کا بۆ بت و صهنه مێک: که به هیچ جوړی
ئمو عیبادهت بۆ کراوه ناتوانی زیانی لی بذا، یان سوودی پی بگهیه نی،
هاواری لی ده کاو لیتی ده پارتتموه، واده زانی سوودی پی ده گهیه نی و زیانی لی
دوور ده خاتمه، به لām عیبادهت بۆ کراوه که ی دارای هیچ شتیکی نیه، نه گهر
به ندایه تی بۆ نه کا زیانی پی ناگهیه نی، نه گهر عیباده تیشی بۆ بکا سوودی پی
نادا. ﴿ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ﴾ به راستی ئمو هه لگه رانموه و به پهرستییه
گومراییه کی زۆر دووره له حق و لادانه له پرتبازی حق و دوور که وتنه وهیه
له شه قامه ری.

﴿يَدْعُوا لِمَنْ ضَرَهُ اقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ، لِبُئْسِ الْمَوْلَى وَلِبُئْسِ الْعَشِيرِ﴾ ئمو
گومراو به ده به خته عیبادهت ده کا بۆ شتی که له دونیادا زیانی له سوودی
نزیکتره، به لām هیچی پی نا کری. له قیامه تیشدا زیانگه یاندنه که ی ناشکرایه و
به هوێ ئمو عیبادهت بۆ کردنه ی توپ ده دریتته ناو دۆزه خه وه بۆ هه تا هه تایه
سزای سهخت ده چپژی: به راستی یارمه تی ده رتیکی زۆر خراپ و یاوه رتیکی زۆر
ناپه سه نده. یان ئه مه ناخاوتنی به پهرسته که یه، له و کاته دا: که بۆی مه علوم
ده بی: که به هوێ ئمو پهرستش و عیبادهت بۆ کردنه وه ده خریتته دۆزه خه وه ئمو
قه سه یه ده کا!

۳- کۆمه لێ سییه م: کۆمه لێ به خته و وهرانن: ئه وانن: که به دل ئیمانیا
هی ناوه به کرده و ههش راستی ئیمانه که یان چه سپانده. ده فهرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ
يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾
بیگومان پهروهر دگار پاداشتی ئه وانه ده داته وه: که ئیمانی راست له دل و

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و كر دویانن به هاوه لى خوداو به نڊایه تیان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی بیئى و چى دی له سهرى نه پۆی و ئینكاری دوا وه شی بكه ی! بیگومان بته رسته كان ده یان زانى: كه بته كانیان مردوو زیندو ناكه نه وه و هه رگیز ئیدی عای ئه و یان نه كرده، به لām به خودا زانینى ئهو بتانه و بریار دانه كه یان ئه وه ده گه یه نى، چونكه كه سێك خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه كێكیش له تاییه تمه نڊیه كانى خودایه تى مردوو زیندو كرده وه یه بۆ ئه وه ی هه موو كه س پاداش و سزای كرده وه كانیان وه ربگر نه وه.

ئایه ته كه گالته و لاقرتێ پێكردنه، بى نرخی و كه م بایه خى و نه فامى و گێلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆیان له مادده و كه ره ستى زه وى شتیک داده تاشن و به نڊایه تى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه یای خۆی راده گه یه نى و خودایه تى خۆی ده سه لمیئى و جگه له خۆی خودایه تى بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پێز دینیتته وه ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیرۆز خودای تر هه بوونایه، كارو بارى بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای رێسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو خۆیاندا كێشه یان تى بكه وى بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته یان به هه موویان شتیک به دى دینسن و كاریك نه نجام ده دن و پێویستیان به یارمه تى یه كترى هه یه، ئهو كاته مانای

واتە: ھەر كەسىڭ گومانى وايە: خدا يارمەتى پېغەمبەرى خۇي: (محمد ﷺ)
 نادا لەدۇنيادى قىيامەت و زالى ناكى بەسەر دوژمنانى دا، بابە ھەبلىك خۇي
 لەقەنارە بدا بەھەلاشى خانوى خۇيەو، خۇي ھەلاۋەسى بەگورىسىك بەبن
 مىچى خانو ھەمى خۇي دا ﴿ثم ليقطع﴾ پاشان ھەبەكە بېرى و بىكەۋىتە
 خوارەو، يان پېش بىخواتەو ھەناسە لەخۇي بېرى تادەخنىكى، ﴿فليظفر﴾
 نەجار باھەر لەتېستەو بىر لەو رووداۋە بىكاتەو لەدلى خۇي دا لىكى
 بداتەو بېروانى ﴿هل يذهبن كيده مايعظ؟﴾ نايانەم كەدەۋىيە داخى دلى
 لادەبا؟ نەخەير ھەرچى بىكا بى سوودە، بايزانى: كەھىچ رىگا چارەيدە نىە بۇ
 خۇگرتن لەزىر بارى گرانى بەلاۋ ناخۇشى دا جگە لەپشت بەستى بەخوداۋ
 چاۋەروانى يارمەتى ئەو. ھىچ رىگايەك نىە بۇ رزگار بوون لەبەلاۋ موصىبەت
 جگە لەروكردنە خوداۋ پارانەۋە لى. بەبى روكردنە خوداۋ پشت بەستى بەھىزو
 دەسلەتتى پەروەردگار ھەمو ھەول و تەقەللەيك بى سوودە، ھىچ
 بەرھەمىكى نابى، بەلكو پتر تەنگە تاۋ دەبى، كەواتە: باكا براى لىقەوماۋ
 ئەم دەروازە لەخۇي دانەخاۋ ئەو رووناكىيە لەخۇي نەكوزىنىتەو، خۇي لەو
 ھەوا سازگارە بى بەش نەكاۋ ھەناسە لەخۇي نەبى. نىمام ئەبوجەغفەرى
 (النحاس) دەفەرموى باشتىن تەفسىر بۇ ئەم ئايەتە ئەۋەيە: بگوتىرى:
 (كەسىك پىي وايە: خدا پېغەمبەرى خۇي ھەزەرەتى موحەممەد ﷺ سەرنەخاۋ
 زالى ناكى، پىي وايە دەتوانى ئەو كۆمەكىيە يەزدانىيە بۇ پېغەمبەر دى ئەو
 دەتوانى بېرى، بافلىك بىزىتەو ەتوانى بەھۇيەۋە بگاتە ناسمان، نەجار
 ئەو كۆمەكىيە بېرى نەگەر بۇي دەكرى، پاشان بېروا تىبفكرى: ناخۇ فرت و
 فېلەكانى توانىويانە ئەو كۆمەكىيە كەپتى ناخۇشە بۇ پېغەمبەر ﷺ بى،
 بېرن و نەھىلى خودا يارمەتى پېغەمبەر ﷺ بدا؟؟ بەكورتى نەگەر نەتوانى
 ئەو كۆمەكىيە قەطە بىكا بەتەكىدش ناتوانى، بادلتىا بى خودا يارمەتى
 پېغەمبەرى خۇي دەدا).

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا دانا و
كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعه) يەو به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وهى
بينى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه به تە كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى
ئهو يان نه كرده، به لām به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان ئهو
ده گه يەنى، چونكه كه سىك خودا يه شايانى په رسته: كه تواناى به سەر هه موو
شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كيكيش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئهو وهى هه موو كه س پاداش و سزاي
كرده وه كانيان وه رىگرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و
گيلى ئه وانه دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستهى زهوى شتيك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه جار په روه رداگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يەنى و خودا يه تى خۆى
ده سه لمينى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هيج شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ
دينيتته وه ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له تاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره مه زن و پيروژ خوداى تر
هه بو نايه، كارو بارى بوونه وەر تيك ده چوو، ياساى ريسا يان تيك ده گيران و
تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چەند خودا يەك هەبن، نه گه ر خودا كان له ناو
خۆياندا كيشه يان تى بكه وى بوونه وەر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه ل سوراندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته يان به هه موويان شتيك به دى دينسو
كارىك نه نجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئهو كاته ماناى

وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ
وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَن يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن مُّكْرِمٍ

إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿١٨﴾

لهوه پیتش پهروه ردگار حال و وه زعی موشریک و دوروو موسولمانه کانی
بهیان کرد، لیره شدا نهوه روون ده کاتهوه: که روژی قیامت پهروه ردگار
داداگایی هه موو تهوانه ده کاو لیکیان هه لده هاویری و حق و به تال لیك جیا
ده کاتهوه. ده فیرموی: ﴿ان الذين امنوا والذين هادوا والصابئين والنصری
والجوس والذين اشركوا، ان الله يفصل بينهم يوم القيامة﴾ بینگومان
تهوانی نیمانیان به خوداو به پیغه مبهری خودا هیناوه، ههروه ها تهوانی
جوله که نو پهیره وی نایینی یه هوودی ده که نو، تهوانمیش: که (صایینه نو)
(کۆمه لیکن له نیوان جوله که نو مسیحی یان تاقمیکن فریشته په رستو زه بوور
ده خویننه وه).

ههروه ها نهصرانییه کانو تهوانی به ناوی نایینه وه پیتان ده گوتری
(مه جوس) خۆرو مانگو ناگر ده په رستو و بریاری دوو خودا ده دن: ده لیتن:
خودای خیر و خودای شهر هیه.

ههروه ها تهوانی هاو له بۆ خودا داده نین و له تهك خودا ددا شتی تر
ده په رستن، خودا روژی قیامت داداگایی هه لگرانی نه م نایینه ده کاو
به عه دالت لیکیان هه لده هاویری: تهوانی نیمانیان ساغو په سنده ده یاغاته
ناو به هه شته وه، تهوانی تر ده خاته ناو دۆزه خه وه، هه رکه سه به گویره ی
نیمان و کرده وی پاداش و سزای خۆی وهرده گرتته وه.

﴿ان الله على كل شيء شهيد﴾ بینگومان خودا شایه دو ناگاداره به سهر
کرده وه کانیان داو کردار و گوفتاریان لای خودا تو مارکراوه و هیچی لی گوم

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لىرەدا (منقطعه) يەو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هەمزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وهى بينى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هەرگيز ئيديعاى نه ويان نه كرده، به لام به خودا زانىنى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گيه نى، چونكه كه سىك خودا يه و شايانى پەرستنه: كه تواناى به سەر هەموو شتىك دا هەبى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئهو وهى هەموو كهس پاداش و سزاي كرده وه كانيان و هەرگرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پىكردنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گىلى نه وانه دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستهى زهوى شتىك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

نه بچار پهروهردگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گيه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لمى نى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هى چ شتىك بريار نادا. به لگه ي به پىز دى نى ته وه و ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گەر له ئاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پىرۆز خوداى تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وەر تىك ده چوو، ياساى رىسا يان تىك ده گىران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گەر له بوونه وهردا چەند خودا يه ك هەبن، نه گەر خودا كان له ناو خۆياندا كيشه يان تى بكه وى بوونه وەر وىران ده بى، خۆنه گەر ته با بوون له هه ل سوراندنى بوونه وهردا، ئهو كاته يان به هه موويان شتىك به دى دى سن و كارىك نه بچام ده دهن و پىويستيان به يارمه تى يه كترى هديه، ئهو كاته ماناى

غووندى نهم ئايه ته ئايه تىكى تره كه ده فهرموى: ﴿اولم يروا الى ما خلق الله من شىء يتفياؤا ظلاله عن اليمين والشمائل سجداً لله وهم داحرون﴾ (النحل/٤٨) يان كه ده فهرموى: ﴿وان من شىء الا يسبح بحمده، ولكن لاتفقهون تسبيحهم﴾ (الاسراء/٤٤) ئايه ته كه ناماژه به ده ده كا كه ده شاماتىكى زور له قه باره به رزايى به كان (العوالم العلويه) له مانگ و خور و مه جهره و نه ستيره كان به رانراو و نه زانراو وه، ههروا ده شاماتىكى زور له كيو و دول و چوم و ساراو دره خت و پيرو و خشوك به گيان له بهرو بى گيان وه، هه مو و نهم ده شاماته تىكرا له مه و كيبىكى سهر سوپه ينه ردا به ملكه چى سوژده بو خودا ده به بن و ته سبيحات و ذيكرى خودا ده كهن، يه كته پهرستى نه نجام ده دن، جگه له به شينك له ناده ميزاد كه له و ده شاماته داپراون و به نه نفست له خودا ياخى بوون و عه زابى ريسوا كمرىان بو پريار دراوه...!

پاداشى كافرو خودا ناسان له روژى قيامهت دا

﴿هَذَا نِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا﴾

﴿فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن نَّارٍ يُصَبُّ

مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ۝١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ

وَالْجُلُودُ ۝٢٠﴾ وَلَهُمْ مَقْمِعٌ مِّنْ حَدِيدٍ ۝٢١﴾ كُلَّمَا أَرَادُوا

أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

۝٢٢﴾ إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودايى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساين تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خۆياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كارتيك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايتىن و بىر
بىكەنمە، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو و تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو و گوتراو و بىيىستراو ھەكەن (ھادىث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ نەوانەى كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمە،
بەچىمە قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمە بەيەكترى دەلتىن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىو؟ ئەيىش ھەكوو ئىو خواردن و خواردنمەي نىو؟ ھەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەيىش ھەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ھەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان و ابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرەو موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

نه هه ریمه یان خودای تاریکی. نه مجار ناگریان داناوه به نیشانه ی نورو رووناکی. نه مانه پێیان ده گوتری (مه جوس) و روژێکی کاریگریان هه بووه له گومراکردنی خه لکی دا بۆیه قورئان به تایبه تی ناوی هینان، نه گینا له حه قیقه ت دا نه مانه ش موشریک و بته رستو گومراو سه رگه ردان ترن.

۳- نه گه ر گه لو نه ته وه یه ک بره وایان به خودای تاك و ته نها هه بوو بره وایان به نایینی ناسمانی هه بوو، نه وانه به خاوه ن نایین ده ناسرێن و نه هلی کیتابیان پێ ده گوتری، جا نه مانه له پاش روژگاری حه زره تی (نوح) ﷺ شوین صوحوفی حه زره تی نه براهمیم ﷺ که وتوون، له پاش نه و شوین: ته ورات که وتوون و به یه هود (جووله که) ده ناسرێن و به هاتنی نه سلام نایینه که یان نه سخ کراوه ته وه.

۴- نه صارا یان نه صرانی، نه وانه ن په یه وه ی حه زره تی عیسا ﷺ ده که ن شوین په یامی نه نجیل که وتوون. به هاتنی نه سلام نایینه که یان هه لوه شاهه ته وه.

۵- صابینه: کو مه لێک نه ده میزادن له روژگاری حه زره تی نوح و نه براهمیم وه نه ستیره په رست بوون، له کتێبه تایبه ته کهانی عه قانیدو مه له ل دا پێیان ده گوتری: (صابینه) و (صوبی)، نایین و باوه ریان هینده کو نه بوخشیان لێیان تێک چوو ده مه تیک نه دیعای نه وه ده که ن: که شوین که وتووی نایینی حه زره تی مه سیحن، ده مه تیکش خو یان له نه صرانییه کان جیا ده که نه وه، جا نه گه ر نه صرانییه کان نه عه رافیان پێ بکه ن ده بنه به شێک له مه سیحیه کان! هه لته زو ر نایین و شتی جیا جیای تر هه ن، هه موویان له م پێنج به رو باوه ره سه ره کییه وه سه رچاوه یان گرتوه و کتێبه کهانی (الملل والنحل) و (الادیان والمذاهب) تو ماریان کردوون و هه موویان جگه له نه سلام نه ستا پوچ و به تالنه و په یه وه کارانیان گومراو سه ر لی شیوان، له دوای هاتنی نایینی نه سلام و بلا بوونه وه ی به هه موو جیهان دا هه موو به رو باوه رێک جگه له نایینی نه سلام

به تالو پیره و کارانی کافرن، له روژی قیامت دا پهروه درگار سزای توندیان ده داو رزگار بوونیان نیه، بویه قورئان ناکام و سهره نجامی پیره و کارانی نایینی نیسلام و کافره کان دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ﴾ نهوانی کافرن به خوداو جهزرتی موحه محمد ﷺ به پیغه مبهه نازانن، ناگری دوزهخ له خوئیان ده گری و وه کوو نهوه بهرگو و پوشاکیان له ناگر بو پردری وایه، ﴿يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمُ الْحَمِيمُ﴾ له ناو ناگری دوزهخ دا ناوی کولاتیان به سهردا ده پرتندری، ﴿يَصْهَرُ بِهِ مَاءٌ بِطَوْنٍ وَاجِلْسُودٍ﴾ بهو ناوه گهرمو کولاتره ریخولوه جهرگو و دل و هه ناویان ده توتیه وه، پیستیان هه لده قرچی و دادهلوخی، به هه موو شیوه یه ک سزا ده درین و تولی کوفرو بی دینیان لی ده سندر و بو هه تا هه تایه له سزایه دا ده میهنه وه. نیبنو جه ریرو تیر میندی و نیبنو ته بی حاتم و عه بدی کوری هه مید له نه بو هوره یه وه له پیغه مبهه وه ﷺ ریوایت ده کا ده لی: پیغه مبهه ﷺ فرموی: ((ان الحمیم لیصب علی رؤوسهم، فینفذ الجمجمة، حتی یخلص علی جوفه فیسلب ما فی جوفه، حتی یبلغ قدمیه وهو الصهر، ثم یعاد کما کان)).

﴿ولهم مقامع من حديد﴾ بو نهوان هه یه چند چه کوچی له ناسن دروست کراو، بهو چه کوچانه لییان ده دری، ده مالدری به ده مو چاوو شوینی تری جهسته یان.

نیام نه محمد له نه بو سعیدی خودریه وه ریوایت ده کا: ده فرموی: پیغه مبهه ﷺ فرموی: ((لو ان مقمعا من حديد وضع فی الارض فاجتمع له الثقلان ما اقاموه من الأرض)) هه دو باره له نه بو سعیده وه ریوایت کراوه: پیغه مبهه ﷺ ده فرموی: ((لو ضرب الجبل بمقمع من حديد لتفتت، ثم عاد کما کان، ولو ان دلوا من غساق یهراق فی الدنيا لانتن اهل الدنيا)).

﴿كلما ارادوا ان يخرجوا منها من غم اعيدوا فيها﴾ ههركاتی ههول
 بهن و بیانموی خویان لهو ناخۆشییه رزگار بکهن له دۆزهخ بینه دهری و نهو
 غه م و ناره حه تیانه یان له کۆل بکهن، ده یانگێرنه وه شوینی خۆیان و ده خرینه وه
 هه مان عه زاب و ناره حه تی و پێیان ده گوتری: ﴿وذوقوا عذاب الحریق﴾ به چیژن
 سزای ناگری سوتینه را!

فه ضیلی کوی عه بیاض ده لی: سوتندم به خودا نه وان ته معای چونه ده ر
 ناکه ن قاچیان پێوه ند کراوه ده ستیان که له پچه ی تێدایه، نیت چۆن هه ولی
 ده رچوون به دن؟ وه لی بلیسه ی ناگر به رزبان ده کاته وه چه کوچی عه زاب
 ده یاغاته وه خوار!

دوای رونه کردنه وه ی حال و وه زعی کافره کان له قیامت دا. به یان کردنی
 نهو سزاو عه زابه ی له دۆزهخ دا توشیان دی، دیته سه ر باس کردنی
 به خته وه ریی به هه شتییه کان و ده فرموی: ﴿ان الله يدخل الذين امنوا و عملوا
 الصالحات جنات تجري من تحتها الانهار﴾ بینگومان په ره دگار پاداشی
 گه ره و باشی بو خودا په رستان داناوه؛ نهوانه ی ئیمانیا ن هیناوه و کرده وه ی
 باش و به سوودیان ته نجام داوه، خۆیان له تاوان و خراپه کاری پراستوه خودا
 ده یاغاته ناو چهند باغو باغاتی به هه شته وه، باغو باغاتی به رزو رازاوه و
 جوان قه شه نگ، به ژیر دره خته کانیان دا جوگا و جو بار ده کشین و هینده ی تر
 رازاوه یی و دیمه ی جوان به باغه کان ده به خشن و هوا سازگارو دیمه نه کان جوان
 ده که ن! قه سرو باله خانه کان ده پازینه وه! به رباری نهو خۆشی و رازاوه یی به
 ﴿یحلون فيها من اساور من ذهب ولؤلؤا﴾ جه ستیان ده پازینه وه نه وه؛
 که به زنده ی ئالتون له ده ست و مه چه کیان ده که نه و باز نه کانیان به درو مرواری
 ده نه خشیندرین، هه روه ها به مرواری تر ناوچه وان و سه ریان ده پازینه وه وه
 به دینه ی تاجی شاهانه پێانه وه دیاره!

دپرو مرواری نایابترین ماددهیه: که لهبنکی دهرياکان دا لهناو صدهف دا دهرده هیندری.

﴿ولباسهم فیها حریر﴾ پۆشاکیان له به هه شدا ناو ریشه: له نایه تیکی تردا نه مه ته نکید ده کاتمهو ده فهرموئ: ﴿ولباسهم فیها حریر﴾ (فاطر/ ۳۳) به تی: له کاتیک دا: که دۆزه خیه کان پۆشاکي ناگرينيان له بهر ده کری، به هه شتی یه خودا پیتاوه کان پۆشاکي حهریریان له بهر ده کری، سه رباریی نموهش خشلی زپرو دپرو مرواریان پی دبه خشری.

﴿وهدهوا إلى الطیب من القول﴾ شارروزا ده کرتین بۆ وتنی قسه ی باشو دلتیا که رهوه دلخۆشکمر، بۆ ته مقديسو داننان به فضل و گهره یی خودادا. ﴿وهدهوا إلى صراط الحمید﴾ شارهزا ده کرتین بۆ رتیبازیک و ده خرینه شویتیکهوه: که سوپاسی خودای له سر ده کمن. یان شارهزا ده کرتین بۆ رتیبازیک: که به هۆمهوه رهوشت و هه لسو کهوتیان واده یی خودا لییان رازی بی. قسه ی راستو په سندن نموهیه: که رتیبازی خوداو رتیبازی سوپاس له سر کراو: بریتیه له به هه شت. واته: رتیبازیک: که ناکامه که ی موسولمانان ده گمیه نیت به هه شت.

هیدایه تدان بۆ رتیبازی خودا: بۆ رتیبازی سوپاس له سر کراو نیعمه تیکه له نیعمه ته کانی خوداو فضل و به خشی خودایه بۆ بهنده کانی و شیاری نموهیه خودا له کاتی رانواندنی نیعمه ته کانی ده ست نیشانی بکا.

نهمی باس کرا ناکامی کیشمو ده مه ده میی دوو پتیره بو له ناده میزاده کان: پتیری موسولمانان و پتیری کافران نموانی به هه شتین و نموانی دۆزه خین!

بۆیه پتیره ناده میزاد بیر لهو ناکامانه بکاتمهو به خۆی دا بجیتمهو ههول بدا له پتیره تا قمی خودا په رستان بی...

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناي به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسايان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

کافرن به خوداو به پیغه مبهری خودا ﴿وَيَصْدُونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ و پیرای کافر بوونه که یان ناهیلن موسولمانان بچنه ناو که عبه وه شه عانیری حه ج و عومره نه بجام بدن، به رهنگاری بانگهوازی نیسلا می ده بنه وه ده بنه کو سپ و ته گهره له بهردهم بلا بوونه وهی دا، مهسجیدو لحرامیان له موسولمانان یاساغ کردوه، له کاتیک دا تهو موسولمانانه له هه موو کهس شیاو ترن بهو ماله پیروژه، ﴿الَّذِي جَعَلَنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءَ الْعَاكِفِ فِيهِ وَالْبَادِ﴾ موسولمانان ده گپرنه وه له دیدنه نی تهو ماله ی: که خودا بۆ ئاده میزادانی داناوه، دانیش توانی ناو مه ککوو حهره و ده ورو بهری و شوینه کانی تریش تییدا چون یه کن، خانه ی خودایه بۆ هه موو کهس و کهس مافی تهو ی نیه تهو شوینه پیروژه بۆ خۆی قۆرغ بکاو نه هیلی خودا بهرستان دیدنه ی بکن.

بیگومان نه مه داب و نه پیتی موشریکه کانی مه ککه بوو خه لکیان له ناین ده گپرا به وه، به ره ره کانی بانگهوازی پیغه مبهریان ده کرد، تهنگیان به وانه هه لده چنی: که خودا بهرستییان ده کرد، سالی حوده ییه نه یان نه یشت پیغه مبهر ﷺ له گه ل موسولمانه کان حه ج و عومره نه بجام بدن، تهو ناوچه یه ی خودا دانیش توانی هه موو شوینیکی (مه ککوو ده ره وهی مه ککه) ی تییدا چون یه ک لی کردوه، بۆ هه موو کهس وه کوو یه ک وایه مالی هه موو کهسه، تهو موشریکه قو په ییشیه مله وپانه سته م ده کهن و موسولمانان له دیدنه ی تهو ماله پیروژه مه نه ده کهن !

﴿وَمَنْ يَرِدْ فِيهِ بِالْخِلَافِ بَظْلٌ مِنْ نَفَقَةٍ مِنْ عَذَابِ الْيَمِّ﴾ هه ره که سیکی نیازی وابی لهو ماله پیروژه دا روبکاته جه ورو سته م له خودا یاخی ببی و سه ره پیچی فه رمانی خودا بکا تهو نه یه له تهو له ی تهو تاوانانه ی دا عه زابی به نیشو نازاری پی ده چیژین و روژی قیامهت توپی ده دهینه ناو دۆزه خه وه.

بیگومان ته م مه نه جه ی خودا له به ره ی ناوچه ی ئارام و لا تی ناشتیه وه دایناوه، پیش تهو هه موو هه ول و تی کو شانانه کهو ته وه: که ئاده میزادان داویانه

بۆ دانانی ناوچهیه کی تارامو دووره شهرو دارندراو له چهك، ناوچهیه ك چه کی تیدا فری دری و دوژمن له گهل دوژمن شهرو نهكا، خوینی تیدا نهژی.

ئیبنو نهبی حاتم ده فرموی: نهه تاییه تی ناو حه ره مه: هه كه سیك نیازی شتی خراپ بكا بابه فیعلیش نهیكا، سزا بدری.

هه ئیبنو نهبی حاتم لهیه علای كوری ئومه یه وه ریوایه ت ده كا ده ئی: پیغه مبه ر ﷺ فرمویه تی: ((احتكار الطعام بمكة الحاد)) نه مهش به شیكه له سته مو ئه ونه یه کی تاوانه، ئیلحادو سته م هه موو تاوانیکی گه و ره و پچوك ده گرنه وه، چونكه شوینه كه پیروژه و لای خودا ریزداره، په ره و ردگار ته نانه ت هه ره شه ی له وانه كرده: كه نیازی خراپه یان هه یه تی یدا با نه نجامیشی نه ده ن. كه سیك نیازی خراپه یه کی كرده نه نجامی نه دا له مه كه كه دا نه بی سزاو عیقابی له سه ر نه ه.

نایه ته كه نهه دوكمانه ی لی وه ده گیه ی:

۱- نازادی عیبادت له حه ره می مه کی دا بۆ هه موو كه سه: دانیشه تووی مه كه كه بی یان ده ره وه ی مه كه كه بی، نه مهش نه وه ی لی وه ده گیه ی: هه كه سیك بیته كو سپ و ته گه ره و نه هیلێ موسولمانان هه ج بكه ن كا فر ده بی و له پتری كاfran ده ژمێدری.

۲- هه كه سیك له مه كه كه دا تاوانیك بكا، سه ریچییه ك نه نجام بدا، یان نیازی تاوان كرده ی بی با وه نجامیشی نه دا روژی قیامه ت سزای به ئیشی ده دری. واته: نه ده میزاد سزای ده دری. له سه ر نیاز كرده ی تاوان نه گه ر له مه كه كه دا بوو. بابه فیعلی نه شی كا!

ئیمام نه حمده ده فرموی: عه بدوللای كوری عومه ر هاته لای عه بدوللای كوری زویه رو پی ی فرموو: ((یا ابن الزبیر ایاك والاحاد فی حرم الله، فانی سمعت رسول الله ﷺ یقول: انه سیجلد فیه رجل من قریش لو توزن ذنوبه بذنوب الثقیلین لر جحت)).

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لىكەتتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتىن لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتتى دەلەين: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تىر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارەن و خوارەنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتتىن دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكەتتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

بۆ دانیشتوانه كانو نهوانه می دواى نهوان دین! وه کوو چۆن عومهری کورپی خه تتاب ﷺ ده ببارهی ره شه خاکی عیراق (سواد العراق) برپاری دا بۆ دانیشتوانه کانی بی؟! نیتر له مهوه برپار دراوه که خانوو بهرهی مه کهکه نافروشرین و به کریش نادرین. نه مه رای نه بوجه نیفهو مالیک و نه وزاعی یه!!

یان رزگار کردنی مه که به صولح و ریک کهوتن بووه.؟ شافعی نهه رایه ی په سه ند کردوه: کهوا بۆ خانوو به ره یان به ده ست خۆیا نه وه ده میتنه وه و ملکی خۆیا نه چۆن ته صه روفی تیدا ده کهن بیکه ن. شافعی به لگه ی نهه نایه ته یه: که ده فهرمو ی ﴿الذین اخرجوا من ديارهم﴾ (الحج/ ۴۰) نه وه تا خانه کانی مه کهکه نیضا فه کراون بۆلای خاوه نه کانیان. هه روا نه و فهرموده یه ته حه دو موسلیم له ته بو هوره یه وه ریوا یه تیان کردوه ده فهرمو ی: رۆژی فه قی مه کهکه پیغه مبه ر ﷺ فهرمو ی: ((من اغلق بابيه فهو آمن من دخل دار ابى سفيان فهو آمن)).

دیاری کردنی شوینی که عبه و فهرمان به حه ج کردن

وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَاتِ الْبَيْتِ أَنْ لَا تُشْرِكَ فِي شَيْئًا وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿٢٦﴾ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَةٍ

عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا
 أَمْرَ الْفَقِيرِ ﴿٢٨﴾ ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا
 نَدْوَهُمْ وَلِيَطَوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾

دوای نه‌وی پوره‌ردگار هه‌لویستی موشریکه‌کانی ده‌یاره‌ی مه‌نع کردنی
 که‌عبه له‌خه‌لک رۆن کرده‌وه، نه‌جار شوینی مسجیدو‌ل‌حرام دیاری ده‌کاو
 سه‌رزه‌نشتی موشریکه‌کان ده‌کا له‌سه‌ر کرده‌وه ناشرینه‌که‌یان، چونکه باب‌ه
 گه‌وره‌یان: که‌ه‌زه‌تی ئیبراهیم علیه‌السلام نمو مال‌ه‌ی بنیات ناوه، به‌فرمانی
 خودا له‌و شوینه‌دا دروستی کرد، فرمانی پی‌کرا: که‌ئهو مال‌ه پاک بکاته‌وه
 بۆ ته‌وافکه‌ران و نوێژکه‌ران، بانگی خه‌لک بکا بۆ هه‌ج و دیدنه‌ی کردنی نه‌و
 مال‌ه پی‌وژه، بۆ نه‌وه‌ی سوودی دین و دنیایان بۆ ده‌سته‌به‌ر بیی.

ده‌فرمو‌ی: ﴿وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ﴾ نه‌ی مو‌حه‌مه‌دا بۆ خه‌لک
 باسی نه‌وه بکه: نه‌و کاته‌ی شوینی که‌عبه‌مان بۆ ئیبراهیم دیاری کرد،
 که‌عبه‌مان کرد به‌شوینی نه‌وه‌ی خه‌لک تی‌یدا کۆبینه‌وه بۆ خودا‌پهرستی،
 شوینه‌که‌مان بۆ ئیبراهیم علیه‌السلام دیاری کردو ئیزغان دا: که‌که‌عبه دروست بکا.
 مه‌به‌ست به‌باس کردنی نمو رووداوه گرنگیه: که‌له‌مو‌ی دا روی داوه، بۆ نه‌وه‌ی
 موشریکه‌کان به‌خو‌یان دا به‌چنه‌وه‌و واز له‌هاوه‌ل‌دانان بۆ خودا بینن، رویکه‌نه
 خودا پهرستی!

نه‌مه‌ش سه‌رزه‌نشت و لۆمه کردنی تێدایه بۆ نه‌وانه‌ی بته‌پهرستی ده‌که‌من
 له‌شوینیک که‌له‌یه‌که‌م رۆژه‌وه بۆ یه‌کتا‌پهرستی بنیات نراوه.

نایه‌ته‌که به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه: که‌ه‌زه‌تی ئیبراهیم علیه‌السلام، یه‌که‌م
 که‌سه بنیاتی که‌عبه‌ی ناوه هه‌لبه‌ته زۆر له‌وه پێش له‌سه‌ر ده‌ستی هه‌زه‌تی
 ئاده‌م علیه‌السلام که‌عبه دروست کراوه، به‌لام به‌هۆی طوفانی سه‌رده‌می (نوح) وه

ﷻ شۆینه واری نه مابوو، جا که سهرده می چه زه تى نیراهیم ﷻ هات
 پهروهردگار فرمانی پی کرد به بنیاتنانی که عبود هاته نهو شۆینهی که تیس تا
 که عبودی لی دروست کراوه، ویستی شۆینه واره کهی بدۆزیته وه، نیتر خودا
 بایه کی نارد شۆینه واره کهی ده رخته وه. له سه ره نهو کانگو و بناغه یه ی
 چه زه تى ناده م ﷻ دروستی کرده وه.

له سه حیه بن دا فرمانده یه که هیه، نه بو زه ده یگێرتیه وه ده لی: وتم:
 نهی پیغه مبه ری خودا! چ مزگه وتیک یه که م جار بنیات نراوه؟ پیغه مبه ر ﷻ
 فرمانی: ((المسجد الحرام)) ده لی: وتم: پاش نهو؟ فرمانی: (بیت المقدس)
 ده لی: ماوه ی نیوانیان چه نده؟ فرمانی: چل سال. له شۆینیکی تریش دا
 قورشان ده فرمانی: ﴿ان اول بیت وضع للناس للذى ببكة مبارکاً....﴾
 (الایتین من سورة ال عمران/ ٩٦-٩٧).

شۆینی که عبه مان بو نیراهیم ﷻ دیاری کردو پیمان گوت: ﴿ان
 لا تشرك بى شىءاً﴾ به ناوی من که عبه دروست بکهو هیچ کهس له مه خلوقات
 نه که یه هاوه ل و هاو شام، رینگه نه ده ی کهس هاوه ل و بو دابنێ، له عیبادت دا
 کهس مه که نه هاوه ل و. ﴿و طهر بقی للطائفین﴾ نهو ماله ی دروستی ده که ی
 ماله ی منه، بو یه که تا په رستی و خودا په رستی دروست بکه، به پاکی رابگره
 له هه مو پیسی یه که، له بته په رستی و له وه ی پیسی و بو خلی نزیک بکه ویته وه،
 تایبه ته بو نه وانه ی خودا په رستی تیدا ده که نو یه که تا په رستن، به پاک و خاوینی
 رابگره بو نه وانه ی د لسه زانه و خالی صانه ته وافی ده که نو به ده وری دا
 ده سوپینه وه، نهو که سه ی طوافی که عبه ده کا عیباده تیکی تایبه تی نه غلام
 ده داو له بهر خاتری فرمانی خودا سه م سوپانه وه یه ده کا، طواف ته نها له و
 بسته خا که دروسته و به عیبادت ده ژمی زدری، له هیچ جیگایه کی تر دروست
 نیه ﴿والقائمين والركع السجود﴾ هه روا بو نه وانه ی به پیوه ده وه ستن بو
 نوێژو پارانه وه نه وانه ی ده چه روکو و سوژده له نوێژه کانیان دا.

شایانی ناماژه پیکردنه لیڤه دا قورشان طهواف و نوڤیڤی خستوونه په نا
یه که وه، چونکه همر دوکیان تاییه تن به که عبه وه، طهواف له ده وری که عبه دا
ده کری و له نوڤیڤیشدا بۆلای که عبه روتیده کری.

که وابوو مه بهست به ﴿القائمین﴾ لیڤه دا نوڤیڤی که ره کانن، پهروه ردگار
روکنه گرنگه کانی نوڤیڤی: که راههستان و روکوع و سوژده بردنه بهیانی کردوه.
﴿وَإِذْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَلْعٍ يَمَانٍ﴾ گوت:
ئه ی نیبراهیم! بانگی ئاده میزاد بکه بۆ حج کردن: بانگیان بکه بۆ
زیاره تکردنی ئه و خانوه ی فرمانی پی کردی بنیاتی بنی ی. دین به پیاده یی
به سواری و شتری کزو له، ئاده میزادان له ریڤیڤی دووره وه خۆی بۆ ده گوشنو
ده کشین، پۆل پۆل و کۆمه ل کۆمه ل سالانه دین بۆ ته غامدانی شاعانیرو
مه ناسیکی حج، به کورتی بانگ راهیله بلی: خه لکینه! خودا حجی ئه م
ماله پیروژه ی له سه ر پیویست کردون و وهرن ته غامی بدهن.

ریوایدت کراوه: که پهروه ردگار فرمانی به نیبراهیم ﷺ کرد به بانگ
راهیشتنو هاتن بۆ حج، عمرزی باره گای یهزدانی کرد: وتی: خودایه! چی
دهنگی من ده گه یه نیتته ئه و هه موو ئاده میزادانه؟ پهروه ردگار پی پی فهرموو:
ئه تو بانگ راهیله و گه یاندنی له سه ر من، نیتت هه زه تی ئبراهیم ﷺ چوو
سه ر کتوی ئه قوبه یس و بانگی راهیشت و فهرمووی: ئه ی ئاده میزادی ینه،
بیگومان خودا فرمانی پی کردون به دیدنه ی کردنی ئه م خانوه پیروژه، وهرن
حجی ئه م مال بهکن، بۆ ئه وه ی خودا له پاداشیدا به هه شتتان پی بیه خشی و
له سزای دۆزه خ بتان پارێژی، ده ی وهرن حجی مالی خودا بکهن! نیتت ذرپوتتی
ئاده میزاد؛ ئه وه ی له پستی پیوان دا بوون و ئه وه ی له ره حمی ئافره تان دا بوون
وه لاهمی بانگه که میان دایه وه وتیان: ﴿لِيَكُ اللَّهُ لِيَكُ﴾ (۱۰) نه مه

موعجیزه یه کی فره مهزن بوو بۆ حه زه تی ئیبراهیم علیه السلام. بئگومان
پهروهردگار توانای تهوهی هه یه وهه بوه: که دهنگی بانگی حه زه تی ئیبراهیم
علیه السلام بگه یه نیته هه موو کون و قوربنیکی زهوی و ئاسمانه کان!

له ورژه وه به بهرده وامی واده ی پهروهردگار دیته جی و سالانه کۆمه لئکی
زۆر له موسولمانان وه لآمی نهو بانگهوازی یه ده ده نه وه، بهرده وام دلای
کۆمه لئکی زۆر له موسولمانان شهوق و خوشمویستی نهو شوینه پیروژه رایان
ده کیشی و دلایان بۆ بینین و دیدنه ی کردنی که عبه لی ده داو ده کوئی! خه لکی
به توانا و خاوه ن ده سه لات نهوانه یی دارای دابین کردنی نامیزی سوارییان هه یه
به هه موو جۆره کانیه وه، ههروه ها نهوانه ی جگه له دوو قاچی خۆیان هیچی
تریان ده ست ناکه وی ناگری عیشق و سۆزی نهو بسته خاکه هه لیان ده نی بۆ
تهوهی روبکه نه نهو ولاته و زیاره تی مائی خودا نه غجام بده ن، له هه موو کون و
قوربنیکی زهوی یه وه له شوینی دوورو نزیکه وه، به پیر بانگهوازیه که ی
حه زه تی ئیبراهیمه وه ده چن، پارانه وه که ی حه زه تی ئیبراهیم علیه السلام تییان دا
به رجه سه بووه. که پارایه وه فه رموی: ﴿فاجعل افئدة من الناس تهوى
إليهم﴾ (ئیبراهیم/ ۳۷) هیچ موسولمانیک نه شهوقی بینین و زیاره تی
که عبه ی له دل دا نه بی. ﴿يأتين من كل فج عميق﴾ له هه موو لایه که وه
له دوورو نزیکه وه خودا په رستان به ره و نهو شوینه ده کشین و دین بۆ زیاره تی!
﴿ليشهدوا منافع لهم﴾ بانگیان بکه بۆ تهوهی ئاماده ی ده سه ته بهر بوونی
که لی سوود و قازانجی دنیایی بین بۆ خۆیان، سوودی ئابین وه کوو نه غجامدانی
شه عانیرو مه ناسیکی هه ج وه کوو به ستنی ئیحمرا و راهه ستان له ناخی عه ره فه و
هه لپژانه خوار بۆ موزده لیه وه سه رتاشین و سووپانه وه به ده وری که عبه داو هاتوو
چۆی نێوان سه فار مهروه به و جۆره ی که له کتیبه شه رعیه کاندایا رون کراوه ته وه
— قازانجی دنیاییش وه کوو بازرگانان کردن و ناسینی خه لکی ولاتان.... هتد.

﴿وَلْيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾
 بۆ ئەوێ ناوی خواد بیهنو شوکروسو پاسی پەرودر دگار بکهن لهچهند رۆژێکی
 دیاری کراودا، وه کوو رۆژی جهژنی قوریان و سێ رۆژی دواي جهژن. که لهو
 رۆژانه دا قوریانی سهرپرین و سوپاسی خودا بکهن له سهر نهوێ دهسه لاتی
 سهرپرینی گیانله بهری چوار پی؛ له بز و مهر و پشه و لاخ و خوشتری پی داو،
 جاکاتی نهو ناژه لانه تان سهر پرین به شیوهی قوریانی یان به شیوهی (هدی) و
 دیاری ﴿فَکُلُوا مِنْهَا﴾ بۆ خۆتان لیان بخۆن ﴿وَاطْعَمُوا الْبَائِسَ الْفَقِيرَ﴾ ههروا
 ده رواردی نهوانه شی بدهن: که گیرۆدهی تهنگ و چهله مهی برستی و ههزاری
 بوون، شایانی باسه قوریانی واجب وه کوو (فیدی) نابێ خاوه نه که ی لی بخوا.
 به لای مالیک و هاوه لانی تهو حه نیفه؛ (محمد تهو یوسف) وه (ایام
 معلومات) بریتییه له سێ رۆژه یان چوار رۆژهی جهژنی قوریان.

تهو حه نیفه و شافیعی پێیان وایه ده رۆژی مانگی ذیلحجه یه.

جانه گهر مه بهست به ﴿يَذْكُرُ اسْمَ اللَّهِ﴾ حه مند سوپاس بی، وشه ی
 ﴿عَلَىٰ﴾ له ﴿عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ﴾ دا بۆ تهعلیل و بایسه. زومه خشه ری
 ده فرموی: مه بهست به ﴿يَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ﴾ قوریانی سهرپرینه، چونکه
 موسولمانان هه می شه ذیکری خودایان له سهر زویانه و ذیکر کردنه که یان
 تایبته نیه بهم رۆژه وه. کهوایی وشه ی (علی) بۆ مانای (استعلاء) به کار
 هینراوه. ته مه ش ناماژه ی نهوێ تێدایه: که مه بهستی سهره کی و ته صلی
 به قوریانی و سهر پرین نهوێه: ناوی خودا به ری و ناوی خودایان له سهر
 بهیندری، ناماژه یه بۆ نهو که ناو هینانی خودا به بی نهوێ هاوه لای بۆ
 دابنری و به یه کناسینی مه بهستی سهره کییه، باسکردنی رزق و رۆژی له ته کیا
 بۆ هه لئانی موسولمانانه بۆ سوپاسگوزاری و خۆ نزیک کردنه ویه له خودا.

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه ربگر نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى ديسن و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

یه‌که‌م: راگه‌یاندننی تا‌ک و ته‌نهایی خوداو به‌دوور گرتنی له‌هه‌موو عه‌یب و نه‌نگیه‌ک.

دووه‌م: پا‌ک‌کردنه‌وی که‌عبه له‌هه‌موو بت و صه‌نه‌می‌ک و هه‌روه‌ها له پی‌سی و پۆخلی و بید‌عدت و ناشیرینی یه‌ک.

هه‌ل‌به‌ته نهم خیطابه بۆ ئیبراهیمو ئاراسته‌ی نه‌و کراوه.

۲- که‌ده‌فهر‌مو‌ی: ﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ﴾ راگه‌یاندننی فهر‌زوونی حه‌جه. نه‌مه‌ش نه‌وه ده‌گه‌یه‌نی: که‌حج له‌زه‌مانی ئیبراهیم دا واجب بووه. جانه‌گه‌ر واجب بوونی له‌سه‌رده‌می پی‌غه‌مبه‌رانی دوا‌یی دا نه‌سخ نه‌کرایت‌ه‌وه، نه‌وه واجب بوونی حه‌ج له‌سه‌ر توممه‌تی حه‌زره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ به‌نایه‌تی ﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ سَبِيلًا﴾ (ال عمران/۹۷) ه که‌له‌سالی نۆیه‌می کۆچی دا نازل‌بووه.

نایه‌تی ﴿وَأَتَمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾ که‌سالی شه‌شهم نازل‌بووه. ناییت‌ه به‌ل‌گه‌ی واجب بوونی عومره، ده‌ق نیه له واجب بوون دا چونکه وێ ده‌چی مه‌به‌ست به‌واجب بوونی ته‌واو کردنه‌که‌یان بۆ دوا‌ی چوونه ناو نه‌عماله‌کانیان، ده‌ست پێ کردنیان واجب نه‌بۆ.

پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ پیش کۆچ کردنی دووجار حه‌جی سوننه‌تی نه‌نجام داوه له‌سه‌ر نایینی ئیبراهیم. پاش کۆچ کردن سالی ده‌یه‌می کۆچی حه‌جی خودا‌حافیزی نه‌نجام دا. نه‌مه‌یان حه‌جی فهر‌ز بوو.

ده‌ی بۆچی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ سالی نۆیه‌می کۆچی هه‌ولێ نه‌دا حه‌ج بکا؟ هۆیه‌که‌ی ده‌گه‌ریت‌ه‌وه بۆ نه‌وه: که‌نمو ساله کاتی حه‌ج که‌وته کاتی (النسیء) دوا‌خستنی کاتی مانگه‌کانی حه‌ج بوو، کاتی حه‌قیقی حه‌ج هیشتا جی‌گه‌یر نه‌بوو‌بوو. روژی ده‌یه‌می ذیل‌حجه نه‌هات‌بوو شوینی خۆی.

پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌یزانی: که‌سالی دا‌هات‌وو، واته: سالی ده‌یه‌می کۆچی روژی ده‌یه‌می ذیل‌حجه دیت‌ه‌وه چه‌قی حه‌قیقی خۆی. بۆیه نه‌نجامدانی حه‌جی

خۆی دواخست تاله سالی دهیهم داو له کاتی خۆی داو لهو کاته دا: که حه ج له سهر موسولمانان فهرضه نه نجامی بدا.

حه زه تهی نه بویه کرو نهوانه ی له گه لی دا سالی نۆیه م حه جیان نه نجام دا چ خراپیه کیان له سهر نیه چونکه ماوه که تیکه ل و پیکه ل بوو.

۳- بانگ راهیشتنی هه زه تهی نبیرهیم ﷺ به حه ج له سهر کیوی نه بو قوبه یس و گه یشتنی دهنگه که ی بۆ هه موو شوینیک موعجیزه بووه. بیکرمان خودا ده توانی دهنگی نبیرهیم ﷺ بگه یه نیتته هه موو شوینیک!

نیبنوته بی شه ییه و نیبنوجه ریر و نیبنولموندیرو حاکیم ته صحیحی کردوه هه روا (به یه قی) یش له سوننه کهیدا له نیبنوعه بیاسه وه ریوایه ت ده کا: ده لی: که حه زه تهی نبیرهیم ﷺ له بنیاتنانی که عبه بووه وه، فهرموی: خودایه! وامن له بنیاتنانی که عبه بوومه وه، پهروه ردگار فهرمانی پی کرد بانگ راهیله بۆ حه ج کردن. وتی: خودایه! چی دهنگی من ده گه یه نیتته نه هه موو هه شاماته؟ پهروه ردگار فهرموی: نه تۆ بانگ راهیله و گه یاندنی له سهر من، وتی: خودایه چۆن بانگ راهیلم و بلیم چی؟ پهروه ردگار فهرموی: بلی: نه ی خه لکینه! حه جی مالی خوداتان له سهر نووسراوه، وهرن دیدهنی مالی خودا بکهن، نیتر هه موو نه هلی ناسمانه کان و زهوی گوئیان لی بوو! نه ی نه وه نیه هه موو سالی له هه موو لایه که وه تاده میزادان و لامی ته م بانگه وازییه ی نبیرهیم ﷺ ده ده نه وه و دینه زیاره تی مالی خودا.

۴- که ده فهرموی: ﴿يَا تَوَكُّرْجَالاً وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ﴾ زانایان نه و یان لی وه رگرتوه: که دروسته به پیاده یی و به سواری خه لک حه ج بکا، ته مه هه ج راجیایی یه کی تیدا نیه، به لام ناخۆ حه ج کردن به پیاده یی خیرتره یان به سواری؟!

مالیکیه کان ده لێن: به پیاده یی بچی بۆ حه ج باشتره چونکه ناره حه تی زۆرتره، ههروه ها فهرموده یه کیش هیه نیبنوماجه له نه بو سه عیدی

خودریسه وه ریاویه نئی کردوه ده نئی: پیغه ممبر ﷺ و هاوه لانی ﷻ به پیاده بی له مه دینه وه چون بۆ مه ککه!!

ئیب نوعه بیاسیش ده فمر موی: خه فه نئی هیچ شتیک ناخۆم له کیسم چووبی، جگه له وهی: که حه زم ده کرد به پیاده بی حه ج بکه م و بۆم نه کرا، چونکه خودا ده فمر موی: ﴿يَا تُوكُ رَجَالًا﴾. (۱۱)

جه ماوه ری زانایان به تیمام مالیکی شه وه ده فمر موی: حه ج کردن به سواری خیرتره، چونکه پیغه ممبر ﷺ به سواری حه جی کرد، ههروه ها چونکه نه نجامدانی شه عائیری حه ج به ده سته بهر کردنی پیداوستی به کانی شکۆمه ندیسه ک به حه ج کردنه که ده به خشی!

باوا گومان نه بری: که پیش خستنی وشه ی (رجالا) به لگه به له سه ر نه وه که حه ج کردن به پیاده بی خیرتره، چونکه عه طف به (واو) ته رتیب ناگه یه نئی و بۆ کۆ کردنه وه یه و به س! ده گونجی پیش خستنی (پیاده) له سه ر (سوار) نامازه بی بۆ نه وه: که خه لکی خیرا به پیر بانگه وازیسه که وه دین، ته نانه ت له وانیه (پیاده) پیش سوار بکه وئی.

۵- که ده فمر موی: ﴿لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ﴾ به لگه به له سه ر نه وه: که بازرگانی کردن له حه ج دا دروسته.

موجاهید ده فمر موی (منافع) واته: بازرگانی و هه ر شتیک تر له کاروباری دین و دنیا که ره زامه ندی خودای تیدا بی، فوکه های ئیسلام پێیان وایه: که بازرگانی کردن حاجیه کان دروسته و هیچ خراییه کی تیدا نیسه به مه رجی مه به سستی سه ره کی سه فره که نه بی!.

چونکه خودا ده فمر موی: ﴿لِيَسْ عَلَيْكُمْ جَنَاحُ ان تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾ (البقره/۱۹۸) تاشکرا شه وشه ی (فضل) لیره دا به مانا بازرگانی به.

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودا يه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداى تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساىيان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خۆياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كارتيك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

هاوه لانی پیتغه مبهروه ریوایهت کراوه به لای شافیعی یهوه چوار رۆژن: رۆژی دهیم و سێ رۆژی دوایین، به لگهی شافیعی نهو فرمودهیه: که به یههقی له جوبهیری کوری موطعیموه ریوایهتی کردوه دهلی: پیتغه مبهر ﷺ فرمویهتی: ((وکل ایام التشریق ذبیح)) ناشکراشه (ایام التشریق) سێ رۆژی دواي جهژنی قوریانن، وهلی تیمام نهحمه نهه هه دیشی بهزه عیف داناره.

کاتی سهبرپین به لای تیمام مالیکهوه دواي نوێژ کردن و قوریانی سهبرپینی تیمامه، به لای نهبوچه نیفهوه دواي تهواو بوونی نوێژی جهژنه نهه دواي قوریانی کردنی تیمام.

به لای شافیعی یهوه دواي هاتنی کاتی نوێژی جهژن و خوتبه کانیهتی. ئیبنو عهبدولبهر دهفرموی: زانایانی نیسلام کۆپریان ههیه: که سیک پیش نوێژی جهژن ههوان سهبرپێ و دانیشتهوی شاری ههوان سهبرپینه که قوریانی نهه، چونکه فرمودهیه که ههیه بوخاری و موسلیم له (البراء)ی کوری عازیبهوه ریوایهتیان کردوه: که پیتغه مبهر ﷺ فرمویهتی: ((من ذبیح قبل الصلاة فتلک شاة لحم)).

به لام دانیشتهوانی لادی و شار نشینهکان و تهوانی پیشهوايان لهناودا نهه، قسهی مهشهوری مهذهبی تیمامی مالیک نهویه: که ههول بدا بزانی: که قوریانی موسولمانان، یان تیمامی نزیکترین ولات لهناوچه کیانهوه قوریانی سهبر دهبرێ تهجار تهوان قوریانی سهبرپین!

۹- سونته مه موسولمان له دیاری و قوریانی خۆی بخوا، زۆریه زوریشی بکا به خێره سهدهقه. دهشتوانی ههمووی بیهخشی، یان ههمووی دهرخواردی خۆی مال و مندالتی بدا به لای مالیکیه کانهوه، تهمهش به پێچهوانه دابونه ریتی سهردهمی نهفامی: که له قوریانی و کوشتی خۆیان نهه خوارد.

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يانزانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودا يه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودا يه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه ندييه كانى خودا يه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گه يه نى و خودا يه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودا يه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداى گه و ره و مه زن و پيروژ خوداى تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريسا يان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودا يه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه ل سوراندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كارتيك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (محدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادىث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرە كەن دەكە لىكەتتى نازلېوونى
قورئان دا، دە فەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتىن لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتتى دەلەتن: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تىر؟؟ ئەم
كەبىرەي لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارەن و خوارەنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ ئايەو ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكەتتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەبىرويان و ابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
ئايە، و ايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بختە
روو بۆخۆى ساحىرەو موغجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتتىن دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكەتتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

دوای نهوهی پهروهردگار فەرمانی به ئیبراهیم علیه السلام کرد: که بانگ راهیلتی
 بۆ هه ج، پاداشی ریتزگرانی نه حکامی خداو شه ریعتهی خدا دیاریی ده کا:
 که مه ناسیکی هه ج و هه لاکردنی سه رپرینی کوشتی و لیخواردنیه تهی جگه
 له هه ندی حالات که چهرت کراون، نه جار به شوین نه وه دا جله وگیری
 له به تپه رستی و ریتزگرتنی بت و سه نه م ده کا، سه رزه نشتی نه وانه ده کا: که به ده م
 خوداو هه شت هه لده به ستن، له شایه تهی داندرا درۆ ده کهن، نه جار نه وه رون
 ده کاته وه، که ریتزگرتن له شاعانیی خدا نیشانهی ته قواو خودا په رستی یه،
 ریتزگرتن له شه عانیی خدا نه وه یه که عبه بنیات بنی و له بت و به تپه رستی
 پاکی بکاته وه. ((ذلک)): فەرمانی ئیمه، نه وه بوو که پیتان راگه یه ندرا بیستان
 ﴿وَمَنْ يَعْظَمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ﴾ که سیك ریتز له حوکم و
 برپاره کانی خودا بگری، زانیاری هه بی به واجبی و پتیست بوونیان و کاریان پی
 بکاو په پیره وییان بکا، خۆ له تاوان و سه تمکاری پیاریژی، پابه ندی فەرمانی
 خودا بی، نه وه بۆی باشمو پاداشی باشی له سه ر ده ست ده که وهی، هه رکه سی
 ریتز له فەرمانه کانی خودا بگری و ده ستریتی نه کاته سه ر گیاندارو به ته ده به وه
 له ناخی هه رم دا به یتته وه، ده ست دریتی نه کاته سه ر گیاندارو گیاو دره خت،
 نه وه بۆ شه و ژۆر به سووده و ده بیتته مایه ی پایه بلندی و سه رفرازیی له لای
 خودا.

جاوامه زانن: هه موو شتیك و هه موو گیانله به ری له سه ر ئیوه هه رام
 یاساغه، به لکوو ﴿وَأَحَلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَامَ إِلَّا مَا يَتْلَىٰ عَلَيْكُمْ﴾ هه لاکراوه بۆ
 ئیوه نهی ئاده میزادینه! سه رپرینی ئاژه له کان و خوداردنی گوشته که یان و سوود
 بینین له پیست و کولک و خوری و موو سه ره زو به رگنیان، جگه له منداره وه بوو
 خوینی ره وان و گوشتی به رازو هه ر کوشتی و خواردنیک: که ناوی غهیری خودای
 له سه ر هیترا بی. بزائن نه وهی عه ره به کان له سه ر ده می نه فامیدا له سه ر خۆیان
 هه رام کردبوو، هه رام نیه و بۆتان هه لاله، نه وان به بی به لگه و ده لیل نه و چوار

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايتىن و بىر
بىكەنمە، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئەو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو ھەكەن (ھادىث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئەو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمە،
بەچىمە قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمە بەيەكترى دەلتىن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىۋە؟ ئەۋىش ھەكوو ئىۋە خواردن و خواردنمەي نىو؟ ھەكوو ئىۋە
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەۋىش ھەكوو ئىۋە نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىۋەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆي ساھىرە موغجىزە كەشى سىھرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىۋە چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەۋى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىھرو جادو بازىيە. چۆن ئىۋە بىرواي پى

نیمام نه حمه ده له فاتیکه (الاسدی) یهوه ریوایه ده کا ده فره موی:
 پیغه مبه ﷺ نویژی به یانی کردو که لی بووه ده هه ستایه سه ری و فره موی:
 ﴿عدلت شهادة الزور الا شرارك بالله عزوجل﴾ شایه تیدانی به درۆ
 هاوه لدانان بۆ خودا هاوته رازون و به ته ندازه ی یه کتر تاوانن. پاشان نه م نایه ته ی
 خوینده وه ..

نه بچار پهروه دگار نمونه یه کی تیدا چون و به فتاره چوونی موشریکه کان و
 دوور که وتنه وه یان له ری بازی هیدایه ده خاتمه و، ده فره موی: ﴿ومن يشرك بالله
 فكأنما خر من السماء فتخطفه الطير﴾ که سیک هاوه ل بۆ خودا دابنی و
 به ندایه تی بۆ غهیری خودا بکا، نه وه به ته واوه تی خه ساره ته ند بووه، به فتاره
 چووه، نه و کابرایه له هاوه ل دانان و په رستش کردنی بۆ غهیری خودا
 ده شو بهیته که سیک که له به رزایی ناسمانه وه بکه ویتته خواری و بالنده گوشت
 خۆره کان خیرا په لاماری بدهن و نه هیلن بکه ویتته سه ر زهوی پارچه پارچه ی
 بکهن و هه ره له حمه وادا پچه پچه بکهن! هه ره کوتیکی به دندوکی بالنده یه که وه
 بی!

﴿او قوی به الريح في مكان سحيق﴾ یان نه و که سه ده شو بهیته
 که سیک ره شه باو زریان راپه رینتی و بیخاته شیو دۆل و شاخ و داخیکه و
 که رزگار بوونی نه بی و بکه ویتته ناو شیوی قول و درکه شاخی شنه پر شنه پر
 تر سنا که وه.

ته شبیهه که به قوه ته و لیک چوانه که نمونه یه کی راست گویانه ی حاله و
 ناوینده یه کی بالانه مایه، چونکه نه و که سه ی هاوه ل بۆ خودا به ره و ده زانی و
 به ریاری نه وه ده دا، له تاسوی بیرو باوه ری به خته وه تاسیزه وه ده که ویتته خواری
 بۆ ناو چاللی له ناو چون و تیدا چوون، بنه ما چه سپاوه نایینه که ی له کیس
 ده چی و هه واه و هه وه س و بیرو باوه ری پرپوچ به ملای به ولای دا ده دهن و وه کوو
 قانگه لاشک ره شه با دهیته تی و دهیبا.

مه به ستى لهم دوو ليكچواندنه ته مثيليانه ناشيرينكردنى حال و وه زعى
شيرك و قيتز ليكردنه وه يه تى!

نه بخار پهروه ردگار هوكارى پرتزگرتن له شه عاتيرى خودا روون ده كاته وه
ده فهرموى: ﴿ذٰلِكَ وَمَنْ يُعْظَمِ شَعَائِرَ اللّٰهِ، فَاَنفَا مِنْ تَقْوٰى الْقُلُوْب﴾ كار
نه وه يه: كوگوتراو بهيان كرا، همر كه سى پرتز له شه عاتيرى خودا بگرى و
گرنگيان پى بدا، ناژه لى ساغى قه له وى به نرخ هه لېژى و بۆ كه عبه و ديارى
بكا، يان كه سىك فهرمانى خودا و مه ناسيكى حج به گه وه و پرتزار بزانى:
كه به شىك له و مه ناسيك و شه عاتيرانه ديارى و قورىانى مالى خودايه نه وه
بينگومان ريز ليكگرتن و گرنگى پيدانه كيان به شىكه له كارو كرده وى له خودا
ترسان، نيشانه ي ته قواى دل و دهروونه كانيانه.

ريوايهت كراوه: پيغه مېهر ﷺ سهد و شترى كرده قورىانى، و شترى كيان
له ناودا بوو هى نه بو جههل بو بوو. ئالفديه كى زى پى به لوتيه وه بوو!
ئىمام ئه جمه دو نه بو و داود له عه بئوللاى كوپى عومه يره وه ريوايهت ده كه ن
ده فهرموى: ئىمامى عومهر ﷺ و شترى كى ره سمنى كرده ديارى، سى صه د
ديناريان دابوويه نه يفرۆشت، هاته لاي پيغه مېهر ﷺ وتى: نه ي پيغه مېهر ﷺ
خودا! من و شترى كى ره سمنم كرده به ديارى سى صه د ديناريان داومى بيفرۆشم!
ئايا ده بى بېدهم به سى صه د دينار و شترى كى گه وه ترى پى بكړم؟ پيغه مېهر ﷺ
فهرموى: نه خه ير، نه و سهر بېره. ^(۱۲) ئىبنو عومهر يش و شترى گه وه ي ده كرده
ديارى و جلى به نرخى له پشتى ده كردو سهرى ده بېرى و گوشت و پيست و
جله كه شى ده به خشيه وه.

﴿وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعٌ﴾ بۆ ئتوه هه يه له و حيوانه ي ده يكه نه ديارى چهنه
سوود و قازانچىك؛ ده توانن سوود له شير و كولك و موو مه ره زو خورىه كى

وه رېگرن، كه لكی لی وه رېگرن بۆ سواری وه لگرتنی كالا كاتنان، تانه و كاته ی
كاتی سه رېرینی دئ و سه ری ده برن و گوشته كه ی ده به شنه وه لی قی ده خۆن،
سوار بوون و بارلی بار كردنی دروسته، تهنانه ت دوا ی نه وه یش كه ناوی دیاری
لی ده نری و ده ست نیشان ده كری، چونكه له سه حیجی بوخاری و موسلیم دا
فرموده ده كه هیه نه نه س ریوایه تی كرده، ده لی: پیایك حوشتیكی په ت
كردبو بۆ قوریانی، پیغه مبر ﷺ پی ی فرمووی ((اركبها ويحك)) سواری
بیه، مالتویران، مالتویران سواری بیه...

﴿ثم محلها الى البيت العتيق﴾ پاشان شوینی سه رېرین و سه ره فجامی نه و
حه یوانه له بهستی كه عبه دایه و له وی سه ره ده بردی.

﴿البيت العتيق﴾ كه عبه یه، بهستی مه كه كه یه چونكه حه ره م هه مووی
به كه عبه حیسابه، بۆیه ش پی ده گوتری: (عه تیق) نازاد كراو، چونكه خودای
مه زن له ملسه ورو سسته مكاران پاراستویه تی و ده یاریزی، بوخاری
له تاریغه كه یداو تیرمیزی و حاكم و ئیبنو ماجه ئیبنو جهریرو هی ترش
له عه بدوللای كوری زه یده وه ریوایه ت ده كن: ده لی پیغه مبر ﷺ
فرموویه تی: ((انما سمى الله البيت العتيق؛ لأنه اعتقه من الجبابرة فلم
يظهر عليه جبار قط)).

نه عجار په ووه ردگار خه به ری نه وه مان ده داتی: كه ناژه ل سه رېرین و خوین
رشتنی ناژه ل له هه موو ئایینه كان دا ره وابه وه به مه رجی بۆ خودا بری و ناوی
خودای له سه ره هینرابی. ده فرمووی: ﴿ولكل أمة جعلنا منسكاً﴾ بۆ هه موو
گهل و نه ته وه یه كه، بۆ هه موو خاوه ن ئایینه كان ئیمه كوشتی و قوریانیان
داناوه، بۆ خو تریك كرده وه له خودا ناژه لیان سه رېرپوه، ناژه ل سه رېرین و
قوریانی كردن تاییه ت نه بووه به ئوممه تی موحه مده وه ﷺ، به لكوو له ناو
هه موو گهل و نه ته وه یه كدا باو بووه.

﴿لِذِكْرِ اسْمِ اللَّهِ عَلَىٰ مَازَقِهِمْ مِنْ هَيْمَةِ الْأَنْعَامِ﴾ نیتمه یاساو دابو نهریتی ناژهل سهرپرینمان داناوه بۆ نهوهی له کاتی سهرپرینی قوربانی و دیارییه کانتان دا ذیکری خودا بکهمن شوکری خودا بکهمن لهسهر نهوهی خودا نهو هه موو نیعمه تانهی پی داوون و نهو ناژه لانهی بۆ موسه خهر کردون که لکیان لی وهرده گرن!

له سه حیجی بوخاری دا فهرموده یه که له نه نه سه وه ریوایهت کراوه ده فهرموی: دو بهرانی شاخ داری چاو ریژراویان بۆ پیغه مبههر هیتان، نهویش ناوی خودای هیتاو (الله اکبر) ی کرد، قاچی لهسهر لاملیان داناو به دهستی خۆی سهری برین.

نیمام نه حه دو ئین ماحه له زهیدی کوری نه رقه سه وه ریوایهت ده کهمن ده لئی: وتم: نهی پیغه مبههری خودا! نه م قوربانیا نه چین؟ پیغه مبههر ﴿﴾ فهرموی نهوه سونهتی هه زه رتهی نیبراهیمی ﴿﴾ باب به گه وه تانه. ها وه لانی وتیان: نیتمه لهو قوربانیا نه چیمان پی ده گا؟ پیغه مبههر ﴿﴾ فهرموی: به هه موو تاله موو یه که چا که یه که هه یه.

نایینی نیسلام هه موو هه ست و شعوره کان یه که ده خاو رویان پی ده کاته په روه ردگارو وایان لی ده کا یه که خودا په پرست و رو بکه نه یه که رۆگه یه که مهنه ج په پیرهوی بکه نه و هه لئس و کهوت و هه ست و شعورو کارو گوشتارو دابو نه ریت و جم و جولیان یه که تا په رستی تیدا رهنگ بداته وه. لهسهر نه م بنه مایه ههر قوربانی و کوشتی یه که ناوی غهیری خودای لهسهر بهری و بۆ غهیری نهو سهر پر پی یاسا غی کرده وه وه به حهرامی داناوه. به پیویستی داناوه که لهسهر هه موو کوشتی و بۆ هه موو بهر یارو کارێک ناوی خودا بهری. به جۆرێک ناماژه بهوه بکا: که ناو هیتانی خودا مه بهستی سهره کیمو قوربانیه که بۆ نهو مه بهسته نه نجام ده دری. ده فهرموی: ﴿فَأَلْهَمَكُمْ الْوَاحِدَ فَلَهُ اسْلَمُوا وَبَشَّرَ الْمُخْبِتِينَ﴾ هه رچه نه ده شهریعهتی پیغه مبههران جوداوازی له لقو پۆیه کاتیاندا

ههیدو هه ندی شدریعت هه ندیکی تریانی نه سخ کردۆتوه به لام له بنه مادا
یهك سدرچاوه نو هه موو له لایهن خودای تاكو ته نیاوه هاتوون.^(۱۳)

﴿والصابرين على ما أصابهم﴾ نهوانی له سر تازارو تهنگو چه له مه
به صهبرو نارامن، ره خنه له قهزاو قه دهری خودا ناگرن، هه روا خۆراگرو پشوو
دریژن له سر نهركو ماندوو بوونی تاعهت و خودا په رستی.

﴿والمقيمي الصلاة﴾ نهوانی نوێژه کانیان به خشووعوه له کاتی خۆیان
داو به تمواوی و دلسۆزی ته نجام دهدهن.

﴿وما رزقناهم ينفقون﴾ لهو رزقو رۆژییهی پیمان داو هه ندیکی لی
ده به خشن به سر خزم و کسو کاری هه ژاریان، چاکه له گهل خواهن ئاتا جان
ده که نو پابه ندی پاوان و سنووره کانی خودان و سنور به زینی ناگهن!

به جوژه نیسلام بهرو باوهرو شهعائیر پیکموه گری دهده، شهعائیر
له عه قیدهو باوه رهوه پهیدا بوون و له سر عه قیدهو باوه ره داده مه زین. شهعائیر
ره نگدانهوهی عه قیدهو ره مزی عه قیدهن.

(۱۳) رستهی ﴿فألهكم الله واحد﴾ وه کوو عیلهتو بایس وایه بۆ رستهی پێشوه: که فرمان دهکا بهوه ته نیا
ناوی خودا له سر کوشتییه کانیان بهینن، ناوی غهیری خودا نههینن، چونکه تاكو ته نهایی له نوله هییهت
دا داخوازی نهومیه جگه له ناوی نهو ناوی هیچ شتیکی تر له سر کوشتییه که بیان نهبری.
که ده فرمانی ﴿الله واحد﴾ و نه فرمانی ﴿الهکم واحد﴾ بۆ نهومیه ناماژه بهوه بکا: که پهرو مردگار تاكو ته نهاییه
له زات و خودایهتی دا.

ناوه‌ینانی خودا له‌کاتی سه‌رپرینی قوربانی داو
لی خواردن ولی به‌خشینی

وَالْبَدَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُم مِّنْ شَعِيرٍ
اللَّهُ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ
جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ سَخَّرْنَاهَا
لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٣٦﴾ لَّن يَنَالَهُ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا
وَلَكِن يَنَالُهُ النُّقُوعُ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا
اللَّهُ عَلَى مَا هَدَيْنَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٧﴾

دواى نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار موسولمانانی بۆ خۆنزیك کردنه‌وه‌له‌خودا
به‌سه‌رپرینی ناژه‌لۆ قوربانی کردن، نه‌جار به‌تایبه‌تی ناوی حوشری هینا بۆ
سه‌ر پرین و کردن به‌قوربانی، چونکه جه‌سته‌ی گه‌وره‌یه‌و سوود و قانزاجی هه‌مه
جو‌ری تیدا هه‌ن؛ ده‌فرموی: ﴿والبطن جعلناها لكم من شعائر الله لكم فيها
خير﴾ نێمه حوشرمان کردوه به‌نیشانیه‌ی ئایینی خوداو به‌لگه‌ی به‌ندایه‌تی
کردن بۆ په‌روه‌ردگار، سه‌رپرینی نه‌و ناژه‌له‌ به‌نرخه له‌حه‌رم دا خێرو
پاداشیکى زۆرى قیامه‌تى تیدایه بۆتان، هه‌زارو ناتاجانیش له‌دونیا‌دا
سودیکى زۆر له‌گوشته‌کەى وه‌رده‌گرن، پێش سه‌رپرینشیی سوودی هه‌مه جو‌ری
هه‌یه ده‌یکه‌نه ولاغی سواری، شیرى ده‌دۆشن سوود له‌کولک و بیچوه‌کانی
وه‌رده‌گرن!

وشه ی (بذن) به لای نه بو حه نیفه و بریک له هاوه لانی پیغه مبهرو ﷺ
 کومه لیک له تابعینه کان به حوشترو ره شه ولاغ ده گوتری و ناوه بو ههردو کیان.
 نیمامی موسلیم له جابیره وه ریوایهت ده کا ده لی: نیمه بو حهوت کهس
 (البدنة) ناژه له زه به لای حکمان سه رپری. وتیان: ره شه ولاغیش به که لکی
 قوریانی حهوت کهس دی؟ جابیر ده فهرمو ی بو ره شه ولاغ جهسته گهوره نیه؟
 نیبنو عومهر ده فهرمو ی: به لای نیمه وه (بذن) بریتییه له حوشترو ره شه
 ولاغ.

به لای شافیعیه وه (البدن) ته نه ها به حوشت ده گوتری به مه جاز نه بی بو
 ره شه ولاغ ناگوتری. ته نه نهت نه گهر کا برایهک (بدنة) هیهک له سه ر خوی نه زر
 بکا بیکاته قوریانی، نه گهر ره شه ولاغیش بکاته قوریانی به که لک نایه و
 نه زه که ی له سه ر لاناچی. چوونکه قورئان دوو دیارده ی به دیان کردون
 ده فهرمو ی: (صواف) ده فهرمو ی ﴿وَجِبَتْ جَنُوبُهَا﴾ نه م دوو دیارده تابه تن
 به حوشترو وه ته نه ها حوشت به حهوا وه سه رده برردری، ههروه ها نه بو داودو هی
 تریش له جابیره وه فهرمو ده یهک ریوایهت ده کهن ده لی: پیغه مبه ر ﷺ
 فهرمو یه تی: ((البدنة عن سبعة والبقرة عن سبعة)) عهطف بهواو
 نیشانه ی جوداوازی نیوان (بدنة) و (بقرة) یه.

قهه کانی جابیره نیبنو عومهریش ته نویل ده کرین به وه: که حوکه که دیان
 یه کهو ههردو کیان به که لک دین له جیاتی حهوت کهس سه ر برپین.

﴿فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ﴾ له کاتی سه رپینی نه و ناژه له
 زه به لای حه داو له و کاته دا که سی قاچه کانی راست ده وه ستیند رین و قاچیک ی
 هه لده به ستری و ده تانهوی سه ری برپن ناوی خودای له سه ر به یین بلین: ((بسم
 الله والله اکبر)) به ناوی خوداو هه ر خودا گه وره به ریزه، خودایه له تو وه یه و بو
 تو یه.

﴿فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا، فَكُلُوا مِنْهَا، وَأَطَعُوا الْقَانِعَ وَالْمَعْتَر﴾ جا كه كهوته سهرزهوی و گیانی دهرچوو سارد بۆوه لی تی بخۆن. واته: حه لاله بۆتان لی تی بخۆن. ههروه ها گۆشته کهی دهرخواردی هه ژارو سوالکهر بدهن: بهشی تهوانه ی لی بدهن: که هه ژارو رویان نایه سوال بکهن، ههروا تهوانه ش که داوا ده کهن و دهست پان ده که نهوه.

که ده فهرموی: ﴿فَكُلُوا مِنْهَا﴾ فهرمانه که بۆ وجوب نیه به لکو بۆ نیباحتیه. نیمامی مالیک ده فهرموی: سوننه ته لی تی بخۆن. ههندی له زانایان ده فهرموون فهرمانه که بۆ وجوبه و پتویسته لی تی بخۆن.

وه لی پیشینه صالحه کان کۆزایان هدی به له سهر نهوه: که له خواردن له قوریانی و کوشتی واجب نیه، به لکو له خواردنه کهی تهوینه تهو داب و نه ریتیه سهرده می نه فامی لابه ری: که له کوشتی به کانایان نه ده خوارد. که ده فهرموی: ﴿وَأَطَعُوا الْقَانِعَ وَالْمَعْتَر﴾ ظاهری نایه ته که نهوه ی لی وهرده گیری: که پتویسته له گۆشتی قوریانی بهشی هه ژاران بلری، تهو ناژه له دیاریکراوه به دیاری بردراوه ی سهرده بری گۆشته کهی لی تی بلری به تاتاجان ته مه رای شافیه یه.

تهبو حه نیفه ده فهرموی: دهرخواردانی گۆشتی کوشتی به هه ژاران سوننه تهو واجب نیه، چونکه خوین رژاندنه که خوینی نوسوکهو نزیکبونهوه له خودا مه به ستهو تهو هیش به سهر پرینه که دیته جی. تیر دهرخواردانی گۆشته که به هه ژاران له سهر حوکه گشتی به کهی ماوه تهوه مه ندویه.

﴿كَذَلِكَ سَخَرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ تابهو جوړه تهو ناژه به هه یزو توانایه مان بۆ ئیوه ژیریار کردوه، به تاره زوی خۆتان ده یاندۆشن، باریان لی بارده کهن ده یانکه نه ولاغی سواری، ده یانکه نه دیاری و قوریانی سهریان ده برن لییان ده خوون و بهشی هه ژارانی لی ده دهن. بۆ تهوه ی ئیوه سوپاسی خودای له سهر بکهن، شوکرانه ژمیتری نیعمه ته کانی بن، به طاعت و به ندایه تی

خۆی لی نزیك بکه نه وه، دلسۆز بن له خودا په رستیه که تان دا. وه کسو له نایه تی کی تر دا ده فەرموی: ﴿اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدنا انعاماً فهم لها مالکون، وذللناها لهم، فمئها رکوبهم ومئها یاکلون، ولهم فیها منافع ومشارب افلا یشکرون﴾ (یس/۷۱-۷۳) هەرگیز نه گوشتی نهو سەرپر اوانه نه خوینه که یان به خودا ناگا، وامه زانی نهو کاره تان سود به خودا ده گهیه نی نه جار په روهردگار مه بهست له ناژه له سەرپرینه که رون ده کاته وه ده فەرموی: ﴿لن ینال الله لومها ولا دماؤها﴾ ده فەرموی: ﴿ولکن یناله التقوی منکم﴾ به لکوو ته قواو دلسۆزی و فەرمان به دراری ئیوه به خودا ده گا، کرده وه باشه کاتان بسۆلای خودا بهرز ده بیته وه...! ئیبنو ئه بی حاتم له ئیبنو جوړه یجه وه ریوایت ده کا ده لی: غه ره به کان له سه رده می پیش ئیسلام دا: که قوریانیان سه رده به ری گوشته که یان به دیواری که عبه دا ده داو خوینه که یان تی هه لده سوو هه روه ها هه ندی له گوشته که یان ده خسته سه ر به کانیان و به خوینه که ی رهنگیان ده کردن، هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ وتیان: ئیسه شیاوترین به وه ی گوشت و خوینی قوریانییه کاغان له دیواری که عبه هه لسوین. نیت په روهردگار ئه م نایه ته ی نازل کرد.

ئه جا په روهردگار جاری کی دی نیعمه تی ژئیرار کردنی نهو ناژه لانه بو ناده میزاد دووباره ده کاته وه چونکه له دووباره کردنه وه که دا یاد خستنه وه ی نیعمه ته کانی خودا هیه به سه ر به نده کانی داو هه لئانی تیدایه بو زیده سوپاس کردن و شوکرانه بژئیری به نده کانی و ده فەرموی: ﴿کذالك سخرها لکم لتکبروا الله علی ما هداکم﴾ هه ر به و جوړه نهو ناژه لانه ی بو ئیوه ژئیرار کرده، ده توانن به چه ند جوړیک سوودیان لی و هریگرن، بۆنه وه ی ته عظیم و ته قدیسی خودا بکه و شوکرو سوپاسی بکه ن، له سه رنه وه ی خودا هیدایه تی داوون بو ناین و شه ریعه تی پیروزی، جله وگیری لی کردون له وشتانه ی پیی ناخۆشه و زیانی ئیوه ی تیدایه!

﴿وبشر الحسین﴾ نهی موحه مهده! مژده بده بهوانه ی کاری چاک ده که نه و له سنو ورو پاوانی خودا ده رناچن و شوین یاسا و شریعه تی خودا ده که نه و پابه ندی جله وگیری و فرمانه کانی خودان و پروایان به په یامی پیغه مبه ر ﷺ کردوه.

ناوا به و جوړه موسولمان هه موو کات ی ده بی به خودا وه په یوه ست بی، هه نگاو یتک ناهاوی له ژیا نیا، له شه وو روژدا هه لئس و که و یتک نا نو یت ی، جم و جو لیتک نه بام نادا نیلا ده بی مه به ستی خودا بی، ره زامه ندی خودای تیدا ره چا و بکا و دلی به ته قوای خودا وه خه ریک بی! نیتر نه و کاته ژیا نی هه مووی خودا په رستی ده بی و ژیا نه که ی گونجا و ده بی بۆ ته و ی زه و ی نا وه دان بکا ته وه. له سر زه و ی ده ژو دلی په یوه ست به ناسمان وه.

ده رباره ی قوریا نی، شه ر عزانان راجیا نیان هه به:

١- نه بو حه نیفه و (الشوری) و تیمام مالیک پیتیا ن وایه: هه ر که سی یتک سامانی نه وه نده هه بو زه کاتی لی بکه و ی قوریا نی له سر و اجبه، به لām نه بو حه نیفه ده فرموی: به مه رجیتک جی نشین بی و سه فدی نه بی، به لگه شیان نه و فرموده یه یه: که نه حه دو نی بنو ماحه له نه بو هور هیره وه ریوایه تیان کرده به مه رفو وعی ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ((من وجد سعة فلم یضح، فلا یقربن مصلانا)).

تیر میذی له نی بنو عوم سه ره وه ریوایه ت ده کا ده فرموی: پیغه مبه ر ﷺ ده سال له مه دینه بو، هه موو سالی قوریا نی ده کرد.

٢- جه ما وه ری زانایان رای مه شه وری مالیکه کانیش بۆ غه یری حاجی له مینا - ده فرمون: قوریا نی واجب نیه و سوننه ته. به لگه یان نه و حه دیشی پیغه مبه ر ﷺ که ده فرموی: ((لیس فی المال حق سوی الزکات)).

ههروه ها چونکه پیغه مبهەر ﷺ له جیاتی ئومه ته که ی قوریانی کردوه و
(واجب) یه ته که ی له سهر لابر دون. فهرموشیه تی: قوریانی سونده تی بابیه
گه وه تان هه زره تی نیبراهیمه ﷻ.

نه بو سوره یحه ده فهرموی: من هاوستی هه زره تی نه بو یه کرو عومهر بووم
ﷻ قوریانیان نه ده کرد نه وه کوو خه لکی چاویان لی بکه من.

تیمام نه حمده و (الحاکم) و داره قوطني له نیبنو عه بیاسه وه ریوایه ت
ده که نه ده فهرموی: له پیغه مبهرم ﷺ ژنه وت ده یه فهرموو: ((ثلاث علی فرائض
وهن لکم تطوع الوتر والنحر والصلاة الضحی)) تیرمینی فهرموده یه کی
تری ریوایه ت کردوه: ده فهرموی: پیغه مبهەر ﷺ فهرمویه تی فرمانم پی کراره
قوریانی بکه م، قوریانی کردن بو ئیوه سونه ته.

پاریزگاری کردنی خودا له موسوئمانان و
هۆکاره کانی رهوا بوونی شهر

﴿إِنَّ اللَّهَ

يَذْفِعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾
أَذِنَ لِلَّذِينَ يَقْتُلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ
لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِينِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَن
يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهَدَمَتِ
صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ

كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَكَ اللَّهُ مَنِ يَنْصُرُهُ^{٤٠} إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَتَوْا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ
وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾

بۆ سه بهب نزولی نایه تی ژماره (۳۸) ریبایدت کراوه که موسولمانه کان
له مه که که دا زۆر بوون و کافره کان دهستیان کرد به نه زیه تدا نیان و هه ندیکیان
کۆچیان کرد بۆ ولاتی جه به شه، تیر هه ندی له موسولمانه کانی مه که که
ویستیان به دزیوه دهست بو هشتین و هه ندی له کافره کان تیرۆر بکن، تیر نه
نایه ته نازل بوو..!

دهرباره ی نایه تی ژماره (۳۹) ته جه دو تیرمینی و به جوانیشی داناوه،
هه روا نه سائی و حاکم (به صه حی حیشی داناوه) و تیرنو سه عد
له تیرنوعه بباسه وه ریبایدتیان کرد وه فهرموی: پتغه مبه ره ﴿اَنَا لَهِ
دەرچوو، نه بو به کر فهرموی: ته مانه پتغه مبه ره که ی خۆیان دهر کرد وه ﴿اَنَا لَهِ
وان الیه راجعون﴾ سویندم وایی ده فوتیتن. تیر پهره ردگار نه نایه تی
نازل کرد: که ده فهرموی: ﴿إِذْ لِلَّذِينَ يَقَاتِلُونَ بِأَنفُسِهِمْ ظُلْمًا، وَإِنْ لَئِنْ
نَصَرَهُمْ لَقَدِيرٌ﴾.

په یوه نیدی نیوان نه مه که مه له نایه ته به هس پتشه وه له به به وه به :
که پهره ردگار له وه پتیش نه وه ی رون کرد وه: که کافره کان موسولمانانیان
له تایینی خودا مه نه کرد، نه یانه یشت له ناو مه که که دا دانیشتن، هه وه ها باسی
مه ناسیکی جه جی کردو سوودو قانزاخی تایینی و دونیایی رون کرد وه، ته مجار

دهی که وای چۆن و بهیچ عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا داناون و کردویان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشهری ده فهرموی: وشهی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه که ناماژه به وه ده کا: کهواز له هی پیشه وه ی بیئنی و چی دی له سهری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان بته رسته کان ده یان زانی: که بته کان یان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیر ئیدیعی ئه و یان نه کرده و، به لām به خودا زانینی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانی خودایه تی مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئه وه ی هه موو کهس پاداش و سزای کرده وه کان یان وه ربه رگرنه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخیی و کهم بایه خی و نه فامی و گیلی ئه وانه دهر ده خا: که به دهستی خۆیان له مادده و که ره سته ی زهوی شتیک داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده کهن!

ئه بچار پهروه رداگه تاک و تهنه یایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی ده سه لمیئنی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیچ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ دینیتته وه ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له ئاسمانه کان و زهوی دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بو نایه، کارو باری بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، نه گه ر خودا کان له ناو خۆیاندا کیشه یان تی بکه و ی بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنی بوونه وهر دا، ئه و کاته یان به هه موویان شتیک به دی دینسن و کاریک نه بجام ده دن و پیوستیان به یارمه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

كۆدان و خەرىكى نەمەوى ئاشووب و بەرپا كەردنى شەپ و فیتنەىن، جەنگى نىوان خىرو شەپ بەردەوامەو درىژەى هەيه. شەپ سەركەش و ملهوپو چە كدارو پەلامار دەرە، خاوەن هیزو توانای هەمە جوړە!! بۆيه پتوێستە بۆنيمان و خىرو حەق و راستى، هیزىك هەبى بيانپارتىزى و پشتيوانيان لى بكاو فیتنەى و شەپو شوليان لى دورو بختەوه. ئىرادەو مەشیتەتى خودا وانەبوو و وانەها توه: كەواز لەنيمان و خىرو حەق بەتنيى بەتەنيا بەرەنگارى هیزى شەپو طوغيان ببیتەوه، چونكە ئەو هیزو توانا مادىيەى بەتال هەيه تى لەوانەيه تەنگ بەو بىرو باوەرە چەسپاوەى ناو دلان هەلچنى و لەسەر سروشتى خۆيان لايان بەدا، هیزو توانای ئادەمیزاد تەندازەيه كى هەيه بە كۆتا دى، خوداش بۆخۆى لەهەموو كەس ئاگادارترە بەناوەرۆكى ناو دلان و تەندازەى وزەو توانايان. بۆيه نەيوستەوه نایەوى موسولمانان بختە سەنگەرى رویدروبو نەوى كوفرو بیدینى و فیتنە ئیلا پاش نامادەبوونيان بۆ بەرەنگارى بوونەوه. كەهیزو توانای بەرەنگار بوونەويان تیدا پەيدا بوو، چەكى پتوێست و جەنگاوەرى تەواوو زەمىنەى سەركەوتن رەخسا، ئەو كاتە رینگا دەدا موسولمانان شەپ بکەن و دەستى دەستەریژكەر بقرتینن.

ئەم ئايەتەيان هەرەشەى لەخۆ گرتوو و سەرەنجامى رینگرانسى مەسجید و لەحرام روون دەكاتەوه، ئەوانەى پێش ئايەتەكانى حەج باس كردن. كەوابى ئەم ئايەتە پەيوەستە بەئايەتى ژمارە (٢٥) وە كەدە فەرموى: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ.....﴾ بىان وادەو بەلێنە بەو موسولمانانەى تینووى بینینى حەرەمى پەرز بوون، كە كافەرەكان مەككەيان لى قەدەغە كردبوون. ئیتر ئەو كاتە ئايەتەكە پەيوەست دەبى بەپێش خۆیهوه. بێگومان كافەرەكان پێغەمبەريان ﷺ لەمەككە دەر كردبوو لەزێلو نیشتمانى خۆى و دەهريان نابوو، تەنانەت پێغەمبەر ﷺ لەو كاتەدا: كە مەككەى جى هیشت و لى چو دەر ناوهرى لى دایەوه فەرموى: ((والله انك

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و كر دویانن به هاوه لى خوداو به نڊایه تیان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی بیئى و چى دی له سهرى نه پۆی و ئینكاری دوا وه شی بكه ی! بیگومان بته رسته كان ده یان زانى: كه بته كانیان مردوو زیندو ناكه نه وه و هه رگیز ئیدی عای ئه و یان نه كرده، به لām به خودا زانینى ئهو بتانه و بریار دانه كه یان ئه وه ده گه یه نى، چونكه كه سێك خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سهر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه كیکیش له تاییه تمه نڊیه كانى خودایه تى مردوو زیندو كرده وه یه بۆ ئه وه ی هه موو كه س پاداش و سزای كرده وه كانیان وه ربگر نه وه.

ئایه ته كه گالته و لاقرتێ پێكردنه، بى نرخی و كه م بایه خى و نه فامى و گێلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆیان له مادده و كه ره ستى زه وى شتیک داده تاشن و به نڊایه تى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه یای خۆی راده گه یه نى و خودایه تى خۆی ده سه لمیئى و جگه له خۆی خودایه تى بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پێز دینیتته وه ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بوونایه، كارو بارى بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای رێسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو خۆیاندا كێشه یان تى بكه وى بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته یان به هه موویان شتیک به دى دینسن و كاریك نه نجام ده دن و پێویستیان به یارمه تى یه كترى هه یه، ئهو كاته مانای

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لىكەتتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتىن لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قەسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتتى دەلەين: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تىر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارىد و خوارىدەمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايەو ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرەو موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتتىن دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكەتتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

الذين آمنوا.... ﴿ دهى كه سيك خودا دىفاعى لى بكا كى ده توانى سته مى لى بكا؟ كه سيك خودا يارمه تيده رو پاريزه رى بى سهر كه وتنى به سهر دوژمنانى دا مسوگهره، كه وابى له پاي چى شه پر كه نو بريندار بنو بكوژرين؟ بوچى برسى و تينوو بنو زه جههت و ناره جههتى بچيژن... بۆ بۆ؟

خۆ سهره نجام ئاشكر ايهو خودا ده توانى ئاكامى باش و سهر وه رى بۆ بهنده كانى ده سته بهر بكا به بى شهوى هيچ مانوو بوونيكيان توش ببى. وهلامى نهم پرسىاره سافيلكانهيه، شهويه: ده لىن هيكمهتى خودا بالاده ستهو خودا بۆ خۆ زاناو بينايه، ده زانى چى له بهر ژوه ندى شهوان دايه، شهوى: كه ئيمى ئاده ميزاد پى ده بهين و ديتيه ناو كه مهنلى ههست و شعور مانوه شهويه: پهروهردگار خواستى وانه بووه و نابى كه هه لگرانى پديامه كهى كو مه لىك كه سانى ته بهل و شه وه زهل بنو پالى لى بده شهوه و سهر كه وتن به سهر يان دا ببارى و به ئاسانى بالاده ست بن، ههر له بهر شه وه نده نويز ده كه نو و قورنان ده خويزن و روده كه نه خوداو كه توشى ناره جههتى و شهكه نجه دان هاتن لى بپارينه وه...؟

به لى نويز كردن واجبه و قورنان خويزن پيوسته، روكرده خوداو پارانه وه لى له كاتى خۆشى و ناخۆشى دا نهركى سهرشانى موسه لمانه، وه لى نهم عيباده تانه به ته نيا نايانگه يه نيته پلهو پايه شهوى شياوى شه وه بن بن به هه لگرى بانگه وازى ئايىنى خوداو پاراستنى!

نويزو روكرده خوداو پارانه وه لى تيشووى گيانن بۆ شه رى بهرام به رى و روبه روبوونه وه. زه خير و تيشووه بۆ جهنكه كه، چهكى به كارى موسولمانانه بۆ ههر شهرو ئازا وه يهك: كه له دژى بهر پاي ده كه ن!

ده بى چهكى بهرام به ريان هه بى و به چهك و ناميرى بهرام بهر بهر ههنگارى دوژمن به نه وه، له هه مان كات ده بى چهكى خودا په رستى و سيلاحى ته قواو نيمان به خودايان هه بى بۆ بوژدانى دوژمن.

بینگومان ویستی خودا واهاتوو وای داناوه: که دیفاع کردنی
 موسولمانان ده بی لهریگه ی خویانهوه نه غام بدری، بۆنهوی له ناوچه رگی
 روبه رو بوونهوه و لیکدان و کێ بهرکی کهدا کامل بین و قال بین. چونکه بوونییه
 ئاده میزادی هه موو هیژو وزیه کی خۆی ناخاته کارو به خه بهر نایه، مه گهر
 کاتیك: که تروشی خه تهر ده بی و روبه روی دوزمن ده بیتهوه، نه و کاته هه موو
 خانه یه کی له شی، هه موو ده مارو هه ست و هیژو وزیه کی رۆلی خویان ده بین،
 هه موو هیژو توانایه کی خۆی ده خاته گهر بۆ بهر بهر چدانهوی هیژو دوزمن.
 نه و تاقم و کۆمه ل و گه لانه ی بانگه وازی ئیسلامی نه غام ده دهن
 پتویستیان به وه گهر خستنی هه موو خانه و هیژو وزیه که، ده بی هیژو توانایان
 کۆ بکه نه وه و هه موو ناماده باشی خویان بۆ روبه رو بوونهوه که به کار به یتن.
 ده ی سه رکه وتنی خیراو بی ماندو بوون، سه رکه وتنیك که به ناسانی نازل
 بی بۆ سه ر گه ل و نه ته وه یه کی پال که وتوو خۆلیسه وه، هیژو تواناکان ماته ل
 ده کا ده یانپوکی نیته وه و خویان نانوتین و گشه ناکهن.

سه رباری نه وه ش سه رکه وتنی سه ربیع و ناسان و بی ماندو بوون و بی
 قوریانی دان، به ناسانی له ده ست ده چی! یه که م چوونکه سه رکه وتنه که
 به ناسانی ده ست که وتوو و قوریانی تیدا نه دراوه. دوهم چونکه نه وانیه ئه و
 جوړه سه رکه وتنه یان ده ست که وتوو هیژو تواناکانیان رام نه کردون بۆ
 پارێزگاری لی کردنی. کوردی گوته نی (که ریک به پاره ی بهر بکپردی ناو
 ده ییا!).

شتیکی تری گرنه گ هیه، شه ویش ته ربییه ی ویژدانی و رام کردنی
 عه مه لی یه، که له سه رکه وتن و تیکشکانه وه سه ر هه لده دا، نه و نه زمون و
 تاقیکردنه وانه ی تروشی موسولمانان ده بن له نا کامی هیژو بردن و کشانه وه،
 پیشپه وی کردن و گیر خواردن و تیکشکان و نه و هه ست و شعوره ی له م شتانه وه
 سه ر هه لده دن.. هه روا نه و هیوا و ناوات و ئیش و نازارانه ی دینه سه ر پتیان،

خۇشى و ناخۇشى و ئارامى و دلەپراۋكى ھەست كردن بەھىزو بى ھىزى لى
 ووردبوتەو ھەم لىيان و كەشف كردنى خالى زەعیفو بەھىز، پركردنەو ھەم خالە
 لاوازەكان و رىكخستنى كارەكان لەھەموو حالەتەكان دا ھەمويان، دەبنە
 ھۆكارى قال كردنى موسولمانان و لەبۆتە دانيان!

لەبەر ئەم ھۆيانە و چەند ھۆيەكى تر كەخودا بۆخۆى دەيانزانى، خودا وای
 داناو كەدیفاعكردنى خۆى لەبەندەكانى لەرپىگەى خۆيانەو ئەنجام بەردى،
 دەبى لەناكامى تىكۆشان و قوربانیدانى خۆيانەو دەستەبەر بى.

ئەو ھەم ئەياد نەچى: كە نىسلام ھەرگىز شەر بەتامانچ و مەبەست
 نازانى، رىگەى شەر نادا مەگەر بۆ مەبەستىكى گەرەترو پىرۆزتر لەھودنەو
 ئارامى بى.

چونكە گومان لەو ھەدا نىە ناشتى و تەبايى و ئارامى راستەقىنە ھەدەفى
 نىسلامەو بۆى تىدەكۆشى و ھەكوو چەندجار لەئايەتەكانى قورئانى پىرۆزدا
 ناماژەى پى كراو، ھەلى ناشتى و ئارامىيەك سستەم و دەستدرىژى كردنى تىدا
 نەبى، كەس مافى كەس پىشپىل نەكا، بەلام ھەركاتى دەستدرىژى كرايە سەر
 موقەددەسات و (مقومات) ى ئادەمىزاد: ئازادى بىرو باوەر و ئازادى خودا
 پەرستى و عەدالەتكارى لەپىارو تۆلە ساندنەو ھەم دابەشكردنى ماف و ئەرك دا،
 ئەو نىسلام رىگەى داو، بەلگو بەپىيوستى داناو: كەشەر بەرپا بكرى بۆ
 گېرانەو ھەم ئازادى و ھەموو مافە زەوت كراوكانى ئادەمىزاد. بەكورتى و
 پوختى دونىا شوئىنى تاقىكردنەو ھەم لەبۆتەدانە، موسولمانان دەبى جىھاد
 بكەن و تىبكۆشن و لىھاتووئى خۆيان بچەسپىنن، چونكە پاداش پەيوەستە بە
 كەدەو ھەم، چى دەچىئى ئەو دەدروپەو. نابى چاوپروانى ئەو بن بۆ خۆيان
 پالى لى بدەنەو ھەم خودا سەرگەوتن و شكۆمەندىيان بەسەردا ببارىئى! زوربەى
 زۆرى موفەسىرىن پىيان وايە: ئەم ئايەتە وادە پىدانى موسولمانانە
 بەسەرگەوتن و جەخت كردنەو ھەم ماناى ئايەتى پىشوو كەوادەى دىفاع كردن و

پاریزگاری کردنی له موسولمانان دا، ئەو روون دە کاتەو: کەئەو وادەییە
له نایەتی پیشوودا داوێەتی به موسولمانەکان هەر ئەوێەندە نیە لەچنگی
دوژمنەکانیان رزگاریان بکاو بەس، بەلکوو بەسەر ناحەزانیشیان دا سەریان
دەخا. جاری وادەبێ ئەم سەرخستەو یارمەتیدانەیی خودا بۆ بەندە
موسولمانەکانی دوا دەکەوێ لەبەر حیکمەتێک کەخودا خۆی دەیزانی.

یارمەتیدان و سەرخستەو دوا دەخا چونکە هێشتا موسولمانەکان قال
نەبوون و لەبۆتەدانیان تەواو نەبوو. یارمەتی دانی خۆی دوا دەخا بۆ ئەوێ
موسولمانان چی هێزو توانایان هەیە بە کاری بێن و دوا وزەیی خۆیان بچە
گەر... هیچ شتێک نەمیتنی لەرێگەیی خودا ئیلا سەرفی بکەن!

خودا نەصری خۆی دوا دەخا تا موسولمانان دوا هێزی خۆیان خەرج بکەن
دلتیا بن: کەبەهێزو توانای خۆیان، بەبێ پالێشتی خودا سەرمەوتن بە دەست
ناهێنن: سەرخستەو یارمەتیدان دوا دەکەوێ بۆ ئەوێ موسولمانان زیاتر
پەییوەندییان بەخوداوە بەهێز بێ، چونکە نازارو ئەشکەنجە دەچێژن و جگە
له خودا پشتیوانێکیان دەست ناکەوێ. بۆ ئەوێ بگەنە ناستێک تەنها رولە خودا
بکەن و پشت بەئەو ببەستن!

لەبەر ئەم هۆیانەو چەندەها هۆی تریش: کەئیمە پەیمان پێ نابەین، خودا
یارمەتی دانی خۆی دوا دەخا ئێتر قوربانی و خۆ بەخت کردنیان دوو چەندە
دەبێتەو، نازارو ئەشکەنجەکانیان زۆرترو بەتین تر دەبن، هەتا لەناکام دا خودا
سەریان دەخا و لەکاتی گونجاودا سەروەری بە دەست دەهێنن، گیان و جەستەو
وێژدانیان ئامادەباشی لەخۆگرتنی ئەو سەرمەوتنەیان تێدا دەبێ و لەزەت و
خۆشی لەو سەرمەوتنە دەبینن هەلبەتە سەرمەوتن و پێوژی، تەکالیف و
ماندبوونی خۆی دەوێ، دەبێ زەمینی بۆ خۆش بکری و دڵ و دەروونەکان رام
کرا بن بۆ لەخۆ گرتنی ئەو سەروەری و پێوژییە کە بە دەستیان هێناوە.

بیگومان خودا یارمه تی نهو که سانه ددها که شیایوی یارمه تی دانن، خودا به هیئو توانایو بالاد هسته به یارمه تی دانی بهنده کانی ماندو نابی. به لام پیوسته بزاتری نهوانه کین: که خودا یارمه تی بیان ددهاو سهریان ده خا؟

بو دیاری کردنی حالی نهو موسولمانانه ی که خودا کۆمه کیان پی ده کا ده فرموی: ﴿الَّذِينَ اخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّا اَنْ يَقُولُوا: رَبَّنَا اللّٰهُ﴾ واته: نهو موسولمانانه ی سته میان لی کراوه، نهوانه ی موشریکه کان له مه که ده ریان په راندن بو مه دینه به بی حق و عه دالته. نهوانه حه زره تی موحه مه دالله و هاوه لانی بوون، هیچ خراپه به کیان نه بوو جگه له وه ی خودا په رستیان ده کردو به کتاپه رست بوون، ده یانگوت خودای نیمه (الله) به. وه کوو له نایه تی کی ترده ده فرموی: ﴿يُخْرِجُونَ الرِّسُولَ وَاِيَاكُمْ اَنْ تُوْمِنُوْا بِاللّٰهِ رِيْكُمْ﴾ (الممتحنة/۱) یان ده رباره ی (اصحاب الاخدود) ده فرموی: ﴿وَمَا تَقْمُوا مِنْهُمْ اِلَّا اَنْ يُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَمِيْدِ﴾ (البروج/۸) ده رکردن له زیندو نیشتمان به ناحق، به کی که لهو هوکاره سهره کیانه ی له پیئناویدا موسولمانان شهر ده که نو گیانی خویان لهو ریبازه دا به خت ده که ن!

ته بچار په روه ردگار هوکاری کی دی لهو هوکارانه ی شهریان له پیئناودا ده کری دیاری ده کا، نهویش نازادی عبادته و خودا ناسی و پاراستنی شوینه پیروزه کانه: ده فرموی: ﴿وَلَوْلَا دَفَعَ اللّٰهُ النَّاسَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ صَوَاعِقُ وِبِيعٍ وَصَلَوَاتٍ وَمَسَاجِدٍ يَذْكُرُ فِيْهَا اسْمَ اللّٰهِ كَثِيْرًا﴾ نه مه یاسای کی به رکی و دانو سانه، به مه بهستی له نگه راگرتنی نیوان ناده میزادو راگه میاندنی نهو یاسایه به: که شهر و خۆبه خت کردن له پیئناو چه سپاندنو ده سته به رکردنی نازادی عبادته کردن به رهوا داده نی، ده فرموی: نه گه ره بهر نهو نه بوايه: که خودا بهرگری له هه ندی ناده میزاد ده کا به هه ندی کی تریان بهم رهنگه خاوهن باوه رانی زال ده کا به سه ر بی باوه ره کان دا، شهر و شوری هه ندی کیان له هه ندی کیان دوور ده خاتمه وه، هه روه ها نه گه ره خودا شهر کردنی له پیئناو پاریزگاری له نه فسو شوینه پیروزه کان دا به رهوا دانه نایاو

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل نابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وَأَسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەت يان لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكترى دەلېن: ﴿هَلْ هَذَا إِلَّا
بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرم و موعجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە و موعجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أَفَتَأْتُونَ السَّحَرَاءَ وَانْتُمْ تَبْصُرُونَ؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

﴿أَن اللّٰهُ لَقَوِیْ عَزِیْزٌ﴾ بێگومان هەر خودا ده توانی یارمه تی موجهیدانی ریبازی خۆی بدا، هەر نمو ده توانی پشتگیری خۆی بدا به جهنگاوهرانی رینگای پیروزی خۆی و زالیان بکا به سهر ناحهزان دا. وه کوو له نایه تیکی تراد ده فهرموی: ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ کَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِیْنَ، اِنَّهُمْ لَمَمْ الْمُنْصَرُوْنَ، وَاِنْ جُنَدُنَا لَمَمِ الْغَالِبُوْنَ﴾ (الصافات/ ۱۷۱-۱۷۳) بیان ده فهرموی: ﴿کَتَبَ اللّٰهُ لَاغْلِبَنَّ اَنَا وَرَسُوْلُیْ، اِنَّ اللّٰهَ قَوِیْ عَزِیْزٌ﴾ (المجادلة/ ۲۱) نه مجار پهروه ردگار وه صفی نمو کو چکاره موسولمانانه ده کا: که شیای یارمه تیدان و سهر خستین ده فهرموی: ﴿الَّذِیْنَ اِنْ مَّکَنَاهُمْ فِی الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ واته: نمو موسولمانانه ی له زیدو نیشتمانی خۆیان ده رکراوهن، نهوانه نه گهر له ولات دا جیگیریان بکهین و به سهر موشریکه کان دا زالیان بکهین پابهندی فرمان و نه هیه کانی خودا ده بن، نو یژه کانیان به یتکو پیتی ته نجام ده ده ن ﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾ زه کاتی مال و سامانیان ده ده ن، هه ژاران له مال و سامانی خۆیان بی بهش ناکه ن! ﴿وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ﴾ فرمان ده که ن به چاکه ﴿وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْکَرِ﴾ جلهوگیری له خراپه ده که ن، به دلسۆزی خودا په رستی ته نجام ده ده ن دووره په رتیز ده بن و دژایه تی هه موو نهوانه ده که ن: که پابهندی شه ریعه تی خودا نابن. وه کوو له نایه تیکی تراد ده فهرموی: ﴿وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِیْنَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالٰحٰتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِی الْاَرْضِ﴾ (النور/ ۵۵).

نه مجار جهخت له سهر یارمه تی دان و کۆمه کی کردنی خودا په رستان ده کاتموه ده فهرموی: ﴿وَاللّٰهُ عَاقِبَةُ الْاُمُوْر﴾ سهره نجامی هه موو کاره کان بۆلای خودایه، هەر نمو مه زنده ی پاداش و سزای کرده ی به نده کان ده کا، له دونیا و قیامهت هه رکسه شیای چی به نه وه ی پی ده داو نه وه ی بۆ دهره خستی! به کورتی و پوختی نیمه شه رکردغان بۆ به ره وادانان چونکه سته میان لی کرا، هه روه ها نهوانه نه گهر له سهر زه ی بالاده ست بن پابهندی فرمان و جلهوگیریه کانی خودا ده بن.

په ند وهر گرتن له روداوی له ناوچونی گه له پیشینه کان

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ

قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَى فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ

أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾ فَكَايِن مِّن قَرِيَةٍ

أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيهَا خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا

وَيَبِثُّ مَعْطَلَةٌ وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ﴿٤٥﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ

فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا

لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا

عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾ وَكَأَيِّن مِّن

قَرِيَةٍ أَمَلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَى الْمَصِيرِ

لهوه پێش ئهوهی رۆن کردهوه: که موشریکه کان به ناحهق و ستهمکاری موسولمانه کانیاں له زیندو نیشتمانی خۆیان وه درناون، بۆیه خودا پێگهی داوه که له پێناو وجودی خۆیان و دهسته بهر کردنی ئازادی عیبادهت شهڕ بکهن. نه جار به شوێن ئهوه دا جووره دلدانه ویه که بۆ پێغه مبهر ﷺ ئاراسته ده کاو ده فرموی: ﴿وان یکذبوک فقد کذبت قبلهم قوم نوح وعاد وثمود﴾ نهی موحه ممه دا نه گهر ئهوانه تۆ به درۆ ده خه نهوه و په یامه که ت ره تده که نهوه، ئهوه بزانه تۆ تاقه پێغه مبهر نیت که به درۆ خرابیت هوه، به لکو ئهوه دابو نه ریتی گه له پێشینه کانه، پێغه مبهرا نی پێش تۆش له لایهن گه له کانیا نهوه به درۆ خراونهوه، ئهوه تا پێش ئهوهی موشریکه کا نی مه که که په یامی تۆ ر هت بکه نهوه، گه لی نوح ﷺ پێغه مبهری خۆیان به درۆ خسته وه، قهومی عاد پێغه مبهری خۆیان که (هود) بوو ﷺ به درۆیان خسته وه، ههروه ها گه لی ئهمود پێغه مبهری خۆیان: که صالح بوو ﷺ به درۆ خسته وه ﴿وقوم ابراهيم﴾ ههروه ها گه لی ئیبراهیم ﷺ، ئیبراهیمیا ن به درۆ خسته وه ﴿وقوم لوط﴾ گه لی (لوط) یش لوطیا ن به درۆ خسته وه ﴿واصحاب مدین﴾ دانیشتاو نی مه دیهن شوعه یییا ن ﷺ به درۆزن دانا و په یامه که یان ر هت کرده وه ﴿وکذب موسی﴾ موساش له لایهن قیبطی یه کانه وه به درۆ خرایه وه فیرعه ون و دارو دهسته که ی ئیما نیا ن پێنه هیئا.

هه رچهنده هه موو پێغه مبه ره کان مو عجیزه و نیشانه ی به هیژو راستیا ن پێ بوو، له سه ر راستی په یامه که یان، جا هه ریه که له و پێغه مبه رانه په یامی خۆیا ن که یاندو ﴿فأملیت للکفرین﴾ نێمه یش ما وه یه که مؤ له تی کا فره کا فئا ن دا و چا وه روا نی هه ئس و که وتیا ن بووین، تا ده ری بجه ین: که نه وانه چی ده که ن و چ هه لۆ یستیک ده نوێنن ﴿ثم أخذهم﴾ پاشا ن به سزا ی سه خت و ریشه کیشکه ر گرتم و له ناوم بردن ﴿فکیف کان نکیر﴾ بپروانه نا ره زامه ندی من لیتیا ن چۆن بوو بۆیا ن و چۆن له ناوم بردن؟؟

تیبینی نهوه ده کری: نایه ته که نهیفرموو ﴿وقوم موسی﴾ چونکه
حه زه تی موسی ﷺ له لایمن نه تهوه که ی خۆیهوه به درۆ نه خرایهوه، به لکرو
له لایمن دارو دهستی فیرعه ونهوه په یامه کدی ره تکرایهوه.

جا پتویسته نهوه بزانی: نهوه ی به سهر گه له پیشینه کان هاتوه دوور
نیه به سهر هه موو گه لو نه تهوه یه که بی. کهوابی نه ی موحه مه ده! نه من هه مان
هه لسو کهوت له گه ل موشریکه کانی مه که کو دهوویه ریشی ده که م، هه رچه نده
بۆ ماوه یه که مۆله تیان بدهم، به لām دوایی: که گرتمن تیر رزگار بوونیان نیه،
بیگومان وادهو هه پرهمی خۆمیان ده رهق دینه ده ی برپاری نیه پاشگه ز
بوونهوه ی تیدا نیه گرتن و هیرشی من زۆر به هیزو سامناکه، کهس نیه بتوانی
خۆی له بهر بگری. وه کوو ده فرموی: ﴿ان بطش ربك لشديد﴾ (البروج/۱۲)
کهوابی په له ی هاتنی عذاب بۆ نهوان مه که، باوه ختی بی و بگاته کاتی
دیاریکراو،

هه ندی له زانایانی سه له ف فرموویانه: ماوه ی نیتوان قسه ی فیرعه ون:
که گوتی (انا ربکم الاعلی) و کاتی له ناو بردنی چل سال بووه. له صه حیحه بن
دا نه بو موسا ﷺ له پیغه مبه ره وه ﷺ ده گپرتیه وه ده لی: پیغه مبه ر ﷺ
فرموی: ((ان الله ليملى للظالم حتى اذا اخذه لم يفلته)).

نا ته وه یه دابو نه پیتی خودا به رامبه ر به درۆ خه ره وه کان. هه چ کاتی کیش
دابو نه پیتی خودا گۆرانی به سهر دا نایه نه عجار دوا ی رانواندن ی خه به ری
سهرنج راکیش بۆ ریشه کیش کردنی نهو گه لو نه تهوه پیشینه، رانواندن ی
له ناو بردنه که فراوانتر ده کاو به شیه وه یه کی گشتی تر غمایشی ده کاو ده فرموی:
﴿فكأین من قرية اهلكناها وهی ظالمة﴾ زۆرن نهو شارو گوندانه ی ویرانمان
کردن دانیشه توه که یانمان له ناو بردن به هۆی سته مکاری و به درۆ خسته نه وه ی
پیغه مبه ره کانیا نه وه، خۆیان به دهستی خۆیان و به نه نقه ست بوونه هۆکاری
له ناو چوونی خۆیان و ویران بوونی ولاتیان. پیغه مبه رمان بۆ ناردن بۆ نه وه ی

شوئینان بکهون و خۆیان له گومرایی و تیداچوون رزگار بکهن، کهچی له جیاتی نهوه گوێرایه لی پیغه مبه ره کانیا ن بن و شوئینان بکهون پیغه مبه ره کانیا ن به درۆ خسته وه، سه ریچی فه رمانی خودایان زیاتر کردو سوورتر بوون له سه ر گومرابوون! نیه مه ش شارو گونده کانیا مان خاپوور کردن. ﴿فهی خاویه علی عروشها﴾ خانوو باله خانه کانیا ن و خاپوور بوون له پیشدا سه قفه کانیا ن ته پیون نه عجار دیواره کانیا نیا ن به سه ردا رمباون!

ته معبیره که زۆر سه رنج راکیشه، چونکه له کاتی خۆیدا سه قفه که له سه ر دیواره کان وه ستاوه، نیستا روخانه که یا ن به شیوه یه که بانه کانیا ن ته پیون و دیواره کانیا ن به سه ر هه لاشه که یا ن دا رمباون، که سیان له ژێردا به زیندویی نه ماوه و دیمه نه که سامنا که و کاریگه ره، پتو یستی به لی و ورد بوونه وه و سه رنجدان هه یه، شوئنه واری وێران بوو به و شیوه جیگای سه رنج دان و په ند لی وهرگرتنه ﴿وبشر معطلة﴾ له پال نه و شارو گونده کاول بووانه دا تو ده بی نی چهنده ها بیری وێران بوو له کار که وتو، کهس نایه ته سه ریا ن و کهس ناویان لی هه لئا هینجی، کهس ناژه لو ته سپ و هیسترو بارگیر ناو نادا، ده وریه ریا ن چۆل و هۆله ﴿وقصر مشید﴾ له پال نه و شارو گوندو بیره کاول بووانه دا چهنده ها باله خانه ی به رزو به که چ سپی کرا ومان تیک روخاندون و که سیان تیدا نه ماوه.

سیاقه که نه م دیمه نانه راده نوێنی و پاشان په رسیاریکی ئینکار نامیز نا پاسته ده کا: که بۆچی نه م دیمه نانه کار له دل و ده وروونی نه و موشریکانه ناکهن؟ بۆچی به بی نی نی نه م شوئنه واران و بیستنی نه م هه والا نه په ند نامیز نابن؟! ده فه رموی:

﴿اقلم یسروا فی الارض فتکون لهم قلوب یعقلون هـ؟ او آذان یسمعون هـ؟﴾ بیگومان شوئنه واری نه ته وه له ناوچووه کان به ر چاو و سه رنج راکیشه، په ندی لی وهرده گیرئ! ده ی بۆچی نه وانه سه فه ر ناکهن؟ بۆ به نا و نه و

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل نابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەصلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتە دەلەين: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تەر؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارەن و خوارەنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتە دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

دەكەن: كەتۈ ھەرپەشەيان پىي لى دەكەي. ئەوانە كافرو مولخىدو بەدرۆخەرەون،
پرۋايان بەخوداۋ پىتغەمبەرى خوداۋ رۆزى دۋاى نىە!

بەپراستى سەيرەو جىڭگاي سەرسۈرپمانە لەھەموو رۆزگارو شوپىتەك دا
ستەمكارانى پىتش خۇيان دەبينن، ھەوالو بەسەرھاتو سەرەنجاميان
دەخوتىننەو، كەچى پەند نامىز نابن، ئەوانىش رىيازى ئەو ستەمارانەى پىتش
خۇيان دەگرنو چاۋ لەئەوان دەكەنو بىر لەسەرەنجاميان ناكەنەو، ھەر
كاتىكىش يەكىك بەسەرھاتى ئەوانيان بۆ بگىرتتەو بىريان بىتتەو
بەلايانەو دۈورە ئەو ناكامە توۋشى ئەوان بى!

ئەجار بوغرا دەبنو لەخۇيان بايى دەبن، ئەگەر خودا ماۋىيەك مۆلەتى
دانو ماۋىيەك بەسەر كەشى بۇيان سەرچوۋ نىتر بوغراييان دەگاتە ئاستىك
پەلە لەھاتنى ئەو عەزابە دەكەن! ۋەكوۋ لەئايەتتىكى تردا دەفەرمۇي: ﴿وَأَذِ
قَالُوا: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حَجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ،
أَوْ ائْتِنَا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ (الأنفال/۳۲) دەي باباش بزائن: كە ﴿وَلَنْ يَخْلَفَ
وَعْدَهُ﴾ خودا ھەرگىز لەۋادەو ھەرپەشەي پاشگەز نابىتتەو، ئەو عەزابەى
ھەرپەشەيان پىي لى كراۋە، ھەر دى گومان لەھاتنى دا نىە، قىامەت رادەبىۋ
حىساب و لىكۆلىنەو ئەنجام دەدرى، خودا تۆلە لەسەرپىچىكاران دەستىنىۋ
پاداشتى خۆشەويستانى دەداتەو، ئەۋەي ۋادەي پىداۋە، ئەو ھەرپەشانەى
كردونى بەبى شك و گومان دىنەجى. چەندىك ئەوان پەلە لەھاتنى عەزابەكە
بكەن، خودا بىريارى خۆي تىك ناداۋ حىكمەتى خۆي چۆنى بوى ئاۋا شتەكان
دىنە دى، ئەو حىكمەتەي مەبەستە لەدواخستەكە ھەلى ناۋەشپىتتەو،
ئەندازەي زەمەنىش لاي خودا غەيرى ئەو ئەندازەيەكە لەھىسابى
نادەمىزاددا ھەيە. ﴿وَأَنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مَّا تَعْدُونَ﴾ واتە:
بىگومان پەروەدگار ھەلىم بەصەبرە، پەلەي نىە. نىشانە ھىلم و كورت
كردنەۋى ماۋەي درىۋ لەلايەن خودا ئەۋەيە، كەتەنھا رۆژتىك لاي خودا ۋەكوۋ

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو ھەكەن (ھادث) نو
گومان لەو ھەدا نىو، ھەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو ھەكوو زات و صىقاتى پەرۋەردگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۈ نەبووبى:

نەجار پەرۋەردگار ھەلى ھەلىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكتى دەلەين: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو ھەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو ھەكوو ئىو؟ ئەيىش ھەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ ھەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەيىش ھەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ھەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرۋ نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ھە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرۋ موغجىزە بختە
روو بۆخۆى ساحىرە موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكتىيان دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەو
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحر و جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

دیاریکردنی نه رکی سه رسانی پیغه مبه ر

قُلْ يَتَّيِبُهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٩﴾ فَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾
وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

٥١

دوای نه وهی پهروه ردگار نه وهی رون کرد وه: که موشریکه کان به مبه بهستی
به درو خستن نه وهی پیغه مبه ر و گالته پیکردنی په له یان له هاتنی عذاب
ده کرد، چونکه بر وایان به هاتنی قیامت نه بوو، به شوین نه وه دا نه رکی
سه رسانی پیغه مبه ر رون ده کاتمه وه ده فرموی: ﴿قُلْ يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا
لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ نهی پیغه مبه ر! بلی: نهی خه لکینه! نهی نهو که سانهی
په لهی هاتنی عذاب ده کهن، باش بزانی: که هینانی عذاب عانید به من نیه،
من خودا کردومی به پیغه مبه رو ره وانهی کردوم: که له عذابی خودا
بتانتر سینم، پیتان رابگه یم: که سزایه کی سهخت و سامناک له پیتان نه وه یه،
من لهو باره وه هیچم به ده ست نیه، هه موو شتیک عانید به خودایه، نه گهر
بیهوی خیرا عذابان بو دهنیری، نه گهر مه یلیشی بی لیتانی دواده خا،
به لکوو نه گهر مه یلی لی بی تزیه تان لی داده خا، مه یلی لی بی تزیه تان لی
وه ده گری و توشی عذابان ناکا. خودا چی بوی تاوادیته دی!

نه رکی سه رسانی من ترساندن له عذابی خوداو موژده دانه به پاداشی
دوایی و ره زامه ندی پهروه ردگار، نه مهش ناوه روکی نهو دوو نه رکیه: که هر
یه که یان له نایه تیک دا روون کراوه تمه:

۱- ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَوِيمٌ﴾ جانەو کهسانەو لە دلۆ دەروونیان دا ئیمانیان هێناوه، راستی ئیمانە کهشیان بە کردەوه دەچەسپێنن، ئەو ئەوانە لەتاوانی رابردوویان خۆش دەبین، پاداشی کردەوه باشە کانیاو دەدەینەوه، دەیاخەینە ناو بەهەشتیکەوه پانتایی یەکەو هێندەو ئەرزو ئاسمانە.

﴿رِزْقٌ كَرِيمٌ﴾ ئەو بەهەشتیە: کهخودا وەصفی کردەو بەوه: کههەرچی دل حەزی لی بکاو چاودیتنی پی خۆش بی و بۆ هەتا هەتایە تییدا رادەبوترن. وەکوو دەفەرموی: ﴿وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ (الزخرف/۷۱).

پێغه مەبریش ﷺ وەصفی بەهەشتی بەوه کردەو فەرمویەتی: ((فِيهَا مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أَذُنٌ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ)) (رواه احمد والشيخان والترمذی وابن ماجه عن أبي هريرة).

۲- ﴿وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾ واتە: ئەوانەو هەولۆ تیکۆشانیانەو بەردەوام خەریکی پوچەل کردنەوهی ئایەتی ئێمەن و بانگەوازی ئاینی ئێمە رەت دەکەنەوه، پێغه مەبران بەدرۆ دەخەنەوه، هەولۆ دەدەن خەلک شوێن پێغه مەبر نەکەون و پالێ لی بدەنەوه. بەخەیاڵی پوچی خۆیان ئەوان ئێمە دەسەپاچە دەکەن، لەچنگ عەزابی ئێمە قوتاریان دەبی و زیندو ناکرێنەوه. بانەوانە باش بزانی و دایا بن کەئەهلی دۆزەخن و شوێنیاو ناو ناگری دۆزەخە، بۆ هەتا هەتایە تییدا دەمێنەوه. وەکوو لەئایەتیکێ تردا دەفەرموی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ﴾ (النحل/۸۸).

پتہ ویی نیگای خودا بو پیغہ مبهرو پاراستنی
له شه یاتینی و جیر وکی (الفرانیق)

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى
أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ
ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾ لِيَجْعَلَ
مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فَتْنَةً لِّلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةِ
قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَلِيَعْلَمَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ
فَتُخَيِّتَ لَهُمْ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادٍ لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مَرِئَةٍ مِّنْهُ حَتَّى
تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾
الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿٥٧﴾

دهرباره ی هۆی نازل بوونی نهم نایه ته زوربه ی رافه کهرانی قورنسان ده یگێرنه وه بۆ چیرۆکی (غمرانیق) و ده لێن: رۆژێک پێغه مبه ر ﷺ له به که ی له دیوه خانی قورهبشییه کان دا دانیشتبوو، دیوه خان جمی ده هات له خه لک، پێغه مبه ر ﷺ تاواتی خواست له و رۆژه دا نیگایه که ی بۆ نازل نه به ی قورهبشییه کان پشتی لی هه لکه ن، ئیتر پهروه ردگار سوره تی (النجم) ی بۆ نارد ه خواری، پێغه مبه ر ﷺ دهستی کرد به خوێندنه وه ی تاگه بیشته نایه تی ﴿افرايتم اللات والعزى ومناة الثالثة الاخرى﴾ له کاتیک دا پێغه مبه ر ﷺ هه ناسه ی داو هه لۆیسته یه که ی کرد: شهیتان نهم نهم دوپسته ی خسته ن پال خوێندنه وه که ی پێغه مبه ر ﷺ وتی: ﴿تلك الغرائق العلى، وان شفاعتهن لترجى﴾ پێغه مبه ر وتی و ئیتر به رده وام بوو تا سوره ته که ی ته واور کرد، نه جار پێغه مبه ر ﷺ له کۆتایی خوێندنه وه که ی دا سوژده ی برده وه هه موو خه لکه که له گه لیدا سوژده یان برده کافره کان وتیان سهیره! له وه پێش پێغه مبه ر هه رگیز مه دحی خودا کانی ئیمه ی نه کردوه؟! ئیتر پهروه ردگار نایه تی ﴿وما أرسلنا من قبلك من رسول ولا نبى..... الآية﴾ ی نازل کرد.

ته نانه ت ده لێن: وه لیدی کورپی موغهمیره له به ر پیری نه ییتوانی سوژده به ری، هه ندیکێ خۆل به رز کرده وه بۆلای ناوچه وانی و سوژده ی له سه ر برده!

که شه و داها ت هه زره تی جویرانیل ها ته لای پێغه مبه ر ﷺ سوره ته که ی بۆ جویرانیل خوێنده وه: گه که بیشته ته و رسته یه، جویرانیل فهرموی: من نهم دوو رسته یه م بۆ نه هیناوی، ئیتر پهروه ردگار نایه تی ﴿وان کادوا ليفتونك عن الذى اوحينا اليك لتفترى علينا غيره، واذاً لاتخذوك خلیلاً. ولولا أن ثبتناک لقد کدت ترکن الیهم شیئاً قليلاً اذاً لأذقناک ضعف الحیاة و ضعف الممات ثم لاتجدناک علینا نصیراً﴾ ئیتر پێغه مبه ر ﷺ غهم و په رزاره دای گرت هه تا نایه تی ﴿وما أرسلناک من قبلك من رسول ولا نبى الا اذا تمنى ألقي الشیطان فی امنیته﴾.

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه ربگر نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسايان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه نجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

۳- هدرهها نیمامی بوخاری لهصهحیحه کهیدا نموه ریوایهت دهکا: که پیغه مبهر ﷺ سورهتی (النجم) ی خویندۆتسهوه موسولمانهکانو موشریکهکانو ناده میزادو جندۆکه سوژدهیان بردو، بهلام بپرای بپرای باسی چیرۆکی غهرانیقی تیدا نیه.

بهلگهی عهقلیش ههیه لهسهر بئ بناغهمی چیرۆکی (غهرانیق). چونکه نهگهر بهراستی بزانی: که پیغه مبهر ﷺ ریزی لهبت و صهنم گرتوه، یه کسهر حوكمی کوفر بهسهر خۆمان دا دهدهین! چونکه شتیکی ناشکرایه نه رکی سهرشانی پیغه مبهر و ههولۆ تیکۆشانی بهردهوامی بۆ قهلاچۆ کردنی بت صهنم بووه، دهی چۆن دهبی ریزیان لی بگری؟.

نیمامی رازی دهفهرموی: بههیتزترین بهلگهی عهقلی لهسهر بئ بناغهمی چیرۆکی (غهرانیق) نموهیه: ئیمه نهگهر شتی ناوا بۆ پیغه مبهر ﷺ بهرهوا بزانی، ئیتر دلنیا ییمان دهریارهی بئ خهوشی نمو شهریهتهی بۆی هیناوین نامینی، نهوکاته گومان بۆ نموه دهچی ههر کامیک لهته حکامو شهریهتهکانی بۆی هیناوین زیادهی تیدا بئو لهلایهن شهیتانهوه شتی وهپال درابی، نمو نایهتهش پووچ دهبیتموه که دهفهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ، فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ، وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ (المائدة/ ۶۷) چونکه هیچ جوداوازی نیه له نیتوان نموده له نیگا کهم بکاتمه یان لیتی زیاد بکا. کهوابی به کورتی نموده مان بۆ ناشکرا دهبی و دهچهسپی: کهتم چیرۆکه بئ بناغهمی و پووچ و دهست ههلبهستی زیندقهکانه!

کهوابو چیرۆکی (غهرانیق) ههلبهستراو درۆیهو زیندیقو بئ دینان دایانهیناوه، بۆیه دهبی ههولۆ بدهین تهفسیری نایهتهکان و ابکهین لهگهڵ ناوهڕۆکی ئاین بگونجی و تهفسیری قورئان به قورئان بکری و گوێ نه دهینه نمو ریوایهته جۆراو جۆره بئ بناغانهی ئیسرا ئیلیاتیان پتوهیهو زۆر له موفه سیرین به سافیلکهیی خستیانته ناو تهفسیرهکانیا نموه لهگهڵ بئ خهوشی نیگا و

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسايان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

وشه ی (تمنی) له ئایه ته که ی ئیره دوو مانای هه یه به دوو شیوه ته فسیری ده که ن:-

۱- (تمنی) به مانا خوێندنهوه بێ. زووبه ی رافه که رانی قورئان پێیان وایه لێره دا نهم مانایه هه لده گری. به لگه یان له سهر نهوه (تمنی) به مانا (قرأ) و (تلا) بێ نهو شیعره ی هه سانه ﴿كَلَّمَكَ اللَّهُ حَتَّىٰ تُخَرِّجَ عَنْهُ الْقُرْآنَ﴾ ده فدرموئ:

تمنی کتاب الله اول لیلة اخرها لاقی حمام المقابر
یان شاعیریکی تر ده ئی:

تمنی کتاب الله اخر لیلة تمنی الداود الزبور علی رسول
له صه حیجی بوخاریش دا هاتوه ده فدرموئ: ((اذا تمنی ألقى الشیطان فی امنیته)) ((اذا حدث القی الشیطان فی حدیثه)).

۲- ده ئین: (تمنی) به مانا ئاوات و هیوا خوازییه، واته: پێغه مبه ر ﴿كَلَّمَكَ اللَّهُ حَتَّىٰ تُخَرِّجَ عَنْهُ الْقُرْآنَ﴾ ناواته خوازی نهوه بووه: که نه ته وه که ی موسو ئمان بنو ئیمانی پێ بیتن!
جا نه گهر (تمنی) به مانا ئومنییه ناواته خوازی بێ (مفعول) ی (ألقى) ده بێ شتیک بێ لهره گهزو جینسی وه سه وه سه بێ: واته: شهیتان وه سه وه سه شو به وه گومانی خۆی ده هاو یته نا وه وه بۆ نه وه ی ناواته کانی پێغه مبه ر ﴿كَلَّمَكَ اللَّهُ حَتَّىٰ تُخَرِّجَ عَنْهُ الْقُرْآنَ﴾ نه یه ته جی، خه لکه که ئیمانی پێ نه هیتن، نه وکاته ئیلقا که بریتی ده بێ له مه نه کردنی خه لک له ئیمان هیئان و بهرگری کردن له هاتنه دی ناواته کانی پێغه مبه ر ﴿كَلَّمَكَ اللَّهُ حَتَّىٰ تُخَرِّجَ عَنْهُ الْقُرْآنَ﴾.

نه گهر (تمنی) به مانا (قرأ) و (تلا) بێ نه وکاته (مفعول) ی ((ألقى)) به دوو جوړ مه زنده ده کری.

۱- (مفعول) ه که لهره گهزی وه سه وه سه گومان خستنه وه بێ: واته (ألقى الشیطان فی قرأة الرسول أو النبی الشبه والوساوس) شهیتان فری ده داته

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يانزانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لām به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناى به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه يايى خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساىيان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كارتيك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

پاریزگاری کردن له ئاین و ره تکردنموی شو به و خرافاته کان. نه بچار
 ئایه ته کانی خۆی ده چه سپیتی و رونیان ده کاته و هیه شک و گومانیان تیدا
 ناهیلی: زنده و کهم و کور بیان تیدا به دی ناکری. ده چه سپیتی: که نه و نیگا و
 سروشه له خودا وه هاتوو و حق و راسته و ئیتر ههول و ته قه لای شهیتان بی
 هوده ده بی و چ رۆلێکی نابێ.

بینگومان نه ههول و ته قه لای شهیتان ده ق ده شو به ته ههول و
 تیکۆشانی موسته شریقه کان و لیژنه ته بشیری و ریک خراوه به نا و ئینسانی و
 مرۆف دۆسته کانی بیانی و چلکا و خۆره به ره لاکانی ناوخۆ چه پره و توند
 پره و کان و کلکه له ق بۆ که ره کانیان، نه وانه ی لیپاون بۆ ناشرین کردنی
 ئیسلام و بهرنامه که ی بۆ گومان خستنه سهر و شیواندنی مه بادینه کانی
 ئیسلامی پیرو و تهعالیمه کانی و هه لگێرانه و هه قانیقه کان و ته زویر کردنی
 راستیه کان و ته نویل کردنی هه ندی ئایه ت و ناراسته کردنیان بۆ مانای
 ناراست و نامه به ست. به لām و پرای چرو پری نه ههول و ته قه لایانه له لایه
 کافرو به چه که موسولمانی هه لگه پاره له ئاین سوپاس بۆ خودا رابوونی
 ئیسلامی له به ره و و گه شه و نه شو نومادایه، سالان و رۆژانه یه که به دوا ی یه که دا
 هیلانه ی کوفر ده پوخی و ههول و تیکۆشانی چه په لی نه داخ له دلانه له سه ر
 به ردی راستی ئیمان و باوه ری پته و ی هه لگرا نی رابوونی ئیسلامی ورد و خاش
 ده کری و ده خرته گۆره و وه نغروی ده ریای نه مان ده بی. خۆری ئیسلام و بهرنامه
 پیروزه که ی ته نگ ی به تاریکه شه و ی کوفر نیلحاد هه لچنیوه و خه و و خواردنی
 لی حه رام کردون!!

﴿والله عليم حکیم﴾ په ره ردگار زانایه به هه موو کارو بارێک له نا و
 بوونه و هه ردا، ده زانی چ نیگا و سروشی که ده نیی بۆ پیغه مبه ره که ی و ده زانی
 نا کام و سه ره نجام چی ده بی و چۆن ده بی، هیه چی لی گوم نابێ، حه کیم و دانایه
 له مه زنده کردن و دروست کردن و کرده و هه کانی دا حیکمه تی ته وای هیه،

دهی که وای چۆن و بهیچ عه قلیک ئه و نه فامانه ئه و شتانه یان بۆ خودا داناون و کردویان به هاوه لای خودا و به ندایه تیان بۆ ده کهن؟

زومه خشمه ری ده فهرموی: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یه و به مانا (بل) هه بۆ (اضراب) هه مزه که ناماژه به وه ده کا: کهواز له هی پیشه وه ی بیئنی و چی دی له سه ری نه پۆی و ئینکاری دوا وه شی بکه ی! بیگومان بته رسته کان ده یانزانی: که بته کانیان مردوو زیندو ناکه نه وه و هه رگیز ئیدیعی ئه و یان نه کرده و، به لām به خودا زانینی ئه و بتانه و بریار دانه که یان ئه وه ده گه یه نی، چونکه که سیک خودایه و شایانی په رسته: که توانای به سه ر هه موو شتیک دا هه بی و صیفه تی خودایه تی تیدا بی، یه کیکیش له تاییه تمه ندیه کانی خودایه تی مردوو زیندو کردنه وه یه بۆ ئه وه ی هه موو کهس پاداش و سزای کرده وه کانیان وه برگر نه وه.

نایه ته که گالته و لاقرتی پیکردنه، بی نرخه و کهم بایه خه و نه فامی و گیلی ئه وانه ده ر ده خا: که به ده سته ی خۆیان له مادده و که ره سته ی زه و ی شتیک داده تاشن و به ندایه تی بۆ ده کهن!

ئه بچار په روه ردگار تاک و ته نهایی خۆی راده گه یه نی و خودایه تی خۆی ده سه لمیئنی و جگه له خۆی خودایه تی بۆ هیه چ شتیک بریار نادا. به لگه ی به پیژ دینیتته وه ده فهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له ئاسمانه کان و زه و ی دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیروژ خودای تر هه بو نایه، کارو باری بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای ریسایان تیک ده گیران و تارو مار ده بوون!

چونکه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ک هه بن، نه گه ر خودا کان له ناو خۆیاندا کیشه یان تی بکه و ی بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنی بوونه وهر دا، ئه و کاته یان به هه موویان شتیک به دی دینسن و کاریک نه بجام ده دن و پیوستیان به یارمه تی یه کتری هه یه، ئه و کاته مانای

گومانی تیدا نیه له خوداوه بۆت هاتوووه به زانیاری و چاودیری خۆی نازلی کردوووه ناهیللی شتی ناههقی تیکهل بسی، نیت ئیمانی پی دههینن و گهردنکهچی فرمان و جالوگیریه کانی دهبن و دلیان پی نارام ده گری ترسو خۆفی خودای تیدا جیگیر ده بی، کار به حوکم و داب و شریعتی خودا په سندن ده کهن وه کوو له ئایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿وانه لکتاب عزیز، لا یاتیه الباطل من بین یدیہ ولا من خلفه، تنزیل من حکیم حمید﴾ (فصلت/ ۴۱- ۴۲) ته مجار سه ره نجامی باش و ناکام پیروزی بۆ موسولمانان ده چه سپینۆ و ده فرموی: ﴿وان الله هاد الذین آمنوا الى صراط مستقیم﴾ بیگومان خودا نه و که سانه شاره زای ریگای به ختموهری ده کا: که ئیمانیاں پی هیناووه پروایان به پیغه مبه ره که ی کردوه، توفیقیاں ده دا بۆ ریگای حق و راست، وه سه وه سه وشک و گومانی شهیتانیاں لی دوور ده خاتموه.

به کورتی په روهر دگار هیدایه تی خاوهن پروایان ده دا بۆ مانای راستی نه و ئایه تانه ی موته شایهین، به جوانی مانایان دیاری ده کهن و سه رگهر دانی روویان تی ناکاو شریبه و گومانی به تالخوازان کاریان تی ناکهن، دلیان دامه زرا له سه ر باوه رو قاچی چه سپاویان به توپه هاتی چه پره وان وه له رزه ناکه ون! وه سه وه سه وشک و گومانی شهیتان و هه وا خواهانی ناتوانن له ریبازی راستی خۆیان لایان بدهن.

ته مجار سه ره نجامی دوو روو موشریک و جووله که کان دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿ولا یزال الذین کفروا فی مرية منه حتی تأتیهم الساعة بغتة او یأتیهم عذاب یوم عقیم﴾ به رده وام نه وانه ی کافرن له شک و گومان دا دهر باره ی پیغه مبه ر ﷻ دهر باره ی قورنان، یان دهر باره ی نه و تیه له کیشمی: که شهیتان هاویشته ناو قورناغوتندنه که ی پیغه مبه ر ﷻ ناوا له گومان و شوبه ده ده میتنموه هه تا به ناگه هان قیامه تیان دیته سه رو راده بی یان نیشانه کانی

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا دانا و
كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فەرموى: وشەى (أم) لى رەدا (منقطعە) يەو بە مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هەمزه كه ناماژە به وه ده كا: كهواز لههه پيشه وهى
بينى و چى دى له سەرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكەى! بىگومان
بتپه رسته كان ده يان زانى: كه به تە كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هەرگيز ئيديعاى
ئهو يان نه كرده، به لām به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان نه وه
ده گه يەنى، چونكه كه سىك خودا يەو شايانى په رسته: كه تواناى به سەر هەموو
شتىك دا هەبى و صيفه تى خودا يە تى تىدا بى، يە كى كيش له تاييه تمه ندييه كانى
خودا يە تى مردوو زيندو كرده وه يە بۆ ئهو وهى هەموو كهس پاداش و سزاي
كرده وه كانيان و هەرگه نه وه.

ئايه ته كه گالتەو لا قرتى پى كرده، بى نرخی و كه م بايه خى و نه فامى و
گىلى ئه وانە دەر ده خا: كه به ده ستى خۆيان له مادده و كه ره ستەى زهوى شتىك
داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئەجار په روه ردا گار تاكو تە نهايى خۆى راده گه يەنى و خودا يە تى خۆى
ده سه لمى تى و جگه له خۆى خودا يە تى بۆ هىچ شتىك بريار نادا. به لگەى به پىز
دېني تە وه و ده فەرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گەر
له ئاسمانه كان و زهوى دا جگه له خوداى گه و ره مه زن و پىرۆز خوداى تر
هەبو نايە، كارو بارى بوونه وەر تىك ده چوو، ياساى رىسا يان تىك ده گىران و
تارو مار ده بوون!

چونكه نه گەر له بوونه و ره دا چەند خودا يەك هەبن، نه گەر خودا كان له ناو
خۆياندا كى شه يان تى بكه وى بوونه وەر وىران ده بى، خۆ نه گەر ته با بوون
له هه ل سورا ندى بوونه و ره دا، ئهو كاته يان به هه مو يان شتىك به دى دى سن و
كارىك نه نجام ده دهن و پىويستيان به يارمه تى يە كترى هەيه، ئهو كاته ماناى

به گویره ی قورنان هه ئس و کموتیان کردوه، نهوانه پاداشیان به هه شتی رازاوه و خانوی خوشی هه تا هه تایی به، هه رگیز لی ئی ده رناچن و تئیدا و هه رز نابن.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ نهوانه ی پروایان به حق نیمه کافرن به خودا و به پیغه مبهرو به قورنان و سه ریچی په یامی پیغه مبهریان کردوه و شوینی نه کموتوون و لوت به رزیان نواندوه، نهوانه لای خودا عه زابی ریسوا کهریان هه به، عه زابی به تئیش و سامناک و ریسوا که ره تۆله ی خۆ به زلزان و گو ی نه دانیان به حق و راستی و پابه ند نه بوونیان به په یامی قورنان. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده هه رموی: ﴿الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ (غافر/۶۰).

واده و به ئینی خودا به سه ر خستنی کو چکارانی

جهه نگاوه ورو فیدا کار به به هه شت

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا
لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ
الْرَازِقِينَ ﴿٥٨﴾ لَيَدْخُلَنَّهُمْ فُجُورُهُمْ يُرْزَوْنَ بِهِ وَإِنْ
اللَّهُ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿٥٩﴾ ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ
مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٦٠﴾

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناي به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ر دگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه واندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى ديسن و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

هیچ ره خنهیان لی ئی نیه، ئەو شوینەش بەهەشتی پەرۆزه. چۆن ره خنهیان لی ئی دەبی؟ خۆ ئەوەندە خوش و دلگیرە تەنانت هێچ چاویک لەوە پیش شوینی ناوای نەبینیوە و هێچ گوێچکەیهک شوینی ناوا خوشی نەییستوە بەسەر دلی خەلکا بە خەدیالیش تی نەپەرپەرێوە. هەر وەکوو چۆن تییدا توشی ناخوشی و تەنگ و چەلەمەیهک نابن! وەکوو لەئایەتێکی تردا دەفرموی: ﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغَوًا وَلَا تَأْثِيمًا إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا﴾ (الواقعه/۲۵).

﴿وان الله لعليم حليم﴾ بێگومان خودا زاناو ناگاداره بەوانە ی کە لە بەرخاتری خودا و بۆ ره زامەندی ئەو کۆچ دەکەن و جیهاد دەکەن و دەزانی شیاری چ پاداش و بەخششێکن، دەزانی نیازو مەبەستیان چیه و چۆنە، حەلیم و لی خوشبووه، لەتاوانی رابوردوویان خوش دەبی، هەروا حەلیم و لیبووردووه: بەوه: کە خێرا بەدرۆ خەرەکان عەزاب نادا و مۆلەتیان دەدا بۆ ماوێهێک بۆ ئەوێ بەخۆیان دا بچنەو و تۆبە بکەن و تیمان بهێتن.

﴿ذلك﴾ ئەو پاداش و بەهەشته رازاوه خوشە بۆ ئەو کەسانەیه: کە لە رێگای خودادا دەکوژێن، یان بەمردنی سروشتی خۆیان لەغەریبی دەمرن! هەروا لەدوونیدا بەسەر دوژمنانیان دا زالیان دەکا؛ چونکە ﴿ومن عاقب بمثل ما عوقب به، ثم بغى عليه لينصرنه الله﴾ هەرکەسێ لەموسولمانان تۆلە لە کافرو موشریکەکان بکاتمەو بەئەندازە ی ئەو ستمە ی لی کراره، شەڕیان لەگەڵ بکا و بەرگری لەخۆی بکا، پاشان ناچار بکری بەوه ی زیلو نیشتمانی خۆی بەجی بهێتی، لەسەر مال و ملکی خۆی هەلی قەنن، ئەو بێگومان خودا یارمەتی دەدا و تۆلە ی بۆ لەدوژمنانی دەستینی، پشتگیری لی دەکا و زالی دەکا بەسەریان دا شیعارێ (لا اله الا الله) سەردەخا و شیعارێ کافرهکان ژێر دەخا.

﴿ان الله لغفور غفور﴾ بێگومان خودا لەموسولمانان خوش دەبی، و چاو پۆشییان لی دەکا تەگەر تۆلەیان ستاندنەو و زێدەرەویان کرد. هەروا خوش دەبی لەوانە ی شوین لیخوشبوونی خودا ناکەون: لەلیخوشبوونە کە دەستدریژی

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئهو نه فامانه ئهو شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يهو به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى ئه ويان نه كرده، به لام به خودا زانينى ئهو بتانه و بريار دانه كه يان ئه وه ده گيه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته: كه تواناى به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ ئه وه ي هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى گرنه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه مجار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گيه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ ئه گه ر له ئاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه روه مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساىان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه راندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك ئه نجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هديه، ئهو كاته ماناى

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل نابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو و تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو و گوتراو و بىنراو و بىستراو ەكان (حادث) نو
گومان لەو ەدا نىو، وەلى ئەصلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇە نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېوونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەى كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىامەت يان لى نىك بۆتەمۇ،
بەچپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكتى دەلېن: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايەو ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو ەدا
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەو ەو سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان و ابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرم و موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە و موغجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكتىان دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاوئەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحر و جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

﴿وان الله سمیع بصیر﴾ نه وهش به هۆی نه وهیه: که په روهردگار هه موو
دوعاو پارانه وهیه که ده بیسی، هه موو حال و وه زعی که ده بینسی، له زه وی و
له تاسمانه کان دا هیچی لی گوم نابی.

نهمهش نیشانه ی نه وهیه: په روهردگار به ده یهینه ری خاوه ن ده سه لات و
ته سه روفه له بوونه وهردا، چی بوی و چۆنی بوی ده بی بیته دی و کهس نیه
فهرمان و بریاری هه لوه شینیتمه وه. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فهرموی: ﴿قل:
اللهم مالک الملك، تؤتی الملك من تشاء، وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من
تشاء وتذل من تشاء بيدک الخير انک على کل شیء قدير تولج الیل فی
النهار وتولج النهار فی اللیل وتخرج الحی من المیت وتخرج المیت من
الحی، وترزق من تشاء بغير حساب﴾ (ال عمران/ ۲۶-۲۷).

هۆی نهم ده سه لات هه هاو مو طلعه بی سنووره نه وهیه: که ده فهرموی:
﴿ذلک بان الله هو الحق وان ما يدعون من دونه هو الباطل﴾ نهو قودرته و
ده سه لات هه بی سنووره، نهو زانیاری و بیستنه دیتنه به هۆی نه وهیه: که خودا
حق و ثابت و بی وینه و بی شهریکه، (واجب لذاته) ییه و سهرچاوه ی وجوده و
هیچ خودایه که نیه شیای خودایه تی و عیبادت بۆ کردن بی جگه له ذاتی
پاک، چونکه هه ر خودا خاوه نی ده سه لات ی ره هایه و هه موو شتی کی بوونه وهر
ناتاجی نه وه و گهر دنکه چی نه وه، جگه له ذاتی خودا هه موو خودا درۆزنه کانی
تر به تال و پووچن، جگه له خودا هه رچی عیبادت ی بۆ بکری به تال و جگه
له خودا کهس توانای زیان لی دوور خستنه وه و سود پیگه یانندن نیه، هه موو
خاوه ن ده سه لات ی کی رواله تی زه لیل و بیچاره یه و لای خودا بی توانا و ده سه لات ه.
﴿وان الله هو العلی الکبیر﴾ هه موو نهو شتانه ی باسکران هۆیه که ی

نه وهیه خودا به رزو پیرۆزو شکۆمهنده به سهر هه موو شتی که دا، هیچ کهس
له خودا شکۆمهنده تر نیه، کهس لهو به ده سه لات تر نیه، وه کوو له شویتنی کی
تر دا ده فهرموی: ﴿وهو العلی الکبیر﴾ (البقرة/ ۲۵۵) یان ده فهرموی: ﴿الکبیر

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (محدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادىث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكان دەكا لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەى كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەت يان لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكترى دەلېن: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تر؟؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خواردن و خواردنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايە ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامرى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرم و موعجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرە و موعجىزە كەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكترىان دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگاي خودايە، سىحر و جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

بيگومان خودا به لوطف و ليژانى خوئى شه رو كه رسكاوه چه كه ره كردوه،
له ناو سكي زهوى دا به ده ستي قورده تى خوئى په روهرده ده كاو زهوى شەق
ده كاو سەرى پى له ناو گل دهردينى و پى ده گه يه نى، به قودرەت و دەسەلاتى
خوئى له كاتى گونجاودا بارانى پيويست دهبارينى و ناو گل تيكەل به يەك ده كاو
غيزاي درەخت و روەك دابىن ده كا! (سبحان الله! چ به ديپينەرىكه؟) ﴿لە ما في
السموات وما في الأرض﴾ هەرچى له ناسمانه كان و زهوى دا ههيه هه مووى
ملكى خودايه و له ژير دەسەلاتى شه دايه، له ناسمانى خوئيه و به زهوى خوئى
بارانى خوئى دهبارينى و نه شو نما له خاك دا پەيد ده كاو بژيوو خوړاكى پيويست
بۆ گيانله بهران و بۆ روەك و دارو درەخت به هوى بارانه و به زهوى پەيدا ده كا!

هەرچى له ناسمانه كان و زهوى دا ههيه ملكى خوئيه تى و پيويستى به هيج
شتي كيش نيه، زينده و بهران به ناو و روەك تيرو ته سەل ده كاو خوړاكيان بۆ دابىن
ده كا، پيويستى به گيانله بهران و بژويشيان نيه! ﴿وان الله هو الغنى الحميد﴾
بيگومان خودا موحتاجى هيج شتيك نيه و هه موو شتيك ناتاجى شه،
ته مەش نيشانه يه كى تره له دەسەلات و تواناي ره هاى خودا، نيشانه ي شهويه:
خودا به سەر هه موو شتيك دا بالادەستە و له ژوو و هه موو شتيكه و بهيه. ﴿الم تر
ان الله سخر لكم ما في الأرض﴾ نايا نازانى شه ئاده ميزاد! كه په روهر دگار
هەرچى له زهوى دا ههيه به گياندارو بى گيانيه و به كان و سه رچاوه و كشت و
كال و بهروو بووميه و به له فەضل و گه و به ي خوئيه و به. هه مووى بۆ نيئوه ژير بار
كردوه، بۆ شه و به بۆ بهرزه و به ندى خوئان به كاربان به ينين سووديان لى و به بگرن،
وه كوو له نايه تىكى تر دا ده فەرموى: ﴿وسخر لكم ما في السموات وما في
الأرض جميعاً منه﴾ (الجبائىة/۱۳).

﴿والفلك تجري في البحر بأمره﴾ هه روها كه شتى بۆ نيئوه رام كردوه
واته: عه قلى به نيئوه داوه كه شتى دروست بكەن، ته جار به قودرەتى خوئى واى
كردوه ته كه شتیه به ناو دهريادا برواو نقوم نه بى، نيئوه به ناره زوى خوئان له م

ولات بۆ نمو ولات كالاى خوتانى پى وه گوتىزن، به كارى بيتن بۆ بازىرگانى و گهشت و گوزارو گهلى شتى تر، شتو مهك و كالاى نهم ولات بۆ نمو ولات بگوتىزنه وه كه پىستى پى هه بيت وه به پىچه وانه شه وه.

﴿وَمِمْسِكَ السَّمَاءِ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِأَذْنِهِ﴾ ناسمانى راگرتوه به وه موو قه باره زه به للاحانه ي: كه تىيدان به خۆرو مانگو باقى نه ستيره كانى تره وه: كه ههر خودا ده زانى چۆن و چهنلن، هه موو نهم قه باره قورسانى له حه وادا راگرتوه، به هوى هيزى كيشنده وه (الجازيه) لىك ناده نو ده عم ناكهن، هه ريه كه يان له مه دارو بوارى خويدا ديت و ده چى، هه موويان (ماسى ناسا) له فضا دا مه له ده كه ن. به ويست و تواناي خوى راىگرتوون و كۆنترۆلى كردوون، نه گهر مه يلى لى بووايه رىگاي ده دا ناسان به هه موو نمو قه بارانه ي تىيدان به سهر زهوى دا ده كه وت و چى تىدايه له ناو ده چووا وه لى به لوطفو مهرحه مه تى خوى، نمو قه بارانه ي راگرتوون و ناهيتلى به سهر زهوى دا بكه ون و لىك بدن، تاكاتى دىارىكراو كه رۆزى قىامه ته، نمو كاته ناسمانه كان شەق ده بن و نه ستيره كان هه لده وهرن و كۆتايى دونيا دى!! وه كوو ده فهرموى: ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ، وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَشَرَتْ﴾ (الانفطار/١-٢).

نه گهر نمو نىظامه ورده تۆكه به تهموى خودا نه بوايه نمو قه باره زه به للاح و بى ژمارانه ي بوونه وهر له يه كيان ده داو لىك ده خشان و خاپوور ده بوون هه رچى له ناويان دا بوو له ناو ده چووا!!!

﴿إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَشَرُّوفٌ رَحِيمٌ﴾ بىگومان په روه ردگار ده رياره ي ئاده ميزادان - هه رچه نده سپله و پىنه زان و سته مكارن - به ره حم و به زه بيه، جوانى بوونه وهرى بۆ ره خساندون تا له زه تى لى وه رىگرن، به تىپرامان و لى وورد بوونه وهرى كه يف خوش بن، عه قل و هۆشى پى داون بۆنهموى نيشانه كانى بوونه وهر بكه نه به لگو نيشانه له سهر وجودى خوداي مه زن.

﴿وهو الذى احياكم ثم يميتكم ثم يحييكم﴾ پهروهردگار خودایه کی وهه ایه ئیوهی له نه بوونه وه دروست کردوه گیانی پى به خشیون، پاش نه وهی ئیوه هیچ نه بوون به دی هیتاون، پاشان: که کاتى مهرگتان هات و تهمه نتان تهواو بوو ده تاغرتنى. مردنیش خوی له خویدا بو ئیوه داپوشهرو نیعمه ته.

﴿ثم يحييكم﴾ پاشان رۆزى قیامت ئیوه زیندو ده کاته وه بو حیساب و لیکن ئیننه بو پاداش وهرگرتنه وهو تۆله لی ستانده وه.

﴿ان الانسان لکفور﴾ بێگومان ئاده میزاد سپله و پینه زانه و نینکاری نیعمه ته کانی خودا ده کا به سه ریوه، ریزی نهو نیعمه ته جوړاو جوړانه ناگرى: که خودا پى به خشیون، وانا کا به هوی نهو نیعمه تانه وه بگاته حاله تیک عیباده تی خودا بکاو یه کتاپه رست بى، واز له به ندایه تی کردنى هه موو شتیک بىنى جگه له به ندایه تی کردن بو خودا. بێگومان نهو نه فخره گیانییه ی یه که مجار له ناده م پهیدا بوو معجیزه بوو، له ههر شتیکی تریش دا که پهیدا ده بى معجیزه یه ههر نهو معجیزه یه له هه موو زیندوتیک دا سات دواى سات و رۆژانه و شهوانه تازه ده بیته وه، ئانه نه فخره گیانییه نه ئینى یه که و تا ئیستا و له مه دواش زانا و نه زان تییدا سه رگه ردان و نازانن چیه و چۆنه. هه لده گری لی ی ورد ببینه وه سه رنجی بهرو هوشی خۆمانى تیدا خه رج بکه یین مردنیش نه ئینى یه کی تره عه قلى ئاده میزاد ناتوانى ده رکی بکا، ناگه هان پهیدا ده بى و یه خه ی ده گری و تیکیه وه ده پیچی!! نیوان مردن و گیان و سروشتی هه ردو گیان مه سافه یه کی دورو درێژه و جیگای سه رنج و تیفکرینه. زیندو بوونه وهی دوا مردنیش نه ئینى یه کی تری خه زینه ی غه یبى پهروهردگار، پهیدا بوونى نه ویش جیگای سه رنجده نه و حه ق وایه بیری لی بکه یینه وه. به لام ئاده میزاد کافره گوئ بهو هه موو به لگه و نیشانانه ناداو بیر له پهیدا بوونى خوی و گیان پى به خشیونى خوی ناکاته وه نایکاته به لگه له سه ر زیندو بوونه وهی دواى مردن و په ند نامیژ نابى وه کوو له نایه تیکی تر دا

ده فرموی: ﴿کیف تکفرون بالله، وکنتم امواتاً فاحیاءکم، ثم یمیتکم ثم یحییکم ثم الیه ترجعون﴾ (البقرة/۲۸) یان ده فرموی: ﴿قل: الله یحییکم، ثم یمیتکم، ثم یجمعکم الی یوم القیامة، لاریب فیه﴾ (الجاتیة/۲۶).

هه موو گهل و نه ته وه یه ک شه ریه تی و

ریا زیکی هه یه بهیره وی ده کهن

لِکُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَکًا هُمْ نَاسِکُوهُ فَلَا یُنْزِعُ عَنْکَ
 فِي الْاَمْرِ وَاَدْعُ اِلٰی رَبِّکَ اِنَّکَ لَعَلٰی هُدٰی مُسْتَقِیْمٍ ﴿٦٧﴾
 وَاِنْ جَدَلُوکَ فَقُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿٦٨﴾ اللّٰهُ یَحْکُمُ
 بَیْنَکُمْ یَوْمَ الْقِیَمَةِ فِیْمَا کُنْتُمْ فِیْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ﴿٦٩﴾
 اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهُ یَعْلَمُ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اِنَّ ذٰلِکَ
 فِی کِتٰبٍ اِنْ ذٰلِکَ عَلٰی اللّٰهِ یَسِیْرٌ ﴿٧٠﴾

ده لئین: هوکاری نازل بوونی نایه تی (۶۷) نهوه بووه کافره کان کی شهو
 جیدالیان دهرباره ی گۆشتی مرداره وه بوو نایه وه، به موسولمانه کانیان گوت:
 نیوه کوشتی خۆتان ده خۆن، ئازله ئیک خۆتان سهری بهین گۆشته ی ده خۆن،
 که چی گۆشتی نهو ئازله ناخۆن که خودا ده یکوژی! مه بهستیان مرداره وه بوو
 بووه، یان به موسولمانه کانیان گوت: نهوه چیتانه نهوه ی بوو خۆتان ده یکوژن
 گۆشته که ی ده خۆن؟ که چی نهوه ی خودا ده یکوژی گۆشته که ی ناخۆن؟! حق

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كه واز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سهرى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناي به سهر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُ اللَّهِ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بو نايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساي ريسايان تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناي

لەبىستىن كاتىك دەستەبەر دەبى دۆ دەروون بەيىستىنە كەي بەناگايىن و بىر
بىكەنمۇ، نەگىنا بىيىستىنى تەنيا چ سوودى نىو فەرقى بىيىستىنى ئادەمىزادو
ئازەل ئابى.

كەدە فەرمۇي: (عەدث) ئامازە نىو بۆ ئىو قورئان دروستكراو تازە
داھاتووبى، چونكە وشە نوسراو گوتراو بىيىستراو كەن (حادث) نو
گومان لەو دە نىو، وەلى ئەسلى قورئان: كەكەلامى نەفسى يەو ھى خودايە،
ئىو وەكوو زات و صىقاتى پەرورەدگار ئەزەلى يەو كاتىك نەبۇ نەبووبى:

نەجار پەرورەدگار وەصفى ھەلۋىستى كافرەكەن دەكە لەكاتى نازلېبونى
قورئان دا، دەفەرمۇي: ﴿وأسروا النجوى الذين ظلموا﴾ ئەوانەي كافرو
ستەمكارو غافل و بى ناگان لەپەيامى قورئان و قىيامەتتە لى نىك بۆتەمۇ،
بەچىپەمۇ قەسە دەكەن و لەناو خۇياندا بەسرتەمۇ بەيەكەتە دەلەين: ﴿هل هذا الا
بشر مثلكم﴾ ئايا موھەممەد ئادەمىزادىك نىو وەكوو ئادەمىزادى تەر؟ ئەم
كابرەيە لافى پىغەمبەرىتى لى دەداو دەلى قورئانم بۆ ھاتوۋە ئادەمىزادىك
نىو وەكوو ئىو؟ ئەوئىش وەكوو ئىو خوارەن و خوارەنمۇ نىو؟ وەكوو ئىو
بەدووقاچ نايەو ناچى؟ ئەوئىش وەكوو ئىو نامى؟ دەي باشە چۆن لەناو ئىو دە
تەنيا ئەو دەكرىتە پىغەمبەرو نىگا بۆ ئەودى؟

ھەلبەتە ئەم بۆچۈنەيان لەوۋە سەرى ھەلدا بوو: كەپروايان وابوو:
پىغەمبەر دەبى فرىشتەبى و بەھىچ جۆرى ئادەمىزاد بەكەلكى پىغەمبەرىتى
نايە، وايان دەزانى ھەر ئادەمىزادىك بلى: من پىغەمبەرمۇ موغجىزە بخاتە
روو بۆخۆى ساحىرەو موغجىزەكەشى سىحرە. بۆيە بەئوسلوپىكى ئىنكار
ئامىز لەناو خۇياندا بەيەكەتە دەگوت: ﴿أفتاتون السحر وأنتم تبصرون؟﴾
ئايا ئىو چۆن شوئىن موھەممەد دەكەن، لەكاتىك دا دەزانن: كە ئەوئى
ھىتاۋىەتى و دەلى: نىگەي خودايە، سىحرە جادو بازىيە. چۆن ئىو بىرواي پى

له به لگه ده لیلی راست وه رگێراو رویان کرده کێشه و جیدال و ده مه ده می،
له گه لیان پێدا مه چۆ، به لکو به کورتی بیبره وه کاتى خۆت به جیدال به فێرۆ
مه ده. به شیوه ی هه پر شه و ترساندنیا ن بلێ: خودا ده زانی چی ده کهن و
هه لۆیستتان چۆنه، هه روا ناگاداری کرده وه هه لۆیستی منیشه، رۆژی
قیامهت هه رکهس به گوێره ی کرده وه هه لۆیستی خۆی پاداش ده درێته وه
تۆله ی لی ده سێرتیه وه: خۆت به کێشه و جیداله وه هه له وگێر مه که چونکه
جهد له و کێشه کاتیک سوودی هه یه: که ده لکه کان ناماده باشی هیدایهت
وه رگرتن و دۆزینه وه ی حه قیان تیدا بێ، به لام نه گهر نه وانه دلیان رهق بوو
سوور بوون له سه ر کوفرو گو مپایی، جهد له و کێشه بێ سووده. پێویست نا کا
درێژه به جیداله که بده ی. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿وان کذبوک
فقل: لی عملی، ولکم عملکم، انتم بریئون مما اعمل، وانا بریء مما
تعملون﴾ (یونس/٤١) چونکه دوا ی ناراسته کردنی نه وه هه موو به لگه
ناشکرایانه جگه له م جوړه هه پر شه کردنه هێچی تر گونجاو نیه پێیان
بگوێری.

بۆیه دوا به داوی نه وه فرموی: ﴿الله یحکم بینکم یوم القیامة فیما کنتم
فیه تختلفون﴾ واته: پهروه ردگار رۆژی قیامهت حوکه و پر یاری خۆی ده رده کا
له نیتوان نیتوه ی موسو لمان و کافره کان دا ده رباره ی بیرو با وه پرو کاروباری که نیتوه
تیددا کهوتونه کێشه وه. پاداش و سزای هه مو لایه کتان یه کاله کاته وه،
پاداشی به هه شت بۆ خودا په رستان و ناگری دۆزه خ بۆ بێ با وه پان. جانه و کاته
ده زانن کێ حقه و کێ هه له یه، کێ راست ده کا و کێ درۆ ده کا!

به کورتی و پوختی فه رمان به پێغه مبه ر ﷺ ده کا، هه روا به هه موو
بانگخوازانی رێگای تاین و خودا په رستی: که به رده وام بن له سه ر بانگه وازی
کردن بۆ شه ریه تی پهروه ردگار و تاینی خودا په سندن، هێچ گوێ به جیدال و
ده مه ده می ی کافرو بێ پروایان نه دن، چونکه بانگخوازانی حه ق رێگایان

رۆشنو ناشکرایمو داشیان سوارو به لگه یان به هیزه، پشتیان به هیزی خودا
قایم و پته وه.. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿فَلْذَلِكْ قَادِعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا
أَمَرْتُ، وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ، وَقُلْ أَمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ، وَأَمَرْتُ لِأَعْدِلَ
بَيْنَكُمْ، اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ، لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ، لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ، اللَّهُ
يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَالِيهِ الْمَصِيرُ﴾ (الشوری/۱۵).

نه بچار پهروهر دگار هه والی که مالی زانیاری خوێ ده دا بهرام بهر
دروستکراوانی، ته وه راده گهینه تی: که زانیاری ته وای ههیه به بونه وه پێش
دروستکردنی و دوا دروستکردنی، هه روا زانیاری ته وای ههیه به وهی کێ
شیایو تۆ له سزایه! ده فرموی: ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ﴾ نایا نه تانزانیه ته پێغه مبهرا تهی بيسهرا؟

واته: زانیوتو ده زانی: که خودا زانیاری ته وای ههیه به وهی له ناسمان و
زهوی دا ههیه، به نه ندازهی گهر دیلهیه که که مترو زیاتریش ههچ شتیکی
له ناسمانه کان و زهوی دا لی ی گوم نابێ و ناگای له هه موو شتیکه، ته نانه ت
پێش نه وهی بونه وه ریش بیتیته تاراهه، هه ناگاداری ته وای ده رباره ی
هه موو شتی که هه به وه.

﴿إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ﴾ پهروهر دگار هه موو زانیارییه کی له له و حوله فوظ دا
نوسیوه و. چی روی داوه و چی رو ده دا تارۆژی قیامه ت هه مووی له و کتیبه
گه ورهیه دا که ناوی له و حوله حفوظه نویوه و چه سپاندویه تی، ﴿إِنَّ ذَلِكَ عَلَى
اللَّهِ سِيرٌ﴾ بێگومان زانیاری ته وای و گشتی ده رباره ی هه موو شتی که، هه روا
به کالاکردنه وهی ناگامی بهنده کانی له رۆژی قیامه ت دا له سه ر خودا ناسانه و
ههچ پێیه وه ماندو نابێ.

برى کار پووچى موشریکه کان و ته ده ددا لیگردنیان به وه
که بته کانیان بتوانن میشتیک دروست بکه ن

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ

اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ نَصِيرٍ ﴿٧١﴾ وَإِذَا نُنْتَلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَتُنَا بِآيَاتٍ تَعْرِفُ فِي

وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرُ يَكَادُوكَ يُسْطَوْنَ

بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ ءَايَتِنَا قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ

ذَٰلِكُمُ النَّارُ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٢﴾

يَتَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرْبَ مَثَلٍ فَاَسْتَمِعُوا لَهُ ؕ إِنَّ الَّذِينَ

تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ

وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ

الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ ﴿٧٣﴾ مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ ؕ إِنَّ

اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٧٤﴾ اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ

رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٧٥﴾ يَعْلَمُ
مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧٦﴾

دوای نهوهی پهروهردگار نهوهی روون کردهوه: که خوی زاناو دانايدو ناگاداری هه موو شتيکه، نهجار نهوه روون دهکاتهوه: که عيبادهتکردنی موشريکهکان بو غهيري خودا شتيکی بي بناغوو بي بهلگيه، هيج بهلگيهکی عدقلى و نهقلیان بهدهستهوه نيه. نهوانه وئپرای گيلى و نهفامی خويان هدرکاتی ريگای راست و حدقیان نيشاندرا، نايه تی قورنانيان بهسهردا خوئندرايهوه، دهم و چاويان رهش هه لده گهړی و رقیان هه لده ستی و فسقل ده بن و خهريکن پهلاماری قورناغوئین و ناموژگاريکه رهکان بدن. بهلام باباش بزائن: نهوهی له قیامت دا تووشیان دی گهروهترو سامناکته.

نهجار دوای روونکردنهوهی نهوه: که نهو کافرانه جگه له خودا شتيک دهپه رستن هيج بهلگي عدقلى و نهقلی نيه لهسهر خودايه تييان، باسی پرو پووچی بېرو باوهرو بوچونیان دهکا، نهوه دهچه سپيښتی: که نهوانه نهفامو و نازائن گهوهیي خودا چونه. نهجار له باسی نيلاهيياتوه دهگوئيزيتوه بو باسی پيغه مبهرايه تی، نهوهش روون دهکاتهوه: که پهروهردگار له تاده ميزادو فريشته کهسانیک هه لده بوئري کشياو بن بو فرستاده یی و گهيانندی په نیامی خوی وه کوو له نايه تيکی تر دا دهفرموی: ﴿اللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ (الانعام/۱۲۴).

جا که لهوه پيش فرمانی به پيغه مبهر ﷺ کرد که همل بو موشريکهکان نهړه خسيښتی جیدالو ده مه ده می ی له گهل دا بکهن، نهجار پهرده لهسهر مهنه جی موشريکهکان هه لده داتهوه، خواری و پوچی و نهزانی و سته مکاریان

ده خاته رو، نه وه ده چه سپیتی. که نه وانه بی به شن له یارمه تی دانی خوداو
کهس پالپشتیان نیه. ده فهرموی:

۱- ﴿ويعبدون من دون الله ما لم ينزل به سلطانا، وما ليس لهم به علم﴾ نمو موشریکه نه فامانه عبادت له غهیری خودا بۆ شتیک ده کهن،
هیچ به لگه یه کی عه قلی و نه قلیان به دهسته وه نیه له سر راستی عبادت بۆ
کردنیا، په روه ردگار هیچ نیگا و سروش نی نار دۆته خواری عبادت بۆ
کردنیا به روه و بزاندی. جا وه کوو به لگه ی نه قلی و بیستراویان به دهسته وه نیه
به لگه ی عه قلی و مه نظیقیشیان به دهسته وه نیه، که و ابو نه وان کویرانه
بتپهرستی ده کهن و لاسایی باوک و بایرانیان ده که نه وه، نه قام و نه زانو
که و ده ن.

نه وانه عبادت بۆ چه ند بت و سه نه میک ده کهن، یان ئاده میزاد
ده پهرستن یان شهیتان ده که نه ری نیشانده ری خویان، نه مانه هه موویان به تال و
پوچن له خودا وه یارمه تی نادرین، بی به لگه و ده لیلن، خرافات و پوچ و بی
بناغه ن! نه وان به وه هه لۆیست و بتپهرستییه یان ستم له خودی خویان ده کهن.
﴿وما للظالمين من نصير﴾ نمو کاره ستمکارانه، له خودا وه یارمه تیده ریان
نیه، کهس نیه بتوانی نمو عه زابه ی له خودا وه بۆیان بریار درا وه لییان دوور
بغاته وه، نه هیلتی عه زابی خودا بیانگره ته وه.

۲- له هه موو شتیک سه یرو سه مه ره تر نه وه یه نه وان عبادت بۆ شتیک
ده کهن، که هیچ به لگه یه کی نیه له سر عبادت بۆ کردنی له هه مان کات دا
گوئی راناگرن بۆ بانگه وازی حق و راستی، هیچ نامۆزگاری و بانگه وازییه ک
قبوول ناکه ن، به لکوو به بانگکردن و نامۆزگاری زیاتر شیلگیر ده بن و
سه رکهشی ده یانگری و پشت هه ل ده کهن نه وه تا ﴿واذا تلى عليهم آياتنا
بينات تعرف في وجوه الذين كفروا المنكر﴾ هه رکاتی نایاتی قورنان به سه ر
نهموشریکانه دا بخویندره ته وه، به لگه و ده لیلیان بۆ به یندره ته وه له سه ر تا ک و

ته نهایی خوداو راستی پیغه مبرایه تهی، دهو چاویان رهش داده گیرسی و
 نیشانهی رقو فسقه لییان پیوه دیارهو دلّیان پر دهبی لمرقو کینهو چاویان لی
 ده چیتته پشتی سهر، مووی جهسته یان گرژ دهبی. ﴿یکادون یسطون بالذین
 یتلون علیهم آیاتنا﴾ نزیکه هه لمهت بۆ ئهوانه بهرن: که له قورنانهوه به لگهی
 راستو دروستیان بۆ ده خویندنهوه، دهستیان بۆ درێژ ده کهنو خهریکن
 پر کیشیان بکه نی و به زمانی درێژیان که زافیان لی ده کشتن، ته مهش نیشانهی
 ئهوهیه: که دلّیان به کوفرو بی دینی ده کو لی و هه لده چی و بهرقو کینه سهر ده کا،
 نه فامی و سهر پهقی و کوفرو بی دینی به سهر دلّو ده رویان دا زاله.

هه تا وایان لی هاتوه له تیمانه یێنانیان نا ئومید بی! چاره سهریان به ته
 نه کری، وایان لی هاتوه له پیغه مبرو موسولمانان یاخی بن!!!

﴿قل: أفأنبکم بشر من ذلکم؟﴾ تهی موحه مه د! پییان بلی: نایا گوئ
 راده گرن تا هه وائتان بده می به خراپتر لهو خه مو خه فته می تووشتان دی به هوی
 خویندنهوهی قورتان به سمرتات دا؟ ته م رقو کینهی ناو دلتان و ئه و ناره حه ته یه
 له ئاموژگاری کردنو خویندنهوهی قورتان به سمرتات دا تووشتان ده بی
 له بهرام بهر ئه و عه زابهی رۆژی قیامهت تووشتان دی ههر به هیچ ده ژمی دردی،
 خه بهرتان بده می به خراپتر لهو ناخوشیهی له دونیادا له ناکامی بانگهوازی
 کردنتان دا بۆ خودا په رستی تووشتان دی؟!

﴿النار وعدها الله الذین کفروا وینس المصیر﴾ تهویش ناگری دۆزه خه:
 که خودا وادهی داوه بهوانه ی کافرن بیباغاته ناوی و خراپترین شوینه .. ناگری
 دۆزه خ زۆر سامناکتره و کوشنده تره لهوهی خو شه ویستانی خودای له دونیادا پی
 ده ترسینن، ئه و ناگری خودا وادهی داوه: که به نسیبی ئهوانه ی بکا: که کافرو
 خودا نه ناسن، به راستی دۆزه خ خراپترین سهره نجام و شوینی حه وانه وهیه بۆ
 کافره موشریکه کان. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فرموی: ﴿انها ساءت
 مستقراً ومقاماً﴾ (الفرقان/٦٦).

نه بچار پهروردگار موشریکه کان ناگادار ده کاتهوه له سهر هیچ و پووچی
 بته کانیان و گیل و بی عه قلی نهوانه ی ده یان په رستن و به خودایان ده زانن،
 ده فهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبٌ مِّثْلَ فَا سْتَمِعُوا لَه﴾ نه ی ناده میزادینه!
 غوونه و مه ثعلیک هیتره و تهوه گوچی بۆ بگرن، نمونه ی نه و بتانه ی نه فام و
 کافره کان عیباد ته یان بۆ ده کهن له جیاتی خودا، هیتره و تهوه لی ی ورد
 بینه و هه حال و وه زعی نه و بتانه ته ماشا بکهن، تی یان بفکرن، جا که له وان
 حالی بوون و چاک ناسیتانن، نهوه حالی په رستکاره کانیان خراپتره و نه وان
 له بته کانیان هیچ و پووچ ترن، چونکه نهوان به دهستی خو یان دارو بت ده تاشن و
 ده یان کهن به خودای خو یان!!

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذَبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ﴾
 نهوانه ی ئیوه ده یان په رستن نه ی بته رستینه! جگه له خودا، توانای
 دروستکردنی می شیکیان نیه، ته نانه ت نه گهر هه موو په رستاره کانتان کو
 بینه و ته تیکرا کۆمه کی یه کتر بکهن و به هه موانیان ناتوانن تاقه یه ک می ش
 دروست بکهن!

بیگومان دروستکردنی می ش به نیسبته غهیری خوداوه وه کوو
 دروستکردنی خوشتر و فیل و کهرکه دهن مه حاله. چونکه می ش وه کوو
 گیانله بهرانی تر نه و نه یینه سهر سوور په نهره ی تیدایه، که پی ی ده گوتری
 گیان، گیانیش نه یینه که هه موو مه خلوقات له ناستی دا ده سه پاچه و بی
 ده سه لاتن و هیچ کهس جگه له خودا نازانی گیان چیه و له چی پهیدا ده بی و چۆن
 په یوه ندی به لاشه وه ده کاو له کوپوه دی. که و ابوو دروستکردنی هه موو
 گیانله بهرێک بۆ غهیری خودا وه کوو یه ک مه حاله، وه لی قورشان که له ناو
 گیانله بهر ان دا باسی می شی کردوه، چونکه بچکۆله و هیچ و پووچ و قیزه و ون و
 هه می شه له بهر چاوه، ده ی ده سه و هسانی له ناستی دروستکردنی نه و گیانله بهر
 هیچ و پووچه، زیاتر سیبهری بی توانایی ده خاته زیهنه وه و پتر بی ده سه لاتنی

بىتەكان دەخاتە پۈتتۈرۈپ، گىيانلەبەرە گەورانە! ئەگەر ئىمە لەكوردەوارى خۇمان
دا باسى بىي دەسلەتتى كابراییەك بىكەين، دەلىين: (فلان كەس مېشى بىي لەئاو
ناكرى) يان مېشىكى بىي ناكوژرى!

ئەجار قورشان ھەنگاۋىكى گىرنگەر دەھاۋىزى ۋە غوونەيەكى تىرى بىي
دەسلەتتى دەھىتتەۋە دەفەرمۇي: ﴿وان يسلبهم الذباب شيئا لا يستنقذوه
منه﴾ ئەو خۇدا درۆزنانە ھىندە بىي دەسلەتتە دەسەوسانن تەنانت ئەگەر
مېش شىتىكىيان لى بىرپىنى ناتوانن فرېندراۋەكە رىزگار بىكەن، جاتتە بەخۇدا
زانراۋ پەرستراۋانە ئەگەر دارو بەردو مادەي بىي گىيان بن، ئەۋە ئاشكرايە
تواناي ئەۋەيان نىيە ئەگەر مېش شىتىكىيان لى بىرپىنى لى بىستىننەۋە، خۇ
ئەگەر پەرستراۋەكان ئادەمى ۋە گىيانلەبەرىش بن، دۈوبارە ناتوانن شىتىك مېش
لىيان دارپنى لى بىستىننەۋە!

تەعبىرى قورشان مېشى ھەلبىزاردو بۇ ئەم شۈيئەۋ ئەۋى بەغۇونە
ھىناۋەتەۋە، ھەرچەندە ئەۋ گىيان لەبەرىكى قىزەۋن ۋە ھىچ ۋە پوۋچە، كەچى
ۋىپراي ھىچ ۋە پوۋچى ۋە كەمبايەخىشى خەتەرترىن نەخۇشى ھەلدەگرى،
بەقىمەتتىن شەئەئادەمىزاد دەرفىتى ۋە ناتوانى بەرگرى لەخۇي بىكا بەرامبەر
ھەلمەتتى مېش، چاۋو بىنابى لەئادەمىزاد دەستىنى، جارى ۋادەبىي گىيانىيان
لى دەستىنى ۋە كۆتايى ژيانى زىندەۋەر دەھىنى!

مېش ھەلگرى نەخۇشى سىل ۋە تىفۇنىدو دۈسنتارىيەۋ چاۋ ئىشەي
پىۋەيە، گەلىك مىكرۇبى تىرى سامناكى پىيەۋ بەھۇي ئەۋ مىكرۇبانەۋە چەند
شىتى گىرنگى خۇشەۋىست لەئادەمىزاد دادەرنى ۋە تازە ئەۋى بەردى لى بى
ناسەندىتەۋە. بۇنى خۇش دەفرىنى، لەشساغى ۋە بىنابى دەبا ئەۋى فراندى
تازە ناگەرپتەۋە.

بەلى بەھۇي پىشكەۋىتى بارى تەندروستى ۋە داۋو دەرمان ۋە پىزىشكى
يەۋە، ھەندى لەتەندروستى ۋە لەش ساغى پەيدا دەپتەۋە، ۋەلى ئەۋ

تەندروستی و لەش ساغیدی پەیدا دەبێتەو شتیکی تازەیهو کۆنە فرێندراوە کە نیه.

ئەمەش راستییەکی ترە نوسلوویی قورئان بە کاری هێناوە، نیکخێاری ئەو گیانلەبەرە هیچ و پووچەمی کردووە، خۆنەگەر بیگوتایە ((وان یسلبهم السباع شیئاً لا یستتقدوه منها...)) ناماژە ی هیژو توانای تیدا دەبوو، ئەو کاتە دەسەوسانی بت و صدەمەکانی بەباشی نەدەگەیاند! ئەجار لە کۆتایی دیمەنە کە دا ئەم رستەیه دەهێنێ و بۆ زێدە دامەزراندنی وێنە کەو دەفەرموی: ﴿ضعف الطالب والمطلوب﴾ داواکار کە بت و صدەمەکان بۆ گەڕاندنەوێ یان داواکار کە پەرستشکارە کە یەو داوالێکراو کە بتە کە یە هەردو لایان لاواز و دەسەوسان و هیچیان لەباردا نیه!

ئەمەش ئەوپەڕی نەزانی و گێلی بپەرستەکان نیشان دەدا، چونکە بەرواڵەت عیبادەتکار تەماعی کێشکردنی سوود و دوورخستەوێ زیانی بە عیبادەت بۆ کراوە کە هەیه. دە ی بپەرست هیچ سوودیکی لە بتە کەوێ پی ناگا، ئەمەش نیشانی هیچ و پووچی بتەکان و گێلی بپەرستانە!

دە ی کەوابێ بەج عەقڵێک و بەج رویەک ئەو بتانە دەکرێن بەهاوشانی خودا لە عیبادەت بۆ کردن دا. بۆیە پەرورەدگار جەخت لەسەر گێلی و نەفامی بپەرستان دەکاتەوێ دەفەرموی: ﴿ها قدروا الله حق قدره﴾ ئەوانە وەکوو پێویست خودایان نەناسیو، رێزیان بۆ خودا دانەناوە بەجۆرێک کەشایانی ئەو بێ، ئەووەتا ئەو بتە بێ دەستەلاتانەیان کردون بەهاوشانی خودا؛ رێزو تەقدیری شیاویان بۆ خودا دانەناوە، وازیان لە پەرستنی ئەو خودا حەق و خاوەن دەسەلاتە هێناوە، روویان کردۆتە پەرستنی ئەو دارو بەردە هیچ و پووچانە: کە دەسەلاتی مێشیکیان نیه!

﴿إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ بێگومان خودا به هیژو تواناو دهسه لاتی، به هیژو توانای خۆی بوونه وهری هینا وه ته دی. عهزیزو بالادهسته، هه موو شتیکی گهرنکه چ کرده، هه موو شتیکی له ژێر دهسه لاتی زه بوون بێ وه جه، زه لیل و که ساسه! که وابوو ههر نهو شیای عیبادهت بۆ کردن و رێژ لێنان و په رستش بۆ کردنه!

به لێ نهوانه وه کوو پێویست خودایان نه ناسیوه و رێزو ته قه دیریان لێ نه ناه، وه محال نهوانه هه موو کاتی ئاشاری دهسه لاتی خودا ده بینن، ده ست په رنگینی خودا له بوونه وه ردا هه ست پێ ده کهن! که چی شتیکی ده کهن به هاوه ل و هاوشانی ته نانهت مێشیکیشی بۆ دروست ناکرێ، نه که ههر نه وه به لکوو نه گهر مێشیک شتیکیان لێ پرفیتی بۆیان ناگه رێژیتمه وه ناتوانن به رگری له خۆیان بکهن!

پاش باسکردنی تاک و ته نهایی خوداو چه سپاندنی صیفاتێ که مال و جه مال بۆ زاتی پاکێ، ده گوێژیتمه وه بۆ سه رباسی پێغه مبه رایه تی و ده فزموێ: ﴿اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ﴾ واته: په ره وردگار له ناو فریشته دا هه ندیک هه لده بژێرێ بۆ نه وه ی بیانکاته فرستاده ی خۆی و نیگابه رن بۆ پێغه مبه ران، له ناو ناده میزادیش دا که سانیک هه لده بژێرێ بۆ نه وه ی بیانکاته ره وان هه کراوی خۆی بۆ سه ر که ل و نه ته وه کانی ناده میزاد، نه مه ش به ویست و ئیراده ی خۆی نه نجامی ده داو چۆنی بوی و کسێ بوی نه وه هه لده بژێرێ و ئاوا ده ی نێرێ، کهس نه ره خنه ی لێ بگری و به ره هه لستی بکا!

﴿إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ بێگومان خودا شنه وایه بۆ گوشتاری به نده کانی، زانا و بینایه پێیان و ده زانی کێ شیای پێغه مبه رایه تی و به که لکی هه لگرتنی نه و نه مرکه په رژه دی.

﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾ زانیاری ته وای به حال و چۆنیه تی فریشته کان و پێغه مبه ره کان به تایبه تی و ناده میزادان به گشتی، رابور و وایانی

ناگا لی یه داهاتوویان ده زانی، هیچ شتیکی کهم و زۆر پچووک و گهوره
 ده باره ی نموانی لی نهی نی. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿عَالَمُ
 الْغَيْبِ فَلَا يَظْهَرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا﴾ (الجن/۲۶) هه موو شتیکی مه زنده
 کردوو و ژماردوو یه تی.

﴿وَالِلّٰهِ تَرْجِعُ الْأُمُورُ﴾ گه رانه ی هه موو شتیکی هه موو حوکم و
 برپاریتک، هه موو فرمان و جله گرییه که له روژی قیامت دا هه بۆلای
 خودایه و کەسی تر هیچی به ده ست نیه! که وابوو هه رنه و شیای عیبادت بۆ
 کردنه، هه نمو خودای حەق و راسته!!

فەرمان و حوکمه شه رعییه کانی پهروه ردگار

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَرْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا
 رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧٧﴾
 وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ۚ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ
 عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ ۚ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ ۚ هُوَ سَمَّاكُمُ
 الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ
 وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
 وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٧٨﴾

دوای ئه وهی پهره دگار ده رباره ی تیلایهات دوا، نه مجار ده رباره ی پیغه مبه رایه تی، به شوین ئه وه دا باسی شه ریعت و حوکه کان ده کا له چوار رووه وه.

١- دیاری کردنی فرمان پیکراوه کان؛ واته موکه له فیه کان.

٢- جوړی ئه رکه کان.

٣- ئه وه ی داخوازی قبول کردنی ئه وه فرمانانه یه: که هه لېژاردنی ئی وه موسو لمانه بۆ ئه وه ته کلیفانه وه شه ریعت و حوکه کانیشی هه شه ریعت و یاسای حه زره تی ئی پراهیمن و ئه وه ناوی موسو لمانی لی ناون، له قورئان و باقی نامه نیسلا مییه کانی تر دا ئه وه ناوه تان بۆ دانراوه.

٤- جه خه کردنه وه ی له سه ره ته کلیفه کان و به وه: که فرمانی کرد به نوێژ کردن و زه کات دان و پشت به ستن به خودا!

ئه م نایه تانه فرمانی ته کلیفی پهره دگار و مه به ست لی تیان به هیژ کردنی په یوه ندی به نه دگانه به پهره دگار وه پالته کردنی دل و ده روونه و جیهاد کردنه له گه ل دوژمن داو بنیاتنانی قه لای عه داله تکاری کو مه لایه تی له شه ریعت و نایینی خودا دایه. ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ، وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ ئه ی ئه وه که سانه ی پرواتان به تاك و ته نهایی خودا هیئا وه و ئیمان تان به پیغه مبه ری نیسلا م هیئا وه، هه روا پرواتان به زیندوو بوونه وه ی رۆژی قیامت هیه، نوێژه فه رزه کانتان به جی به یتن، رکوع و سو جده ی ناو نوێژه کانتان به پیک و پیک ی ته نجام بدن، به هه موو جوړیک عیباده تی خودا بکه من، هه رچی ئه رکی سه رشانتان وه به عیباده ت ده ژمێردی ته نجامی بدن، هه ول بدن کرده وه وابکه ن که خودا له خۆتان رازی بکه من، زیاد له فه رزه کان زیده خودا په رستی (نوافل) ته نجام بدن، صیله ی ره حم به جی بیتن، خۆتان به ره وشتی به رز نارایش بدن، هه رچی کاری چاکیه بیکه من، په یوه ندی نیتوان خۆتان و خه لکی تر

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلىك ئه و نه فامانه ئه و شتانه يان بۆ خودا داناون و كر دويانن به هاوه لى خوداو به نڊايه تيان بۆ ده كه ن؟

زومه خشه رى ده فهرموى: وشه ي (أم) ليره دا (منقطعه) يه و به مانا (بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هى پيشه وه ي بينى و چى دى له سه رى نه پۆى و ئينكارى دوا وه شى بكه ي! بيگومان بته رسته كان ده يان زانى: كه بته كانيان مردوو زيندو ناكه نه وه و هه رگير ئيديعاى نه و يان نه كرده و، به لام به خودا زانينى ئه و بتانه و بريار دانه كه يان نه وه ده گه يه نى، چونكه كه سيك خودايه و شايانى په رسته ن: كه تواناى به سه ر هه موو شتيك دا هه بى و صيفه تى خودايه تى تيدا بى، يه كيكيكش له تاييه تمه نديه كانى خودايه تى مردوو زيندو كرده وه يه بۆ شه وى هه موو كه س پاداش و سزاي كرده وه كانيان وه رى بگره نه وه.

ئايه ته كه گالته و لاقرتى پيكر دهنه، بى نرخى و كه م بايه خى و نه فامى و گيلى نه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خويان له مادده و كه ره ستى زه وى شتيك داده تاشن و به نڊايه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار په روه ردگار تاكو تهنه ياي خۆى راده گه يه نى و خودايه تى خۆى ده سه لميئى و جگه له خۆى خودايه تى بۆ هه چ شتيك بريار نادا. به لگه ي به پيژ دنيئيه وه و ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر له تاسمانه كان و زه وى دا جگه له خوداي گه و ره و مه زن و پيروژ خوداي تر هه بوونايه، كارو بارى بوونه وهر تيك ده چوو، ياساى ريساين تيك ده گيران و تارو مار ده بوون!

چونكه نه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودايه ك هه بن، نه گه ر خودا كان له ناو خوياندا كي شه يان تى بكه وى بوونه وهر ويران ده بى، خۆنه گه ر ته با بوون له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئه و كاته يان به هه موويان شتيك به دى دنيئى و كاريك نه بجام ده دهن و پيويستيان به يارمه تى يه كترى هه يه، ئه و كاته ماناى

که فەرمان به جیهاد و تیگۆشان و بهرگری له خۆ کردنیان ناراسته بکری. ده فەرموئ: ﴿وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ﴾ ئه ی موسولمانینه! ئه ی خاوهن باوه پان! له پیتناو گه شه کردن و بلاوکردنه ی ئایینی خودا دا تیگۆشن و ههول بدن په زامه ندیی خودا دهسته بهر بکه ن، جیهادیکی راستالانه و خاص نه نجام بدن، جیهادی که رییابازی تیگه لاو نه بی، لۆمه ی لۆمه کاران ژتوانیان نه کاته وه. جیهاد له پیتناو ئایینی خودا دا جیهاد له گه ل دۆژمن و له گه ل نه فس و له گه ل شهرو فساد دا ده گریته وه، هه لبه ته جیهاد دژی دۆژمن و بی پروایان به مال و به نه فس و به زوبان ده بی.

ئیمام ئه حمده و ئه بو داود و نه سائی و ئیبنو حه ببان و حاکم له نه نه سه وه رییایه ت ده که ن ده فەرموئ: ((جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسَّنَّةُ)) جیهاد به زوبان به به لگه هیتانه وه راگه یاندن و بلاوکردنه ی ئاین دهسته بهر ده بی، جیهاد به نه فس به هه لگرتنی چه ک ده بی دژی دۆژمنانی خودا!

هه لبه ته جیهاد فەرزی کیفاییه له سه ر موسولمانان، نه گه ر پرێکیان پیتی هه لسان له سه ر نه وانی تر لاده چی به مه رجی مه به ست بپێکن و کاری پتویست نه نجام بدن نه گینا له سه ر هه موان واجب ده بی و نه فیری عام ده کری!

جیهادی نه فس و شه یتان نه صل و بناغه یه بۆ جیهاد دژی دۆژمنی رواله تی. جیهادی نه فس و شه یتان جیهادی گه وره یه، نه م جوړه جیهاده فەرزی عه ینه و له سه ر هه موان پتویسته، هه روه ها جیهاد دژی سه مکار و بیده چی فەرزی عه ینه و له سه ر هه موو موسولمانێک و هه رکه سه به گۆتیه ی توانای خۆی! وه کوو له و فەرموده یه دا چه سپاره: که نه حمده و موسلیم و شه صاحب السنن له نه بو سه عدی خودرییه وه ﴿رِیَایَه تِی ده که ن، ده فەرموئ: ((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ))﴾.

دهی کهوابی چۆن و بهچ عهقلێك ئهو نهفامانه ئهو شتانهیان بۆ خودا داناو و کردویان بههاوهلی خوداو بهندایهتیان بۆ دهکهن؟

زومهخشهری دهفهرموی: وشهی (أم) لێرهدا (منقطعه) یهو بهمانا (بل)هو بۆ (اضراب) ه. ههمزهکه ناماژه بهوه دهکا: کهواز لههی پیشهوهی بیئیی و چی دی لهسهری نهپۆی و ئینکاری دواوهشی بکهی! بیگومان بتههرستهکان دهیانزانی: کهبتهکانیان مردوو زیندو ناکهنهوهو ههرگیر ئیدیعی ئهوهیان نهکردوه، بهلام بهخودا زانینی ئهو بتانهو بریار دانهکیان ئهوه دهگهیهنی، چونکه کهسیك خودایهو شایانی پهڕسته: کهتوانای بهسهر ههموو شتیك دا ههبی و صیفهتی خودایهتی تیدا بی، یهکیکیش لهتاییهتمهندییهکانی خودایهتی مردوو زیندو کردنهوهیه بۆ ئهوهی ههموو کهس پاداش و سزای کردهوهکانیان وهبرگرنهوه.

نایهتهکه گالتهو لاقرتی پێکردنه، بی نرخیی و کهم بایهخی و نهفامی و گێلی ئهوانه دهر دهخا: کهبهدهستی خۆیان لهماددهو کههرستهی زهوی شتیك دادهتاشن و بهندایهتی بۆ دهکهن!

ئهجار پهروهردگار تاکو تهنهایی خۆی رادهگهیهنی و خودایهتی خۆی دهسهلمیئیی و جگه لهخۆی خودایهتی بۆ هیچ شتیك بریار نادا. بهلگهی بهپێژ دینیتتهوهو دهفهرموی: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ ئهگهر لهئاسمانهکان و زهوی دا جگه لهخودای گهورهو مهزن و پیروز خودای تر ههبوونایه، کارو باری بوونههر تیک دهچوو، یاسای رێسایان تیک دهگیران و تارو مار دهبوون!

چونکه ئهگهر لهبوونههردا چهند خودایهك ههبن، ئهگهر خوداکان لهناو خۆیاندا کێشهیان تی بکهوی بوونههر و یران دهبی، خۆنهگهر تهبا بوون لهههلسورانندی بوونههردا، ئهو کاته یان بهههموویان شتیك بهدی دینسن و کاریك نهغام دهدهن و پتووستیان بهیارمهتی یهکتری ههیه، ئهو کاته مانای

له خۆی دا به نهرکێك ده گوتری: ناره حه تی تیدا بێ و به شه نجامدانی ئینسان ماندو بێ، به لام ماندو بویتك له توانا دا بێ.

دیاردەى ئاسانکاری و هه لگرتنى حهره ج و ناخۆشى و نه رکى له توانا به ده ر له هه موو بواره کانی عیباده ت داو له مامه له کردن و خواردن و خواردنه وه دا به ناشکرا ده بیندری، نه وه تا له عیباده ت دا دروسته له سه فهدا نوێژى چوار رکاتى کورت بکریتموه و کو بکریتموه دوا بخزین و پیش بخزین، له کاتى ترس دا به پای هه ندی له زانایان ته نیا رکاتیک ده کری، ته نانه ت جارى واهیه کابرا ده توانی به پیاده به سواری روى له روگه بێ یان پشتى له که عبه بێ نوێژ بکا، ههروه ها نوێژى سووننه ت له سه فهدا ده توانی روى له قیبله یان پشتى لى بێ نوێژه کانی بکا. ته گهر نه خۆش بوو نه ییتوانی نوێژه کانی به ئاسایی بکا ده توانی به دانیشتموه به راکشانه وه له سه ر ته نیشته یان به تیشاره و ئاماره نوێژه کانی بکا.

ده رباره ی رۆژووی ره مه زان ته گهر کابرا عوزری هه بوو بهم جوړه له سه فهدا بوو، یان نه خۆش بوو، پهر بوو، یان ئافره تی دوو گیان بوو یان شیرده ر بوو ده توانن رۆژه که یان بشکێتن؛ هه ندیکیان هه ر فیدییه ده ده ن و بهس، هه ندیکیان : که عوزره که ی نه ما ده یگریتموه.

له کاتى پێویستی دا خواردن و خواردنه وه ی حه رام حه لال ده بێ. ههروه ها له بواری مامه له ش دا له بهر پێویستی و ئاتاجی هه ندی هه لئسو کهوتی نادرست ره وا ده بن.

هه روا بهم جوړه له زۆریه ی بواره کانی ژیان دا له بهر ئاعیلاجی هه ندی روخسه ت و ئاسانکاری دانراون بو سووکردنی نه رکه کانی ئاین، بۆیه پیغه مبهر ﷺ فه رمویه تی: ((بعثت بالحنفیه السمحه)) (رواه احمد عن جابر) ههروه ها پیغه مبهر ﷺ که مه عاذو ته بو موسای ﷺ ناردن بو یه مه ن

دهى كه وابى چۆن و به چ عه قلیك ئهو نه فامانه ئهو شتانه یان بۆ خودا داناون و
كر دویانن به هاوه لى خوداو به نډایه تیان بۆ ده كه ن؟

زومه خشمه رى ده فهرموى: وشه ی (أم) لیره دا (منقطعه) یهو به مانا
(بل) هو بۆ (اضراب) ه. هه مزه كه ناماژه به وه ده كا: كهواز له هی پیشه وه ی
بیئى و چى دی له سهرى نه پۆى و ئینكارى دوا وه شى بكه ی! بیگومان
بتپه رسته كان ده یان زانى: كه به تبه كانیان مردوو زیندو ناكه نه وه و هه رگیز ئیدی عای
ئهو یان نه كرده، به لām به خودا زانینى ئهو بتانه و بریار دانه كه یان ئهو
ده گه یه نى، چونكه كه سێك خودایه و شایانى په رسته: كه توانای به سهر هه موو
شتیك دا هه بی و صیفه تى خودایه تى تیدا بى، یه كێكیش له تاییه تمه نډیه كانى
خودایه تى مردوو زیندو كرده وه یه بۆ ئهو ی هه موو كه س پاداش و سزای
كرده وه كانیان وه ربگر نه وه.

ئایه ته كه گالته و لاقرتێ پێكردنه، بى نرخى و كه م بایه خى و نه فامى و
گیلى ئه وانه دهر ده خا: كه به ده ستى خۆیان له مادده و كه ره ستى زهوى شتیك
داده تاشن و به نډایه تى بۆ ده كه ن!

ئه بچار پهروه ر دگار تاكو تهنه یایی خۆی راده گه یه نى و خودایه تى خۆی
ده سه لمیئى و جگه له خۆی خودایه تى بۆ هیه چ شتیك بریار نادا. به لگه ی به پێز
دینیتته وه ده فهرموى: ﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلُهَا إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ نه گه ر
له ئاسمانه كان و زهوى دا جگه له خودای گه و ره مه زن و پیرو ز خودای تر
هه بو نایه، كارو بارى بوونه وهر تیک ده چوو، یاسای رێسایان تیک ده گیران و
تارو مار ده بوون!

چونكه ئه گه ر له بوونه وهر دا چهند خودایه ك هه بن، ئه گه ر خودا كان له ناو
خۆیاندا كێشه یان تى بكه وى بوونه وهر و یران ده بی، خۆنه گه ر ته با بوون
له هه لسه و راندنى بوونه وهر دا، ئهو كاته یان به هه موویان شتیك به دى دینسن و
كارێك نه بجام ده دهن و پێویستیان به یارمه تى یه كترى هه یه، ئهو كاته مانای

داخوازی نه وهیه: پابه ندی شهریه ته که ی بن و شوین شهریه تی موحه ممه دیش
 ﷺ بکه ون، چونکه له ناوه رۆک دا شهریه تی حه زره تی موحه ممه د ﷺ، و
 شهریه تی حه زره تی ئیبراهیمه ﷺ یه که. جا چونکه حه زره تی ئیبراهیم
 ﷺ بابه گهره ی حه زره تی موحه ممه د ﷺ، به باوکی میلله ته که شی دانراوه،
 له ره وه: که پیغه مبه ر باوکی نه ته وه که یه تی.

۳- ﴿هو سماکم المسلمین من قبل وفي هذا﴾ په ره ر دگار ناوی ناون
 موسوئمان، واته: خودای مه زن له کتیبه ئاسمانیه کانی پیشووداو له قورئان دا
 ناوی موسوئمانانی بۆ ئیوه داناوه و ناوی ناون موسوئمان!

﴿لیکون الرسول شهیدا علیکم، وتکونوا شهداء علی الناس﴾ واته:
 له کاتیک دا ئیوه مان کردوه به ئومه تیکی میانه ره وه عه داله تکارو ناسراو
 به عه داله تخواز لای هه موو گهل و نه ته وه کان. بۆ نه وه ی پیغه مبه ر بیته شایه ت
 به سه رتانه وه، رۆژی قیامه ت شایه تی نه وه تان لی بدا: که په یامی خۆی پی
 گه یاندون و نه رکی سه رشانی خۆی نه نجام داوه. هه ره وه ها بۆ نه وه ی ئیوه ش
 ببه شایه ت به سه ر گهل و نه ته وه کانی ته ره وه: که پیغه مبه ر کانیان په یامی
 خودایان پی گه یاندون، نه رکی سه رشانی خۆیان به رۆک و پیکی نه نجام داوه.
 قبول کردنی شایه تی پیغه مبه ری ئیسلام ﷺ و شایه تی ئومه ته که ی له رۆژی
 قیامه ت دا زیده ریزی پیغه مبه ری له خۆ گرتووه و شه ره ف و ریزی تیدایه بۆ
 گهل و نه ته وه که شی.

بۆیه ش شایه تی دانی ئومه ته که ی وهرده گیرێ چونکه موسوئمانان برویان
 به هه موو پیغه مبه ره کان هه مه و جوداوازی ناخه نه ئیوانیانه وه.

ریوایه ت کراوه: که گهل و نه ته وه پیشینه کان ده هینن له گهل
 پیغه مبه ره کانیان دا، به پیغه مبه ره کان ده گوترێ ئایا ئیوه په یامی خۆتان
 گه یاندوه؟ ده فرموون به ئی پیمان راگه یاندون، نه ته وه کانی نینکاری ده که ن،
 ئومه تی پیغه مبه ر ده هینن شایه تی ده ده ن له سه ر ته وه: که پیغه مبه ره کان

په یامی خوځان گه یاندوه. گهل و نه ته وه کان ده لئین: جا نیوه له کوڅ ناگاداری
نیمه بوون و چووزانن که نیمه نیماغان پی نه هیتان و موسولمانه کان ده لئین:
خودا له کیتابی خویدا له سهر زوبانی پیغه مبهری خوڅی نه وه والانه ی به نیمه
داوه.

جا له شوکرانه ژمیږی نه و ریزو قه دره ی به پیغه مبهری نیوه دراوه
به خوژتان دراوه: ﴿فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ﴾ نویژه کانتان
به پرتک و پیکي بکمن، زه کاتی مال و سامانتان بدهن، پشت به خودا به ستن
ده ست بگرن به بهرنامه ی خودا، په پیره ی قورثان بکمن. ناگادری نویژه کانتان
بن چونکه نویژ په دیوه ندیی نیوان بهنده و خودایه، زه کات ده رکه بن چونکه
زه کات پاکه ره وه ی نه فس و مال و سامانه، چاکه یه که واجبه له سمرتانو
نیشانه ی هاریکاری برایتی نیوان موسولمانانه. پشت به ستن به خودا، داوی
کۆمه کی کردن و یارمه تی دان له خودا نیشانه ی متمانه کردنه به پیره و ردگار!
﴿هُوَ مَوْلَاكُمْ﴾ خودا سهر پهرشتکاری نیویه ﴿فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ﴾
به راستی پیره و ردگار باشتین سهر پهرشتکارو چاودیره، باشتین یارمه تیده رو
خاوه ن ده سه لات ه!

به یارمه تی خودا رۆژی ۲۰۰۰/۵/۹

له پاکنووسنی جزمی ۱۷ کۆتایی سوره تی الحج بووه وه

(مهلا محمود)

۲۰۰۰/۵/۹

پیرستی بابته کان

لایه ره	بابته
۳	سوره تی (الانبیاء)
۷	بئ ناگایی خه لک له حیسب و لیکۆلینه وهی روژی قیامت
۱۴	پهغه مبه ر ﷺ ناده میزاده، وادهی خودا پاشگهز بوونه وهی تیدا نیه، قورئان نه صیحه ته
۲۰	هه ره شه کردن به عه زابی ریشه کیشکهر
۳۲	سه ره نه سکر دنی موشریکه کان و چه سیاندنی تاک و ته نهایی خودا
۴۱	سه ره نه سکر دنیکی تر بو موشریکه کان له سه ره نه وهی که له نایه تی بوونه وهر وورد نابنه وه
۴۹	مردنی هه موو گیانه به ریگ و هاتی قیامت به ناگه هانی
۵۹	پاریزگاری خودا بو ناده میزادو عه داله نکاری له حیسب دا
۶۶	جیروکی هه زه رتی موسا ﷺ
	جیروکی هه زه رتی ئیبراهیم ﷺ
۶۹	۱- دزایه تیکردنی به بته په رستی و بانگه وازی کردنی بو یه کتیه رستی
۷۵	۲- ده مه ده می و موحاده له له نیوان هه زه رتی ئیبراهیم ﷺ و گه له که ی دا دوا ی روداوی شکاندنی بته کانیان
۸۰	۳- هه زه رتی ئیبراهیم ﷺ بو ی دان و له ناگیش رزگاری بوو
۸۴	۴- چه ند نیعه ته یکی تر بو هه زه رتی ئیبراهیم و ﷺ رزگار بوونی له گه ل (لوگ) داو چونیان بو خاکی شام
۸۷	جیروکی هه زه رتی (لووگ) ﷺ

۸۹	سهه گوزشتهی چیرۆکی هه زهه تی نووح ﷺ
۹۰	سهه گوزشتهی چیرۆکی داوودو سوله یمان ﷺ
۱۰۰	سهه گوزشتهی چیرۆکی هه زهه تی نه یوب ﷺ
۱۰۴	چیرۆکی هه زهه تی نه یسماعیل و نه دیریس و نه لکیفل دروودی خودایان له سهه بی
۱۰۶	سهه گوزشتهی چیرۆکی هه زهه تی (یونس) ﷺ
۱۱۲	سهه گوزشتهی چیرۆکی هه زهه تی زهه کهریبا و هه زهه تی یه حیایه (سهه لامی خویان لی بیت)
۱۱۷	یهه کیهه تی داب و نهه یته نهه یمانیه کان و نهه گۆزانی داب و نهه یتی خودا لهه بوونهه و نهه دا
۱۲۳	حال و وهه زعی کافرو موسولمانهه کان لهه قیامهه ت داو گۆزانی نهه یمان لهه رۆزهه دا
۱۳۳	هه زهه تی موحهه مهه د ﷺ پیغهه مهه ری رهه مهه ته بو هه موو جیهان
۱۴۲	سورهه تی (الحج)
۱۴۵	فهه رمان بهه تهه قوا کردنی پهه روهه ردگار
۱۴۹	دروستهه کردنی نهه یانهه میزادو گزو گیا بهه لگهیه لهه سهه هاتنی رۆزی قیامهه ت و زینهه و بوونهه وهه
۱۶۰	حال و وهه زعی نهه یانهه میزادان؛ کیشهه و نهه یزار و دهه مه دهه می بیروا شیواوهه کان و پاداشتی خاوهن باوهه ران
۱۶۶	حالی نهه وانیهی نهه لهه کوومهه کی کردنی خودا و پیغهه مهه ر ﷺ نهه یمان
۱۶۸	پهه روهه ردگار هه موو گهل و نهه تهه وهه کانی لیك هه نهه هاویرتی، ههه رچی لهه بوونهه وهه ردایهه گهه ردهه کهه چی فهه رمانی خوادیهه
۱۷۱	پاداشی کافرو خودا نهه یان لهه رۆزی قیامهه ت دا
۱۷۸	یهه ساغهه کردنی نهه عبهه لهه نهه یانهه میزاد

۱۸۲	دیاری کردنی شوینی که عبه و فه رمان به چه ج کردن
۱۹۵	به گه و ره دانان و ریزگرتن له پوانه کانی خوداو شه عاثیره کانی
۲۰۳	ناوهینانی خودا له کاتی سه رپرینی قوریانی داو لی خواردن ولی به خشیانی
۲۰۸	پاریزگاری کردنی خودا له موسو لمانان و هوکاره کانی رهوا بوونی شهر
۲۲۱	په نند وهرگرتن له رودای له ناو جونی گه له پیشینه کان
۲۲۸	دیاری کردنی نه رکی سه رسانی پیغه مبه ر ﷺ
۲۳۰	پته ویی نیگای خودا بو پیغه مبه رو پاراستنی له شه یاتینی و چیرۆکی (الفرانیق)
۲۴۱	واده و به ئینی خودا به سه رخستی کوچکارانی جهنگاوهر و فیداکار به به هه شت
۲۴۴	بری به لگه له سه ر به توانایی خودا
۲۵۱	هه موو گهل و نه ته وه یه ک شه ریه ت وریازیکی هه یه په یه روی ده کهن
۲۵۶	بری کار پووچی موشریکه کان و ته هه ددا لی کردنیان به وه که به ته کانیان بتوانن میشتیک دروست بکهن
۲۶۴	فه رمان و حوکه شه رعیه کانی په روه ردگار
۲۷۳	پیرستی بابته کان